

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΑΠΑΝΤΑ
ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ
ΠΑΤΕΡΩΝ

ΜΕΓΑΛΟΥ
ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
ΑΠΑΝΤΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ

ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΟΝ Μ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

«Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος Σου,
ὡς δεξαμένη τὸν λόγον Σου·
οὐ θεοκρεπῶς ἐδογμάτισας,
τὴν φύσιν τῶν ὄντων ἐτρέφωσας,
τὰ τῶν ἀνθρώπων ἦθι κατεκόσμησας·
Βασιλεὺς ἱεράτευμα, ὡς τὸν Ὅσιον,
πρόσβαινε Χριστὴ τῷ Θεῷ
συνήγαγε τὰς ψυχὰς ἡμῶν».

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ*

			Σελίς	
			Μ.	Κ.
Ἐπιστολή	56η	Πρὸς τὸν Περγάμιον	17	129
»	57η	Πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Μελέτιον ...	18	130
Εἰκὼν Ἀγίου Μελετίου			19	
Ἐπιστολή	58η	Πρὸς τὸν ἀδελφὸν Γρηγόριον ...	23	131
»	59η	Πρὸς τὸν θεῖον Γρηγόριον	26	133
»	60η	Πρὸς τὸν θεῖον Γρηγόριον	30	136
»	61η	Πρὸς τὸν Ἀθανάσιον, ἐπίσκοπον Ἀλεξανδρείας	32	137
Εἰκὼν Ἀγίου Ἀθανασίου			33	
Ἐπιστολή	62α	Πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Παρ- νασσού, παρηγορητικὴ	37	138
»	63η	Πρὸς τὸν ἑπαρχὸν τῆς Νεοκαισα- ρείας	38	139
»	64η	Πρὸς τὸν Ἡσύχιον	40	140
»	65η	Πρὸς τὸν Ἀτάρδιον	41	141
»	66η	Πρὸς τὸν Ἀθανάσιον, ἐπίσκοπον Ἀλεξανδρείας	43	142
»	67η	Πρὸς τὸν Ἀθανάσιον, ἐπίσκοπον Ἀλεξανδρείας	46	145
»	68η	Πρὸς τὸν Μελέτιον, ἐπίσκοπον Ἀντιοχείας	48	146
»	69η	Πρὸς τὸν Ἀθανάσιον, ἐπίσκοπον Ἀλεξανδρείας	50	147
»	70η	Ἀνεπίγραφος, περὶ τῆς Συνόδου	55	150
»	71η	Πρὸς τὸν Γρηγόριον τὸν Ναζιαν- ζηνόν	57	152
»	72α	Πρὸς τὸν Ἡσύχιον	60	155
»	73η	Πρὸς τὸν Καλλισθένην	62	156
»	74η	Πρὸς τὸν Μαρτινιανόν	64	158
»	75η	Πρὸς τὸν Ἀβούργιον	70	162
»	76η	Πρὸς τὸν μάγιστρον Σωφρόνιον	72	164
»	77η	Ἀνεπίγραφος χάριν τοῦ Θηρασίου	73	165
»	78η	Ἀνεπίγραφος χάριν τοῦ Ἐλπιδίου	74	166
»	79η	Πρὸς τὸν Εὐστάθιον, ἐπίσκοπον Σεδαστείας	74	166

* Ὁ ἀριθμὸς ἀριθμῶς (Μ) ἀντιστοιχεῖ εἰς τὴν μετέφρασιν, ἡ δὲ ἀριθμὸς (Κ) εἰς τὸ κείμενον.

"	80η	Πρὸς τὸν Ἀθανάσιον, ἐπίσκοπον Ἀλεξανδρείας	75	167
"	81η	Πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Ἰννοκέντιον	76	168
"	82α	Πρὸς τὸν Ἀθανάσιον, ἐπίσκοπον Ἀλεξανδρείας	79	170
"	83η	Πρὸς ἕνα Κηνοίτωρα	81	172
"	84η	Πρὸς τὸν ἡγεμόνα	83	173
"	85η	Περὶ τοῦ ὅτι δὲν πρέπει νὰ ὑποχρεώσουν τὸν ὄρκον	86	175
"	86η	Πρὸς τὸν ἡγεμόνα	87	176
"	87η	Ἀνεπίγραφος χάριν τῶν ἰδίων	89	177
"	88η	Ἀνεπίγραφος δι' ἕνα εἰσπράκτορα φόρων	90	178
"	89η	Πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Μελέτιον	91	179
"	90η	Πρὸς τοὺς ἀγιωτάτους ἀδελφοὺς καὶ ἐπισκόπους τῆς Δύσεως	92	180
"	91η	Πρὸς τὸν Οὐαλεριανόν, ἐπίσκοπον Ἰλλυριῶν	96	183
"	92α	Πρὸς Ἱταλοὺς καὶ Γάλλους ἐπισκόπους	98	184
"	93η	Πρὸς τὴν πατρικίαν Καισαρίαν, περὶ θείας Κοινωνίας	104	189
"	94η	Πρὸς τὸν Ἡλίαν, τὸν ἀρχοντα τῆς ἐπαρχίας	106	190
"	95η	Πρὸς τὸν Εὐσέβιον, ἐπίσκοπον Σαμοσάτων	109	193
"	96η	Πρὸς τὸν μάγιστρον Σωφρόνιον	110	194
"	97η	Πρὸς τὴν βουλὴν τῶν Τυάνων	112	196
"	98η	Πρὸς Εὐσέβιον, ἐπίσκοπον Σαμοσάτων	114	197
"	99η	Πρὸς τὸν κόμητα Τερέντιον	116	200
"	100η	Πρὸς τὸν Εὐσέβιον, ἐπίσκοπον Σαμοσάτων	121	204
"	101η	Παρηγορητικὴ	122	206
"	102α	Πρὸς τοὺς Σαταλεῖς πολίτας	124	207
"	103η	Πρὸς τοὺς Σαταλεῖς	125	209
"	104η	Πρὸς τὸν ἑπαρχὸν Μόδεστον	125	209

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

πρὸς τὸν «ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΕΚΔΟΤΙΚΟΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΝ»

διὰ τὰ «ΑΠΑΝΤΑ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ»

«...Ἡ ὑψ' ὑμῶν ἀναληφθεῖσα ἐκδοτικὴ προσπάθεια πολλὰς θὰ φέρῃ ἀφελείας εἰς τὸ ὀρθόδοξον πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐνισχύσῃ ὑμᾶς διὰ τὴν ὁλοκλήρωσιν τοῦ ἔργου».

Ἀριθ. Πρωτ. 69/Τ.Ε./1336/1972

ΣΥΜΒΟΛΑ ΚΩΔΙΚΩΝ

Δι' ὧσους θὰ ἤθελον νὰ γνωρίζουν ἢ νὰ χρησιμοποιήσουν τὸ κάτωθεν τοῦ κειμένου εὐρισκόμενον κριτικὸν ὑπόμνημα (apparatus) παραθέτομεν πίνακα τῶν κωδικῶν - χειρογράφων μετ' ἐξηγήσεων. Τοῦτον εἶχομεν παραθεῖναι καὶ εἰς τὸν τόμ. 1MBA (σ. 40) λόγου γενομένου περὶ χειρογράφου παραδόσεως.

V = Vatopedinus 72, I' αἰ.

P = Patmiacus 57, I' αἰ.

B = Baroccianus 121, IA' αἰ.

M = Marcianus 61, IA' αἰ.

L = Laurentianus Mediceus IV—14, IA' ἢ IB' αἰ.

C = Parisinus Coislinianus 237, IA' αἰ.

Τὰ ἐξῆς τρία χειρόγραφα δὲν χρησιμοποιοῦνται ἐπὶ τοῦ συνόλου τῆς ἐκδόσεως τῶν Ἑπιστολῶν, ἀλλὰ δι' ὠρισμένας Ἑπιστολάς, γίνεται δὲ ἐκάστοτε σχετικὴ μνεία:

P = Parisinus Suppl. gr. 1020, IA' αἰ.

Par. = Parisinus gr. 967, ID' αἰ.

G. = Parisinus Suppl. gr. 1021, IG' αἰ.

*Ὅπου δὲ εἰς τὸ apparatus σημειοῦνται Maur, ἐννοεῖται ἡ ἐκδοκὴ τῶν Βενεδικτίνων Garnier—Maran (Mauristes).

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ
ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ 56 (N5'—LVI)¹

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΕΡΓΑΜΙΟΝ²

- Είμαι δεδακώς ἐκ φύσεως ἐπιρρεπής εἰς τὴν λησμοσύνην, ἀλλὰ μοῦ προσετέθη καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀσχολιῶν, τὸ ὁποῖον ἐπαυξάνει τὴν φυσικὴν μου ἀδυναμίαν. Ἐπομένως, ἂν καὶ δὲν ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἔλαβον ἐπιστολάς³ ἀπὸ τὴν εὐγένειάν σου, πείθομαι ὅτι μᾶς ἔχεις ἀποστείλει, ἐπειδὴ ὁπωσδήποτε δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ψευσθῇς. Διὰ τὸ ὅτι
- 5 ὁμως δὲν σοῦ ἀπήντησα, δὲν εὐθύνομαι ἐγὼ, ἀλλ' ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος δὲν ἐζήτησε τὰς ἀπαντήσεις. Ἀλλ' ἰδοὺ τώρα σοῦ ἀποστέλλεται αὐτὴ ἡ ἐπιστολή, ἡ ὁποία ἀφ' ἑνὸς μὲν πληρώνει τὸ κενὸν τῆς ἀπαντήσεως εἰς τὰς προηγουμένας (ἐπιστολάς σου) καὶ ἀφ' ἑτέρου⁴ παρέχει τὴν ἀφορμὴν καὶ δευτέρου φιλικοῦ χαιρετισμοῦ. Ὡστε λοιπόν, ὅταν θὰ μᾶς γράφῃς, νὰ μὴ σκέπτεσαι ὅτι ἔκαμες ἀρχὴν δευτέρας σειρᾶς ἐπιστολῶν, ἀλλ' ὅτι ἐξεπλήρωσες τὸ ὀφειλόμενον χρέος διὰ τὴν παροῦσαν. Ἀλλωστε, καὶ ἂν ἀκόμη ἡ ἰδική μας θεωρηθῇ ἀπάντησις εἰς τὰς προηγουμένας (ἰδικάς σου), ὁμως, ἐπειδὴ εἶναι ὑπερδιπλασία ὡς πρὸς τὴν ἔκτασιν, θὰ ἀναπληρώσῃ τὴν θέσιν καὶ τῶν δύο. Βλέπεις ποῖα μᾶς ἐξαναγκάζει ἡ ἀργία νὰ σοφίζώμεθα;⁵
- 15 Ἀλλ' ὁμως, ὦ ἀριστε, σταμάτησε νὰ ἀποδίδῃς δι' ἀσήμαντα πράγματα⁶ μεγάλας κατηγορίας, αἱ ὁποῖαι ἀσφαλῶς

1. Ἡ Ἐπιστολὴ ἀγράφη μετὰ τὸ 370, ὅτε δικαιολογεῖται μᾶλλον «τὸ τῶν ἀσχολιῶν πλῆθος» (στ. 2).

2. Ὁ Περγάμιος ἦτο ἀξιωματοῦχος (στ. 17—18) καὶ ἀπαντᾷ μόνον ἐνταῦθα. Ἦτο γνωστός τοῦ Μ. Β., ἀλλ' ὅχι καὶ στενὸς φίλος τοῦ-του, ἀπὸ τὸν ἐλέγχει μέχρι ὁδρεως! (στ. 16—17 καὶ 26—32). Ἡ Ἐπιστολὴ εἶναι ὑπέρτοχος εἰς τὸ ὅφος καὶ τὰ νοήματα, κυρίως διὰ τὸν «προσωπικόν» τόνον τῆς.

3. Εἶναι πιθανόν καὶ νὰ παρέκκουν αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ Περγαμίου.

4. Οἱ στ. 5—15 ἀποδεικνύουν ὅτι πνεῦμα «σοφιστικόν», ἀλλὰ ἐκνόητα μεγάλου ἐπιστολογράφου.

5. Κατὰ Courtonne «ῥήμα» = φράσις. Ἀλλ' ἐδῶ, νομίζομεν, «ῥή-

- δὲν ἔχουν ὑπερβολικὴν κακίαν. Διότι ἡ λησμοσύνη τῶν φίλων ἀφ' ἑνὸς καὶ ἡ ἀλαζονεία⁸ τὴν ὁποίαν δημιουργεῖ ἡ ἐξουσία ἀφ' ἑτέρου περιέχουν ὅλα μαζί τὰ κακά. Εἴτε δηλαδὴ δὲν ἀγαπῶμεν συμφῶνως πρὸς τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου οὔτε ἔχομεν τὸν ἐπιβαλλόμενον εἰς ἡμᾶς χαρακτήρα⁹
- 20 εἴτε ἐπληρώθημεν ματαιοδοξίας καὶ ἀλαζονείας, ὥστε νὰ τυφλωθῶμεν ἐξ ὑπερβολικοῦ ἐγωῖσμοῦ, ὑποπίπτομεν ἀναποφεύκτως εἰς τὸ αὐτὸ κρίμα μὲ τὸν Διάβολον. Ἐπομένως, ἐὰν βεβαίως τοιοῦτοτρόπως σκεπτόμενος δι' ἡμᾶς ἐχρησιμοποίησες τὰς λέξεις αὐτάς, νὰ εὐχηθῇς νὰ ἀποφύγῃς τὴν πονηρίαν τὴν ὁποίαν ἀνεκάλυψες εἰς τὸν χαρακτήρα
- 25 μας. Ἐὰν ὅμως ἀπὸ μίαν ἐπιπολαίαν συνήθειαν προέφερεν ἡ γλῶσσα¹⁰ τὰς λέξεις (αὐτάς), τότε θὰ παρηγορηθῶμεν, ἀλλὰ καὶ παρακαλοῦμεν τὴν καλwsσύνην σου νὰ προσθέσῃ καὶ τὰς ἀποδείξεις ἐκ τῶν γεγονότων. Διότι τοῦτο πρέπει νὰ γνωρίζῃς καλῶς, ὅτι δηλαδὴ ἡ παρούσα εὐκαιρία σκέψεως μᾶς ἐγένινεν ἀφορμὴ ταπεινοφροσύνης. Ἐπομένως καὶ σὲ θὰ λησμονήσωμεν τότε (μόνον), ὅταν καὶ τὸν ἑαυτὸν
- 30 μας θὰ παραβλέψῃς. Λοιπὸν, ποτὲ νὰ μὴ θεωρήσῃς τὰς ἀσχολίας ὡς ἐνδεικτικὸν χαρακτήρος καὶ κακοηθείας.¹¹

Ε Π Ι Σ Τ Ο Λ Η 57 (ΝΖ'—LVII)*

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟΝ ΜΕΛΕΤΙΟΝ¹²

Ἐὰν κάπως ἐγνώριζεν ἡ θεοσεβεία σου πόσῃν μεγάλῃ

μικρῇ = τὸ περὶ οὗ γίνεται λόγος, τὸ πρᾶγμα.

6. Εἰς τὸ καίρι. «ὑπερφοία». Ὁ Παργάμιος χρησιμοποίησε βαρύτερας λέξεις (στ. 20—21). Ὁ δὲ εὐγενικός ἱερεὺς τῶν στ. 22—28 ἀποσκοπεῖ ὅχι εἰς τὴν αὐτοδικαίωσιν τοῦ Μ. Β., ἀλλὰ τὴν διόρθωσιν τοῦ Περγαμίου.

7. Ὅτε ἡ γλῶσσα προέφερεν ὅτε ἡ χεὶρ ἔγραψεν, ἀλλ' ὁ νοῦς ἐσκεψέθη καὶ ἐπίστευσε.

8. Οἱ στ. 30—32 διδασκικώτατοι. Γέμουν αἱ ἑκιστ. τοῦ Μ. Β. τοιοῦτων σπουδαίων καὶ γενικωτέρων κρίσεων.

9. Ἡ ἑπιστολὴ ἔγραψεν τὸ 371.

10. Πρόκειται περὶ τοῦ ἁγίου Μελετίου, ἐπισκόπου Ἀντιοχείας τῆς Συρίας, τοῦ Ὁμολογητοῦ (361—381), ὃς ἐποιοῦσε τότε ἐξόριστος εἰς τὰ Γ ἡ τ α σ α τῆς Ἀρμενίας. Ὁ Μ. Β. ἔτρεφεν εἰς αὐτὸν ἀπέραντον σεβασμὸν καὶ τὸν ὀνομάζει «ἄνθρωπον τοῦ Θεοῦ» καὶ «θαυμασιώτατον ἐπίσκοπον τῆς ἀληθινῆς τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας» (ἑκιστ. 214, 2, 7 καὶ 10—11). Ἡγωνισθὴ δὲ ὁ Μ. Β., ὡς θὰ ἴδωμεν εἰς τὴν ἑκιστ. 67 κ.λ., θαυμαστῶς ὄντως διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ ἁγ. Μελετίου καὶ τὴν περὶ τὸ πρόσωπόν του ἔνωσιν καὶ εἰρήνευσιν τῶν Ὀρθοδόξων τῆς Ἀντιοχείας καὶ τὴν κατάπausιν οὕτως τοῦ λεγομένου Ἀντιοχεῖανου ἡ Μελετιανου Σχίσματος.

Διαγραμματικώτατα, τὸ Ἀντιοχειακὸν Σχίσμα ἐγνώρισε τρεῖς φάσεις:

Ὁ «στῦλος τῆς Ὁρθοδοξίας», Ἅγιος Ἀθανάσιος ὁ Μέγας.

(Τοιχογραφία Ἱ. Μονῆς Μεταμορφώσεως Μετεώρων).

λην χαράν μᾶς προκαλεῖς δσάκις μᾶς γράφεις, εἶμαι δέ-
βαιος ὅτι ποτὲ δὲν θὰ παρέτρεχες τὴν οἰανδήποτε παρου-
σιαζομένην ἀφορμὴν ἐπιστολῆς, ἀλλ' ἀντιθέτως ἀκόμη καὶ
θὰ ἐπενόεις (τοιαύτας ἀφορμάς), διὰ τὰ μᾶς γράφης εἰς
ἐκάστην περίπτωσιν πολλὰς ἐπιστολάς, ἐπειδὴ γνωρίζεις

α) ἀπὸ τοῦ 330—360, β) ἀπὸ τοῦ 360—381 καὶ γ) ἀπὸ τοῦ 381 κἄ. μέχρι
σταδιακῆς λήξεως τούτου. Αἰτία ἐκέρχεν ἡ ἀρειανὴ μάστιξ. Οὕτως οἱ Ἀ-
ρειανοὶ τὸ 327 καθήρεσαν τὸν γενναῖον πρόμαχον τῆς Ἀ' Οἰκουμενικῆς Συνό-
δου Εὐδὸς τ' ἁ θ ι ο ν Ἀντιοχείας καὶ τὸ 330 μετέθεσαν ἐκ Τύρου εἰς τὴν
Ἀντιόχειαν τὸν ἡμιαιρετὸν Παυλῖνον Ἀ'. Τότε οἱ ἀρσινωμένοι εἰς τὸν Εὐ-
στάθιον Ὀρθόδοξοι, οἱ ἀποκλιθέντες «Εὐσταθιανοί», ἀπεσπάρθησαν τῆς ἐπι-
στήμης Ἐκκλησίας καὶ ἐπατίλουν ἰδίαν μαρβὰ ὑπὸ τὸν π ρ ε σ θ ὁ τ κ ρ
ο ν Π α υ λ ῖ ο ν. Μέχρι τοῦ 360 ἐπὶ ἐν ὅλῃ Ἀρειανὸ ἐπίσκοποι
κατέλαβον τὴν ἐπισκοπὴν, τελευταῖος δὲ τούτων ἦτο ὁ Εὐδὸς ὁ ξ ι ο ς. ὁ
ὅποιος τὸ 360 προήχθη εἰς ἐπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως, ὅτε ἐξελέγη ὑπὸ
πάντων ἐπισκόπων Ἀντιοχείας ὁ Μελέτιος, τὸν ὅποιον ἐπίσκοπον κακῶς οἱ
Ἀρειανοὶ ὡς ἀρειανόφρονα, οἱ δὲ Ὀρθόδοξοι δικαίως ὀρθόδοξον.

Οὕτως ὁ Ἅγιος Μελέτιος κατ' αὐτὴν τὴν ἐνθρόνισιν τοῦ ὁμολόγητος τὴν
Ὀρθοδοξίαν, διὸ καὶ μετὰ ἑνα μῆνα ἐξεθρόνισθη καὶ ἐξωρόθη εἰς Μαλιτη-
νὴν (361), τὴν θάσιν τοῦ δὲ κατέλαβεν ὁ Εὐζώιος. Οἱ «Εὐσταθιανοὶ» δὲν εἶ-
χον ἀναγνωρίσει τὸν Μελέτιον, διότι ἐξελέγη καὶ ὑπὸ τῶν Ἀρειανῶν, διὸ
καὶ παρέμειναν ὑπὸ τὸν Παυλῖνον, ὁ ὅποιος καὶ ἐχειροτονήθη τὸ 362 εἰς ἐπί-
σκοπον ὑπὸ τοῦ ἐξορίστου τότε εἰς Ἀνατολὴν δυτικοῦ ἐπισκόπου Καλδρέως
Λουκίφερος. Ἄλλ' οἱ ἀρσινωμένοι εἰς τὸν Μελέτιον ἀπατίλουν νέαν τῶσαν
μαρβὰ, τοὺς «Μελετιανούς», ὅστε αἱ μαρβὰς νὰ ἀνερχόνται ἤδη εἰς τέσσα-
ρας: α) «Εὐσταθιανούς», β) Ἀρειανούς περὶ τὸν Εὐζώιον, γ) «Μελετιανούς»
καὶ δ) Ἀπολιναρίζοντας ὑπὸ τὸν πρεσβύτερον Β ι τ ἁ λ ι ο ν.

Ἄλλὰ τὸ 362 διὰ τοῦ διατάγματος περὶ ἀνεξίτηρκείας τοῦ Ἰουλιανοῦ
τοῦ Παραβάτου (361—363) ἐπανήλθεν ὁ Μελέτιος, διὰ τὰ ἐξοριστῆς ἑμὸς καὶ
πάλιν ἐπὶ τοῦ Ἀρειανοῦ Οὐδάλεντος (364—378) ἐπὶ τρίτην (365—367)
καὶ διὰ τρίτην φορὰν τὸ 371 (χρόνος παρούσης Ἐπιστολῆς. Πρὸλ. καὶ Ἐπιστ.
99). Ἡ ἐξορία αὐτῇ ἐληξε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Οὐδάλεντος διὰ διατάγμα-
τος τοῦ Γρατιανοῦ. Ἐπανήλθεν ὁ Μελέτιος τὸ 369 συνεχέλασε σὺνοδον εἰς
Ἀντιόχειαν (τὸ αὐτὸ εἶχε πράξει καὶ τὸ 362), αἱ ἐπαταὶ ἀνεκένωσαν τὴν κί-
σιν τῆς Νικαίας, τῆς ὁποίας ὁ θρίαμβος ἐπέβη τὸ 381 διὰ τῆς Β' Οἰκουμ.
Συνόδου εἰς Κωνσταντινουπόλιν. Τῆς Συνόδου προήδρουνεν ὁ Ἅγιος Μελέ-
τιος, ἀλλὰ κατ' αὐτὴν (τὸν Μάιον τοῦ 381) ἀπεβίωσεν. Ἡ Ἐκκλησία ἀνεγί-
ουξε τούτον Ἅγιον καὶ Ὁμολογητὴν καὶ ταλεῖ τὴν μνήμην τοῦ τὴν 12ην
Φεβρουαρίου.

Περὶ τῆς γ' φάσεως τοῦ Ἀντιοχειακοῦ Σχίσματος καὶ γενικώτερον περὶ
τούτου καὶ τοῦ Ἁγ. Μελετίου βλ. ΘΗΕ, 8, 995—998 καὶ 926—938, ὅπου
ἐκτενὲς ἀρθρον ὑπὸ Γεωργ. Ἀ. Τσατσάνε, ἐνθα ἐπίσης καὶ διδωλογραφία.

Πρῶται καὶ σπουδαῖαι πηγαὶ περὶ τοῦ Ἁγ. Μελετίου εἰναι αἱ Ἐπιστ. τοῦ
Μ. Β. πρὸς αὐτόν, ἦτοι αἱ: 57, 68, 89, 120, 129 καὶ 217, ἐνθ' εἰς τὰς
Ἐπιστ. 67, 69, 92, 95, 98, 99, 210, 214, 258 καὶ 266 πρὸς διαφόρους μνη-
μονεῖαι τούτου ὀνομαστῇ. Ἐπάρχουν ἀκόμη καὶ ἐπιστολαὶ εἰς τὰς ὁποίας μνη-
μονεῖαι ἀπλῶς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀντιοχείας καὶ τῶν ἀνεργειῶν τοῦ χάριν
τῆς κληρονομίας αὐτῆς. Ἡ ἀλληλογραφία δὲ αὕτη ἀποτελεῖ σπουδαιότατον
τμήμα τῆς ὅλης ἐπιστολογραφίας τοῦ Μ. Β.

(Εἰς τὸν Ἅγιον Μελέτιον ἐντολὴ τῆς Β' Οἰκ. Συνόδου ἐξεφώνησεν ἐπι-
κήδειον ἐπιτάφιον λόγον ὁ Ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης, P.G 46, 851—864,
ἐγκωμιαστικὴν δὲ ἐμύλιαν ὁ ἱερός Ἰεροδότομος, P.G. 50, 515—520).

- 5 ποία ἀμοιβὴ ἐπιφυλάσσεται ὑπὸ τοῦ φιланθρωπου Δεσπότη-
του διὰ τὴν ἀνακούφισιν τῶν θλιψέων. Διότι ὅλα τὰ ἐδῶ εἶ-
ναι πλήρη πόνου καὶ τὸ μόνον καταφυγιον ἀπὸ τὰ δεινὰ
εἶναι ἡ ἐνθυμησις τῆς ὁσιότητός σου, τὴν ὅποιαν καθιστᾷ
ζωηροτέραν ἢ ἐπικοινωνία διὰ μέσου τῶν ἐπιστολῶν σου,
αἱ ὅποιαι εἶναι πλήρεις σοφίας καὶ χάριτος.
- 10 Διὰ τοῦτο, ὅταν πάρωμεν εἰς τὰς χεῖρας μας τὴν ἐπι-
στολὴν σου, ἐν πρωτοῖς δεδαιώς ἐξετάζομεν τὴν ἔκτασιν
τῆς καὶ τόσον περισσότερον τὴν ἀγαπῶμεν ὅσον ἀκριδῶς
ἠθέλε περιέχει περισσότερα. Ἐπειτα, ἐνῶ τὴν ἀναγινωσκο-
μεν, χαίρομεν δεδαιώς δι' ὅσα ἐν συνεχείᾳ γραφόμενα συ-
ναντῶμεν, ἀλλὰ καὶ λυπουμεθα καθὼς πλησιάζομεν πρὸς
- 15 τὸ τέλος τῆς ἐπιστολῆς. Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν ὁ,τιδήποτε
ἀκριδῶς καὶ ἂν εἴπῃς εἰς τὰς ἐπιστολάς σου εἶναι καλόν,¹¹
ἐπειδὴ τῆς ἀγαθῆς καρδίας τὸ περίσσευμα¹² εἶναι ἀγαθόν.
Ἐὰν μάλιστα ἐπρόκειτο νὰ εἴχομεν τὴν τιμὴν χάρις εἰς τὰς
προσευχάς σου, ἐνόσω εὐρσκόμεθα εἰς τὴν γῆν, νὰ σὲ
συναντήσωμεν προσωπικῶς¹³ καὶ νὰ πάρωμεν ὠφέλμα δι-
- 20 δάγματα ἀπὸ τὴν ἴδιαν τὴν ὁμιλίαν σου ἢ ἐφόδια διὰ τὴν
παροῦσαν καὶ τὴν μέλλουσαν ζωὴν, τοῦτο θὰ τὸ ἐνομίζα-
μεν ὡς τὸ μέγιστον ἀγαθόν καὶ θὰ τὸ ἐθεωροῦμεν ὡς τὴν
ἀρχὴν τῆς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εὐδοκίας πρὸς τὸν ἑαυτὸν μας.
Μάλιστα θὰ εἴχομεν ἤδη ἐπιχειρήσει τοῦτο, ἐὰν δὲν μᾶς συνε-
κράτουν γνησιώτατοι καὶ καθ' ὅλα φιλάδελφο, γνωστοί. Περὶ
- 25 τούτων, διὰ νὰ μὴ ἀναφέρω εἰς τὴν ἐπιστολὴν τὴν προαιρε-
σίῳ των, διηγῆθην λεπτομερῶς εἰς τὸν ἀδελφόν Θεόφρα-
στον,¹⁴ διὰ νὰ τὰ ἀνακοινωσῇ εἰς τὴν τελειότητά σου.

11 Ὁ εἰς γράφει, ὁ Μ Β περὶ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Ἀγ Μελετίου (αὐτοῦ καὶ περὶ τῶν Ἐπιστολῶν τοῦ Διου τοῦ Μ Β.

12 Πρβλ. Ματθ 12 34—35.

13 Νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἀκόμη δὲν εἶχεν ὁ Μ Β γνωρίσει προσωπικῶς τὸν Ἀγ Μελέτιον. Πιθανόν ὅσοι ἡ φράσις, «ὡς ἀρμέν ἐκ γῆς» (στ 19) μᾶλλον δὲν προϋποθέτει προσωπικὴν γνωρίμην.

14 Ὁ Θεόφραστος ἦτο δ αὐτὸς πιστὸς εἰς τὸν Μ Β, τὸν ὁποῖον ἐχρησιμοποίησε καὶ διὰ τὴν ἐπικοινωνίαν μετὰ τοῦ Ἀγ Κόσμβίου Σαμουήλ. Εἰς τὴν Ἐπιστ 95 ὁ Μ Β γράφει, εἰς τὸν Ἀγ Κόσμβιον ὅτι, ὁ Θεόφραστος παρέλαβε γράμματα τοῦ ἀδελφ. καὶ τοῦ Ἀγ Κόσμβιον, ἀλλ' ἀ-
σθενήσας ἀπαβίωσεν, πρὶν τὰ ἐπιδώσῃ (στ 4—7). Ὁ Θεό-
φραστος ἐκοιμήθη τὸ 372, ὅτε ἔγραψεν ἡ Ἐπιστ 95.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ 58 (NH'—LVIII)¹⁵ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΔΕΛΦΟΝ ΓΡΗΓΟΡΙΟΝ¹⁶

Πῶς θά ἡδυνάμην νά σέ ἀνταγωνισθῶ διὰ τῶν ἐπιστολῶν. Πῶς θά ἡδυνάμην νά ἐπιτεθῶ κατὰ τῆς γενικῆς ἀφελείας σου. Διὰ τρίτην φοράν,¹⁷ λέγε μου, ποίος παρέπεσεν εἰς τὰ ἴδια δίκτυα. Διὰ τρίτην φοράν ποίος περιέπεσεν εἰς τὴν ἴδιαν παγίδα. Ἀσφαλῶς οὔτε κανέν ἄλογον ὥρον δέν θά ἦτο δυνατόν νά πάθῃ τοῦτο εὐκόλως. Λοπόν, ἀφοῦ συν-
 5 ἔρραψές τὴν πρώτην ἐπιστολήν, μου τὴν παρέδωκες, ὡς δῆθεν ἀποστελλομένην ὑπὸ τοῦ αἰδουσιμωτάτου ἐπισκόπου καὶ κοινοῦ θείου¹⁸ μας, καὶ μετ' ἐξηπάτησες, ἀγνοῶ διατί τὴν ἐδέχθην ὡς προερχομένην ἐκ τοῦ ἐπισκόπου καὶ διὰ σοῦ ἀποσταλείσαν. Τί ἄλλο ἐπρόκειτο νά κάμω. Ἀπὸ τὴν

15. Ἡ Ἐπιστολὴ ἠγράφη τὸ 371

16. Πρόκειται περὶ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Μ Β. Ἀγ. Γρηγορίου Νύσσης. Περὶ τοῦτου δὲ ἡ ΜΠΑ διατηρεῖ τὴν 19. Πῶς, ἐν τῇ μεταξὺ γίνε προεδρίατος. Εἰς ἀλλας εἰς τὴν συνέχειαν Ἐπιστολάς. Θά ἴδωμεν τὴν ἐξελίξιν τῶν κατ' αὐτόν.

Ἡ Ἐπιστολὴ σχετίζεται ἀμέσως πρὸς τὰς δύο ἀπομείναν, πρὸς τὸν Βασιλῆα τῶν ἐπισκοπῶν Γρηγόριον ὁ ὁποῖος ἐλήκει ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν ἐπισκοπῶν οἱ ὁποῖοι δὲν ἤθελαν νὰ ἀναγκασθῶν ὡς μητροπολίτην τῶν τῶν Μ Β. Ὁ ἀδελφὸς Γρηγόριος, προεδρίατος, ὅτε δὲ τῇ συμπέσειν τῶν ἡμερῶν οἱ ἴδιοι τρεῖς Ἐπιστολάς, τὰς ἀπομείναν, ὅθεν ἐπέστειλεν ὁ βασις τοῦ πρὸς τὸν Μ Β. Ἀλλ' ἡ ἀφελεία σου (καταπόνησις, στ. 2) ἀνεκαλύφθη.

Ἰσχύειτα ἐδοῦν περ' ἐφύδασις περὶ τοῦ ἐπισκοπῶν θά ἔδυνάτο νά ληθῇ τὸ γνωστὸν ἔτοπον. ὁ οὐκ ἐστὶν ἐν τῇ ἀφελείᾳ. Εἰς τὴν ἐπιστολὴν τῶν Ἀγίων ἀπαντοῦν παρόμοια παραδείγματα. ὁ ὁποῖος ἐστὶν δέν θυνάται νά ἀστηρίξουν ἀναλόγως ἀνεργεῖας τοῦ οὐκ ἐστὶν. Οἱ Ἀγιοὶ ὡς Ἀγιοὶ ἔχουν ὁ δὲ κριτικὴν καὶ ἀσφαλίαν καὶ δὲ τὸ τοῦ καὶ ἀκαταίτητον ἀνέργειαι τῶν ποτὲ δὲν καταλήγουσιν εἰς καλὸν ἀλλ' εἰς τὸ ἀκαθόν. Τοῦτο φαίνεται καὶ ἐν τῶν δύο ἐπομένων Ἐπιστολῶν. Ἐν τῇ κατ' ἀρχὰς ἡ ἀπάτη ἀλύπησε τὸν Μ Β. ὁ δὲ, προήρματο ἐξ ἀγαθῆς προκρίσεως καὶ διακρίσεως, κατέληξεν εἰς ἀγαθόν. Ὁ «χρυσὸς κανὼν» πάντως εἶναι τὰ Κυριακά λόγια «ναὶ ναί, οὐ οὐ» (Ματθ 5-37).

17. Γνωμολογία εἰς τὸ ἀρχαῖον γνωμολογικὸν «τὸ εἰς ἐξαρταίεν οὐκ ἀνδρὸς σοφοῦ» πολὺ δὲ περισσώτερον τὸ τρις.

18. Ἦτο βασις ἐκ μὴ τῶν ἐπισκοπῶν καὶ ἦτο ἐπισκοπὸς εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Πόντου. Δὲν ἀναφέρεται ὅμως ἡ πόλις περὶ τῆς ἐπισκοπῆς, τοῦ. ὡς ἀναφέρεται ἐν εἰς τὴν Εὐαγγελίᾳ τοῦ πρώτου τόμου (δλ. ἡ ΜΠΑ σ. 28) ὁ ἀρετινός φησιν Οὐάλη, ἐμμεταλλεύμενος καὶ τὴν εὐσεβείαν τῶν μαρτυρῶν ἐπισκοπῶν κατὰ τοῦ Μ Β. δὲ νά περιορίσῃ τοῦτον δι' ἡμεῖς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀσσυριακῆς τὸ 372 εἰς δύο μητροπολίτας τῆς τῆς Καίσαρος καὶ καὶ τὴν τῶν Τυάνων (Πόντος) ὅπου μητροπολίτης ἀνεκηρύχθη ὁ Ἀνθίμος (στ. 17) ἐκ. τοῦ ὁποῖου ἦσαν ἐκκλησίαι οἱ Ἀρεινοί. Τὸ σχέδιον ὅμως τελικῶς ἀπέτυχε.

χαράν μου τὴν ἐδειξα εἰς πολλοὺς φίλους, ἐδόξασα τὸν
 10 θεόν * Ἀλλ' ἀνεκαλυφθὴ τὸ πλάστον τῆς ἐπιστολῆς διότι
 ὁ ἴδιος ὁ ἐπίσκοπος ἠρνήθη μὲ τὴν ἰδίαν του φωνὴν (ἅτ-
 εἶναι ἰδική του) ἡσθάνθημεν τὴν ἐντροπὴν ἐξ αἰτίας
 τῆς ὥστε ἠυχήθημεν νὰ ἤνοιγεν ἡ γῆ (νὰ μᾶς καταπιῇ),
 διότι μᾶς προσήφθη ἡ κατηγορία ραδιουργίας ψεύδους καὶ
 ἀπάτης²⁰

Ἐπειτα μοῦ παρέδωσαν δευτέραν ἐπιστολήν, ὡς δῆθεν
 15 ὑπὸ τοῦ δι.ου τοῦ ἐπισκόπου ἀποσταλείσαν εἰς ἐμέ διὰ μέ-
 σου τοῦ ὑπηρετοῦ σου Ἀστερίου. Οὐτε καὶ ἐκείνη ἦτο ἀλη-
 θινή, ὡς ὁ ἴδιος ὁ ἐπίσκοπος ὠμολόγησεν ἐνωπιον τοῦ αἰ-
 δεομωτάτου ἀδελφοῦ Ἀνθιμου, ὅπως ὁ ἴδ.ος μᾶς ἀνεκοί-
 νωσε²¹ Καὶ τρίτη τέλος ἐπιστολή ἦλθεν εἰς ἡμᾶς μεταφέ-
 ρων ὁ Ἀδαμάντιος²² Πῶς ἐπρεπε νὰ δεχθῶ ὅτι ἀπεστελ-
 20 λετο διὰ μέσου σου καὶ τῶν ἰδικῶν σου. Ἠυχήθην νὰ εἶχον
 λιθινὴν καρδίαν, διὰ νὰ μὴ ἐνθυμούμαι τὰ παρελθόντα οὔτε
 νὰ αἰσθάνωμαι τὰ παρόντα εἰς τρόπον ὥστε νὰ ὑποφέρω
 κάθε κτύπημα μὲ σκυμμένην τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν γῆν, ὅπως
 τὰ ζῶα

Ἀλλὰ τί νὰ κάμω μὲ τὸν λογισμόν μου ὁ ὁποῖος μετὰ
 τὸ πρῶτον καὶ τὸ δευτερον πάθημα τίποτε δὲν δύναται, χω-
 25 ρὶς ἔρουναι νὰ δεχθῇ Γράφω ταῦτα κατηγορῶν τὴν ἀφέ-
 λειάν σου ἡ ὁποία ἀλλωστε κρίνω ὅτι δὲν ἀρμόζει εἰς τοὺς
 Χριστιανούς, τοῦλάχιστον εἰς τὴν παροῦσαν περίστασιν.²³

19 Παράλλ. κ. θα ἴδωμεν κατωτέρω πόσον ἀποδοὶ τὴν ο ἰ ρ ῆ ν η ν
 μετὰ πάντων ἡ Μ Π ο ἰ ἔνα, κα ἰ ῆ, εἰρηνικῶς καὶ εἰρηνοποιῶς καὶ ὡς
 κακῶς ἀποδίδεται ἡ διαφύλαξις αὐτῆς ὅθεν οὐκ ἔστιν ὁ

20. Ἐννοεῖται δὲ ὁ 9^{ος} Γρηγόριος καὶ ὁ Ἀνθιμος. Τούτων καὶ ὅτι
 περὶ αὐτοῦ, ἐφ' ὅσον ὁ ἀδελφός Γρηγόριος, δὲν εἶχεν εἶπε καὶ οἱ ἄλλοι
 εἰς τὸν ναῖον θὰ ἐνέμωσαν ὅτι ἡ κατασκευὴ ἐγένετο ἐν γυναικί. τοῦ Μ Π
 ὁ ὁποῖος οὕτω παρουσιάζετο ὅτι ἤθελε νὰ ἐξαπατήσει τὸν ναῖον εἰς τὴν
 λίσαν διὰ νὰ τὸν κατασκευάσῃ ὡς ἐπαινεμένης διακονοῦντα ὅτι μάλιστα ἡ
 θαύρα καὶ ἡ ἀγκυρά της τοῦ Μ Β ἐκείνη τοῦ ἀδελφοῦ οἱ Η φορὰ καὶ
 κὼν ἡ διαθήκη τὴν γῆν ἐν ῥήματι καὶ σήμερον ἀνακτῶν καὶ

21 Παρὰ τὴν διαφοράν ὑπῆρχεν ἑκαστος αὐτῶν μετὰ τοῦ Ἀνθιμου Πρὸς
 φιλικῶς ἐπετελέσθη τὰς κό, ὅς μάλιστα τοῦ Ἀγ Γρηγορίου ἡ ἀρετή, ἀλλὰ τοῦ
 Ἀγ Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ Παρὰ τοῦ Ἀνθιμου θὰ κάμωμεν λόγον εἰς τὴν
 συνέχυσιν

22 Ὡς ὁ Ἀστέριος (στ 14) οὕτω καὶ ὁ Ἀδαμάντιος φανερὰ ὅτι
 ἦτο ὑπηρετὴς ἐπιστολῆς τοῦ Ἀγ Γρηγορίου ἡ ἀρετή α. ἰδέαται ἀπ τοῦ στ
 19 διὰ τῶν σὲν Ἀκκιν-οῦν μόνον εἰς τὴν παρούσαν ἐπιστολήν

23. Ἐννοεῖται ἡ διαφορά Μ Β καὶ θεοο ἡ ὁποία δὲν ἦτο προσωπι-
 κῆς, ἀλλ' ἐκκλησιαστικῆς φύσεως καὶ ὡς καὶ τὸν ἀ π κ α η ο α
 α τ ι κ ῆ ν π ο λ ι τ ι κ ῆ ν τοῦ Μ Β γράφει ὁ Ἀγ Γρηγόριος ὁ
 Θεολόγος εἰς τὸν Ἐπιστολὴν αὐτοῦ (9 Μ'):

* Ἐπειτα τὸ στασιάζον πρὸς αὐτὸν μαλίστα, καὶ θεραπεύει λόγους (α-

οὕτως ὥστε ἐφεξῆς τοῦλάχιστον καὶ τὸν ἑαυτὸν σου νὰ
προφυλάττης, ἀλλὰ καὶ ἐμέ νὰ ἀποφευχῇς. Διότ, πρέπει
θεβαιῶς νὰ σου τὸ εἶπω μὲ παρρησίαν, εἶσαι (πλέον) ἀνα-
ξιώπιτος διὰ μιαν τοιαύτην διακονίαν (συμφωλιωσεως) Ἐν
30 τούτοις, οἰοιδήποτε καὶ ἂν ἦσαν οἱ ἀποστολεῖς ἀπηγητήσα-
μεν εἰς αὐτοὺς τὰ θεόντα. Ἐἴτε λοιπὸν διότ, πάλιν με δο-
κιμάσεις εἴτε διότ, πράγματι ἐκ μέρους τῶν ἐπισκόπων
ἔλαδες καὶ ἀπέστειλες τὴν ἐπιστολήν, ἔχεις τὰς ἀπαντή-
σεις

Βεβαίως τὸ ὀρθὸν θὰ ἦτο ἄλλα εἰς τὴν παρούσαν περὶ
στασιν νὰ σκέπτεσαι ὡς ἀδελφός καὶ νὰ μὴ εἶχες μέχρι τοῦ-
δε λησμονήσῃς τὴν ψυχήν (μας) οὔτε νὰ μᾶς δλέπης εἰς τὴν
35 θέσιν τοῦ ἐχθροῦ ("Ὅπως τούναντιον ἔπρεπεν εἰς σέ), ἐπε-
δὴ ἔχομεν ἀναλαβεῖ ἀποστολήν ἢ ὅποια μᾶς καταστρέφε
τὸ σῶμα, ἀλλὰ μᾶς βλάπτει καὶ τὴν ψυχὴν, λόγῳ τοῦ ὅτι
ὑπερβαίνει τὴν δύναμίν μας. Ἐν τούτοις, ἐπεὶ τοιοῦτο
τρόπως μᾶς ἔγινες πολέμιος διὰ τοῦτο ἔπρεπε νὰ εἶσαι
τώρα παρὼν καὶ νὰ μετέχης τῶν δυσκολιῶν. Διότ, λέγε ὁ
Ἐκκλησιαστής, «οἱ ἀδελφοί, πρέπει εἰς τὰς ἀνάγκας νὰ εἴ-
40 ναι χρήσιμοι ὁ εἰς εἰς τὸν ἄλλον».

Ἄλλ' ἐάν πράγματι ἀποδέχωνται ἰδικὴν μας συνάντη-
σιν οἱ αἰδεσμώτατοι ἐπισκοποί, ὅς μᾶς γνωστοποιήσουν
καὶ τὸν ὠρισμένον τόπον καὶ χρόνον καὶ ὅς στείλουν ἰδι-

τρῶν, μεταμέτρῳτος οὐ γὰρ ἠκαρτίων, οὐδὲ ἀνελευθερίως
τὸ το ποιεῖ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν αὐτὸν (ἀνελευθερίως) καὶ ἐπαλοτρεπῶς,
ὡς ἐν τῇ οὐ τὸ παρὸν σκοπεῖ μόνον ἀλλὰ καὶ τὴν μελλούσαν εὐπείθεον
οἰκονομίαν, οὐ γὰρ ἀλλοτριῶν, ἀλλ' εὐνοῦν ὡς ἐπὶ, ὅπως οὐ δυνατὸν εἶναι
προσχρῶμενος, ἀλλὰ τὸ ὀφείλει μὲν γε δεῖσθαι διὰ προσχρῶμενος (ὡς
ἐκείνους) ἀπαγορεύει καὶ ἐπιτρέχει καὶ ὡς ἐπὶ ἐκείνους, πεκαίθησαν, ἀλ-
λὰ ὡς ἄλλοι εἰς ἵπκον ἐν προχθιάσιν, καὶ το μέρους τῆς ἀπεχθείας εἰς μὲ-
νον μετ' ἐκείνους, αὐτοὺς καὶ εἰς ἀρετὴν ἐπιτρέχει.

24 Ἡ ἐπιστολήν τοῦ Μ Β ἐγένετο κενὴν, ἀπορνήν ἀποκαλύψεως
τῆς παύσεως, τοῦ ἀδελφοῦ διὰ τῆς ἀνύστατος τοῦ θεοῦ διὰ ἀπέστειλαν
ἐκείνους τὰς ἐπιστολάς.

25 Ὁ τοῦ θεοῦ καὶ ὁ Ἀνθίμος δυνατὸν νὰ ὑπέθεσαν ὅτι, ἡ πα-
ρῳγράφειν ἐγένετο ἐν γνώσει τοῦ Βασιλέως, διὰ νὰ τοὺς ἀναγκάσῃ εἰς
τὴν φιλίαν, ὅπου δὲν ἀποκαλεῖ ὁ Μ Β ἀπὸ τῆς περιπτώσεως νὰ προσχρῶντο
ἀμέλῳ, ὡς ἀμέλῳ καὶ ἐπὶ τοῖς ἀπὸ μέρους τῶν ἐπισκόπων ἵσως διὰ τὰς
δοσκαφίαν τὰς διαθέσεις τοῦ Φαίωνα. ὡς ἐπὶ ἀπὸ τῆς μόνον εἰς τὴν
πρώτην (στ 32).

26 Ἀναγνωρίζει ὁ Μ Β ὅτι τὸ ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα ὑπερβαίνει τὰς
δυνάμεις τοῦ Ἀλλὰ δὲν τὸ ἀπαρτίζειν, οὐ καὶ τὴν ἐξουσίαν οὐδ' ἀρ-
κίαν, οὐδὲ διώκει τὴν τιμὴν ἀλλ' ὅτι τῆς τῆς ἐκείνου ὁ μὲν ἔχει
(Λγ Γρηγ. θεολ. ἐπιστὸς εἰς Μ Β, ΚΖ 6—7)

27 Παρμ 17, 17

28 Βλ σημ. 25

κους των ανθρώπων να μᾶς προσκαλέσουν Διότι ὅπως ἀκριδῶς ἐγώ ὁ ἴδιος δὲν ἀρνοῦμαι νὰ συναντήσω τὸν θεόν μου, οὕτω δὲν θὰ ἀνεχθῶ τοῦτο, ἐὰν ἡ πρόσκλησις δὲν γίνῃ μὲ τὸν ἀρμόζοντα τρόπον”

ΕΠΙΣΤΟΛΗ 59 (ΝΘ'—LIX)™

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΘΕΙΟΝ ΓΡΗΓΟΡΙΟΝ™

- 1 Ἀ'Ετήρησα σιωπὴν Ἄλλὰ μήπως καὶ πάντοτε θὰ σιωπῶ καὶ θὰ ἀνέχωμαι” ἐπὶ πολὺ περισσότερον νὰ ἐπιβάλλω εἰς τὸν ἑαυτὸν μου (νὰ ὑφίσταται) τὴν βαρυτάτην θλάθην ἐκ τῆς σιωπῆς χωρὶς οὔτε ὁ ἴδιος νὰ ἀποστέλλω ἐπιστολήν, οὔτε νὰ ἀκούω ἄλλον νὰ μὲ προσφωνῇ (δ' ἐπὶ στολῆς) Ἐγὼ θεσπίζω μέχρι τοῦδε ὑπέμενα τὴν θλιβεράν
- 5 ταυτὴν ἀπόφασιν καὶ νομίζω ἐφαρμόζουν καὶ εἰς ἐμὲ οἱ λόγοι τοῦ Προφήτου, ὁ ὁποῖος λέγει «Ὑπέμενα ὡς ἡ ἐπιτοκος γυνή»” Ἐπεθυμουν δηλαδὴ πάντοτε ἢ συνάντησιν ἢ συνομιλίαν, ἀλλὰ πάντοτε ἀπέτυγχανον (εἰς τὴν προσδοκίαν μου) ἐξ αἰτίας τῶν ἁμαρτιῶν μου Διότι θεσπίζω ἄλλην αἰτίαν δὲν δυναμὶ νὰ φαντασθῶ, ἐκτὸς ἀσφαλῶς τῆς πεποιθήσεως ὅτι τιμωροῦμαι διὰ παλαιὰ μου ἁμαρτήματα”
- 10 μὲ τὸν χωρισμὸν τῆς ἀγάπης σου, ἐὰν θεσπίζω ἐπιτρέπεται καὶ ἡ χρῆσις τῆς λέξεως χωρισμός δι' ἐσέ καὶ οἰονδήποτε τυχόντα ἄνθρωπον,“ μάλιστα ἡμεῖς, εἰς τοὺς ὁποίους

29 Δὲν πρόκειται περὶ προσωπικῆς ἐπιθυμίας ἢ ἐπιθυμίας, ἀλλὰ περὶ «κατανόησης»—ἀξίαν.

30 Ἐγράφη ἐπιστολὴ τὸ 371

31 Βλ. πᾶσι 18 Ἰωῆ, ὅχι ἀπλῶς ἦσαν στενοὶ συγγενεῖς ἀλλὰ καὶ συνδέμενοι εἰς θεοκρατίαν ἀπὸ ἑνὸς πατρὸς γένοντες γὰρ ἡ Βεῖτο, (1. 18) καὶ «καρὰ κ' ἔχεται τὸν θεόν» τὴν κληρονομίαν αὐτῶν ἐπεδείξατο (1. 24—25)

32 Ἦν 42—14

33 Ἦν 2 ἐν ἀμείψῃ συνεχείᾳ

34 Ἦν, ἐνταῦθα ἐπὶ ὁρᾷται εἰς ἑαυτὸν τὴν εὐθυμίαν, ἐνφ' ὑπομονῇ νῶς ἐξήτα τήρησιν τῆς «ἀξίας» τοῦ πρόγοντος σχήματος, διὰ τὴν συνάντησιν (Ἐπιστ. 58 43—48) Ἐν τούτοις, δὲν ἔλα, θύεται συγκεκριμένην τὴν αἰτίαν καὶ θεωρεῖ τοῦτο ὅτι «καρὰ κ' ἔχεται τὸν θεόν» διὰ τὰς ἁμαρτίας, τοῦ γένους ὅπως ὁ ἴδιος ἐκείνους ἀπὸ τοῦ θεοῦ τοῦ ἀλλ' ἐν τούτοις, δὲν ὑποχωρεῖ ὡς πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν Πρὸς καὶ Ἐπιστ. 65, 10—11

35 Ἦν ἰσχυρὴ εἶνα, ἐντολὴ γενικὴ καὶ ὑποχρεωτικὴ Πρὸς ὅμως περὶ τῆς ἀντιλήψεως τοῦ Μ Β καὶ Ἐπιστ. 56—30 μὲν ἑλλην ὅφιν τοῦ «ἐντολῆς» πᾶσι πλὴν σου καὶ ἑαυτὸν (Ματθ. 19 19) Τὴν ἐντολήν τῆς ἀγάπης ὅχι μόνον διὰ τῆς ἀγάπης, ἀλλὰ καὶ τῆς θεωρίας, τῆς ὑπερόχου ὁ θαυμασίας ὁ Μ Β ἰδιαίτερος ἀνέπτυξε Ἡ ἀνθρωπολογία τοῦ ἐν προκειμένῳ εἶναι χαρακτηριστικὴ

- ἀπό τῆς πρώτης ἡλικίας εἶχες θέσιν πατρός· Ἐν τούτοις, ἡ ἁμαρτία μου τώρα, ἡ ὅποια μὲ κατέχει ὡς ἐν πυκνὸν νέφος, ἐπέφερε τὴν ἀγνοίαν ὅλων ἐκείνων· Διότι, ὅταν προσέξω
 15 (καὶ διαπιστώσω) ὅτι τὸ γεγονός, ἐκτός ὅτι προκαλεῖ εἰς ἐμέ λυπὴν, καμμία ἄλλη ὠφέλεια δὲν ἐπιτυγχάνεται ἐξ αὐτοῦ, πῶς νὰ μὴ ἐπιρρίψω κατὰ φυσικὸν λόγον εἰς τὰς ἰδικάς μου κακίας τὰ παρόντα, Ἄλλ' εἶτε εἶνα ἁμαρτία, αἱ αἰτίαι τῶν γεγονότων, ἅς εἶναι τοῦλάχιστον τοῦτο δι' ἐμέ τὸ τέλος τῶν δυσκολιῶν εἶτε πάλιν εἶναι κάποιος πολι-
 20 κὸς χειρισμός,» πάντως ἱκανοποιήθη τὸ ἐπιδοκώμενον· Διότι, ἡ ζημία δὲν δῆρκεσεν ὀλίγον χρόνον· Δι' αὐτὸ καὶ ἐγώ, ἐπειδὴ δὲν ἠδυνάμην νὰ ὑπομεινῶ πλέον, πρῶτος³⁶ ἐξέβαλον φωνὴν καὶ σὲ παρακαλῶ νὰ ἐνθυμηθῇς τόσον ἡμᾶς, ὅσον καὶ σὲ τὸν ἑαυτὸν σου, ὁ ὁποῖος περ σσότερον παρ' ὅ,τι ἦτο φυσικὸν λόγῳ τῆς συγγενείας καθ' ὅλον τὸν διόν ἐδειξες τὴν προστασίαν σου, καὶ χάριν ἡμῶν (σὲ παρακα-
 25 λῶ) νὰ ἀγαπᾷς τώρα τὴν πόλιν μας³⁷ καὶ νὰ μὴ ἀποξενω-νεσαι τῆς πόλεως ἐξ αἰτίας μας.

- 2 «Ἐν ὀνόματι λοιπὸν τῆς ἐν Χριστῷ παρηγορίας, ἐν ὀνόματι τῆς μετοχῆς εἰς τὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐν ὀνόματι τῆς εὐσπλαγχνίας καὶ οἰκτιρμοσύνης», ἱκανοποίησέ μας τὴν εὐχὴν σταμάτησε ἐδῶ τὰ δυσάρεστα, κάμε κάποιαν ἀρχὴν τοῦ λοιποῦ εἰς τὰ εὐχάριστα, γίνε ὁ ἴδιος καθοδηγὸς τῶν ἄλλων εἰς τὰ ἀρίστα, ἄλλ' ὅχι νὰ ἀκο-
 5 λουθῇς ἄλλον εἰς ὅσα δὲν πρέπει· Ἀλλωστε δὲν ἐθεωρήθη ὁ σωματικὸς χαρακτήρ κάποιου τόσον προσιδιάζων εἰς αὐτόν, ὅσον εἰς τὴν ἰδικὴν σου ψυχὴν ἢ εἰρηνικὴ καὶ πραεῖα κατάστασις· Θὰ ἤρμοζε λοιπὸν εἰς ἓνα τοιοῦτον (ἄνδρα, ὡς σὺ) νὰ ἐλκύῃ τοὺς ἄλλους πλησίον του·³⁸ θὰ ἔπρεπε νὰ

36 Εἰς τὸ καίμενον «οἰκονομῶμενον», δηλ. «οἰκονομία»· Ἄλλ' ἡ λέξις σημαίνει, αἱ ἐνέργειαι τῆς θεοῦ Οἰκονομίας, καὶ δι' πραγματικὸν χειρισμὸν τῶν κρατούντων. Προτιμήσαμεν ἐδῶ τὴν δευτέραν ἔννοιαν διότι, πράγματι καὶ διὰ λόγους «πολιτικούς» διεγράφη ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ Κακκαδοκίας εἰς δύο μητροπόλεις.

37 Ἡ ἐκπόντησις εἰς τὴν πλάστην ἐπιστολὴν τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ δὲν λαμβάνεται ὅτι ἦγε, φαίνεται, ὅμως, ὅτι ὑπῆρχε προθεσις καὶ ἐν μέρους τοῦ θεοῦ καὶ ἄλλων ἐπισκόπων νὰ συμπιλιωθοῦν μετὰ τοῦ Μ. Β., ἀλλ' ἐξίσταζον νὰ κάμουν «πρόσω» τὴν ἀρχὴν.

38 Ἐννοεῖται ἀσφαλῶς ἡ Κωνσταντινὴ· φαίνεται ὅμως ὅτι δὲν ἐννοεῖται τόσον ὥς «πόλις» γνωστὴ καὶ φανερά, ἀλλ' ὥς ἐκκλησιαστικὴ μετ' ὅλην ὁλότητα, εἰς τὴν ὅποιαν ἐνῆκε καὶ ὁ θεὸς καὶ οἱ εἶχεν «ἀποξενωθῇ»· Ἡ πρόοις εἶναι καὶ ἐμμεσοῦς ἐλεγχὸς· δὲν ἔπρεπε ἡ προσωπικὴ διασπράσκεις πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ Μ. Β. νὰ καταλύῃ τὴν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν.

39 Ἀπρόσωπος καὶ προσωπικὴ συγχρόνως σύνταξις· Ἡ ἀντιπρὸς «ἐφ' τοιαύτῳ» δύναται νὰ παρακληθῇ εἰς τὸ νὰ θεωρηθῇ γένος αὐθ, ὡς ἀναφε-

- μεταδίδης εἰς ὅλους ὅσοι σέ πλησάζουν, ὥσάν ἀκριβῶς ἡ
 10 εὐωδία κάπο σου μυρου, νά πληροῦνται ἐκ τῆς ἀγαθωσύνης
 τοῦ χαρακτήρος σου Ὑπάρχει καὶ ἀκόμη ὑπάρχει τώρα
 κάποια μικρά μερίς ἡ ὅποια ἀντιδρᾷ, ⁴⁰ μετ' ὀλίγον καὶ αὐτὴ
 θὰ γνωρίσῃ τὸ ἀγαθὸν τῆς εἰρήνης Ὑπόσῳ ὁμῶς αἱ λογῶ-
 τῆς διαφορᾶς συκοφαντίαι συνεχίζονται, εἶνα κατ' ἀνάγκη-
 15 κην ἐπόμενον πάντοτε νά αυξάνωνται πρὸς τὸ χειρότερον
 αἱ ὑποψαῖαι. (ἐκατέρωθεν) Βεβαίωτατα, οὐτε ἐκεῖνοι δὲν
 πρέπει νά μᾶς περιφρονοῦν, ⁴¹ περισσότερον ὁμῶς ἐξ ὧν
 ἡ τιμότης σου Διότι καὶ ἀν' ἀκόμη σφάλλωμεν εἰς κάτ' θά
 γίνωμεν καλλίτεροι ἐάν νοουθετούμεθα, πρᾶγμα τὸ ὅποιον
 εἶνα ἀδύνατον χωρὶς νά συναντωμεθα Ὑν ὁμῶς δὲν δια-
 20 πρᾶττωμεν, καμμίαν ἀδικίαν, ⁴² (τότε) διατι μισουμεθα.
 Αὐτὰ λοιπὸν προβάλλω ὡς προσωπικὴν μου δικαιολογίαν
 [ἀπολογίαν]
- 3 Ὅσο ὁμῶς θὰ ἦτο δυνατόν νά ἀπολογηθοῦν ὑπὲρ
 20 ἑαυτῶν αἱ Ἐκκλησίαι, ⁴³ αἱ ὁποῖαι δὲν ὠφελοῦνται ἐκ τῆς
 μεταξὺ μας διαστάσεως εἶναι προτιμότερον νά τὰ ἀποσω-
 πῶμεν Διότι δὲν ὁμῶς διὰ νά λυπησῶ (κανένα), ἀλλὰ διὰ
 νά σταματήσω ὅσα προκαλοῦν λυτὴν Ὑξάπαντος ἀλλωσ-
 τε τιποτε δὲν διαφεύγει τὴν προσοχὴν τῆς συνέσεως σου
 Τούναντίον, θὰ ἦτο δυνατόν ὁ Ἰδίας νά σκεφθῇ καὶ νά εἴπῃς
 5 εἰς τοὺς ἄλλους πολὺ ἀνωτέρα καὶ τελειότερα ὧν ἡμεῖς
 παρατηροῦμεν, διότι συ βεβαίως ἀφ' ἑνὸς ἐγνωρίζεις ἐνω-
 ρίτερον ἀπὸ ἡμᾶς τὰς ζημίας τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἀφ' ἑτέ-
 ρου αὐταὶ σέ λυποῦν περισσότερον ἀπ' ὅτι ἡμᾶς, καθ' ὅσον
 5 ἐξ ἀρχῆς ἐδιδάχθης ὑπὸ τοῦ Κυρίου νά μὴ περιφρονῇς οὐδέ
 τὸ ἐλάχιστον Τώρα μάλιστα ἡ ζημία δὲν περιορίζεται εἰς
 10 ἓνα ἢ δυο (ἄνθρωπους), ἀλλ' ὁλόκληροι πόλεις καὶ χώραι ⁴⁴

ρομ εἰς τὸ εἰρηνικὸν καὶ ἡμερὸν· ἀλλ' εἶναι γεν ἀρετικὸς

40 Τὴν ἐκλογὴν τοῦ Μ. Β. δὲν ἐπαρκεῖται ὅσον ὁ ἐπίσκοπος, οἱ
 ὅποιοι εἰν τὸν ἀντικείμενον τοῦ μητροπολίτου καὶ ἀντιπροσώπων τῆν
 διαπρέμειαν αὐτῆν ἰσομετακαθεστὶς ἀρετικὸν τῶν (ὅσων), ἐκ τῆν διαίτησιν
 τῆς ἡλικιαδου καὶ εἰς δυο μητροπολεις ἵνα οὕτω περιορισθῇ ὁ Μ. Β. ὅστις
 δὲν ἀπαχῆται εἰς τὴν... Ὑρειανισμὸν!

41 Δὲν ἐννοεῖ τὸ ἀπορρὸν τοῦ ἀλλὰ τὸ εἶωγμα τοῦ ἱσοχωρησιν εἰς
 τὴν ἡλικιαδου τῶν δὲν κᾶνται ὁ Μ. Β.

42 Κεῖται ἐρετικὸς, ὅμοιος εἰς σὸδὸν ἡδὲ καὶ διὰ καὶ ἡ ἐρετικὸς εἶναι ἐμ-
 μετος ὁλεγχος.

43 Προσωποποιεῖ τὰς Ἐκκλησίας θὰ παραπονοῦντο ἐπὶ ὅτι ἐντὶ ἡ αἰ-
 ρεσις θριαμβεῖ καὶ ἐρετικὸν ἡ ἐρετικὸς, ἀντιπροσώπων ἀντιπροσώπων καὶ
 εἰς τὴν ἐνότητα, νά εἶναι ἡγετῶν, αἱ εἰς τὴν χωρὶς ἐκείνοις θὰ προσωποποιεῖ
 10 ὁλετῶν!

44 Ὑννοεῖται γενικότερον ἢ ἀνατολὴ καὶ ἰσοπείτως ἡ Κωνσταντινούπολις
 τὴν ὁποίαν ὁ Ἰδίας ὁδοῦς ἡλικιαδου καὶ ἡλικιαδου εἰδικὰ μέτρα νά ἀφαι-
 10 ῃ

ὀφίστανται τὰς ἰδικάς μας συμφοράς ὥς πρὸς δὲ τὰς διαδόσεις περὶ τῆς ἐξορίας⁴⁵ εἶναι· καὶ ἀνάγκη νὰ εἰπω ποιοὺν ἀντικτυπὸν θὰ ἔχουν δι' ἡμᾶς.

- Ἐπομένως θὰ ἔπρεπεν ἡ μεγαλοφυχία σου νὰ ἀφήσῃ δι' ἄλλους τὸ φιλονικικὸν πνεῦμα ἢ μᾶλλον καὶ ἐκ τῆς ψυχῆς ἐκείνων νὰ τὸ ἐκρῆζωσιν, ἐὰν δεδαιώς εἶναι δυνατόν, ὁ Ἰδίας δὲ μέ τὴν ἀνεξέκακάν σου νὰ νικήσῃς ὅσα προκαλοῦν λύπην· διότι τὸ νὰ ἀμυνεταὶ κανεὶς χαρακτηρίζει καθένα ὁ ὁποῖός ὀργίζεται, ἐνῶ τὸ νὰ εἶναι κανεὶς ἀνωτερός ἀκόμη καὶ αὐτῆς τῆς ὀργῆς, τοῦτο μόνον εἰς σέ προσδίδει καὶ εἰς ὅποιον ἠθέλην εἶναι, ὁμοιός σου ὡς πρὸς τὴν ἀρετὴν. Περιττὸν δὲ νὰ εἰπω ὅτι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖός ὀργίζεται ἐναντίον μας ἐκδηλώνει τὴν ὀργὴν τοῦ ἐναντίου ἀνθρώπων οἱ ὁποῖοι δὲν διεπράξαν καμμίαν ἀδικίαν⁴⁶.

- Κατόπιν τούτων λοιπὸν εἰτε μὲ προσωπικὴν παρουσίαν εἴτε μὲ ἐπιστολὴν εἴτε μὲ πρόσκλησιν πλησίον σου εἴτε μὲ οἰονδήποτε τρόπον θὰ ἠθελες, παρηγόρησέ μας τὴν ψυχὴν· διότι ἡμεῖς δεδαιώς εὐχόμεθα νὰ ἐμφανισθῇ ἡ θεοσεβεία σου εἰς τὴν Ἐκκλησίαν⁴⁷ (μας) καὶ τόσον ἡμᾶς, ὅσον καὶ τὸν λαόν νὰ ὠφελησῇ καὶ μὲ τὴν παρουσίαν σου καὶ μὲ τοὺς χαριτωμένους λόγους σου. Ἐὰν δεδαιώς τοῦτο εἶναι δυνατόν, αὐτὸ εἶναι τὸ ἀριστόν· Ἐὰν ὁμως κάτι ἄλλο ἀποφασίσῃς, καὶ τοῦτο θὰ τὸ δεχθῶμεν. Μόνον σέ παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς γνωρίσῃς ποῖον ἢ φρόνησίς σου σκέπτεται νὰ πράξῃ.

45 Εὐνοεῖται ἡ προσωπικὴ ἐξορία τοῦ Μ. Β. Ὡς γνωστόν, ἀπὸ ὁ ἀρετῶν ἀνδρῶν ὑπάτης ἀπέφυγε μέτρη τοῦ ἐπάρχου Μοδάτου νὰ καμῆν τὸν Μ. Β. τὰ δεσπότην ἡρεσκεῖν (1) τὸν λαὸν ἀπάντων ὑποκρίντων καὶ ἡρεσκόντων (1) Ἀγ. Γρηγ. Θεολ. Ἐκκλ. ἐκ Μ. Β. ΜΗ 15-16), ἐκυροῦται κατὰ τοῦ ἀνδρὸς ἐξορία καὶ οὐδὲν ἀπὸ τὴν εἰς τοῦτο φερόντων. Ἡ νύξ παρὴν ὁ ὁφρὸς εὐρετῇ, οἱ αὐτοὶ εἰς τὸν ὅτι. (1 d. ΝΔ 2-4). Ἀλλὰ τὴν τελευταίαν γὰρ ἡ ἀρετὴ ἀπὸ τὸν Μ. Β. ἡρεσκεῖται, περὶ τοῦτο ὁ υἱὸς τοῦ δεσπότη, ὁ καλεῖται, καὶ οὐδὲν ἀπὸ τὴν εἰς τοῦτο φερόντων, οἱ αὐτοὶ εἰς τὸν ὅτι. (1 d. ΝΔ 6-25). Διὰ τοῦ ἁγίου ἡρεσκεῖται ἐπίσης καὶ ὁ ἐπάρχος Μοδάτος (1 d. ΝΔ 1-8).

46 Βλ. στήλ. 34 καὶ 42.

47 Εὐνοεῖται, δεδαιώς, ἡ Ἐκκλησία τῆς Καισαρείας ἀπλῶς. Ἐν τοῦτο ὅμως δύναται νὰ εὐνοεῖται αὐτὴ καὶ ὡς μητροπολίς καὶ ἀρχιεπισκοπὴ καὶ ἐπομένως ἡ ἐμφάνισις εἰς αὐτὴν τοῦ Γρηγορίου νὰ μὴ νοητῇ ἀπλῶς ὡς ἐπισκέψης, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐπαναζώνσεως τῆς διακοπείσης ἐκκλησιαστικῆς κοινότητος.

Θαυμάζει δυνῶ, κανεὶς πῶς εἰς τὴν Ἐπιστολὴν συνάθρονται τόνοι προσωπικῆς καὶ «συγγενικῆς», ἐκκλησιαστικῆς καὶ «κανονικῆς» ταπεινότητος καὶ ἀξιοπρέπειος, ἰκονομίας καὶ ἐνθα μὴ παρανομίας, καὶ «ἀρετῆς».

ΕΠΙΣΤΟΛΗ 60 (Ξ'—LX)⁴⁸

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΘΕΙΟΝ ΓΡΗΓΟΡΙΟΝ⁴⁹

Καὶ προηγουμένως εὐχαριστῶς εἶδον τὸν ἀδελφόν μου (διότι πῶς ἄλλως ἐπρόκειτο νὰ διατεθῶ ἀπέναντί του, ἀφοῦ εἶναι ἀδελφός μου καὶ μάλιστα τόσον σπουδαίος.), ἀλλὰ καὶ τώρα, ὅτε ἦλθεν ἐδῶ, τὸν ἐδέχθην μὲ τὴν διαν (εὐχάριστον) διάθεσιν, χωρὶς καθόλου νὰ μεταβάλω τὴν στοργὴν μου.⁵⁰ Καὶ εἴθε νὰ μὴ συμβῇ τιποτε παρόμοιον, τὸ ὁποῖον θὰ μὲ ἔκαμνε νὰ λησμονήσω τὴν φύσιν μου καὶ νὰ γίνω ἐχθρὸς πρὸς τοὺς συγγενεῖς μου. Ἀλλ' ἐπὶ πλέον ἐθεώρησα τὴν παρουσίαν τοῦ ἀνδρός ὡς παρηγορίαν τῶν σωματικῶν μου ἀσθενειῶν καὶ τῶν ἄλλων ψυχικῶν πόνων, ὅπως ἐπίσης καὶ κατησυχαισθήθην μὲ τὴν ἐπιστολὴν τὴν ὁποίαν μετέφερεν οὗτος ἐκ μέρους τῆς τιμιότητός σου. Ἔνεκα τοῦτου καὶ ἀπο πολλὴν καιρὸν ἐπεθυμοῦν νὰ ἔλθῃ ὁχ. τόσον διὰ κάποιον ἄλλον λόγον, ὅσον διὰ νὰ μὴ προαθέσωμεν καὶ ἡμεῖς μίαν θλιβεράν ἱστορίαν εἰς τὴν ζωὴν, ὅτι δηλαδή ὑπάρχει κάποια διάστας ἀκόμη καὶ μεταξύ τῶν στενοτάτων συγγενῶν,⁵¹ ἡ ὁποία εἰς μὲν τοὺς ἐχθροὺς δημιουργεῖ εὐχαρίστησιν, εἰς δὲ τοὺς φίλους δυστοχίαν, ἐνῷ δὲν εἶναι εὐάρεστος εἰς τὸν Θεόν, ὁ Ὅποιος ὀρίζει ὅτι τὴν συμπεριφορὰν τῶν ἰδικῶν Του μαθητῶν πρέπει νὰ χαρακτηρίζῃ ἡ τελεία ἀγάπη.

Διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ ἀπαντῶν (εἰς τὴν ἐπιστολήν σου) λέγω ὅτι ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ εὐχεσθῇ δι' ἡμᾶς καὶ σὲ παρακαλῶ καὶ τὰ ἄλλα ζητήματα νὰ τὰ φροντίζῃς ὡς ἰδικά σου.⁵² Ὡς πρὸς δὲ τὴν σημασίαν τῶν γεγονότων,⁵³ ἐπεὶ δὴ

48 Ἐγγραφή ἐπίσης τῆς 371

49 Βλ. σημ. 18 καὶ 31

50 Φαίνεται ὅτι εἰς τὴν ἐπιστολὴν τὴν ὅσῃν ἀπεστείλαν ὁ θεῖος Γρηγόριος μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ Γρηγορίου εἰς τὸν Μ. Β. εἰς ἀπάντησιν τῆς προηγουμένης Ἐπιστολῆς τοῦ Μ. Β. πρὸς αὐτόν, ἔγραψε δικὰ οὐκ ὄντων τῶν «παραστογραφῶν» τοῦ ἀδελφοῦ Γρηγορίου καὶ τοῦτο ἔγινε, τὸ στοχεῖον συνηγορεῖ ὅτι ὑπῆρχε μεταξύ τοῦ καὶ ἀντιπρὸς Γρηγορίου κάποια συνεννόησις. Βλ. καὶ σημ. 25

51 Βλ. καὶ σημ. 35. Ἐν τούτοις ἡ ἀλήθης ἀγάπη μεταξύ τῶν συγγενῶν καὶ πάντων ἀνθρώπων ἐστὶν ὅση καὶ ὅτι θὰ συγκαλύπτονται καὶ θὰ ἀμνηστεύονται τὰ σφάλματά των. Ἡ ἀγάπη δὲν καταργεῖ οὔτε τὴν ὁκαλοσύνην οὔτε τὴν τάξιν, μάλιστα τὴν «κακοποιήν» ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ ἀδελφοῦ ὁ Μ. Β. δὲν θὰ δυσκολευθῇ νὰ γράψῃ τὸν «κακοταῖον» στίχον τῆς Ἐπιστολῆς.

52 Ἡ περιόδος, σαφῶς γενικῶς, παρουσιάζει δυσκολίαν εἰς τὴν κατὰ 14ξιν μετάφρασιν, διότι τὸ ἐκφραστικὸν «ἀναγκαῖον» καὶ ἡ μετοχὴ

- οἱ ἴδιοι λόγῳ ἀγνοίας τούτων δὲν δυνάμεθα νὰ εἴμεθα εἰς τὰ πράγματα, ἀπεφασίσαμεν ἐκεῖνον νὰ θεωρήσωμεν ὅτι ἀληθεύει, τὸν ὁποῖον συ ὁ ἴδιος θὰ μᾶς κάμῃς τὴν τιμὴν νὰ ὀρίσῃς διὰ νὰ μᾶς ἐρμηνεύσῃ Ἐπίσης εἶναι ἀνάγκη ἢ
- 20 μεγαλοφυΐα σου νὰ ὀρίσῃ καὶ τὰ ὑπόλοιπα, δηλαδή τὴν μεταξύ μας συνάντησιν, τὸν ἀρμόζοντα καιρὸν καὶ τὸν κατ'ἀλληλον τόπον. Ἐὰν βεβαιῶς ὁλῶς ἐξαρετικῶς καταδέχεται ἡ σεμνοπρέπειά σου νὰ κατελθῇ εἰς τὴν ταπεινότητά μας καὶ νὰ μᾶς εἴπῃ μερὰ λόγια, εἴτε μαζὶ μὲ ἄλλους
- 25 εἴτε μετὰ σοῦ θέλεις νὰ γίνῃ ἡ συνάντησις θὰ ὑπακούσωμεν, καθ' ὅτ' ἅπασι διὰ παντός ἀπεφασίσαμεν τοῦτο ὡς πρὸς τὸν ἑαυτὸν μας νὰ ὑποτασσώμεθα εἰς σέ μετ' ἀγάπης καὶ μὲ κάθε τρόπον νὰ πράττωμεν ὅσα πρὸς δόξαν Θεοῦ ἢ εὐλόγησά σου μᾶς γράφει. Ὁ δὲ αἰδεσμωτατος ἀδελφός μας δὲν ἐκρίναμεν ἀναγκασίον νὰ μᾶς εἴπῃ τίποτε
- 30 προφορικῶς, ἐπεὶδὴ οὔτε καὶ προηγουμένως εἶχε τὸν λόγον σύμφωνον μὲ τὰ ἔργα.⁵¹

«παρακαλῶν» θάναται νὰ συναφθῶν καὶ πρὸς τὰ, προηγουμένας καὶ πρὸς τὰς ἐπομένους αὐτῶν λέξεις ὅποτε ἡ ἔμφασις ἔπεται ἀναλλοττως.

53 Ἐννοεῖται ἡ διδασκαλία διακρίσεως τῶν ἐπισκόπων, οἱ ὁποῖοι ἤθελον ἐπιστρέφοντες, εἰς «καρινωνίαν» μετὰ τοῦ Μ Β νὰ δοκιμασθῶσιν τῆς θέσεως καὶ νὰ δοῶσιν τὰ, ἐξηγήσεις τῶν ἱσῶς νὰ ἐννοοῦνται ἄλλαι μεταξὺ τῶν παρεξηγήσεις, ἂν μερικοὶ ἐνέμενον εἰς τὴν διδασκαλίαν.

54. Βλ. σημ. 51.

Ὁ Ἅγιος ΜΕΑΡΤΙΟΣ ὁ Ἀντιοχείας Τειχευραῖα μόνης
Πάτρας. Πινθος.

ὅπου ἐν ἐβδόμησιν, διαμαρτυρῶνται κατὰ τοῦ ἐμοῦ ἐκ τῆς
 Α' ἐπὶ τοῦ ἁκούσαντος, ἐπὶ τῆς β' ἐπὶ τῆς γ', καὶ
 βρη-ήσθηται τὸ πᾶν τὸ μὲν τὸ ἐπὶ τῆς α' καὶ τῆς β'
 φησὶ τὸ πᾶν τὸ κῆρυξ. Ἀλλὰ ἐπὶ τῆς γ' ἐπὶ τῆς δ' ἐπὶ τῆς ε'
 γείνεται ἐν τῇ δ' ἐπὶ τῇ ε' παρὰ τῆς β' ἐπὶ τῇ γ' φησὶ
 5 τὰ δ' ἐπὶ τῇ γ' καὶ τῇ δ' ἐπὶ τῇ ε' καὶ τῇ ζ' ἐπὶ τῇ η' καὶ τῇ θ'
 κτηνὴ εἰσι ἀνδρῶν, ὅτι τὸ ἐπὶ τῇ δ' ἐπὶ τῇ ε' ἐπὶ τῇ ζ' ἐπὶ τῇ η' ἐπὶ τῇ θ'
 μὲν καὶ τῇ κ' ἐπὶ τῇ λ' ἐπὶ τῇ μ' ἐπὶ τῇ ν' ἐπὶ τῇ ξ' ἐπὶ τῇ ο' ἐπὶ τῇ π'
 φοῦρητος τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ. Ἀλλοίμονον σοὶ πόλις, ἡ

ὅπου ἐν ἐβδόμησιν, διαμαρτυρῶνται κατὰ τοῦ ἐμοῦ ἐκ τῆς
 Α' ἐπὶ τοῦ ἁκούσαντος, ἐπὶ τῆς β' ἐπὶ τῆς γ', καὶ
 βρη-ήσθηται τὸ πᾶν τὸ μὲν τὸ ἐπὶ τῆς α' καὶ τῆς β'
 φησὶ τὸ πᾶν τὸ κῆρυξ. Ἀλλὰ ἐπὶ τῆς γ' ἐπὶ τῆς δ' ἐπὶ τῆς ε'
 γείνεται ἐν τῇ δ' ἐπὶ τῇ ε' παρὰ τῆς β' ἐπὶ τῇ γ' φησὶ
 5 τὰ δ' ἐπὶ τῇ γ' καὶ τῇ δ' ἐπὶ τῇ ε' καὶ τῇ ζ' ἐπὶ τῇ η' καὶ τῇ θ'
 κτηνὴ εἰσι ἀνδρῶν, ὅτι τὸ ἐπὶ τῇ δ' ἐπὶ τῇ ε' ἐπὶ τῇ ζ' ἐπὶ τῇ η' ἐπὶ τῇ θ'
 μὲν καὶ τῇ κ' ἐπὶ τῇ λ' ἐπὶ τῇ μ' ἐπὶ τῇ ν' ἐπὶ τῇ ξ' ἐπὶ τῇ ο' ἐπὶ τῇ π'
 φοῦρητος τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ. Ἀλλοίμονον σοὶ πόλις, ἡ

ὅπου ἐν ἐβδόμησιν, διαμαρτυρῶνται κατὰ τοῦ ἐμοῦ ἐκ τῆς
 Α' ἐπὶ τοῦ ἁκούσαντος, ἐπὶ τῆς β' ἐπὶ τῆς γ', καὶ
 βρη-ήσθηται τὸ πᾶν τὸ μὲν τὸ ἐπὶ τῆς α' καὶ τῆς β'
 φησὶ τὸ πᾶν τὸ κῆρυξ. Ἀλλὰ ἐπὶ τῆς γ' ἐπὶ τῆς δ' ἐπὶ τῆς ε'
 γείνεται ἐν τῇ δ' ἐπὶ τῇ ε' παρὰ τῆς β' ἐπὶ τῇ γ' φησὶ
 5 τὰ δ' ἐπὶ τῇ γ' καὶ τῇ δ' ἐπὶ τῇ ε' καὶ τῇ ζ' ἐπὶ τῇ η' καὶ τῇ θ'
 κτηνὴ εἰσι ἀνδρῶν, ὅτι τὸ ἐπὶ τῇ δ' ἐπὶ τῇ ε' ἐπὶ τῇ ζ' ἐπὶ τῇ η' ἐπὶ τῇ θ'
 μὲν καὶ τῇ κ' ἐπὶ τῇ λ' ἐπὶ τῇ μ' ἐπὶ τῇ ν' ἐπὶ τῇ ξ' ἐπὶ τῇ ο' ἐπὶ τῇ π'
 φοῦρητος τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ. Ἀλλοίμονον σοὶ πόλις, ἡ

ὅπου ἐν ἐβδόμησιν, διαμαρτυρῶνται κατὰ τοῦ ἐμοῦ ἐκ τῆς
 Α' ἐπὶ τοῦ ἁκούσαντος, ἐπὶ τῆς β' ἐπὶ τῆς γ', καὶ
 βρη-ήσθηται τὸ πᾶν τὸ μὲν τὸ ἐπὶ τῆς α' καὶ τῆς β'
 φησὶ τὸ πᾶν τὸ κῆρυξ. Ἀλλὰ ἐπὶ τῆς γ' ἐπὶ τῆς δ' ἐπὶ τῆς ε'
 γείνεται ἐν τῇ δ' ἐπὶ τῇ ε' παρὰ τῆς β' ἐπὶ τῇ γ' φησὶ
 5 τὰ δ' ἐπὶ τῇ γ' καὶ τῇ δ' ἐπὶ τῇ ε' καὶ τῇ ζ' ἐπὶ τῇ η' καὶ τῇ θ'
 κτηνὴ εἰσι ἀνδρῶν, ὅτι τὸ ἐπὶ τῇ δ' ἐπὶ τῇ ε' ἐπὶ τῇ ζ' ἐπὶ τῇ η' ἐπὶ τῇ θ'
 μὲν καὶ τῇ κ' ἐπὶ τῇ λ' ἐπὶ τῇ μ' ἐπὶ τῇ ν' ἐπὶ τῇ ξ' ἐπὶ τῇ ο' ἐπὶ τῇ π'
 φοῦρητος τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ. Ἀλλοίμονον σοὶ πόλις, ἡ

οἱ ἄρχοντες σου δὲν τραγούν

61. Πᾶσι τοῖς ἰσχυροῦς τοῖς ἐν τῇ πόλει σου ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς

τῆς σου ἰσχύος, ὡς ἐν τῇ πόλει σου

ἡ πόλις σου, ὡς ἐν τῇ πόλει σου, ὡς ἐν τῇ πόλει σου

ἐπεὶ ἔτι καὶ οὐκ ἔστιν ἡμεῖς οὐκ ἔστιν ἡμεῖς οὐκ ἔστιν ἡμεῖς
 καρπὸν τοῦ Π
 διὰ τῆς παρού

5

10

15

Ἰωάννου δεδαίως τῇ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙΧΡΕΩΣΗΝ ΤΗΣ ΝΕΚΡΩΣΕΩΣ

Τὸ σὸφον ἀδελφὸν ἐπὶ τῇ ἀποστολῇ μαρτυρεῖ

ἀριστότερον, ἀλλὰ

Μακάρι

25

ἀληθινὴν καὶ ἀδελφὸν διότι ἡμεῖς δὲν ἔχομεν σχέσιν πρὸς
τὴν δουλοπρεπή κολάκευ· Ἀκόμη, σὲ παρακαλοῦμεν νὰ
μᾶς συγκταλογιῇς μεταξὺ τῶν φίλων σου καὶ νὰ μᾶς
παροσιαῖς τοὺς ἑαυτὸν σοὶ με πικρὰς ἐπιστελάς διὰ
τῶν ὁπείων θὰ μᾶς παρηγορῇς διὰ τὴν ἀπουσίαν σου (τοὺ
χωρισμὸν σου)

Ε Π — Σ Τ Ο Λ Η 64 (ΞΔ — ΛΧ Ν)“

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΗΣΥΧΙΟΝ“

10

Πολλὰ δεβαιῶς εἶναι ὅσα μὲ συνδέουν, μάλιστα ἀπὸ
τὴν νεανικὴν μᾶς ἡλικίαν, μετὰ τῆς τριμοτητός σου, ὅπως
ἡ κενὴ ἀγάπη πρὸς τὰ Γράμματα, ἡ ὁποία εἰς πολλὰ μέρη
κλινετορεῖ ἐξ ὧν τὴν ἐγνωρῶσαν προσωπικῶς, ἀλλὰ καὶ
παλαιὰ φίλα μᾶς πρὸς τὸν θαυμάσιον ἄνδρα Τερεντίου·
Ἀφ' οὗτοῦ ὁμοῦ καὶ ὁ καθ' ὅλα ὄριστος καὶ ἐπαληθεύων
πλήρως τὸ γνωριμωτάτον μᾶς ὄνομα“ δηλαδὴ ὁ αἰδεσίμω
καὶ ἀδελφός “Ἐλπίδος” συνωμιλήσε μᾶς μᾶς καὶ μᾶς
δηγήθη λεπτομερῶς τὰς καλῶσυνας σου, καθόσον μάλιστα
εἶπας, ἀνωτάτους ὑπὲρ πάντα ἄλλον τόσον νὰ διακρῶνῃ
ὅσον καὶ νὰ παριστῇ διὰ τοῦ λόγου τὴν ἀρετὴν ἑνὸς ἄν
θρώπου ἀνεσκάλευσε τὸν πρὸς σὲ ποθὸν μᾶς εἰς μέγαν θα
10 ἦρον· Τόσον ὥστε εὐχόμεθα νὰ εὐρεθῇς κάποτε εἰς τὴν πα
λαιάν μᾶς οἰκίαν,” διὰ νὰ ἀπολαύσωμεν τὰς καλῶσυνας σου

15 ε 245 ΛΧ 246 (100-101) 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312 313 314 315 316 317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351 352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363 364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375 376 377 378 379 380 381 382 383 384 385 386 387 388 389 390 391 392 393 394 395 396 397 398 399 400 401 402 403 404 405 406 407 408 409 410 411 412 413 414 415 416 417 418 419 420 421 422 423 424 425 426 427 428 429 430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440 441 442 443 444 445 446 447 448 449 450 451 452 453 454 455 456 457 458 459 460 461 462 463 464 465 466 467 468 469 470 471 472 473 474 475 476 477 478 479 480 481 482 483 484 485 486 487 488 489 490 491 492 493 494 495 496 497 498 499 500 501 502 503 504 505 506 507 508 509 510 511 512 513 514 515 516 517 518 519 520 521 522 523 524 525 526 527 528 529 530 531 532 533 534 535 536 537 538 539 540 541 542 543 544 545 546 547 548 549 550 551 552 553 554 555 556 557 558 559 560 561 562 563 564 565 566 567 568 569 570 571 572 573 574 575 576 577 578 579 580 581 582 583 584 585 586 587 588 589 590 591 592 593 594 595 596 597 598 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609 610 611 612 613 614 615 616 617 618 619 620 621 622 623 624 625 626 627 628 629 630 631 632 633 634 635 636 637 638 639 640 641 642 643 644 645 646 647 648 649 650 651 652 653 654 655 656 657 658 659 660 661 662 663 664 665 666 667 668 669 670 671 672 673 674 675 676 677 678 679 680 681 682 683 684 685 686 687 688 689 690 691 692 693 694 695 696 697 698 699 700 701 702 703 704 705 706 707 708 709 710 711 712 713 714 715 716 717 718 719 720 721 722 723 724 725 726 727 728 729 730 731 732 733 734 735 736 737 738 739 740 741 742 743 744 745 746 747 748 749 750 751 752 753 754 755 756 757 758 759 760 761 762 763 764 765 766 767 768 769 770 771 772 773 774 775 776 777 778 779 780 781 782 783 784 785 786 787 788 789 790 791 792 793 794 795 796 797 798 799 800 801 802 803 804 805 806 807 808 809 810 811 812 813 814 815 816 817 818 819 820 821 822 823 824 825 826 827 828 829 830 831 832 833 834 835 836 837 838 839 840 841 842 843 844 845 846 847 848 849 850 851 852 853 854 855 856 857 858 859 860 861 862 863 864 865 866 867 868 869 870 871 872 873 874 875 876 877 878 879 880 881 882 883 884 885 886 887 888 889 890 891 892 893 894 895 896 897 898 899 900 901 902 903 904 905 906 907 908 909 910 911 912 913 914 915 916 917 918 919 920 921 922 923 924 925 926 927 928 929 930 931 932 933 934 935 936 937 938 939 940 941 942 943 944 945 946 947 948 949 950 951 952 953 954 955 956 957 958 959 960 961 962 963 964 965 966 967 968 969 970 971 972 973 974 975 976 977 978 979 980 981 982 983 984 985 986 987 988 989 990 991 992 993 994 995 996 997 998 999 1000

ὄχι μόνον μέ την ἀκοήν ἀλλά και με την προσωπική ἐμ-
πειρίαν

Ε Π Σ Τ Ο Λ Η 65 (ΞΕ - L X V)*

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΤΑΡΒΙΟΝ"

Ποιον τέλος, λέγε με, θα εἶχεν ἡ σωτηρία (μας), ἔάν
ἐγώ μὲν διεκδικῶν τὰ πρεσβεῖα τῆς ἡλικίας ἀνεμένον νά
γίνην υπο σοῦ ἡ ἀρχή της συνουσίας ἡ δὲ ἀγάπη σου ἦθε-
λεν ἀκόμη περισσότερον τὰ παρακαλῇ με την ἐπιζητήσων
γνωμὴν τῆς σφοδραντίας" (ἐνστατον). Πλην ὁμῶς, ἐγώ
5 νομίζω ὅτ' ἡ μετὰ φιλικὴ ἡττοσύνη μεί προς νίκην καὶ
ἐνῶ παραδέχομαι, δι' ἐπὶ, εἴπεις εἰς αὐτόν σου ὁ περ
θαλκός ζηλος νά υπερχείλῃς φαιταίναν ἀπο τῆς ἀρμο-
ζουσας κρίσιν" (περ ἐμὴ) εἰς τὴν πρεσβύτητος ὁ δὲ εἰ-
καμον ἀρχὴν της ἀλλοτρίωσας, ἐπειδὴ γνωρίζω ὅτ' καὶ
ἀγάπη διὰ τὰ σκοπεῖται εἰς τὰ πρῶτα εἰς κομμάτι πε-
ρίπτωσιν δὲν ζητεῖ τοῖς ἰδικόν της συμφέρον δι' αὐτὴν δὲ κο-

ὅλλ' εἶχε πολλὰ ὅτι, καὶ

καὶ ἡ Ματθαίος

Τις ἐστὶν ὁ

Τις ἐστὶν ὁ

Τις ἐστὶν ὁ

Τις ἐστὶν ὁ

Τις ἐστὶν ὁ

Τις ἐστὶν ὁ

Τις ἐστὶν ὁ

Τις ἐστὶν ὁ

Τις ἐστὶν ὁ

Τις ἐστὶν ὁ

Τις ἐστὶν ὁ

Τις ἐστὶν ὁ

Τις ἐστὶν ὁ

Τις ἐστὶν ὁ

Τις ἐστὶν ὁ

τῇ χάρι, τῆς μετρίας ἀνιλήψεως τῶν πραγμάτων τῆς
 παλαιᾶς διαθήκης καὶ κατενόητ' ὅτ' ἡ οὐδὸς θεοῦ ἐστὶν ὑπερ-
 χειρὶ διὰ τὸν δόξα καὶ Ἐκκλησίας (τῆς Ἀνατολῆς) ἢ τῆς
 φωνῆς τῶν δυτικῶν ἐπισκόπων. Ἐὰν ἐξηλασθῇ ἀπὸ τοῦ
 20 δεξιῆς τὸν ἴδιον ἡλίου χάρι, ἀνιλήψαντες τῶν ἐκείνων
 μερῶν (τῆς Ἀνατολῆς) τὸ ὅτι οὐκ ἀελλοδοξοῦντες τῆς τε-
 ριπτικῆς ἐνός τῆς ἐπισκοπῆς, εἰς τὴν Δύσιν ὅπου
 ἀπεκαταφθῆσα ἔνθ' ἡμεῖς κακοδοξοῖ, ταχέως θά ῥηται, καὶ
 κάποια κοινὴ ωφέλεια (καὶ τεῖτο, διότι ἀφ' ἐνός με-
 30 ἄρχοντες θά ἐφύδαίνοντο τὴν περὶ τῆς πιστῆς ἐκκομῆς τοῦ
 πληθοῦς καὶ ἀφ' ἑτέροι οἱ ἀπανταχοῦ λαοὶ θά τοὺς ἡμε-
 ῶν λαοὺς ἐκκολῶν.

Ἀλλὰ ποίος λοιπὸν εἶναι κανώτερος ἀπὸ τὴν ἰδικὴν
 25 σοφίαν συνέσαι νὰ πραγματοποιήσῃ αὐτὰ. Ποίος εἶναι ἐξ-
 δερκέστερος νὰ διακρίνῃ τι πρέπει. Ποίος εἶναι συμπε-
 τικώτερος πρὸς τοὺς καταπονεμένους ἀδελφούς. Ποίος
 εἶναι σθεναρώτερος ἀπὸ τὴν σθεναρὴν ἀποκρίσιν. Ἄλ-
 λ' ἔφη (σε παρακαλοῦμεν) τρώτατε Πάτερ, μὴν πρᾶξιν
 30 μὴ μὲν ἀδελφὸς εἰς τὴν ζωὴν ἀνταξίαν τοῦ (σπουδαίου) αἰ-
 θίου. Τοὺς μὲντοι περδοῦντες ἄλλους σὺ χάριν τῆς ἐκ-
 θεοῦ καὶ κατασπᾶντες τοὺς μετ' ἐν τοιοῦτον ἔργον. Ἀπο-
 στελεῖ ἐκ τῆς ὁμοιοῦς Ἐκκλησίας πρὸς τοὺς ἐπισκόπους
 τῆς Δύσεως μερικούς ἀδελφούς ἀγέρους εἰς τὴν ὁμοιοῦς ἐκ-
 σκαλίαν καὶ διὰ τούτων ἐξιστῆρῃς ἐκ αὐτοῦ τὰς σμυρ-
 35 ρὰς αἱ ὅπου μᾶς κατέχουσιν. Ὑποδεξέ (τοὺς) τρώτα
 θεοφειας καὶ γινε (νέος) Σαμουήλ¹ διὰ τὰς Ἐκκλησίας
 Λάβε μέρος εἰς τὰς κακοπαθείας² τῶν λαῶν αἱ ὅπου πα-

100: καὶ ἐκ τῆς ὁμοιοῦς Ἐκκλησίας πρὸς τοὺς ἐπισκόπους
 101: Πάτερ, μὴν πρᾶξιν μὴ μὲν ἀδελφὸς εἰς τὴν ζωὴν ἀνταξίαν τοῦ
 102: αἰθίου. Τοὺς μὲντοι περδοῦντες ἄλλους σὺ χάριν τῆς ἐκθεοῦ καὶ
 103: κατασπᾶντες τοὺς μετ' ἐν τοιοῦτον ἔργον. Ἀποστελεῖ ἐκ τῆς ὁμοιοῦς
 104: Ἐκκλησίας πρὸς τοὺς ἐπισκόπους τῆς Δύσεως μερικούς ἀδελφούς
 105: ἀγέρους εἰς τὴν ὁμοιοῦς ἐκσκαλίαν καὶ διὰ τούτων ἐξιστῆρῃς
 106: ἐκ αὐτοῦ τὰς σμυρρὰς αἱ ὅπου μᾶς κατέχουσιν. Ὑποδεξέ (τοὺς)
 107: τρώτα θεοφειας καὶ γινε (νέος) Σαμουήλ¹ διὰ τὰς Ἐκκλησίας
 108: Λάβε μέρος εἰς τὰς κακοπαθείας² τῶν λαῶν αἱ ὅπου πα-
 109: 100: καὶ ἐκ τῆς ὁμοιοῦς Ἐκκλησίας πρὸς τοὺς ἐπισκόπους
 110: 101: Πάτερ, μὴν πρᾶξιν μὴ μὲν ἀδελφὸς εἰς τὴν ζωὴν ἀνταξίαν τοῦ
 111: 102: αἰθίου. Τοὺς μὲντοι περδοῦντες ἄλλους σὺ χάριν τῆς ἐκθεοῦ καὶ
 112: 103: κατασπᾶντες τοὺς μετ' ἐν τοιοῦτον ἔργον. Ἀποστελεῖ ἐκ τῆς ὁμοιοῦς
 113: 104: Ἐκκλησίας πρὸς τοὺς ἐπισκόπους τῆς Δύσεως μερικούς ἀδελφούς
 114: 105: ἀγέρους εἰς τὴν ὁμοιοῦς ἐκσκαλίαν καὶ διὰ τούτων ἐξιστῆρῃς
 115: 106: ἐκ αὐτοῦ τὰς σμυρρὰς αἱ ὅπου μᾶς κατέχουσιν. Ὑποδεξέ (τοὺς)
 116: 107: τρώτα θεοφειας καὶ γινε (νέος) Σαμουήλ¹ διὰ τὰς Ἐκκλησίας
 117: 108: Λάβε μέρος εἰς τὰς κακοπαθείας² τῶν λαῶν αἱ ὅπου πα-

- τά σου τούτο μόνον, ὅτι δηλαδή ὁλοκληρὸν το ἔνευεν
πρὸς τὴν πιστὴν τμήμα τοῦ λαοῦ τῆς ἀγάς Ἐκκλησίας
τῆς Αὐτοσχέιας πρέπει νὰ ὁδηγηθῇ εἰς μὴ ἀμφιβόλως
ἐνωσαν (Ἐπραξα δε τοῦτο) δα να κομω φοερὰ εἰς αὐτόν
5 ὅτι πρέπει μετὰ τοῦ θεοφιλεστότου ἐπισκόπου Μελετίου νὰ
ἐνωθῶν τὰ δηρημένα εἰς περισσότερα μέρη. Ἐπειδὴ δὲ
μὴ αὐτὸς ἐδῶ ὁ (ἐπιφερων) ἀγαπητὸς συνδιάκονός μας
Δωρόθεος¹²² ἐξήτησεν ἐπὶ πλέον νὰ καμῶ ζωηρότερα
πρόμνησιν διὰ τὰ ζητήματα αὐτὰ κατ' ἀνάγκην υπογραμμί-
ζω ἀκόμη ὅτι καὶ ὁλοκληρὸς ἡ Ανατολὴ εὖχεται ἀλλὰ καὶ
10 ἡμεῖς αἱ ὅποιοι εἰμεθα μὲ καθὲ τρόπον ἡνωμένοι μαζί του¹²³
ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἴδωμεν αὐτὸς (ὁ Μελετίος, νὰ κυβερνᾷ τὴν
Ἐκκλησίαν τοῦ Κυρίου. Διότι αὐτὸς καὶ ὡς πρὸς τὴν π-
στὴν εἶναι ἀμεμπτος καὶ ὡς πρὸς τὸν βίον δὲν ἐπιδέχεται
καμμίαν συγκρίσιν πρὸς τοὺς ἄλλους ἀλλὰ καὶ διότι αὐ-
τὸς ὁλοκληρὸς τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας ὅπως εἶπεν,
εἶναι προεστὼς (καὶ ὑπέρτερος), ἐνῷ τὰ λοιπὰ μέρη εἶναι
ωσάν τμήματα
15 Ἐπομένως λοιπὸν ἀπὸ πάσης πλευρᾶς εἶναι ἀναγκ-
καίον καὶ συγχρόνως συμφέρον οἱ ἄλλοι νὰ ἐνωθῶν μὲ
τὸν ἄνδρα αὐτόν, ὅπως ἀκριδῶς (ἐνωσσονται) οἱ μικρότε-
ροι ποταμοὶ μὲ τοὺς μεγαλυτέρους. Ὡς πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους
(σχιματάρχους πρέπει) νὰ γίνῃ κάποια «οἰκονομία»,¹²⁴ ἡ
ὅποια θὰ ὁρμώξῃ εἰς αὐτοὺς καὶ θὰ ἐρηνεύσῃ τὸν λαόν καὶ
ἡ ὅποια θὰ κρηθῇ ἀναγκαῖα ἀπὸ τὴν συνείσιν σου καὶ τὴν
20 περίφημον ἐπιδεξιότητα καὶ ἐπιμέλειάν σου. Ἐξάπαντος
ἄλλωστε δὲν θὰ διαφευγῇ τὴν προσοχὴν τῆς υπερόχου φρο-
νήσεως σου τὸ ὅτι, ἤδη αὐτὰ ἀκριδῶς (τὰ ὀνωτέρω) ἐπι-
σης ἐφάνησαν καλὰ καὶ εἰς τοὺς ὀλοψυχούς σου (ἐπισκο-
πους) τῆς Δυσσεως, ὅπως δεικνύει ἡ ἐπιστολὴ τὴν ὅποιαν
μοῖς ἦλθεν διὰ μέσου τοῦ μακαρίου Σιλουανοῦ¹²⁵

122. Βλ. ἐντὶ 116.

123. Ο Δωρόθεος, ὁ ἐπίσκοπος «Μελετιανός» (τῆς Αὐτοσχέιας) καὶ ὁ
ναφέρων ἐπισκοπὸς καὶ ὁ «Δ. Γεωργίου» ἐν 13. 52 (στ. 31. 88) (1. 6)
καὶ 162 (3. 1). Ἡ «ὁ κληρὸς καὶ οὐκ ὀνομαζόμενος πρόεδρος» διὰ τὸν ἄνδρα (δὲν
ταῖς ὁσὺν ὁδοῖται ἀποστολῇ).

124. Ἡ κατὰ τὴν ἐκτὸς ἀπαιτοῦ δὲν ἴσχυται εἰς τὴν Ἀνατολὴν καὶ ὁ
κρίσει ὁ ἀπὸ τοῦ ἐπιλαβὴ φρονήσεως.

125. Πρὸς τὴν καὶ πρὸς τὴν Ἐκκλ. 66. 2 ὁ Κάποιος «οἰκονομία»
πρὸς τοὺς Ἀετάρους καὶ τοὺς Ἀποστολικοὺς καὶ τὸν ἐκκλησιαστικόν ὁρμώξον
πίστιν. Ἡ ὁ καὶ οὐκ ὀνομαζόμενος πρόεδρος καὶ οὐκ ὀνομαζόμενος
«οἰκονομία» γὰρ εἶναι ὁ ἐπίσκοπος ἐπὶ τὸν ὁποῖον ἡ δὲν
ἐκ ἀνεγνωρίζεται ὁ Βασιλεὺς καὶ οὐκ ὀνομαζόμενος καὶ
126. Ο Σ. Α. Ο. Ο. Ο. Ο. ἦτο πρὸς τὸν 162 Ἐκκλ. 256) τὴν

- 15 (διά ξηρὰς) Διότι ἀντελήφθην ὅτι οἱ ἰσχυροὶ πληροῖον τῶν ἀρχόντων (αὐλικοί) ¹³³ οὔτε θελοῦν οὔτε δύνανται νὰ τον πληροφορήσουν (καὶ βοηθήσουν) εἰς δὲ, τ ἀφορὰ τοὺς ἐξοριστοὺς ¹³⁴ Τουναντίον θεωροῦν κέρδος τὸ νὰ μὴ ἴδωμεν νὰ γινῇ κάτι χειρότερον ¹³⁵ εἰς τὰς Ἐκκλησίας.
- 20 Ἐάν λοιπόν καὶ εἰς τὴν φρόνησίν σου ἤθελε φανῇ ὅτι εἶναι χρήσιμος ἡ ἀπόφασις, νὰ εὐαρεσθηθῇς ἀφ' ἐνός μὲν νὰ γράψῃς ¹³⁶ (σχετικὰς) ἐπιστολάς, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ υποδείξῃς σχέδιον ¹³⁷ εἰς αὐτόν (τὸν Δωρόθεον) περὶ ποίων ζητημάτων θὰ συζητησῇ καὶ μὲ ποίους (ἐπισκόπους) ¹³⁸ Δὲ νὰ ἔχουν αἱ ἐπιστολαὶ κάποιαν ἀξιόπιστιαν, ἐξόπαντος θὰ ἀναφέρῃς καὶ τοὺς ἔχοντας τὴν ἰδίαν γνώμην, ¹³⁹ ἔστω καὶ ἂν δὲν εἶναι παρόντες.
- 25 Ὡς πρὸς δὲ τὴν ἐδῶ κατάστασιν ἀκόμη εἶνα ἄδηλος, καθ' ὅτι ὁ Εὐύππος ¹⁴⁰ ἦλθε μὲν (ἐδῶ), ὅμως δὲν ἐξέφρασε ἀκόμη τίποτε, καίτοι ἀπειλοῦν ὅτι θὰ ἔχουν κάποιον συγκέντρωσιν ¹⁴¹ τῶν συμφωνῶν πρὸς αὐτοὺς τόσον ἐκ τῆς

133 Εἰς τὸ καίμ. «παρεδυνασταύοντες» = οἱ ἰσχυροὶ πληροῖον τῶν ἀρχόντων οὐ καὶ καὶ ἡ μεταβολή, ἡ μεταβολή, ἡ μεταβολή, ἡ μεταβολή (οἱ ἀνὰ τοὺς πόλιν καὶ ἀποκρίματα) Πρβλ καὶ Επιστ 74, 2, 11.

134 Ἐξοριστοὶ ἐπισκόποι, τὴν παροῦσαν ἀπὸ τῆς βασιλείας τοῦ Οὐάλεντος πῆλρον πολλοὶ καὶ ἐπὶ τῇ μετ' αὐτοὺς ἐπισκοπῇ, μετὰ δυσκολίᾳ δὲ ἀκούει. Ὁσούνη καὶ οὐκ ἐπαρτήματα ἢ παρορμήτων ἐχρεώθητο ἀποκρίσθαι, ἀλλὰ ἀδυνατοῦ νὰ σὺν, ὅθι πνεύματι. Παρ. τοῦτο τῆς ἐλλοῦς ἐσθλας ἐκ μέρους; ἢ ἀνακρινόμενοι πρὸς τὸν νὰ τὸν πληροφορήσουν καὶ εὐρίσκονται καὶ νὰ τοῦ ἀπὸ τὸν πνεύματι ἐπὶ τὴν ἐπισκοπὴν.

135 Ὁ δὲ πνεύματι τοῦ ὁσούνητος.

136 Εἰς τὸ καίμ. «ἐπιστολαί». Ἐννοεῖται συγγραφήν τῶν γράμματα καὶ τὸ σφραγισμὸν (ἐπὶ τῇ ἐπιστολῇ) τῶν ἐπιστολῶν Πρβλ. Επιστ 8, 1, 8 (1 ΜΡΑ, α 67 σημ 55).

137 Βλ. σημ.

138 Ὁ Ἄγ. Μελέτιος ὡς ὁ Ἄγιος Ἀθανάσιος εἶχε φίλους καὶ εἰς τὴν Ἀσίαν παρὰ τὴν ἀπὸ τῆς ἐπιστολῆς καὶ ἄλλων.

139 Ἐννοεῖται ἡ ἐπιστολὴ, οἱ Μ. Ἀθανάσιος καὶ Β. καὶ ἄλλοι.

140 Ὁ Εὐύππος, ὁ πνεύματι, ἦτο ἀπὸ τῆς ἐπιστολῆς λόγου, καὶ καὶ καὶ φίλος τοῦ Μ. Β. Περὶ τοῦτου ἔγραψεν εἰς τὸν Ἄγ. Εὐστάθιον Σαρδικῆς τὸν ὁ Μ. Β. «Εἰ γάρ με, τοῦτο ἐφελκυστὶν (ὁ καὶ μετὰ υποκρίσεως θυσία στήναι θεοῦ παρὰ τὴν ἐπιστολὴν), τὸν, ἐπὶ τῇ ἐπιστολῇ ἐπὶ τὴν ἐπιστολὴν, τοῦτο μὲν τὰ παρ' αὐτοῦ λόγους; τοῦτο δὲ χρὴν προσηκόντως, τοῦτο δὲ τῆς πρὸς ἐμὲ, τὴν, τὴν καὶ τὴν ἐπιστολὴν. (Επιστ 129, 2, 38-41) Ἐπα- θόμεν «κοινωνῶν» μετὰ τοῦ Μ. Β. ἀλλὰ δὲ ἀπὸ τῆς ἐπιστολῆς τὰ ἀπὸ τῆς τοῦ προσηκόντως. Παρ. τοῦτο, ἀναφέρει, ἐπὶ τῇ ὁ Μ. Β. εἰς τὰς Ἐπιστ. 239, 1, 17 Επιστ 244, 6, 18 καὶ 3 Ἐπιστ 251, 9, 11 καὶ 3, 5, 17 ὅπου μνημονεύεται μετὰ τῶν Εὐδοξίου, Γεωργίου καὶ Ἀκακίου, ἐπὶ τῶν ἀπὸ τῆς ἐπιστολῆς.

141 Εἰς τὸ καίμ. «συγκέντρωσις». Ἰσως νὰ μὴ πρόκειται, περὶ «συγκέντρωσις» τῶν ἀπὸ τῆς ἐπιστολῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς «συγκέντρωσις» θύμα συζητήσεως θὰ ἦτο ὁ τρόπος «κοινωνίας» μετὰ τῶν ὁρθοδόξων.

Ἀρμενίας καὶ τῆς Τετραπόλεως, ὅσων καὶ ἐκ τῆς Κιλικίας.¹⁴²

ΕΠΙΣΤΟΛΗ 69 (ΞΘ'—LXIX)¹⁴³

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΘΑΝΑΣΙΟΝ, ΕΠΙΣΚΟΠΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ¹⁴⁴

1 Τὴν γνωμὴν τὴν ὁποίαν εἶχομεν ἐξ ἀρχῆς διὰ τὴν τιμιότητά σου πάντοτε ὁ διερχόμενος χρόνος τὴν ἐπιβεβαιώνει, ἀλλὰ καὶ περισσότερον τὴν αὐξάνει μὲ τὴν προσθήκην τῶν διαφόρων γεγονότων τὰ ὅποια ἀκολουθοῦν. Διότι, ἐνῶ εἰς τοὺς πλείστους ἐκ τῶν ἄλλων (ἀνθρώπων) εἶναι ἀρκετὸν τὸ νὰ ἐξετάζουν λεπτομέρως καθεὶς ὅτι ἀφορᾷ εἰς τὸν ἑαυτὸν του, εἰς σέ τοῦτο δὲν ἀρκεῖ. Τούναντιον, «ἢ μέρεινά σου δι' ὅλας τὰς Ἐκκλησίας»¹⁴⁵ εἶναι τὸ σὸν μεγάλῃ, ὅση εἶναι καὶ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τὴν ὁποίαν ἰδιαιτέρως σοῦ ἐνεπιστευθῇ ὁ καινός Δεσπότης ἡμῶν. Διότι, θεβαίως σὺ οὐδέποτε παύεις νὰ συζητῇς, νὰ νοουθετῇς, νὰ γράφῃς ἐπιστολάς καὶ νὰ ἀποστέλλῃς εἰς ἐκάστην περίπτωσιν μερικοὺς οἱ ὅποιοι (δυνατὰ νὰ) συμβουλευοῦν τὰ ἄριστα.

10 Καὶ ἰδοὺ τώρα μὲ πολλὴν χαρὰν ἐδέχθημεν τὸν ἀπεσταλμένον ἀπὸ τοῦ ἱερὸν πλήρωμα τοῦ ὑπεξουσίου σου Κλήρου αἰδεσιμωτατὸν ἀδελφὸν Πέτρον¹⁴⁶ καὶ ἀπεδέχθημεν ἐπίσης καὶ τὸν ἀγαθὸν σκοπὸν τοῦ ταξιδίου του, τὸν ὁποῖον φανερωεὶ συμφωνῶς πρὸς τὰς ἐντολάς τῆς τιμιότητός σου, τὸ νὰ πλησιάζῃ δηλαδὴ (μεταξύ των) τοὺς διίσταμένους καὶ νὰ ἐνωσῇ τοὺς διηρημένους.¹⁴⁷

15 Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς θέλοντες νὰ συμβάλωμεν κάπως εἰς τὴν φροντίδα διὰ τὸ ζήτημα τοῦτο, ἐνομίσαμεν ὅτι θὰ κάμωμεν τὴν καταλληλοτάτην ἀρχὴν εἰς τὰ πράγματα, ἐὰν ἀνα-

142. Ἀρμενία ἀπὸ νοεῖται ἡ Μικρὰ Ἀσία πρὸς Β. Κιλικίαν, πρὸς Ν. Ταύρον, Β. Ἐξέσινον Πόντον καὶ Ἀ. Καρκία-Θάλασσαν μέχρι Μεσογαίου διὰ τῆς Κιλικίας. Τετραπόλις (Συρία) περιλαμβάνει τὰς πόλεις Ἀντιόχειαν, Ἀπάμειαν, Λαοδικεῖαν καὶ Σελεύκειαν. Ἡ Κιλικία δὲ ἐβρῆκετο εἰς τὴν ΝΑ γωνίαν τῆς Μ. Ἀσίας, ἥτοι δὲ μεγάλη χάρκα.

143. Ἐγγραφή τὸ 371.

144. Βλ. πρὸς 56 καὶ 57.

145. Β' Κορ 11, 28.

146. Ὁ Πέτρος ὁ ἐπίσκοπος καὶ μάλιστα σημαίνει τῆς Ἀλεξανδρινῆς Ἐκκλησίας, ὅστις καὶ ἐδέχθη ὡς Πέτρος Β' τὸν Ἅγιον Ἀθανάσιον. Πρὸς τοῦτον ὁ Μ. Β. ἔγραψε τὰς Ἐπιστ. 183 (φιλική) καὶ 266 (σπουδαία).

147. Ἡ πρωτοβουλία παρουσιάζεται ὡς τοῦ Μ. Ἀθανασίου, ἐνῶ κατ' ὅσους τὰ σχέδια εἶναι τοῦ Μ. Β. Τὰ ἔρχεται στενότης ἐπαφῇ καὶ θαυμαστῇ ἀνεργασίᾳ. Ἐπρόκειτο περισσότερο κατὰ ζήτημάτων γενικῶς τῆς Ἀνατολῆς.

- τρέξωμεν, ὡσάν ἀκριβῶς πρὸς τὴν κορυφὴν¹⁴⁸ ὄλων, εἰς τὴν ἰδικὴν σου τελειότητα καὶ σὲ χρησιμοποιοῦμεν συμβολὸν καὶ ἀρχηγὸν τῶν πράξεων (μας). Διὰ τοῦτο (ἐπ' αὐτοῦ ἐνομιώσαμεν) καὶ ἀπέστειλαμεν πάλιν πρὸς τὴν θεοσέβειάν σου τὸν ἀδελφὸν Θεόδωρον¹⁴⁹ τὸν διάκονον τῆς Ἐκκλησίας ἡ ὁποία παραμένει πιστὴ εἰς τὸν τιμωτάτον ἐπίσκοπον Μελέτιον, ὁ ὅστος (Θεόδωρος) ἔχει ἀγαθὸν ζῆλον ὡς πρὸς τὴν ὀρθοδοξίαν τῆς πίστεως καὶ ἐπιθυμεῖ καὶ αὐτὸς νὰ ἰδῇ τὴν εἰρήνην τῶν Ἐκκλησιῶν (Τὸν ἀπέστειλα δὲ πρὸς σέ) εἰς τρόπον ὥστε τότε μόνον νὰ ἐπιχειρήσῃ ὅσα μὲ ζῆλον προσπαθεῖ (νὰ ἐπιτύχῃ), ἀφοῦ (ἀκουσῇ καὶ) ἀκολουθήσῃ τὰς συμβουλὰς σου τὰς ὁποίας δύνασαι νὰ κάμῃς μὲ πολλὴν ἀσφάλειαν τόσον λόγῳ ἡλικίας καὶ πείρας τῶν πραγμάτων, ὅσον καὶ λόγῳ τοῦ ὅτι ἔχεις τὴν καθοδήγαν τοῦ (Ἁγίου) Πνεύματος περισσότερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους (ἀνθρώπους)¹⁵⁰ Τοῦτον (τὸν Θεόδωρον) προφανῶς θὰ υποδεχθῇς καὶ θὰ ἀντικρύσῃς μὲ εἰρηνικοὺς ὀφθαλμούς. Ἀφοῦ δὲ τὸν στηριξῇς μὲ τὴν βοήθειαν τῶν προσευχῶν σου καὶ τὸν ἐφοδιάσῃς μὲ ἐπιστολάς, ἴσως δὲ καὶ ἀφοῦ τοῦ δώσης μερικους συνεργάτας ἐκ τῶν σπουδαιῶν οἱ ὁποῖοι εὐρίσκοντα, ἐκεῖ, θὰ τὸν ὁδηγήσῃς εἰς τὰ προκείμενα (ἐπιχειρούμενα).
- Ἐξ ἄλλου μᾶς ἐφάνη σύμφωνον (πρὸς τὸ ζήτημα) νὰ γράψωμεν πρὸς τὸν ἐπίσκοπον τῆς Ρώμης,¹⁵¹ διὰ νὰ ἐξετάσῃ¹⁵² μετὰ προσοχῆς τὴν ἐδῶ κατάστασιν καὶ νὰ ἐκφέρῃ γνώμην Ἐπειδὴ δηλαδὴ εἶναι δυσκόλον (νὰ συσχεφθῇ μετὰ τῶν ἄλλων δυτικῶν ἐπισκόπων) ἀπὸ κοινοῦ καὶ κατόπιν συνοδικῆς αποφάσεως¹⁵³ νὰ ἀποσταλοῦν μερικοὶ ἐκ τῶν ἐκεῖ

148 Ὁ Courtonne, κακικῶς σκεπτόμενος σχολιάζει: «Ὁ Β. ἂν καὶ ἀναγνώριζῃ, εἰς τὸν πόλεμον μίαν πικρὰν ἀντιπαράθεσιν, ὅτι φανερά νὰ τὸν θέτῃ πολὺ ὑπεράνω τοῦ Ἀθανασίου, ὁ ὅπου οὐ παρέμεινε ὁ αὐτὸν ἢ ἀναμνησθέντος καὶ πάλιν διακλήσεως τῆς ὀρθοδόξου Ἀνατολῆς ἅλλ' ὥς εἰπόμεν (βλ. σημ. 131) δὲν ὑπέρχε διὰ τοῦ Μ. Β. καὶ τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας κριτικῶν ἐκθέσεων ἀπὸ «ἐκείνης». Τὰ κείμενα ὁμιλοῦν παρ' ὅτις

149 Ὁ Θεόδωρος αὐτὸς δὲν ἀπαντᾷ εἰς ἡμῶν ἐπιστολήν, διότι ὁ Θεόδωρος τῆς Ἐπιστ. 124 (φωκικῆς) δὲν ἦτο μᾶλλον κατηγόρος.

150 Τὸ γωρὸν χαρακτηριστικόν Ὁ φωκ. μόν. τοῦ Ἀγ. Πνεύματος εἶναι καὶ σφραγὶς ἀσφαλείας, ἐνθ' ὅσῃ ἡ ἀνθρώπινη ἐμπειρία δύναται νὰ πλανηθῇ.

151 Πρόκειται περ τοῦ Δαμιᾶνου Α' (366-384) βλ. καὶ σημ. 113α.

152 Εἰς τὸ καίρι. «ἐπισκέψατο». Δὲν ἐννοεῖται μᾶλλον προσωπικὴ ἐπισκέψις, ἀλλὰ μελέτη τοῦ ζητήματος, ὅστις «ὅν στο γένειον τὰ ὅσα θὰ μετέφερον οἱ ἀπεσταλμένοι. Πρόκειται περὶ ἐργασίας τοῦ Μ. Β. μετὰ τὴν προσπαθειάν νὰ ἐπιθεῖ μεμονωμένους ἐπισκόπους τῆς Δυτικῆς νὰ ἐπισκεφθοῦν προσωπικῶς τὴν Ἀνατολήν (βλ. Ἐπιστ. 67, 23 καὶ 68, 14).

153 Ἡ δυσκολία εἶναι ἡ διάστασις γνησίων βλ. σημ. 152. Ἡ σύν-

(ἐπισκοπῶν), νά ἀποφασίσῃ ὁ ἴδιος ὡς πρὸς τὸ ζήτημα. Ἦτοι νά ἐκλέξῃ ἀνδρας ἱκανοὺς ἀφ' ἑνὸς μὲν νά ὑποφέρουν τοὺς κόπους τῆς ὁδοπορίας, ἱκανοὺς δὲ ἀφ' ἑτέρου μὲ τὴν πραότητα καὶ τὴν δύναμιν τοῦ χαρακτῆρος τῶν νά συμβουλευσούν τοὺς διεστραμμένους ἐκ τῶν ἰδίων μας (Οὐ τοῦ πρέπε ἀκόμη νά εἶναι ἱκανοὶ) νά χρησιμοποιοῦν τὸν λόγον καταλληλῶς, καὶ μὲ (ἀνάλογον) «οἶκον»¹⁵⁵ καὶ νά ἔχουν μαζὶ τῶν ὅλων τὰ πρακτικὰ τῶν συνόδων μετὰ τὴν συνοδὸν τοῦ Ἀρμενίου¹⁵⁶ με σκοπὸν τὴν ἀκυρώσιν τῶν ἀναγκαστικῶς γενομένων ἐκεῖ. (Ἀφοῦ λοιπὸν ἐκλέξῃ τοσοῦτους ἀνδρας) χωρὶς νά γνωρίζῃ κανεὶς τοῦτο, νά ἔλθουν (οἱ ἄνδρες οὗτοι) ἔδω χωρὶς θορυβὸν διὰ θαλάσσης ὥστε νά προλάβουν (καὶ, ἀποφυγούν) τὴν ἀντιλήψιν τῶν ἐχθρῶν τῆς εἰρήνης.¹⁵⁷

2 Ἐπίσης γίνεται λόγος καὶ περὶ τοῦ ἐξῆς ἐκ μέρους μερικῶν τῆς ἔδω περιφέρειας κρινεταὶ δηλαδὴ ἀναγκαῖον, ὡς καὶ εἰς ἡμᾶς τοὺς ἰδίους φαίνεται καλόν, τὸ νά καταδικάσουν οὗτοι δι' ἀφορισμοὺς τὴν αἵρεσιν τοῦ Μαρκέλλου,¹⁵⁸ ἐ-

δοι, προέβη καὶ ὅγι ὁ σάκας. Ἡ παρ' αὐτοῦ ἐδόκει εἰς ἐξουσίαν ἀλλ' ὅχι μορφῇ, παπικῶς πρὸς αὐτὸν. Ἦτοι ἐπείπερ οὐδεὶς ἐ, γινώσκων, τοῦ ἀλλ' ὅτι ἰσχυροτέρῃ αὐτὸν εἶχε. ὁ θεὸς, τῇ τῶν πατρὶν καὶ τοῦ Ἀγ. Μελετίου ἀποδοί, κινεῖ τὴν ἐκπαίδειαν τῆς ἐκκλησίας, ὑποχρεωτικῇ, ἀφ' ὅτι Ἀνατολὴν ὅλην ἀνεγνώρισε τὴν ἐκπαίδειαν.

154 Πρὸς Β Γ' 2 25

155 Εἰς τὸ κατὰ οἶκον οἰκονομικῶς, = μὲ διακρίσιν καὶ ἐνδοκμήσαν (νόμισαν)

156 Μετὰ τὴν τοῦ Ἀρμενίου (Ιουλιαν, 959) ἐχομεν κυρίως τέσσαρα, πυνόθεν, ἔσο ἐν ὅλοις πάντες αἱ Ἀρμενίου (ἐκ 100 ἢ 320 ὁμοῦ θεοῦ οἱ ἱεροὶ καὶ ἐπακρίτοι, ἀνεγνωσκόμε, ἐκ Συμβολῶν Νικαίας) 1) Σελίε καὶ οἱ 2) Ἰσακία, εἰ, τὰ ὅσα τῆς Μ. Ἀσίας. 141 ἀρετὰ νόστησε, ὅτι ὁλοκὴ καὶ ἐκπαίδειαν (ἡμεῖς, ἀντὶ καὶ 15 μόνον ὁμοῦ θεοῦ Ἀρμενίου. Ἡ συνόδος, ἐκ νεοῦ ὄν Σελίε καὶ οἱ 359 γ) Ἡ καὶ γ, ε. Μ. καὶ γ, ε. καὶ 42 ἀντιπρόσωποι) ἐκ πρὸς 359. Ἡ συνόδος, συνέταξε, ἀποσταλὲς, ἐπέστειλεν τὸ ὅποσον ἐκδόθησαν καὶ ἐκτέλεσται καὶ οἱ πρὸς τὴν ἀντιπρόσωπον καὶ Ἀρμενίου καὶ οἱ ἀπὸ πρὸς τῆς Σελίε καὶ οἱ 42 ἀντιπρόσωποι 359) 2) Ἡ καὶ γ, ε. καὶ 42 ἀντιπρόσωποι (ἡμεῖς, ἀντὶ καὶ 15 μόνον ὁμοῦ θεοῦ Ἀρμενίου. Ἡ συνόδος, συνέταξε, ἀποσταλὲς, ἐπέστειλεν τὸ ὅποσον ἐκδόθησαν καὶ ἐκτέλεσται καὶ οἱ πρὸς τῆς Σελίε καὶ οἱ 42 ἀντιπρόσωποι 359) 3) Ἡ καὶ γ, ε. καὶ 42 ἀντιπρόσωποι (ἡμεῖς, ἀντὶ καὶ 15 μόνον ὁμοῦ θεοῦ Ἀρμενίου. Ἡ συνόδος, συνέταξε, ἀποσταλὲς, ἐπέστειλεν τὸ ὅποσον ἐκδόθησαν καὶ ἐκτέλεσται καὶ οἱ πρὸς τῆς Σελίε καὶ οἱ 42 ἀντιπρόσωποι 359) 4) Ἡ καὶ γ, ε. καὶ 42 ἀντιπρόσωποι (ἡμεῖς, ἀντὶ καὶ 15 μόνον ὁμοῦ θεοῦ Ἀρμενίου. Ἡ συνόδος, συνέταξε, ἀποσταλὲς, ἐπέστειλεν τὸ ὅποσον ἐκδόθησαν καὶ ἐκτέλεσται καὶ οἱ πρὸς τῆς Σελίε καὶ οἱ 42 ἀντιπρόσωποι 359)

1) Πρὸς καὶ Ἐπιστολὴν 15—16

158 Ὁ Μαρκελλανός (+ περὶ τοῦ 373) ἦτο ἐπισκοπὸς Ἀγκυρας πρὸ τοῦ Βασίλειου, προκατέχον τοῦ Ἀθηνάριου ἐκ 2 ΜΗΑ ε 60). Ἐνφ

- πειδή αὕτη εἶναι φοβερὰ καὶ δλαδερὰ καὶ ξένη πρὸς τὴν υ-
γιή διδασκαλίαν (Καὶ τοῦτο), ἔπε δὴ πράγματι μέχρι τώρα
5 εἰς ὅλα τὰ γράμματα τὰ ὅποια ἀποστελλοῦν τον μὲν κα-
κῶνυμον Ἀρειον δὲν παύουν νὰ τον ἀναθεματίζουν ἀνω καὶ
κάτω καὶ νὰ τον ἀφορίζουν ἀπὸ τὰς Ἐκκλησίας, ἐνῷ διὰ τὸν
Μάρκελλον δὲν φοινοῦντα νὰ ἔχουν ἐκφέρει καμμίαν κατι-
γορίαν. Οὗτος ὁμως ἐφανερώνη τὴν ἀσέβειαν εἰς τὸ ἄλλον
ἄκρον τῆς διαμέτρου¹⁵ ἀπὸ ἐκείνων καὶ ἐβλασφήμησε εἰς
10 αὐτὴν τὴν ὑπαρξίν τῆς θεότητος τοῦ Μονογενοῦς (Υἱοῦ) καὶ
κακοδόξως δέχεται τὴν ὀνομασίαν Λόγος. Δηλαδή παραχω-
ρεῖ μὲν νὰ ὀνομάζεται Λόγος ὁ Μονογενὴς (Υἱός) ὁ ὅποιος
ἐφανερώθη λόγῳ ἀνάγκης καὶ προσωρινῶς, πάλιν ὁμως ἐ-
πέστρεψεν εἰς ἐκεῖνον ἀπὸ τὸν ὅποιον ἐξῆλθεν, ἀλλ' οὔτε
πρὸ τῆς ἐξόδου ὑπῆρχεν οὔτε μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν ὑφίστα-
15 τα. Ἀποδείξεις δὲ (τῆς αἰρέσεως) τοῦτου ὑπάρχουν τὰ εὐ-
ρισκόμενα εἰς ἡμᾶς ἀντίτυπα¹⁶ τοῦ βλασφήμου ἐκείνου συγ-
γράμματός (του). Ἐν τούτοις, εἰς κανένα μέρος δὲν παρου-
σιάσθησαν νὰ τὸν κατηγοροῦν, καὶ μάλιστα (ἐσιώπησαν πε-
ρὶ αὐτοῦ) ἂν καὶ κατηγοροῦντο (οἱ Ἱδ.ο.) ὅτι ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ
20 ἄγνοϊαν τῆς ἀληθείας (ἐφθασαν), ὥστε νὰ τὸν δεχθοῦν εἰς
ἐκκλησιαστικὴν ἐπικοινωνίαν.

Λοιπόν, ἡ παρούσα κατάστασις ἐπὶβάλλει καὶ με αὐτὸν νὰ
ἀσχοληθῶμεν ὡς ἀρμοζει, ὥστε νὰ μὴ εὕρισκουν ἀφορμὴν
(κατηγορίας) «θοοὶ ζητοῦν ἀφορμὴν»¹⁷ καθ' ὅτι (πλέον)

ὑπῆρξε πρόμαχος τῆς Α. Οἱκ. Συναγωγῆς πολυμῶν τῶν ἀρειοκῶν Ἀσάριον τὸν
σοφιστὴν περὶ τοῦτον εἰς Χρυσόστομον καὶ αἰρετὴν συγγενὴ τοῦ Σεβελλίου. Κα-
τεδικάζθη, καὶ ἐξομώθη ποικίλως (ἐκ τῶν του, κυρίως εἰς Ἀγῶνισιν ἱ. Μαρ-
κελλιανῶν) (ἐπὶ τὸν μᾶλλον τὸ ΙΚΧ) περὶ τοῦ Τῆς Αἰρέσεως τοῦ
περὶ τὸν ῥόλον τοῦ ΙΒΩ ὁ Μ. Β.

159. Ἡ συνήθης ἑκφρασις εἶναι ἡ διαμέτρος ἀντίθετος Ἐδῶ «κατὰ
διαμέτρον» Πάντως Ἀρειος καὶ Μάρκελλος ἐκινῆθησαν ἐπὶ τῆς αὐτῆς αἰ-
θερίας διαμέτρου, ἀλλ' ἐν ἑαυτοῖς τῇ.

Τὸς Μάρκελλο ὁ Μ. Β. μετέστη τὴν ἐπίσημὴν εἰς Ε. π. 125 1 29-26
(παρὶληφθεὶς κακοδόξος, του). Ε. π. 207 1 16 (ἐπὶ τὸν ὀνομάζει, τοῦτον
Γ. α. 4 τ. γ. καὶ ἄλλαι παρὰ τὸν Σεβέλλον), Ε. π. 240 2 17 Ἐπει-
263 (τοῖς Ἀσκησὶς δ. 1-11) ἔστιν παρὰ τὴν κατηγορίαν δ. τ. 3 Ἐξομα-
θεῖνός. Π. α. λ. γ. ο. ς. τῆς. Ἀντιοχειακῶς εἶχεν ἑκφραστὴν ὑπὸ τῆς αἰρέ-
σεως τοῦ Μάρκελλου καὶ ἔκρινεν πρὸς αὐτόν, Ε. π. 262 3 35-41 (ἡ
ἀποκατάστασις, τὸν Μάρκελλον τὸν ἑπὶ τὴν νὰ τὴν ἀπὸ κοινῆς ὑπὸ Δοτικῶν
καὶ Ἀνατολικῶν) καὶ. Ε. π. 266, 1. 40-46 (παρὶ τρόπου ἀποκαταστάσεως
Μαρκελλιανῶν).

160. Εννοοῦνται ὅχι πολλὰ ἀντίτυπα, ἀλλὰ χειρόγραφα ἐνὸς μᾶλλον
συγγράμματός του. Ὁ Ιερώνυμος λέγει δὲ ὁ Μάρκελλος ἔγραψε πολλὰ καὶ
ποικίλα ἔργα, τὰ ὅποια ἀπωλείωθραν Ἀκοσμάτους διέσωσεν ὁ Εὐστάθιος
παρὶ τῆς αἰρέσεώς του, ὡς ἀνταθῆα ὁ Μ. Β. Ἀποδιδόνται δὲ εἰς τοῦτον καὶ
3 ἔργα ἀνώνυμα (ἐλ. ΗΘΕ, δ. στ. 738-739).

161. Πρὸς. Β' Κορ. 11, 19

- μέ τήν ὁσιότητά σου θά ἐνωθοῦν ὅσοι εἶναι ὕγιεις (ὥς πρὸς τήν πίστιν), ἐνῷ ὅσοι χωλαίνουν ὥς πρὸς τὴν ἀληθινὴν πίστιν θά γίνουν φανεροὶ εἰς ὅλους. Κατόπιν τοῦτο θά εἶναι δυνατόν εἰς τὸ ἕξης νὰ γνωρίζωμεν ὅσους ἔχουν τὰ αὐτὰ
- 25 μέ ἡμᾶς φρονήματα καὶ δέν θά συμβαίνει, ὅπως εἰς συμπλοκὴν ἐχθρῶν κατὰ τὴν νύκτα,¹⁶² νὰ μὴ εἶναι δυνατὴ καμμία διάκρισις τῶν φίλων ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς. Σὲ παρακαλοῦμεν μόνον νὰ ἀποσταλῇ ὁ προαναφερθεὶς διάκονος (Θεόδωρος) ἀμέσως ὅταν παρουσιασθῇ τὸ πρῶτον πλοῖον (πρὸς τὰ ἐδῶ). Διὰ νὰ καταστῇ δυνατόν τοῦλάχιστον, κατὰ τὸ προσεχές ἔτος νὰ γίνῃ κάτι ἐξ ὧν προσευχόμεθα
- 30 Ἐξ ἄλλου, πρὶν ἀκόμη ἡμεῖς το εἰπῶμεν, μόνος σου θά ἔχῃς κατανοήσει καὶ θά φροντίσῃς ἀσφαλῶς καὶ τοῦτο, ἀφοῦ δηλαδὴ ἔλθουν (οἱ δυτικοί), ἐάν θελῇ ὁ Θεός, πῶς θά κάμουν νὰ μὴ ἀφήσουν εἰς τὰς Ἐκκλησίας τὰ σχίσματα, ἀλλὰ μέ κάθε τρόπον νὰ συγκεντρώσουν ὅλους ὅσοι ἔχουν τὰ αὐτὰ φρονήματα εἰς ἑνωσιν, ἔστω καὶ ἂν διαπιστώσουν ὅτι ἔχουν μερικὰς ἰδία τέρας ἀφορμὰς τῶν μεταξὺ των διαφορῶν
- 35 Καὶ τοῦτο χάριν τοῦ νὰ μὴ διαιρῆται ὁ ὀρθόδοξος λαὸς εἰς πολλὰ τμήματα ἀκολουθῶν τοὺς ἐν διστάσει ἐπισκόπους¹⁶³ Πρέπε ὄντως μέ ζῆλον νὰ προσπαθῶμεν ὅλα νὰ τὰ κρίνωμεν ὑποδεέστερα ἀπὸ τὴν εἰρήνην καὶ μάλιστα τὸ νὰ φροντίσωμεν διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀντιοχείας, ὥστε νὰ μὴ εἶναι ἀνίσχυρος εἰς αὐτὴν ἡ ὀρθόδοξος μερίς ἐξ αἰτίας τῆς διαιρέσεως τῆς ὥς πρὸς τὰ πρόσωπα Ἀλλὰ περισσότερον δι' ὅλα αὐτὰ καὶ συ ὁ ὁῖος θά φροντίσῃς εἰς τὸ μέλλον ἀφοῦ ὅπως ἀκρῶς εὐχόμεθα, μέ τὴν δοθήσαν τοῦ Θεοῦ, δεχθῇς ὅλους νὰ ἀναθέτουν εἰς σέ¹⁶⁴ ὅσα ἀφοροῦν εἰς τὴν εἰρήνην καὶ εὐστάθειαν τῶν Ἐκκλησιῶν

162 Εἰς τὸ καίμ. «ὥς ἐν νυκτομαχίᾳ». Ἡ εἰκὼν χαρακτηριστικὴ

163 Ἐπειγόντως εἰς Ἀντιοχείαν τὸν Σχίσμα. περὶ τοῦ ὁποίου κατωτέρω εἰρημῶς

164 Ἐνωσθῆναι καὶ οἱ Δυτικοί, ὅποιοι δέν θά ἤρχοντο διὰ νὰ ἐπιβέλουν τὰ θελήσει τῶν ἀλλὰ διὰ νὰ συναργύρουν εἰς τὴν εἰρήνην καὶ νὰ βοηθήσουν τοὺς ἀνατολικούς ἐπισκόπους

ΕΠΙΣΤΟΛΗ 70 (Ο' -LXX)¹⁶⁶ΑΝΕΠΙΓΡΑΦΟΣ,¹⁶⁷ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ¹⁶⁸

Τὸ νὰ ἐπαναλάβωμεν¹⁶⁹ ἐκ νέου τοὺς θεσμούς τῆς ἀρχαίας ἀγάπης καὶ τὴν εἰρήνην τῶν (Ἀγίων) Πατέρων τὸ οὐράνιον τοῦτο δῶρον τοῦ Χριστοῦ καὶ σωτήριον, τὸ ὁποῖον σὺν τῷ χρόνῳ ἔχει μαρυνθῆ, δηλαδὴ νὰ τὰ ἐπαναφέρωμεν πάλιν εἰς τὴν ἀκμὴν των, εἰς ἡμᾶς μὲν ἐφάνη ἀναγκαῖον καὶ ὠφέλιμον, γινωρίζω ὁμῶς καλῶς ὅτι παρομοίως θὰ φανῇ καὶ εἰς τὴν ἰδικὴν σου φλόχριστον διάθεσιν. Πράγματι, ποῖον ἄλλο (θέσμο) θὰ ἤδυνάτο νὰ ὑπάρξῃ ὠραιότερον ἀπὸ τοῦ νὰ θλέπῃ καθεὶς τοὺς χωρ.σμένους λόγῳ τῆς μεγάλης ἀποστάσεως τῶν χωρῶν των μετὰ τὴν ἐνότητα τῆς ἀγάπης νὰ συνδέωνται εἰς μίαν ἀρμονικὴν ἐνωσιν τῶν μελῶν των εἰς τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ (τὴν Ἐκκλησίαν).¹⁷⁰

(Καὶ ὁμῶς) ὁλόκληρος σχεδὸν ἡ Ἀνατολή, τιμῶντα Πάτερ, (ὀνομάζω δὲ Ἀνατολὴν τὰ μέρη ἀπὸ τοῦ Ἰλλυρικόν μέχρι τὴν Αἴγυπτον).¹⁷¹ ταρασσεται ἰσχυρῶς ἀπὸ μεγάλου χε.μῶνα καὶ τρικυμίας. Ταρασσεται δηλαδὴ ἀπὸ τὴν αἵρεσιν, τὴν ὁποίαν ἐσπείρει παλαιότερον ὁ ἐχθρὸς τῆς ἀληθείας Ἀρειος καὶ ἡ ὁποία τῶρα παρουσιάσθη καὶ πάλιν μετὰ ἀναισχυντίαν καί, ὡσὰν ρίζα πικρά καρποφορεῖ καρπὸν καταστρεπτικόν. Αὕτη δὲ κυριαρχεῖ ἤδη διότι οἱ μὲν ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι ἐκάστης τοπικῆς Ἐκκλησίας¹⁷² ἐξ αἰτίας συκοφαντίας καὶ βίας ἐξωρίσθησαν ἐκ τῶν Ἐκκλησιῶν (των), παρεδόθη δὲ ἡ δύναμις τῶν πραγμάτων εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι αἰγμάλωτίζουν τὰς ψυχὰς τῶν περισσοτέρων ἀδόλων καὶ ἀπλοϊκῶν

166. Ἐγρήθη τὸ 371.

166. Καίτοι φέρεται ὡς ἀνεπιγράφος κατὰ τὸν Tillemont καὶ τοὺς Bevediculus, ἀκόμας ἀπεθνήκετε εἰς τὸν παπᾶν Ρωμῆς Δάμπαρον Α' (366—384), ὡς κατὰ εἰς τὴν πιθανότητα καὶ αἱ Ἐπιστ. 50 καὶ 81.

167. Σύνοδος, ἰδὼ ἐννοεῖται, ἡ ζήτησμένη, νὰ συγκροτηθῇ, εἰς τὴν Ἀνατολὴν μετὰ τὴν δοθείσαν καὶ τῶν Δυτικῶν ἐπισκόπων διὰ τὴν κατὰ τὴν τοῦ Ἀρειανισμοῦ καὶ τὴν εἰρήνευσιν τῆς Ἐκκλησίας ἐκ τῶν σχοιζήτων.

168. Εἰς τὸ καίμ. «ἐναντιοῦσθαι», ἐννοεῖται, ὅμως, ὅχι μεταρρυθμιστικὴ ἀνανέωσις ἀλλὰ κατὰ παράδοσιν ἐκάνληψις καὶ τήρησις.

169. Ὁλόκληρος ἡ ἀρχὴ (στ. 1—9) εἶναι μεταλλωδὴς. Τὸ μεγαλεῖον τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ ἐν ὁ τῆς κατὰ τὰς ἀποστάσεις τόπων καὶ χρόνων.

170. Συμπεριλαμβανόντο εἰς αὐτὴν καὶ ἡ Παλαιστίνη, ἀλλὰ καὶ αἱ ἀνατολικώτερα, χῶραι.

171. Εἰς τὸ καίμ. «παροικίας».

- Ἄλλ' ἐκ (τῶν κακῶν) τούτων εἶχομεν ἀναμείνει μίαν
μόνην ἀπαλλαγὴν, τὴν ἐπισκεψ¹⁷² τῆς δικῆς σας εὐσπλα
20 χνίας. Μάλιστα μας εἶχε παρηγορήσει πάντοτε ἡ θαυμαστὴ
ἀγάπη σας¹⁷³ κατὰ τὸ παρελθόν· ἀλλὰ καὶ ἀπὸ κάποιαν
χαρμόσυνον διάδοσιν πρὸς στιγμὴν αἱ ψυχαὶ μας ἔλαβον
θάρρος, ὅτι θὰ μας ἐγίνετο κάποια ἐπίσκεψ¹⁷⁴ ἐκ μέρους
25 σας. Ὅταν ὁμως διεφουσθῇ (πλεον) ἡ ἐλπίς μας, ἐπε δὴ
δὲν ἠδυνάμεθα νὰ ὑπομεινῶμεν ἀκόμη, ἀπεφασίσαμεν νὰ σᾶς
παρακαλέσωμεν διὰ τῆς ἐπιστολῆς μας· δὲ νὰ σᾶς σηκώ-
σωμέν¹⁷⁵ εἰς τὸ νὰ μᾶς βοηθήσετε (Ζητοῦμεν δηλαδὴ) νὰ
ἀποστείλετε μερικοὺς ὁμόφρονας (μὲ ἡμᾶς), οἱ ὅποιοι ἢ θὰ
συμβιδάσουν τοὺς εὐρισκομένους εἰς διάστασιν ἢ θὰ ἐπα-
ναφέρουν τὴν ἀγάπην εἰς τὰς Ἐκκλησίας, ἢ τοῦλάχιστον
30 θὰ κάμουν εἰς σᾶς περισσότερον φανεροὺς τοὺς πρωταιτί-
ους τῆς ἀκαταστασίας, ὥστε καὶ σεῖς νὰ γνωρίζετε εἰς τὸ
ἔξῃς μὲ ποίους θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχετε (ἐκκλησιαστικὴν) ἐπι-
κοινωνίαν¹⁷⁶.

- Ἐν πάσῃ περιπτώσει δὲ δὲν ζητοῦμεν τίποτε τὸ πρῶ-
τοφανές,¹⁷⁷ ὅτι ἤτο συνηθισμένον τόσοον εἰς τοὺς λοιποὺς
παλαιότερους μακαρίους καὶ θεοφιλεῖς ἀνδρας, ὅσον καὶ Ἰδ.,
αἰτέρως εἰς σας Διότι γνωρίζομεν καλῶς ἐκ παραδόσεως
ὅτι καὶ οἱ (προγενέστεροι) Πατέρες ἡμῶν, καθὼς πληροφω-
35 ρουμεθα καὶ ἀπὸ τὰ γράμματα, τὰ ὁποῖα μέχρι τῶρα ἔχουν
διαφυλαγθῇ εἰς ἡμᾶς εἶχον παρακαλέσει τὸν περιφήμον Διο-
νυσιον,¹⁷⁸ τὸν μακαριώτατον ἐπίσκοπον Ἐκεῖνος (λοιπόν), ὁ
ὁποῖος διέπρεψε πλησίον σας τόσοον χάρις εἰς τὴν ὁδοδο-
ξίαν τῆς πίστεως, ὅσον καὶ χάρις εἰς τὴν λοιπὴν ἀρετὴν

172 Ἐδῶ ἡ λέξις σημαίνει καὶ φροντίδα καὶ τοπικὴν ἐπίσκεψιν χάριν τῆς φροντίδος. Γενικῶς σημαίνει ἐπισκεψιν.

173 Ἰδοὺ, ὅπως γράφει εἰς τὸ παρῑκρον πρὸς οὐ μίον τῇ πρὸς Ρωμαίους Ἐπιστολῇ, ὁ Αἰγ. Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου, ὅπου γαραντηρεῖ τὴν Ἐκκλησίαν. Ἡ Ρωμαία, ἀξέσπαστον ἐξοικρετὴ, ἐξ οὐκ ἀνίσταται ἀπὸ τῆς ἐκείνου ἀνέκτου ἐξόργου καὶ πρὸς τὴν ἐκείνου ἐξοργὴν ἀνίσταται.

174 Βλ. σημ. 172 Ἐννοεῖται ἡ ἀνταπόκρισις, εἰς τὴν αἰτήσαν διὰ ἀπεσταλμένων πρὸς τὸν ἀποστόλου (βλ. ἐκεῖσε ὡς 12—16).

175 Μεταφραστικὸς τοῦ μακαρίου στίχου ἀνίστασθαι εἰς τὴν βοηθεῖν μου. (34, 2).

176 Ὑποκειμένης εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ Πνεύματος, τὸν ὅποιον δὲν ἀνεγνώριζον οἱ Ἀνατολικοὶ. Βλ. καὶ σημ. 113α καὶ 159.

177 Ἐδῶ ἡ λέξις «πρωτόφαντος» θὰ ἦτο ἀπονομήτης καὶ ἀποχρηστικὴ ἡ ἀναφορὰ εἰς τὸν πάναν, ὅστις καὶ κατακαλουμένης ὡς ἐδῶ δὲν ἐπενέδαιεν εἰς τὴν Ἀνατολὴν κυριαρχικῶς. Τὸ «συνηθισμένον» ἦτο ἡ συνήθεια.

178 Διονύσιος Ρώμης (259—268), σύγχρονος τοῦ Αἰγ. Διονυσίου Ἀλεξανδρείας (+265). Βλ. καὶ τούτων I M.B.A., σ. 112 σημ. 278. Ἦτο δὲ ὁ Δ. Ἑλληνικῆς καταγωγῆς.

ωροῦμεν τὴν ἀγάπην πρὸς σέ ἀνωτέραν ἀπὸ κάθε λύπην, τὰ ἐδέχθημεν καὶ αὐτὰ ὡς ἤρμοζε. Ευχόμεθα δὲ εἰς τὸν Ἁγίον Θεὸν τὰς ἡμέρας ἢ ὥρας,¹⁸⁶ αἱ ὁποῖαι (μᾶς) ἀπομένουν παραμοιῶς νὰ διατηρηθῶμεν ὡς πρὸς τὴν πρὸς σέ διαθέσιν μας, ὅπως καὶ εἰς τὸν παρελθόντα¹⁸⁷ χρόνον, διὰ τὸν ὁποῖον δὲν ἔχομεν τὴν συναίσθησιν¹⁸⁸ εἰς τὸν ἑαυτὸν μας διττὴν πελεφθῆμεν εἰς τίποτε, εἴτε εἰς μικρόν, εἴτε εἰς μεγαλύ-τερον.

- 10 Ἐάν ὁμως ὁ τάδε,¹⁸⁹ ἐνῷ θεωρεῖ τιμὴν τοῦ διττοῦ προσήλ-
θε προσφάτως εἰς τὸν χριστιανικὸν δῖον, ἐν συνεχείᾳ ἐπει-
δὴ νομίζει διττὴν τοῦ προξενήση κάποιαν σπουδαίοντα
τὸ νὰ συνδιατριβῇ μαζί μας, ἀφ' ἑνὸς μὲν διττὴν δὲν ἤκουσε
τὸ ἐπινοῇ, ἀφ' ἑτέρου δὲ διττὴν δὲν ἀντελήφθη (καλῶς) τὸ
ἐρμηνευτὴ (ὅπως νομίζει), τοῦτο δὲν εἶναι καθόλου παράξε-
νον Ἄντιθέτως τὸ παράξενο καὶ παράδοξον εἶναι τοῦτο,
15 διττὴν δηλαδὴ (ὁ ἄνθρωπος αὐτός) ἔχει ἀκροατὰς αὐτῶν (τῶν
φανταστικῶν ἢ ψευδῶν λόγων του), τοὺς μεταξὺ σας γνη-
σιωτάτους εἰς ἐμὲ ἀδελφούς, καὶ μάλιστα ὅχι μόνον ἀκρο-
ατὰς, ἀλλὰ καὶ μαθητὰς, ὅπως φαίνεται. Διότι, ἐάν ὑπὸ
ἄλλην περιστάσιν θὰ ἦτο παράξενον τοιαυτῆς φύσεως ἄν-
θρωπος νὰ εἶναι, ὁ διδάσκων τοιοῦτο, διττὸς τὸν ἀνέχον-
ται¹⁹⁰ καὶ ἐγὼ νὰ εἶμαι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος διττὸς γίνεται, ἀλλ' ὁ-
μως ἡ ἀνατροπὴ τῶν περιστάσεων μᾶς ἐδίδαξε νὰ μὴ πα-
20 ραξενευώμεθα ἀπὸ τίποτε. Ἀλλωστε, ἀπὸ καιρὸν ἀκόμη
καὶ μεγαλυτέρας προσβολαὶ ἀπὸ αὐτὰς μᾶς ἔχουν γίνει συν-
ήθειαι ἐξ αἰτίας τῶν ἁμαρτιῶν μας.
- Ἐγὼ λοιπόν, ἐάν διττὸς δὲν ἔχω δώσει, ποτὲ ἕως τῶ-
ρα ἀπέδειξεν εἰς τοὺς ἐκεῖ ἀδελφούς τῆς διαθέσεως καὶ πί-
στεως μου πρὸς τὸν Θεόν οὔτε καὶ τώρα δύναμαι νὰ δώ-
σω κάποιαν ἀπάντησιν. Διότι ἐκείνους, τοὺς ὁποίους δὲν
25 ἔπεισεν ὁ πολὺς καιρὸς,¹⁹¹ πῶς συγχρόνως θὰ τοὺς πείσῃ

186 Πολύτιμος, ἐκφράζεται ὁμοίως ὁ Μ Β καὶ λόγῳ τῆς διαρκούς ἀσθε-
νείας του ἀλλὰ καὶ τὸ ἔβλεπον τοῦ θανάτου.

187 Εἰς τὸ καὶ μὴ κατέσπιν· = ὅπου π ρ ὁ τ ε ρ ο ν (καὶ ὅχι
μετά).

188 Ἀκηχθῆται τὸ τοῦ Ἀκ Παύλου «οὐδὲν ἑμαυτῷ σίνειθα» (Α' Κορ. 4, 4).

189 Ἀναφέρεται μᾶλλον εἰς συγκακρημένον γνώστην τοῦ πρόσηπον, τὸ
ὁποῖον ἀποφεύγει νὰ ἐισέλθῃ διὰ τὸ ἀνάξιον τῶν λόγων του. Ὁ Courtonne
ὑποθέτει ὅτι ἦτο μοναχὸς τις ἥτο πάντως «νέοφυτος» καὶ ἡ κανόδοξος ἡ
ἐπικόλλαιος.

190 Ἐννοοῦνται οἱ Ναζιανζῆνοι «οἱ γνησιώτατοι ἀδελφοί» (στ 18).

191 Ἐπεσκέπαστο τὴν ἑξῆς μερὸν ἀπὸ τῆς ἐφημέρας, ἡδὴ ὁ Μ Β λόγῳ
τοῦ φίλου του, ἀλλὰ καὶ τοῦ πατρὸς του (γεννέτορος ἐπισκόπου Ναζιανζοῦ Γρηγ-
γορίου).

μία σύντομος ἐπιστολή. Ἐάν ὁμως ἐκεῖνα (τὰ πειστήρια ἐκ τῆς μακροχρονίου γνωριμίας μου) εἶνα, ἀρκετά, ὅρα πρέπει νὰ θεωρηθοῦν φλυαριαὶ αἱ διαδοσεὶς ὧσων μὲ συκοφαντοῦν Ἀσφαλῶς δὲ ἐάν ἐπιτρέψωμεν εἰς ἀχαλινωτὰ στόματα καὶ καρδίας ἀμαθείς νὰ ὀμιλοῦν δι' ὅ,τι δὴποτε θέλουν καὶ τεινώμεν τὰ ὦτα νὰ τὸ ἀκουσῶμεν, (τότε) ὅχι μόνον ἡμεῖς θὰ δεχθῶμεν ὅσα λέγοντα εἰς ὄφρος ἄλλων, ἀλλὰ καὶ οἱ ἄλλοι θὰ δεχθοῦν ὅσα λέγονται εἰς ὄφρος μας.

- 2 Ἀλλ' αἰτία τούτων εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀπὸ παλαιότερον θεοτικῶς παρεκάλουν νὰ μὴ συμβαίνει, ἐνῶ τώρα, δότι ἀπέκαμον, σιωπῶ, τὸ ὅτι δηλαδὴ δὲν συναντῶμεθα μεταξὺ μας. Διότι, ἐάν συμφώνως ὁλλώστε καὶ μὲ τὰς παλαιὰς συμφωνίας,¹⁹² ἀλλὰ καὶ συμφωνῶς πρὸς τὴν ὀφειλομένην τώρα ἐκ μέρους μας φροντίζα χάριν τῶν Ἐκκλησιῶν τὸν περισσότερον καιρὸν τοῦ ἔτους τὸν διηρχόμεθα μετὰ ξυ μας, δὲν θὰ εἴχομεν ἀφήσει ἐλεύθερον τὸν δρόμον εἰς τοὺς συκοφάντας. Σὺ ὁμως, ἐάν νομίζης ἀφησέ τοὺς μόνους σου δὲ λάβει τὴν ἀπόφασιν νὰ συγκακοπαθήσῃς μαζί μας πρὸς τὸν προκείμενον ἡμῖν ἀγῶνα¹⁹³ καὶ νὰ ἀντιμετωπίσῃς μαζί μας τὸν πολεμοῦντα¹⁹⁴ ἐναντίον μας. Διότι, ἐάν καὶ μόνον ἐμφανισθῇς, ἢ θὰ τοῦ συγκροτήσῃς τὴν ὁρμὴν ἢ θὰ διασκορπίσῃς ὅσους ἔχουν ἐνωθῇ διὰ νὰ καταστρεφούν τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐνότητα τῆς πατρίδος (μας), καθ' ὅτι, θὰ κάμῃς εἰς αὐτοὺς γνωστὸν ὅτι σὺ ὁ Ἰδὸς, μὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, θὰ ἡγηθῇς¹⁹⁵ τῆς ἰδικῆς μας συνόδου (τῶν ὀρθοδόξων ἐπισκόπων) καὶ θὰ φράξῃς πᾶν ἄδικον στόμα τῶν λαλούντων κατὰ τοῦ Θεοῦ ἀνομίαν. Καὶ ἐάν μὲν αὐτὰ συμβοῦν ἢ Ἰδία ἢ κατὰστασις (πνευματικότης) θὰ ἀποδείξῃ τόσον ποῖος εἶναι ἐκείνος, ὁ ὁποῖος σὲ ὑπακούει καὶ σὲ ἀκολουθεῖ εἰς τὰ καλὰ ὅσων καὶ ποῖος λυνίζει τὰ γόνυτα καὶ προσβίδει ἀπὸ δειλίαν τὸν λόγον τῆς ἀληθείας. Ἐάν ἀντιθέτως ἢ

γορίου ὀνομαζομένου ἐπιστολῆς)

192 Ὑπερῆς τῆς κατὰ τὴν φράσιν «ἀργαία συνθήκαι» καὶ ὁποῖαι εἶχον γίνεαι ἤδη ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἀπεφώνουν τὴν κοινὴν ἀπόφασιν τῆς μοναρχικῆς ζωῆς (βλ. I MBA, Εἰσαγωγή, σ. 22)

193 Πρὸς Ἐβρ. 12, 1

194 Ἐννοεῖται μὲλλον ὁ Οὐάλης ἢ γενικῶς ὁ Διάβολος ὁ ὁποῖος ἐχρησιμοποιεῖ αὐτὸν ὡς ὄργανον τὸν Οὐάλην. Βλ. καὶ σελ. 207

195 Ἡ γνώμη κατὰ τὴν ἡμετέραν προοπτικὴν μόνον τοῦ Μ Β, ἀλλὰ καὶ ἄλλων αἱ ὁποῖαι ἀγνωρίζουν τὸν θεολογικὸν νότον καὶ τὸ θάρρος τοῦ Ἀγ. Γρηγορίου Ὁ Πνευματισφόρος Μ Β πρὸς τὴν ἐκείναι τὸν μέσον τοῦ Ἀγ. Γρηγορίου θριάμβου τῆς Ὀρθοδοξίας κατὰ τὴν Β Οἰκονομ. Σύνοδον (381) καὶ τὴν πραγματοποιημένην ἐκλογὴν τοῦ ὡς ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως Ἐν τούτοις, ἢ προετοιμασία τοῦ θριάμβου εἶναι κυρίως ἔργον τοῦ Μ Β

- κατάστασις τῆς Ἐκκλησίας προδοθῇ, ὀλίγον μὲ ἐνδιαφέρει, νὰ πείσω διὰ λόγων ἐκενοῦς, οἱ ὅποιοι τόσον μὲ ὑπολογίζουσι, ὅσον θὰ ἐξετῶν ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι ποτὲ μέχρι τω-
 20 ρα δὲν ἔμαθον νὰ ὑπολογίζουσι τοὺς ἑαυτοὺς των Διότι, μετ' ὀλίγον μὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, ἡ ἐμπρακτικὴ ἀπόδει-
 ξις¹⁹⁶ θὰ ἀναρῶσιν τὰς συκοφαντίας ἐπειδὴ ἀναμένοντες χά-
 ριν τοῦ λόγου τῆς ἀληθείας ἰσως καὶ κατὰ μεγαλυτερον νὰ
 25 πᾶθωμεν * Εἰδ' ἄλλως, ἐξάπαντος τοῦλάχιστον νὰ ἐξορι-
 σθῶμεν καὶ ἐκ των Ἐκκλησιῶν καὶ ἐκ τῶν πατριδῶν Ἐάν
 30 ὁμως δὲν συμβῇ τιποτὲ ἐξ ὧν ἐλπίζομεν, δὲν εἶναι μα-
 κρὰν τὸ δικαστήριον τοῦ Χριστοῦ Ἐπομένως, ἐάν μὲν τὴν
 συνάντησιν (μας) ἐπιδιωκῆς χάριν των Ἐκκλησιῶν, εἴμαι
 ἔτοιμος νὰ τρέξω νὰ σὲ συναντήσω ὅπουδῆποτε καὶ ἂν μὲ
 προσκαλέσῃς Ἐάν ὁμως πρόκηται διὰ νὰ διαφεύσω τὰς
 30 συκοφαντίας, δὲν εὐκαρῶ τώρα νὰ ἀπαντήσω δι' αὐτάς

Ε Π Ι Σ Τ Ο Λ Η 72 (ΟΒ — LXXII) ⁹⁶

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΗΣΥΧΙΟΝ⁹⁶

Γνωρίζω καλῶς τόσον τὴν ἀγάπην σου πρὸς ἡμᾶς, ὅ-
 σον καὶ τὸν ζῆλον σου διὰ τὰ καλά Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς, ἐ-
 πεδὴ εὐρίσκομαι εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ παραλέσω τὸν λίαν
 ποθητὸν (πνευματικόν) υἱὸν Καλλισθένην²⁰⁰ ἐνόμισα διτ.,
 ἐάν θὰ σὲ πᾶρω βοηθὸν εἰς τὴν ἐνέργειάν (μου αὐτήν), εὐ-
 κολωτερον θὰ ἐπιτυχῶ διτ. ἐπιδιωκῶ Εἶναι λυπημένους ὁ ἂν
 θρῶπος (αὐτός) ἐναντίον τοῦ λογικωτάτου Εὐστοχίου²⁰¹ καὶ

196 Ἡ φράσις «μετ' ὀλίγον» χαρακτηρηστικὴ ἐστίν, πιστεύεις καὶ κρίσις-
 δοξίας τοῦ ἁγίου Ἡδὲ ἐμπρακτικὸς ἀπέδειξεν νὰ κολλήσωμεν ὅτι εἶναι ἐξαγ-
 γελία τοῦ ἔργου τοῦ Μ Β «Περ τοῦ ἁγίου Πλερχίου» (Ρ G 82, 67—
 217) Ἐννοεῖ μᾶλλον τὴν σταθεράν του ἀποφασίζον χάριν τῆς ἁμμονίας εἰς τὴν
 ἐκδόχουσαν πνεύματι καὶ νὰ ἀναγῇ. Ἡ κατηγορία ἦτο ὅτι δὲν ὁμιλεῖ σαφῶς καὶ
 ρητῶ, περὶ τοῦ ἁγ. Πνεύματος, ὡς Θεοῦ ἐκτὸς οὐκ ἐκτὸς περὶ τῆς ἰδέας Ἐπο-
 στήσεως τοῦ (ὁλ. Ἐπιστ 38 καὶ 52 4 1 κλπ.) Πρόκειται δηλ. περὶ τῆς
 γνωστῆς «οἰκονομίας» τοῦ Μ Β ὅτι νὰ μὴ προκαλέσῃ ἀλλὰ νὰ ἐπαναφέρῃ
 τοὺς ματριωκάς, αἰετ. κού, πράγματα τὰ ὅτιον καὶ κατ' ὀρθοσιν. Περὶ τῆς
 «οἰκονομίας» αὐτῆς ὁμιλεῖ ὁ ἁγ. α. Γρηγόριος, ὁ θεολόγος εἰς τὸν Ἐπιστ
 εἰς Μ Β 53 38 καὶ 39 (ὁλ. Γ Δ Μαρκαρίου Ἀθῆναι, 1968 ἐκδό-
 σεις «Γρηγόρη»)

197 Γενναῖος καὶ συγκινητικὸς λόγος!

198 Ἐγρήγη τὸ 371

199 Περὶ τοῦ Ἡσυχίου 61 σημ. 85 (Ἐπιστ 64)

200 Βλ. ἐπομέν. Ἐπιστ. 73. Ὅτι ἦτο πνευματικὸν τέκνον τοῦ Μ. Β
 61 καὶ Ἐπιστ 73 1, 12, 13

201 Ἀκαντῆ μόνον ἀδελφ. Ἦτο λόγιος, ἀλλὰ καὶ φιλόσοφος, φαίνεται,

ΕΠΙΣΤΟΛΗ 73 (ΟΓ'—LXXIII)²⁰⁶

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΚΑΛΛΙΣΘΕΝΗ²⁰⁷

1. Ἡ χαρίστηρα τὸν Θεὸν διότι ἔλαβον τὴν ἐπιστολὴν
τῆς εὐγενεῆς σου, πρῶτον μὲν δὸτι μᾶς ἦλθε χαίρετισμός
ἀνδρός, ὁ ὅποιος ἔχει τὴν καλὴν διάθεσιν νὰ μᾶς τιμῇ (ἀλ-
λωστε πολὺ ἐκτιμῶμεν τὴν ἐπικοινωνίαν μετὰ ἀρίστων²⁰⁸
ἀνδρῶν) δευτερον δὲ ἐξ αἰτίας τῆς χαρᾶς διὰ τὸ ὅτι μᾶς
5 ἔχετε²⁰⁹ ἀγαθὴν ἀνάμνησιν. Καὶ τεκμήριον τοῦ ὅτι μᾶς ἐνθυ-
μείσθε εἶναι ἡ ἐπιστολή, τὴν ὁποίαν μάλιστα, ἀφοῦ ἔλαβον
καὶ κατενόησα τὴν εἰς αὐτὴν διάθεσιν (σου), ἔθαυμασα ὄν-
τως διότι, κατὰ γενικὴν ὁμολογᾶν μᾶς ἀπέδωσες πατρικὸν
σεβασμόν. Διότι, ἂν καὶ εἶχες θυμώσει καὶ ὀργισθῇ καὶ σπεν-
σει νὰ ἐκδικηθῇς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι σέ ἔλυπησαν, γὰρ νὰ
10 καταπραῶνῃς ἀφ' ἑνὸς τὴν πολλὴν ὀρμὴν (ὀργήν), νὰ κά-
μῃς δὲ ἀφ' ἑτέρου ὑπευθύνους²¹⁰ διὰ τὴν τακτοποίησιν τοῦ
ζητήματος ἡμᾶς, μᾶς ἔδωκε τὴν εὐκαρίαν νὰ χαρῶμεν διὰ
τὸ πνευματικὸν μᾶς τέκνον. Εἰς ἀνταπόδοσιν λοιπόν, δι'
αὐτὰ τί ἄλλο ὑπολείπεται παρὰ νὰ σοῦ εὐχρηθῶμεν τὰ ἀγα-
θά. Νὰ εἴσαι δηλαδὴ, εἰς μὲν τοὺς φίλους λίαν εὐχάριστος,
εἰς δὲ τοὺς ἐχθρούς τρομερὸς καὶ εἰς ὅλους γενικῶς σεβα-
15 στός.²¹¹ Εἰς τρόπον ὥστε καὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι, παρέλειψαν
κάτι ἐξ ὧν ἐπρεπε νὰ πράξουν, ἀφοῦ ἀντιληφθῶν τὴν
πραότητά σου, νὰ μεμψθῶν τοὺς ἑαυτοὺς των διότι ἔσφα-
λον ἐναντίον σου, ἂν καὶ εἴσαι τόσον σπουδαῖος.²¹²

2. Ἐπειδὴ ὁμοῦς διέταξες τοὺς ὑπηρέτας νὰ ὀδηγηθοῦν
εἰς τὸν τόπον²¹³ ὅπου ἐπέδεξαν τὴν ἀταξίαν, παρακαλῶ νὰ

206 Ἐγράφη ἐκίσης τῷ 371 καὶ σχετίζεται ἀμέσως πρὸς τὴν προη-
γουμένην.

207 Ἦτο μέλλων ἐπαρχος καὶ ἱσως τῆς Νασαϊοκαρίας εἰς τὴν θέσιν
τοῦ Ἀθηναίου (βλ. Ἐπιστ. 77 καὶ 78). Εἶπε καὶ προηγουμένην Ἐπιστολὴν
γράφει τῷ Μ. Β. (2 17) εἰς τὴν ὁποίαν ἀπετήνηεν ὁ Καλλισθένης, μὴ παραι-
τούμενος, ἐντελὴς, τῆς ἐκδικήσεως. Ω, ἀνεμύχλ' ὦν τέκνον ἐπέβητο τὸν Μ.
Β. ἀλλ' ἐκέρχεν θῆε ἡ θέα, τοῦ ἀπέχεσθαι καὶ ἐκὼς κερὶν ἱκανοποίησιν.

208 Ὅπως καὶ εἰς τὸ καὶ ἐννοοῦνται ὅτι τόσον οἱ ἀγαθεῖς, ἀλλὰ καὶ
οἱ ἀνέπρεστοι.

209 Ὁ Courtanne μεταφράζει τὸ «τυγχάνειν» = καρδιζομεν, τὸ ὁ-
ποῖον ὁμοῦς δεῖκναι καὶ ἐπιδικάζειν.

210 Καλλισθένης διέπει τὴν ἀρετήν.

211 Ὁρατὴ εὐχή, λόγος ἀποφθεγματικὸς. Ἴσως γινώσκω, ἐκ Ρητορικῆς.

212 Ἀὐτὴ εἶναι ἡ ἀποτελεσματικωτέρα ἐκδίκησις. Ἡ ἀγάπη πρὸς τοὺς
ἐχθρούς ἐστὶ ἀνθρώπου τὸ πρῶτον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ (Ρωμ. 12, 20).

213 Ἀγνοοῦμεν ἀκριβῶς ποῦ.

- μάθω τὸν σκοπὸν, διὰ τὸν ὁποῖον ἀπαιτεῖ τοῦτο ἡ καλῶς-
 νη σου Ἐάν δηλαδὴ ἀσφαλῶς θά εἰσαι παρὼν ὁ ἴδιος καὶ
 ὁ ἴδιος θά λαβῆς ἐκδίκησιν δι' ὅσα ἀπετόλμησαν, θά πα-
 ρουσιασθοῦν ἀσφαλῶς οἱ ὑπηρεταί. Διότι τι ἄλλο δυνατὰ
 5 νὰ γίνῃ, ἐάν αὐτὸ ἔχῃ ἀποφασισθῇ ἀπὸ σέ. Πλὴν ὁμῶς, ἡ-
 μεῖς ἀγνοοῦμεν πλέον ποῖαν χάριν θά ἔχωμεν λάβει,²¹⁴ ἐάν
 ἀκριδῶς δὲν βοηθησώμεν νὰ ἀπαλλαγοῦν οἱ ὑπηρεταί ἀπὸ
 τὴν τιμωρίαν Ἐάν δέ σέ τὸν ἴδιον ἐμποδίσουν αἱ ἀσχολῖαι
 νὰ ταξιδεύσῃς, ποῖος θά παραλάβῃ ἐκεῖ τοὺς ἀνθρώπους;
 10 Ποῖος, ἐξ ἄλλου, πρόκειται, ἀντι δι' ἐσέ νὰ τοὺς τιμωρήσῃ.
 Ἐν τούτοις, ἐάν νομιζῇς νὰ παρουσιασθοῦν καὶ ὁπωσδήπο-
 τε ἔχει ἀποφασισθῇ τοῦτο, δάταξε (τούλαχιστον) μέχρ. τὰ
 Σάσμη²¹⁵ νὰ γίνῃ ἡ ἐμφάνσις των καὶ ἐκε. δεῖξέ τὴν πρα-
 ὴτητα τοῦ χαρακτήρος καὶ τὴν μεγαλοψυχίαν (σου) Ἀφοῦ
 δηλαδὴ, συλλαβῇς αὐτοὺς, οἱ ὅποιοι σέ ἐξωργίσαν καὶ διὰ
 15 τοῦ τρόπου αὐτοῦ δείξῃς ὅτι δὲν δυνατὰ νὰ περιφρονηταί
 ἡ ὑπόληψις σου, ἀφῃσέ τοὺς ἀτιμωρήτους, ὅπως παρεκα-
 λέσαμεν εἰς προηγουμένην ἐπιστολήν, καὶ ὑποχωρήσῃς πρὸς
 χάριν μας καὶ περιμένε νὰ λάβῃς τὴν ἀνταμοσὴν δι' ὅσα
 κάμνεις ἀπὸ τὸν Θεόν.

- 3 Καὶ τὰ λέγω αὐτά, ὅχι διότι τοιοῦτοτρόπως πρέπει
 ὑποχρεωτικῶς νὰ γίνῃ τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ διότι ὑποχωρῶ
 εἰς τὴν ἑξαψίν σου καὶ διότι φοβοῦμαι μήπως κάτι παραμέ-
 νει, «ἀχωνευτον» ἀπὸ τὸν θυμὸν σου Μήπως δηλαδὴ ὅπως
 ἀκριδῶς εἰς τοὺς ἐρεθισμένους ὀφθαλμούς καὶ αἱ μαλακω-
 5 τερα, θεραπείαι προκαλοῦν πόνον,²¹⁶ τοιοῦτοτρόπως καὶ
 τώρα ὁ λόγος μας περισσότερον σέ ἐξαγρῶσῃ παρὰ σέ κα-
 ταπραῶνῃ Διότι ἀληθῶς τὸ καταλληλότετον θά ἦτο τὸ
 ἐξῆς, τὸ ὁποῖον καὶ εἰς σέ θά ἡδυνάτο νὰ προξενήσῃ μεγί-
 στην τιμὴν (στολισμόν), ἀλλὰ καὶ εἰς ἐμέ νὰ εἶνα, ἱκανόν
 διὰ νὰ καυχῶμα. Ἐναντι τῶν φίλων καὶ τῶν συνομηλικῶν
 μου, τὸ νὰ ἀναθέσῃς δηλαδὴ εἰς ἡμᾶς τὴν ἐκδίκησιν Ἐν
 10 πάσῃ περιπτώσει ὁμῶς, καὶ ἂν ἀκόμη ἔχῃς ὀρκισθῇ νὰ τοὺς
 παραδώσῃς νὰ τιμωρηθοῦν συμφωνῶς πρὸς τοὺς νόμους,
 οὔτε ὁ ἐκ μέρους μας ἑλεγχος θά εἶναι μικρότερος εἰς τιμω-
 ρίαν των, ἀλλ' οὔτε καὶ ὁ θεῖος Νόμος εἶναι εἶναι ὀλιγωτερον
 ἀξιοτίμος ἀπὸ τὰ ἰσχυοντα εἰς τὸν κοινὸν βίον νόμιμα μέτρα.

214. Τὸ δι: δηλ. ἀφῆκε τὴν τακτοποίησιν τοῦ ζητήματος εἰς τὸν Μ. Β. (ἀντιέρρη, 1, 11) θά τοὺς ἐτιμῶρε ἑξῆς καὶ ὁ Μ. Β., θά τοὺς «ἐκανό-
 νιζε», ἀλλὰ πνευματικῶς Β. ἂν ἡ Ἐκκαθίστα τοῦ Χριστοῦ δὲν γνωρίζε:

215. Μεταξὺ Καισαρείας καὶ Τυβίων, ἑγγύτερον πρὸς τὰ

216. Τὴν ἰδίαν ἀφφραστικὴν εἰκόνα χρησιμοποιεῖ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς
 Ἐπιστ. 6 (βλ. 1 ΜΒΑ, σ. 76)

5 ὅτ' θεβασως, ἐάν εἶναι σπουδαία ἀπόδειξις τῆς μετάνο-
 σεως τοῦ ἀνὰ ἰδίῃ κανὼν πολλῶν ἀνθρώπων· πόλει καὶ νὰ
 γνωρίσῃ τὴν σκέψιν ταύτην· νὰ μὴ ζῶν διὰ τὸ αὐτὸ χαρῆς ἐν
 10 τοῖς ὀλίγοις χρόνοις ἢ διὰ τὴν σου συναναστροφήν. Πρῶτον, τὴν
 ποία διαφορά ὑπάρχει νὰ γνωρίσῃ κινεῖς πολλοὺς δια-
 ρικῶς παρὰ ἓνα μόνον ὁ ὁποῖός, κατελθὼν, πεῖραν ἄλλων
 συγχρόνων, ἴσως μάλιστα ἐγὼ θὰ ἡδύναμην νὰ εἰπω ὅ-
 15 ἡ διαφορά εἶνα μετὰ τὴν καθ' ὅσον (οἱ εἶναι) προσφέρει τὴν
 γνώσιν των καλῶν χάρις τοῦ αὐτοῦ καὶ συγκεντρώσει
 (εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ) τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ἀρετῆς καθ' ἃ ἡ
 20 πό τὴν ἀνομιάν μετὰ τὸ χροῖσταιν. Διότι εἴτε ἡ πρῆξις ἀρι-
 στή, εἴτε ἀγένης ἀξίως ἐννοη, εἴτε βλαβερὰ ἀνδρῶν, οἱ ὅποιοι
 ὑπερέβαλον τοὺς ἄλλους ἐπὶ εἶνα θησαυρίζοντες εἰς τὸ
 ταμεῖον τῆς ψυχῆς, ὥστε ὅχι μόνον ἐπὶ ἐξ-
 25 τὸς ὅπως ἡ ἀλλοτριότης τοῦ ὑδίσσεσθαι ἀλλὰ ἐπὶ ἀλλοτρίων
 τὴν γῆν τοῦ θάλασσαν ἢ τὴν ἀκρῶν ἢ ὅπου οἱ ἰσχυροὶ μὴ
 30 ἐγίνετο μακάριον· οἱ ἀρξάντες δι' αὐτό, μολονότ' μάλιστα
 αὐτοὶ εἶναι ἐπὶ τὴν ἰσοστάσιον.

Ἀλλὰ διατί τὸ αὐτὸν τώρα γράφω ἐπιστολὴν ἐνὶ θά-
 35 λασσῃ νὰ ἐπαινεῖται πλεονον σου διότι ἡ πατρὶς μου),
 ἡ ὅποια υποφέρει, μέμνηται (νὰ μὲν) πλεονον σου. Ποῖα

1. ὅτ' θεβασως, ἐάν εἶναι σπουδαία ἀπόδειξις τῆς μετάνο-
 2. σεως τοῦ ἀνὰ ἰδίῃ κανὼν πολλῶν ἀνθρώπων· πόλει καὶ νὰ
 3. γνωρίσῃ τὴν σκέψιν ταύτην· νὰ μὴ ζῶν διὰ τὸ αὐτὸ χαρῆς ἐν
 4. τοῖς ὀλίγοις χρόνοις ἢ διὰ τὴν σου συναναστροφήν. Πρῶτον, τὴν
 5. ποία διαφορά ὑπάρχει νὰ γνωρίσῃ κινεῖς πολλοὺς δια-
 6. ρικῶς παρὰ ἓνα μόνον ὁ ὁποῖός, κατελθὼν, πεῖραν ἄλλων
 7. συγχρόνων, ἴσως μάλιστα ἐγὼ θὰ ἡδύναμην νὰ εἰπω ὅ-
 8. ἡ διαφορά εἶνα μετὰ τὴν καθ' ὅσον (οἱ εἶναι) προσφέρει τὴν
 9. γνώσιν των καλῶν χάρις τοῦ αὐτοῦ καὶ συγκεντρώσει
 10. (εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ) τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ἀρετῆς καθ' ἃ ἡ
 11. πό τὴν ἀνομιάν μετὰ τὸ χροῖσταιν. Διότι εἴτε ἡ πρῆξις ἀρι-
 12. στή, εἴτε ἀγένης ἀξίως ἐννοη, εἴτε βλαβερὰ ἀνδρῶν, οἱ ὅποιοι
 13. ὑπερέβαλον τοὺς ἄλλους ἐπὶ εἶνα θησαυρίζοντες εἰς τὸ
 14. ταμεῖον τῆς ψυχῆς, ὥστε ὅχι μόνον ἐπὶ ἐξ-
 15. τὸς ὅπως ἡ ἀλλοτριότης τοῦ ὑδίσσεσθαι ἀλλὰ ἐπὶ ἀλλοτρίων
 16. τὴν γῆν τοῦ θάλασσαν ἢ τὴν ἀκρῶν ἢ ὅπου οἱ ἰσχυροὶ μὴ
 17. ἐγίνετο μακάριον· οἱ ἀρξάντες δι' αὐτό, μολονότ' μάλιστα
 18. αὐτοὶ εἶναι ἐπὶ τὴν ἰσοστάσιον.

19. Ἀλλὰ διατί τὸ αὐτὸν τώρα γράφω ἐπιστολὴν ἐνὶ θά-
 20. λασσῃ νὰ ἐπαινεῖται πλεονον σου διότι ἡ πατρὶς μου),
 21. ἡ ὅποια υποφέρει, μέμνηται (νὰ μὲν) πλεονον σου. Ποῖα

δὲ ἔχει παθεῖ, ὡς ἄριστε, δὲν τοῖς ἀγνοεῖς "Ὅτι δηλαδὴ ὅπως
τὸν Πενθεσίαι Μαννάδες²²⁶ το-αυτοτρόπως μέρκοι πρά-
γματι δαμνέται, τὴν διερχομένην Δοσι τὴν διαροῦν καὶ
τὴν υποδαρῶν ἥπως οἱ ἀνέκοντα ἰατροὶ χειροτέρεσσιν τὰς
πληγὰς ἐξ αἰτίας τῆς ὑπερίας τῶν Ἑπειδὴ ἀκρῶς ἀπέκα-
με νὰ εἶναι κατακοιμητισμένην χρειάζεται νὰ τὴν θεραπευ-
25 ωμεν ὡς ἀνὴρ ἀσθενῇ Μᾶς ἔγραψαν λοιποὶ οἱ συμπολιταὶ καὶ
μᾶς πιέζουσιν ὥστε εἶναι ἀνάγκη νὰ τοὺς συμπαρυσταθῶ-
μεν ὅχι διὰ νὰ γνωμωμεν αἰτὰ κάποιος ὠφελείας εἰς τὴν κα-
τάστασιν, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀποφυγῶμεν τὴν κατηγορίαν τῆς
ἐγκοταλειφῆως (τῶν) Διοτ' γνωρίζεις πόσον εὐκολοὶ ἀφ-
ἐνός, εἶναι ὅσοι εὐποροῦνται εἰς στενωχωρίαν εἰς τὸ νὰ ἐλπί-
σουν, καθὼς ἀφ' ἑτεροῦ εὐκολοὶ ἐπ' αὐτοῦ εἰς τὸ νὰ κατηγο-
ρήσουν, ἐπειδὴ πάντοτε ἀποδίδουν τὰ αἴτια εἰς ὅτι παρε-
λειφθῇ²²⁷

2 Βεβαίως, καὶ μόνον ἐξ αἰτίας τούτου προσωπικῶς
ἐχρειάζομαι νὰ σὲ συναντήσω καὶ νὰ σοὺ δώσω τὴν γνω-
μὴν μου ἢ μᾶλλον νὰ σὲ παρακαλέσω νὰ σκεφθῇς κατὰ γεν-
νοῖαν καὶ ἀρμόζον εἰς τὴν μεγαλοφροσύνην σου καὶ νὰ μὴ
παραδλέψῃς τὴν πατρὶδα μας καθὼς εἶναι λυγισμένη εἰς
τὰ γεγονότα²²⁸ Ἀλλ' ἑστώς νὰ σπεύσῃς εἰς τὴν Αὐλὴν²²⁹ καὶ
5 νὰ εἰπῇς μὲ τὸ θάρρος τὸ ὁποῖόν σὲ διακρίνει, ὅτι δὲν πρέ-
πει δεδωῶς νὰ νομίζουσιν ὅτι (διὰ τῆς διαρέσεως) ἀπέκτη-
σαν δυο ἀντὶ μὲς ἐπαρχίας Διότι δὲν προσέθεσαν τὴν μι-
αν ἀπὸ κάποιαν ἄλλην σκουμένην, ἀλλ' ἔχουν καμὲν κατὰ
παρόμοιον ἀκρῶς μὲ κάποιον, ὁ ὅποιος κατεχεῖ ἄλογον
ἢ ὄωδ, τὰ ὁποῖα ἀφοῦ διήρρευσεν εἰς δυο μέρη, νομίζει ὅτι ἔ-
σε δυο ἀντὶ ἐνός, ἐνῶς εἰς τὴν πραγματικότητα οὔτε δύο
10 τὰ ἔκαμεν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐν τὸ κατέστρεψε Νὰ εἰπῇς δὲ ἀκό-

226 Ὁ Πενθεσίαις ἦτο βασιλεὺς τῶν Θηβῶν ἑταῖρός, ἐκ μη-
τρὸς τοῦ βασιλέως Κλέμου. Ἐκείνη παρεγγράφηκε τῇ, ἡ ἀρετὴν τοῦ Διονύ-
σου, κατεπαράρτη, ὑπὸ τῶν Μαννάδων. Ἄγχι ἀποφασίζεται, κερφαί
καὶ ἀργαί (ἀρπαδαί) ἀνέβησαν τὸν Διόνυσον παρὰ τῆς τοῦ Κλέμου ὑποφάν (ἐλ-
1 ΜΠΑ σ. 52, στμ. 15) καὶ ἔπειτα καὶ ἑστώς ἀκούσθαι τοῦ εἰρηκόεως καὶ
ἡγ' ἀπὸ τοῦ τῶν Διονύσου πόντος καὶ ἐν ἡμέρᾳ καὶ ὅρῳ τῶν ἀρχαίων
στῆθιν τῶν οἱ ἀκούσθαι καὶ ἔργιστον γὰρ καὶ ἀναλόγου μουσικῆς

227 Ἐκκεῖται ὁ ὁδὸς καὶ τὰ ἔργα τῶν Διὸς τῶν ἐπὶ τῇ δια-
τίρῳ ἀνέβησαν οἱ Καιοπαῖς, οἱ ὑποὶ καὶ ἐδωθήσαν τληφῆς. Ἡ καὶ
στμ. 194

228 Λόγοι φορολογικῆς καὶ ἀποφθεγματικῆς Πράγματι, ἡ συμπα-
ράστασις, καὶ χωρὶς ἄλλων ἐσθλῆσαν εἰς τὸν πόσον εἶναι μεγάλη πηγήγο-
ρία Πρὸς κα. 2, 25—26

229 Εἰς τὸ καίμ. «εἰς γόνυ χλιβεῖσαν» = ἐξηνταήμενην, ταπεινωμέ-
νην, ἀλλὰ καὶ ἰκτερόδοσαν

230. Εἰς τὸ καίμ. «στρατόπεδον».

Το πρώτο μέρος της μελέτης είναι η εισαγωγή, η οποία περιγράφει το θέμα της μελέτης και την σημασία της. Το δεύτερο μέρος είναι η μεθοδολογία, η οποία περιγράφει τις μεθόδους που χρησιμοποιήθηκαν για την έρευνα. Το τρίτο μέρος είναι τα αποτελέσματα, τα οποία παρουσιάζονται με τη μορφή γραφικών και κειμένου. Το τέταρτο μέρος είναι το συμπέρασμα, το οποίο συνοψίζει τα αποτελέσματα της μελέτης.

Η μελέτη αυτή έχει ως σκοπό να εξετάσει την επίδραση της αλλαγής στην κοινωνία. Η μελέτη πραγματοποιήθηκε με τη βοήθεια της μεθοδολογίας της έρευνας. Τα αποτελέσματα της μελέτης δείχνουν ότι η αλλαγή έχει σημαντική επίδραση στην κοινωνία. Το συμπέρασμα της μελέτης είναι ότι η αλλαγή είναι απαραίτητη για την ανάπτυξη της κοινωνίας.

Η μελέτη αυτή είναι η πρώτη της είδους στην Ελλάδα. Η μελέτη πραγματοποιήθηκε με τη βοήθεια της μεθοδολογίας της έρευνας. Τα αποτελέσματα της μελέτης δείχνουν ότι η αλλαγή έχει σημαντική επίδραση στην κοινωνία. Το συμπέρασμα της μελέτης είναι ότι η αλλαγή είναι απαραίτητη για την ανάπτυξη της κοινωνίας.

10

Η μελέτη αυτή είναι η πρώτη της είδους στην Ελλάδα. Η μελέτη πραγματοποιήθηκε με τη βοήθεια της μεθοδολογίας της έρευνας. Τα αποτελέσματα της μελέτης δείχνουν ότι η αλλαγή έχει σημαντική επίδραση στην κοινωνία. Το συμπέρασμα της μελέτης είναι ότι η αλλαγή είναι απαραίτητη για την ανάπτυξη της κοινωνίας.

Η μελέτη αυτή είναι η πρώτη της είδους στην Ελλάδα. Η μελέτη πραγματοποιήθηκε με τη βοήθεια της μεθοδολογίας της έρευνας. Τα αποτελέσματα της μελέτης δείχνουν ότι η αλλαγή έχει σημαντική επίδραση στην κοινωνία. Το συμπέρασμα της μελέτης είναι ότι η αλλαγή είναι απαραίτητη για την ανάπτυξη της κοινωνίας.

Η μελέτη αυτή είναι η πρώτη της είδους στην Ελλάδα. Η μελέτη πραγματοποιήθηκε με τη βοήθεια της μεθοδολογίας της έρευνας. Τα αποτελέσματα της μελέτης δείχνουν ότι η αλλαγή έχει σημαντική επίδραση στην κοινωνία. Το συμπέρασμα της μελέτης είναι ότι η αλλαγή είναι απαραίτητη για την ανάπτυξη της κοινωνίας.

Η μελέτη αυτή είναι η πρώτη της είδους στην Ελλάδα. Η μελέτη πραγματοποιήθηκε με τη βοήθεια της μεθοδολογίας της έρευνας. Τα αποτελέσματα της μελέτης δείχνουν ότι η αλλαγή έχει σημαντική επίδραση στην κοινωνία. Το συμπέρασμα της μελέτης είναι ότι η αλλαγή είναι απαραίτητη για την ανάπτυξη της κοινωνίας.

Αὐτὸ σέ παρακαλέω μὴ νὰ το καμῆς γυνὴ ἄλλους
 μὲ τὴν εἶσόν σοι ἢ γυναικα μὲ ἑκείνη ἀμύσαν
 σου τὴν ὅπου αὐτὴν ἔχει, ἵνα, ἐπεὶ ὁμοῦ ἐγγύη ἔσθαι,
 καὶ νὰ ἐπὶ κερῶς τοῦτο ὅτι δὴν ἔστιν ἐφ' ἧς μεταβά-
 λυν ἡμεῶς γυναικὶν, δευθὰ ἔχουσιν, ὡς οὐκ εἰς πᾶν
 οὐ νὰ ἐξέλθῃ ἢ ῥαυθῇ, πᾶν τῶν. Ἐπὶ τούτῳ, ἡ νύ-
 35 γις πρὸς ἐμὴν ἀποστολὴν, ἐπὶ τὸ κοινὸν τῆς πο-
 λέως, ἡ πόλις ὅσων νὰ εἴη, ἔσθ' ὁ Σόλων ὁ σοφὸς,
 ἐπεὶ δὴ δὲν ἐστὶν ὡς ἀποστολὴν εἰς τοὺς πολίτας, ἐνῶ
 πλέον ἢ ἀκροπολὶς ἔχει καὶ εἰληθῇ ἐν ἑσθῇ τῇ πόλει καὶ
 ἐκασθῇτο πρὸ τῶν πᾶν θούων, νὰ φανερῶς μὲ τὴν πα-
 ροῦσαν τοῦ, ὡς εἴη, γυναικὶν θεῶν, ὡς ἀποστολὴν. Ἐν
 τοῦτο ἐγὼ τοῦ γινώσκω πᾶν ὅπως δὲ δηλῶ καὶ ἂν
 40 ἀκούῃ ἀποστολῆς. Ἐὰν ἀποδοχῇτο τῇ γυναικὶν, μετὰ ἄλ-
 γον, θὰ προσθεσθῇ καὶ σέ τῇ μεγίστῃ δυνάμει καὶ τὴν ὀρθῶς
 φροσιν καὶ τῇ συνέσει σου, ὅταν θὰ εἴη τὰ πράγματα
 νὰ συμβαίνον ὅπως τα προεῖπες.

Ε Π Σ Τ Ο Α Η 75 (ΟΕ -Ι ΧΧΙΙΙ)

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΒΟΥΡΓΙΟΝ¹⁰⁰

Ἄν κα εἴς πολλοὺς ἴσας ἀπαιτῇ τὴν τὸν χειρότερον
 σου ὑπερτέρων τῶν ἄλλων, τι ποτε εἴς τὸν ἑαυτὸν δαίτε

Ἐπειδὴ ἡ πόλις ὅσων νὰ εἴη, ἔσθ' ὁ Σόλων ὁ σοφὸς,
 ἐπεὶ δὴ δὲν ἐστὶν ὡς ἀποστολὴν εἰς τοὺς πολίτας, ἐνῶ
 πλέον ἢ ἀκροπολὶς ἔχει καὶ εἰληθῇ ἐν ἑσθῇ τῇ πόλει καὶ
 ἐκασθῇτο πρὸ τῶν πᾶν θούων, νὰ φανερῶς μὲ τὴν πα-
 ροῦσαν τοῦ, ὡς εἴη, γυναικὶν θεῶν, ὡς ἀποστολὴν. Ἐν
 τοῦτο ἐγὼ τοῦ γινώσκω πᾶν ὅπως δὲ δηλῶ καὶ ἂν
 ἀκούῃ ἀποστολῆς. Ἐὰν ἀποδοχῇτο τῇ γυναικὶν, μετὰ ἄλ-
 γον, θὰ προσθεσθῇ καὶ σέ τῇ μεγίστῃ δυνάμει καὶ τὴν ὀρθῶς
 φροσιν καὶ τῇ συνέσει σου, ὅταν θὰ εἴη τὰ πράγματα
 νὰ συμβαίνον ὅπως τα προεῖπες.

Ἐπειδὴ ἡ πόλις ὅσων νὰ εἴη, ἔσθ' ὁ Σόλων ὁ σοφὸς,
 ἐπεὶ δὴ δὲν ἐστὶν ὡς ἀποστολὴν εἰς τοὺς πολίτας, ἐνῶ
 πλέον ἢ ἀκροπολὶς ἔχει καὶ εἰληθῇ ἐν ἑσθῇ τῇ πόλει καὶ
 ἐκασθῇτο πρὸ τῶν πᾶν θούων, νὰ φανερῶς μὲ τὴν πα-
 ροῦσαν τοῦ, ὡς εἴη, γυναικὶν θεῶν, ὡς ἀποστολὴν. Ἐν
 τοῦτο ἐγὼ τοῦ γινώσκω πᾶν ὅπως δὲ δηλῶ καὶ ἂν
 ἀκούῃ ἀποστολῆς. Ἐὰν ἀποδοχῇτο τῇ γυναικὶν, μετὰ ἄλ-
 γον, θὰ προσθεσθῇ καὶ σέ τῇ μεγίστῃ δυνάμει καὶ τὴν ὀρθῶς
 φροσιν καὶ τῇ συνέσει σου, ὅταν θὰ εἴη τὰ πράγματα
 νὰ συμβαίνον ὅπως τα προεῖπες.

ρον χαρακτηριστικόν σου ὅσον ὁ ζήλος σου διὰ τὴν πατρίδα τὴν ὁποῖαν θεοικίως ἀνταμεθεις, ὅτι, ἀπὸ αὐτῆς, ὡρμήθης καὶ ἐγίνες τοσόνδε μέγας ὥστε ἡ ἐξοχότης σου νὰ γινῇ
5 γνωστὴ εἰς ὅλην τὴν ἰκουμενήν.

Αὕτη λοιπόν, ἡ πατρις ἡ ὁποία σὲ ἔφερεν εἰς τὸν κόσμον καὶ σὲ ἀνέθρεψε, περῆλθεν εἰς ἀπίστευτον κατάστασιν παρομοῖαν μὲ τὰς παλαιὰς ιστορίας²⁵¹ ὥστε κανεὶς ἐπισκεπτόμενος τὴν πόλιν μας, ἀκόμη καὶ ἀπὸ τοὺς πλείον γνωρμούς δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ τὴν ἀναγνωρίσῃ. Τόσον πολυμετεβλήθη γενικῶς εἰς ἔρημον αἰφνιδίως, ἐφ' ὅσον πολλοὶ
10 βεβαιῶς ἀρχόντες καὶ προηγουμένως εἶχον ἐκδωχθῇ ἀπὸ αὐτῆς, τῶρα ὁμως σχεδὸν ὅλοι ἔχουν μεταφερθῇ εἰς τὴν Ποδανδόν. Ἀρῶν ἐστερήθησαν τούτων ὅσοι υπολειπονται, περῆλθον καὶ αὐτοὶ εἰς πλήρη ἀπόγνωσιν, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ προξενήσουν εἰς ὅλους τοιαυτὴν ἀθυμίαν, ὥστε εἰς τὴν πόλιν ἤδη νὰ σπανίζουν ἀκόμη καὶ οἱ κάτοικοι (γενικῶς)
15 καὶ νὰ ἔχουν καταντῆσῃ ὅλα ἐδῶ εἰς φρικτὴν ἔρημιαν θέσμιον θεθαίως τὸ ὅποιον εἶναι ἀξιοσυνέχον εἰς τοὺς φίλους ἐνῷ προξενεῖ πολλὴν χαρὰν καὶ εὐθυμίαν εἰς ὅσους ἀπὸ παλαιότερον ἐκαιροφυλάκτουσαν νὰ ἐπιτυχουν τὴν πτώσιν μας. Ποῖος λοιπόν, ὀφείλει νὰ τενή χεῖρα βοηθείας εἰς ἡμᾶς ἢ ποῖος νὰ χύσῃ διὰ τὴν κατάστασιν μας δάκρυα συμπαθείας. Μήπως οὐκ ἡ δίκη σου καλωσύνη, ὁ ὁποῖος θὰ συνεμ-
20 θῇ τὸν πόνον ἀκόμη καὶ μίας ξένης πόλεως ἡ ὁποία θὰ ἐδοκίμαζε παρομοῖα οἰνὰ. Ποσὸν μᾶλλον λοιπόν, αὐτῆς ἡ ὁποία σὲ ἔφερεν εἰς τὴν ζωὴν. Ἐὰν ἔχῃς λοιπόν, κάποια δύναμιν,²⁵² νὰ τὴν ἐπιδείξης τῶρα χάριν ἡμῶν εἰς τὴν παροῦσαν ἀνάγκην μας. Ἀσφαλῶς δὲ θὰ ἔχῃς τὴν μεγάλην συμπαραστάσιν τοῦ Θεοῦ ὁ ὁποῖος εἰς καρμίαν περιστάσιν δὲν σὲ ἐγκατέλειψε καὶ σοῦ παρέσχε πολλὰς ἀποδείξεις
25 τῆς εὐμενείας τοι. Μόνον νὰ θελήσῃς νὰ κινηθῇς δραστηρῶς διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῆς καταστάσεως μας καὶ νὰ χρησιμοποήσῃς τὴν δύναμιν τὴν ὁποῖαν διαθέτεις χάριν τῆς βοηθείας τῶν πολιτῶν.

251 Πρβλ. Ἐπιστ. 16, 14 ἡμῶς.

252 Ἡ ὑπόθεσις, δὲ, ἀκριβῶς ἀμφισβητοῦν ἀπὸ πολλοὺς τὴν φράσιν· μὲν, ἡ μὲλλον φιλοπερίεργον εἶναι, τὸν τι 28 ἀναγνωρίζει ἀκριβῶς τὴν δὲ νεμὴν σου.

Ε Π Ι Τ Ο Λ Η 76 (ΟΣΤ LXXVI)²⁵⁷ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΜΑΓ ΣΤΡΟΝ ΣΩΦΡΟΝΙΟΝ²⁵⁸

- Ὁ μὲν μέγεθος τῶν συμφορῶν, αἱ ὁποῖαι ἐκυρίευσαν
 τὴν πόλιν μας μὲ ἐξηνάγκασε ἐγὼ ὁ Ἰδίας, νὰ σπεύσω
 εἰς τὴν Ἀσσίην (τὸ παλάτιον, καὶ νὰ ἐκθεσῶ τόσον εἰς τὴν
 μετὰ τὴν φιλίαν σου, ὅσον καὶ εἰς τοὺς ἄλλους, ἕως κατέχεται
 5 μετὰ τὴν δυνάμιν εἰς τὰ πολιτικὰ πράγματα τῇ θλίψει ἢ
 ὅτι κατέχει τὴν πόλιν μας Ἄλλ' ἐπεὶ δὴ ἡ σεμνότης μου
 ἀσθένεια καὶ ἡ φροντίς διὰ τὰς Ἐκκλησίας με ἐξέποδ' ἔχει νὰ
 τε πράξω σπεύδω ἤδη διὰ τῆς (παρουσίας) ἐπιστολῆς νὰ
 μεταβιβάσω τοὺς ὀδυρμούς μου εἰς τὴν μεγαλοφροσύνην σου
 Σὺ καθιστῶ λοιπὸν γνωστὸν ὅτι ποτὲ πλοῦν δὲν ἐδίδου
 10 σὴν εἰς τὸ πέλαιος ὑπὸ βαρύναντων ἀνέμων καὶ δὲν ἐξηφανίσθη
 τοῖς αἰφνιδίως οὔτε πόλις κατέπεσεν ὑποσεισμών οὔτε
 κατεπλημμυρίσθη ὑποὺς ὑδάτων καὶ ἐφθασε μέχρις ὀλοκλη-
 ρωτικῆς καταστροφῆς²⁵⁹ τόσον, ὅσον ἡ δίκη μας πόλις, ἢ
 ὅποια μὲ τὴν νέαν αὐτὴν πολιτικὴν ὀργάνωσιν²⁶⁰ ἐφθασεν
 αἰφνιδίως μέχρις ἀφανισμοῦ Πράγματ', ἡ κατάστασις μας
 15 ἔχει καταστή μῦθος²⁶¹ ὅτι ἐφύγον αἱ ἀρχαὶ καὶ ὅλον τὸ
 σῶμα τῶν πολιτῶν ἀπογοητευμένον ἀπὸ τοῦ (νέου) ὀρ-
 γανισμοῦ, ἐγκατέλειψε τὴν δακρυρροίαν τοι εἰς τὴν πόλιν καὶ πε-
 ριπλανώτα εἰς τὴν ὑπαιθρον Ἐλεφεῖ πλέον καὶ ἡ ἐμπορ-
 κὴ κίνησις διὰ τὴν προμήθειαν τῶν ἀναγκῶν καὶ κατὰ τὴν
 σε θέαμα ἀποτρόπαιον ἢ πόλιν, ἢ ὅποια προηγουμένως ὑ-
 περηφανεύετο διὰ τοὺς λογίους ἀνδρας τῆς καὶ ὅσα ἄλλα
 20 συντελοῦν εἰς τὴν ἀνθηρίαν τῶν πόλεων καὶ διῆγε χα-
 καμίσιν ἑλλειψίν Ἐσκέφθημεν λοιπὸν ὅπως συμβαίνει, ὡς
 ἤθως εἰς τὰς συμφοράς ὅτι μὰ μόνῃ περιηγορᾷ ὑπάρχει
 νὰ στενάζωμεν διὰ τὰς συμφοράς μας ἐνωπίον τῆς Ἰδίας
 σου καλωσύνης καὶ νὰ σε παρακαλέσωμεν ἂν ἔχῃς κόποι
 ἀνδρῶν, νὰ τείνης χεῖρα βοηθείας πρὸς τὴν πόλιν μας

253 Ἐντάφιν, ἀπὸ τῆς 371

254. Ὁ Σωφρόνιος ἦτο ἀνώτερος πολιτικὸς ἐν ὁμασπύρην
 Ἰσπαρῶ, Κωνσταντινουπόλεως 15α. Ἐπιστ. 38, 2 ΜΒΑ 2, 67, σημ. 94
 Καταπύκτης ἐπιστῆ, καὶ φίλος τοῦ Μ Β Βα Ἐπιστ. 96 (184) 177 (178)
 192 καὶ 202

255 Ἐκτὶ αἱ τρεῖς εἰκόνας χαρακτηριστικότητας

256 Βλ. σημ. 231

257 Εἰς τὸ κατὰ οἰκονομίαν καὶ πρὸς χειρισμὸν

- ἡ ὅποια ἔχε γονατισεῖ· "Ὅσον ἄφρων δὲ τὸν τρῖπα με
 25 δυνως ὅπως ὅποιον δὲ δυνάσα εὐκρί... ὅτι...
 σοι νὰ τὸν εὐφρῆς καὶ δέν σου εἶναι... νὰ τὸν χρῆ-
 σιμοποιῇς· χαρὶς εἰς τὴν δυνά... ὅποια σοι ἐδόθη ἀ-
 πό τὸν Θεόν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ 77 (ΟΖ... XXVI)

ΑΝΕΠΓΡΑΨΙ ΧΑΡΙΤΟΣ ΠΡΟΣ ΤΗΡΑΣΙ

- Κατὰ τὴν... ὁποῖα... ὁποῖα... ἀπὸ...
 5 σαμεν καὶ τὰ... ὁποῖα... ὁποῖα... ὁποῖα...
 γιότητος σου... ὁποῖα... ὁποῖα... ὁποῖα...
 10 μεν, δὲν εἰσέρχεται... ὁποῖα... ὁποῖα...
 ὁμοῦ, τὰ ἀγαθὰ... ὁποῖα... ὁποῖα...
 15 ἐκτοτε σταθερὰ καὶ κατακοί... ὁποῖα... ὁποῖα...
 με τὴν ἀνάμνησιν... ὁποῖα... ὁποῖα...
 20 σωματὰ δὲ γράφωμεν... ὁποῖα... ὁποῖα...
 μεν μεταξὺ... ὁποῖα... ὁποῖα...
 25 πρὸ παντός... ὁποῖα... ὁποῖα...
 ὀλιγοχρόνιον ἀναπαύαν.
 30 Ἐξ ἄλλου, ἐλπίζομεν ὅτι δὲν θὰ ὁποῖα... ὁποῖα...
 35 θαυμάσιωτατον αὐτὸν ἄνθρωπον... ὁποῖα... ὁποῖα...
 (μόνας σου) θὰ κρίνης καλὸν ὅτι... ὁποῖα... ὁποῖα...
 40 με τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν τὰς μεγάλας... ὁποῖα... ὁποῖα...
 σης ἐλπίζομεν ὅτι δὲν θὰ περ... ὁποῖα... ὁποῖα...
 45 καρὴν ἢ ὅποια θὰ σοῦ ἐπιτρέψῃ... ὁποῖα... ὁποῖα...
 σου καὶ νὰ σὲ ἴδουν καὶ ἐκεῖνοι. Ἀλλὰ... ὁποῖα... ὁποῖα...
 50 σοῦ ἀναφέρω καὶ διὰ πολλὰ θέματα... ὁποῖα... ὁποῖα...
 55 προσεχῇ μας συνάντησιν... ὁποῖα... ὁποῖα...
 60 λές νὰ ἐμπιστευώμαι τοιαῦτα θέματα εἰς ἐπιστολὰς.

258 B, 258a 209

259 Εἰς τὴν 371 ὅς καὶ 11 Εἰς τὴν 63 καὶ 61 ὅπου μνημονεύει
 τὰ ἀποσπασμένα ἐκ τῆς 371 καὶ 11 Εἰς τὴν 63 καὶ 61 ὅπου μνημονεύει

260 1) ὁποῖα... 2) ὁποῖα... 3) ὁποῖα... 4) ὁποῖα... 5) ὁποῖα... 6) ὁποῖα... 7) ὁποῖα... 8) ὁποῖα... 9) ὁποῖα... 10) ὁποῖα... 11) ὁποῖα... 12) ὁποῖα... 13) ὁποῖα... 14) ὁποῖα... 15) ὁποῖα... 16) ὁποῖα... 17) ὁποῖα... 18) ὁποῖα... 19) ὁποῖα... 20) ὁποῖα... 21) ὁποῖα... 22) ὁποῖα... 23) ὁποῖα... 24) ὁποῖα... 25) ὁποῖα... 26) ὁποῖα... 27) ὁποῖα... 28) ὁποῖα... 29) ὁποῖα... 30) ὁποῖα... 31) ὁποῖα... 32) ὁποῖα... 33) ὁποῖα... 34) ὁποῖα... 35) ὁποῖα... 36) ὁποῖα... 37) ὁποῖα... 38) ὁποῖα... 39) ὁποῖα... 40) ὁποῖα... 41) ὁποῖα... 42) ὁποῖα... 43) ὁποῖα... 44) ὁποῖα... 45) ὁποῖα... 46) ὁποῖα... 47) ὁποῖα... 48) ὁποῖα... 49) ὁποῖα... 50) ὁποῖα... 51) ὁποῖα... 52) ὁποῖα... 53) ὁποῖα... 54) ὁποῖα... 55) ὁποῖα... 56) ὁποῖα... 57) ὁποῖα... 58) ὁποῖα... 59) ὁποῖα... 60) ὁποῖα... 61) ὁποῖα... 62) ὁποῖα... 63) ὁποῖα... 64) ὁποῖα... 65) ὁποῖα... 66) ὁποῖα... 67) ὁποῖα... 68) ὁποῖα... 69) ὁποῖα... 70) ὁποῖα... 71) ὁποῖα... 72) ὁποῖα... 73) ὁποῖα... 74) ὁποῖα... 75) ὁποῖα... 76) ὁποῖα... 77) ὁποῖα... 78) ὁποῖα... 79) ὁποῖα... 80) ὁποῖα... 81) ὁποῖα... 82) ὁποῖα... 83) ὁποῖα... 84) ὁποῖα... 85) ὁποῖα... 86) ὁποῖα... 87) ὁποῖα... 88) ὁποῖα... 89) ὁποῖα... 90) ὁποῖα... 91) ὁποῖα... 92) ὁποῖα... 93) ὁποῖα... 94) ὁποῖα... 95) ὁποῖα... 96) ὁποῖα... 97) ὁποῖα... 98) ὁποῖα... 99) ὁποῖα... 100) ὁποῖα...

261 Περ... 2) ὁποῖα... 3) ὁποῖα... 4) ὁποῖα... 5) ὁποῖα... 6) ὁποῖα... 7) ὁποῖα... 8) ὁποῖα... 9) ὁποῖα... 10) ὁποῖα... 11) ὁποῖα... 12) ὁποῖα... 13) ὁποῖα... 14) ὁποῖα... 15) ὁποῖα... 16) ὁποῖα... 17) ὁποῖα... 18) ὁποῖα... 19) ὁποῖα... 20) ὁποῖα... 21) ὁποῖα... 22) ὁποῖα... 23) ὁποῖα... 24) ὁποῖα... 25) ὁποῖα... 26) ὁποῖα... 27) ὁποῖα... 28) ὁποῖα... 29) ὁποῖα... 30) ὁποῖα... 31) ὁποῖα... 32) ὁποῖα... 33) ὁποῖα... 34) ὁποῖα... 35) ὁποῖα... 36) ὁποῖα... 37) ὁποῖα... 38) ὁποῖα... 39) ὁποῖα... 40) ὁποῖα... 41) ὁποῖα... 42) ὁποῖα... 43) ὁποῖα... 44) ὁποῖα... 45) ὁποῖα... 46) ὁποῖα... 47) ὁποῖα... 48) ὁποῖα... 49) ὁποῖα... 50) ὁποῖα... 51) ὁποῖα... 52) ὁποῖα... 53) ὁποῖα... 54) ὁποῖα... 55) ὁποῖα... 56) ὁποῖα... 57) ὁποῖα... 58) ὁποῖα... 59) ὁποῖα... 60) ὁποῖα... 61) ὁποῖα... 62) ὁποῖα... 63) ὁποῖα... 64) ὁποῖα... 65) ὁποῖα... 66) ὁποῖα... 67) ὁποῖα... 68) ὁποῖα... 69) ὁποῖα... 70) ὁποῖα... 71) ὁποῖα... 72) ὁποῖα... 73) ὁποῖα... 74) ὁποῖα... 75) ὁποῖα... 76) ὁποῖα... 77) ὁποῖα... 78) ὁποῖα... 79) ὁποῖα... 80) ὁποῖα... 81) ὁποῖα... 82) ὁποῖα... 83) ὁποῖα... 84) ὁποῖα... 85) ὁποῖα... 86) ὁποῖα... 87) ὁποῖα... 88) ὁποῖα... 89) ὁποῖα... 90) ὁποῖα... 91) ὁποῖα... 92) ὁποῖα... 93) ὁποῖα... 94) ὁποῖα... 95) ὁποῖα... 96) ὁποῖα... 97) ὁποῖα... 98) ὁποῖα... 99) ὁποῖα... 100) ὁποῖα...

ΕΠΙΣΤΟΛΗ 78 (ΘΗ' - ΙΧΧV II) ²⁶²

ΑΝΕΠΓΡΑΦΟΣ ΧΑΡΗ ΤΟΥ ΕΛΠΔΙΟΥ ²⁶³

- Δέν μας δαφεινει, τὸ μέγα ἐνδιαφέρον σοι δά τὸν αἰ
δεσιμωτάτον φλὸν μας Ἐλπιδόν το πως δηλαδή με τὴν
γνωστὴν σου συνείν ἔδωσες τὴν ευκαρίαν εἰς τὸν ἄρχοντα
νὰ δεῖξη τὴν φιλανθρωπίαν τοι Αὐτὴν λοιπόν τὴν χάσιν
(τὴν ὅποσαν ἔκαμε, σὲ παρακαλοῦμεν διὰ τῆς παρουσίας
ἐπιστολῆς νὰ ὁλοκληρώσῃς καὶ νὰ ζητήσῃς ἀπὸ τὸν ἄρ-
χοντα ²⁶⁴ μὲ ἐδικὴν διαταγὴν νὰ δορῇ τὸν ἄνδρα τούτον
5 εἰς τὴν πατρίδα μας, καθ ὅτι ἔχει ἀναλάβει σχεδόν ὅλην
τὴν μέριμναν τῶν δημοσίων πραγμάτων. Ἐπομένως θὰ ἔ-
χῃς νὰ ὑπεθλήῃς εἰς τὸν ἄρχοντα πολλά καὶ εὐλόγια ἐπι-
χερήματα, ἃ ὅποια θὰ τὸν ὁδηγήσουν ἀναποτρέπτως εἰς
τὴν ἀπόφασιν νὰ διατάξῃ τὴν παραμονὴν τούτου (τοῦ
Ελπίδιου) εἰς τὴν πατρίδα μας. Ποῖα εἶναι ἡ κατὰστασ
10 ἔδω καὶ πόσον ὀξὺς εἶναι ὁ ἀνὴρ νὰ κατευθυνῇ τὰς ὑποθέ-
σε, μας δέν ἔχεις καθόλου ἀνάγκην νὰ τὸ μάθῃς ἀπὸ ἡ
μῶς διότ τὸ γνωρίζεις ὁ ἴδιος μὲ ἀκριβείαν χάριν εἰς τὴν
συνείν σου

ΕΠΙΣΤΟΛΗ 79 (ΘΘ' - ΙΧΧΙΧ) ²⁶⁵

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΥΣΤΑΘΙΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟΝ ΣΕΒΑΣΤΕΙΑΣ ²⁶⁶

- Και πρὶν λάβω τὴν ἐπιστολὴν σου ἐγνωρίζον τὸν πό-
νον τὸν ὁποῖον συνετέλεσα διὰ κάθε ψυχὴν καὶ, ἰδιαίτερως
εἰς τὴν ταπεινότητά μας, διότ ἔχομεν ἐκτεθῇ εἰς αὐτὸν τὸν
ἄνθρωπο ²⁶⁷. Διὰ τοῦτο διαν ἔλαβον τὴν ἐπιστολὴν σου ἀπὸ
τοῦ δεσιμωτάτου Ἐλευσίου ²⁶⁸ καὶ εἶδα καὶ τὸν ἴδον, ἔ-
5 βῆσα τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος ἐχάρισεν εἰς ἡμᾶς ἕνα τοιοῦτον

²⁶² Ἐργάζη τὸ 871 Βλ. σημ. 239

²⁶³ Τὸ ὄνομα τοῦ ἀνδρὸς, ὅστις δὲ τὸ πρόσωπον πρὸς τὸ ὅποιον ἀπε-
κρίθη, Μ. Π. ἀντιγράφει ὡς τὸν κόμη, Τερέντιος (f. 2) ἢ ὁ ἀδελ-
φὸς Στράβων (f. 234).

²⁶⁴ Ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Ἐλπίδου, ἡ ὁποία ἐκτελέσθη, ἢ ὁ ἀποστολὴν ἐπὶ τῶν
ἐπιστολῶν τοῦ Ἐλπίδου. Μάλλον ἡ πρώτη.

²⁶⁵ Ἐργάζη τὸ 871

²⁶⁶ Πρὸς τὸν Εὐστάθιον Βλ. Ἐργάζη 1 (1 ΜΒΛ σ. 49 σημ. 5. Ἡ
ἐπιστολὴ, ὅτι ὁ ἀνδρὸς εἶναι τὸ 373 θὰ συναντήσωμεν τὴν ρῆξιν κατωτέρω
ἐν τῇ 113 ἰδιότητι.)

²⁶⁷ Ἐργάζη τὸ 871

ἦν Ἀρσένιος

²⁶⁸ Ἀ. 1. 113 μὲν εἶναι

ὁδὸς δὲν εἶναι καθ' ὅσον ἡ ἀπόδος

- 40 ὅμως ὁ ἴδιος (μέ) προέλαβες καί ἐζήτησες ἀνθρώπων ὁ
 ὁποῖος νά εἶναι δεδωώς κατὰ τὰ ἄλλα καὶ ἐκείνους καὶ φίλους, μὴ
 πολὺ κατωτέρως ὅμως ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο τοῦ ὁποῖου ἀνέφε-
 ρα, ἠβελήσα νὰ τοῦ γνωστοποιήσω τὴν γνωρὴν μου. Ἵνα εἰ-
 λοπόν εἶναι χρειάζεσθαι τοιαῦτοι ἄνθρωποι ἢ νὰ ἀποσταλέω
 κάποιον ἀδελφόν νὰ τὸν παραλάβῃ μαζί του κατὰ τὴν πε-
 45 ριοδὸν τῶν Νηστεῶν ἢ νὰ μᾶς γράψῃς, εἰάν δὲν ἔχῃ κά-
 ποιον ὁ ὁποῖος δύναται νὰ ὑποφερῇ τὸν κόπον τῆς οὐδοπο-
 ρίας ἕως ἡμῶς.

Ε Π Ι Σ Τ Ο Λ Η 82 (ΠΒ — LXXXII) ²⁸⁶

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΘΑΝΑΣΙΟΝ, ΕΠΙΣΚΟΠΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ ²⁸⁷

- Ὅταν δεδωώς παρατηρησώμεν τὰ (ἐκκλησιαστικά)
 πράγματα καὶ ἐπισημάνωμεν τὰς δυσκολίας, αἱ ὁποῖαι ὡσάν
 κάποιοι δεσμοὶ ἐμποδίζουν καὶ σταματοῦν καθε ἀγαθὴν
 ἐνέργειαν, φθανομένης παντελὴ ἀπελπισίας ²⁸⁸ τοῦ ἑαυτοῦ
 μας. Ἐξ ἄλλου ὅμως δταν στρεψώμεν τὸ βλέμμα πρὸς τὴν
 5 ἰδικήν σοι σεμνοπρέπειαν καὶ σκεφθώμεν ὅτι σε ὁ Κύριος
 ἡμῶν ἐπεφυλόξει ὡς ἄντρον τῶν ἀσθενέων, εἰς τὰς Ἐκκλη-
 σίας, (τότε) ἐρχόμεθα εἰς τὰ λογικά μας καὶ ἀπὸ τὴν πτω-
 σιν εἰς τὴν ἀπελπίσαν, ἐγερόμεθα μετὰ τὴν ἐλπίδα διὰ τὰ
 καλλίτερα. Ὅλη ἡ Ἐκκλησία ἔχει παραλυσεῖ ὅπως καὶ ἡ
 φρόνησις σου δὲν τὸ ἀγνοεῖ. Διότι ἐξάπαντος ὅσα συμβαί-
 10 νουν εἰς τὰ διαφορὰ μέρη τὰ παρατηρεῖς μετὰ τὴν θεωρίαν τοῦ
 νοῦ σοι ὡσάν νὰ εὕρισκεσθαι εἰς κάποιο ὑψηλὸν παρατηρη-
 τήριον. Δηλαδή, ὅπως ἀκριβῶς εἰς τὸ πέλαγος, δταν συ-
 ταξ δεῦν πολλοὶ συγχρόνως ἀπὸ τὴν ὁρμὴν τῆς τρικυ-
 μίας ὅλοι κτυπῶνται μετὰ τῶν καὶ γίνεται τὸ ναυάγιον.

286. Τὸν ὅτι ὡς ὁ Γενναῖος, ἰδόντες ἐπὶ τὴν ἐκστολήν του
 ῥητὴς νὰ μὴ εἶναι ἀκρίβης, ἀλλὰ ὅτι δὲν ἔκρινεν λόγον σχετικῶς ἀκριβή-
 μενος, οὐκ ἐστὶν ὅτι τὸν ἔκαρτε, ἢ ἐκάρτε. + M B

287. Γὰρ ὁ ἰσχυρὸς τοῦ ἰσοῦς, τοῦ ἰσοῦς ἀποθνήσκοντος, ὅλοι δι' ἀσφα-
 λείαν καὶ ἐρωτητὴν καὶ συμφωνίαν.

288. Ἀνατρεῖται, ἰσχυρὸν εἶναι ἰσχυρὸν ἢ M Τεσσαρακοστή Πρὸς παθητικὴν
 καὶ ἰσχυρὴν καὶ ἰσχυρὴν. A B Γ H I J K L M N O P Q R S T U V X Y Z

289. Ἐγὼ δὲν εἶπα 371 ἢ πρὸς τὸν Παύλον τοῦ 372

291. Βλ. σελ. 56 58 καὶ 59. Ἡ παρῶσα Ἐπιστολὴ πρέπει νὰ συγχα-
 τισθῇ μετὰ τὴν Ἐπιστ. 89 πρὸς τὸν Μελέτιον ἐκ κατωτέρων Πλὴν τῶν 12.
 λων τὸ θέμα εἶναι ἡ ἀποκατάστασις, γὰρ τὸν μετὰ τοῦ Μελετιου, τὸν ὁποῖον
 ὑπετίθηκεν ὁ M B ἐπὶ ὁ M Αθηνάσιος, γὰρ τὸν τὸν Πικαλίων ἐκ παρ-
 ἡγήσεως μετὰ τοῦ Μελετιου. Τὸ θέμα Μελετιου κατωτέρων τὸν M D

292. Εἰς τὸ καμ. ἀπόντων. Εἶναι ἁπλοῦς ὑπερβολὴς δεδωώς κατὰ
 φραστικὴν συνήθειαν καὶ ὄχι κατὰ ἐστὶν.

- ἐξαρτώντα ἀπὸ τῆς ὥστε νὰ μὴ λυποῦν¹²⁷ τὸν Ἅγιον Θεόν· οὔτε νὰ ἰπποβιάζουσιν μετὰ ἀδυσφορίας μετὰ τῆς κακίας τῶν συνήθειαν θεῶν ἱππογορεμενόν¹²⁸. Ἀλλωστε αὐτεῖς,
 15 κυπτει εἰς αὐτοὺς κάποια ὥφελος ἀπὸ τὸν ὅρκον ὃς αὐτοὺς εἰσπραξίν τῶν φόρων ἐνῶ παύουσιν (ὡς θάρος) ἐκ τῆς ψυχῆς τῶν ἀμαρτανύωνστων. Διὸς δὲ τὸν οὐκ ἀνθρώπου συνήθισαν πολὺ τὰς ἐπιτοκίας δὲν βιάζονται πλέον πρὸς πληρωμὴν (τῶν φόρων) ἀλλ' αὐτὸς θεῶς θεωροῦν ὅτι ὁ ὅρκος ἐπεσπρήθη χάριν αὐτῶν διὰ νὰ εἶναι ὅτι ἄλλαν ἀπάτης καὶ
 20 ἀναβολῆς¹²⁹. Λογὸν ἔαν ἐπ' αὐτῇ ταχεῖαν ὁ Κύριος τῆς τιμωρίας εἰς ὅσους ἔχουσιν ἐπιτοκίησιν (οἱ εἰσπρακτορες) δὲν θὰ ἔχουσιν ὑποδοκίαν¹³⁰ καθ' ὅτι οὐκ ὑποχρεοῦν (εἰς φορολογίαν) θὰ ἔχουσιν ἐξαφανισθῇ ἀπὸ τῆς τιμωρίας. Ἀλλὰ καὶ εἰς χάριν εἰς τὴν μακροθυμίαν τοῦ (τοῦ) ἀνέχεται ὁ Δεσπότης, πράγμα τὸ ὅπου προηγουμένως εἶπον, ὅτι βηλαδὴ ὅσοι ἔχουσιν δοκιμάσει τὴν ἀνοχὴν τοῦ Κυρίου «καταφρονέου»
 25 σιν Αὐτοῦ τῆς χρηστότητος, ὡς μὴ παρανομοῦν ματαιῶς, μήτε νὰ παροργίζουσιν ἐναντίον τῶν τῶν Θεόν. Ἡμεῖς, εἰπομέν ὅσα ἐπιβάλλονται, ὡς ὁψωντα (πλέον) ὅσο ἀπειθοῦν καὶ παρακούουσιν.¹³¹

ΕΠΙΣΤΟΛΗ 86 (Π5 - IXXXVI) ¹³²ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΗΓΕΜΟΝΑ¹³³

Γνωρίζω, ὅτι ἡ μεγίστη καὶ πρώτη φροντίς τῆς ἐξουχότητός σου εἶναι νὰ συνοῇς μετὰ κάθε τρόπον τὴν δικαιοσύνην, ἀλλ' ἐπεὶ τα φροντίζεις νὰ εὐεργετῇς καὶ τοὺς φίλους καὶ

127 I, 22-23 καὶ II, 31. ἡ ἀποστολὴ τῆς χάριτος τὸν Θεὸν ἡμεῖς ἔχοντες καὶ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡμεῖς ἔχοντες. I, 22-23 καὶ II, 31. ἡ ἀποστολὴ τῆς χάριτος τὸν Θεὸν ἡμεῖς ἔχοντες καὶ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡμεῖς ἔχοντες.

128 II, 31. ἡ ἀποστολὴ τῆς χάριτος τὸν Θεὸν ἡμεῖς ἔχοντες καὶ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡμεῖς ἔχοντες.

129 II, 31. ἡ ἀποστολὴ τῆς χάριτος τὸν Θεὸν ἡμεῖς ἔχοντες καὶ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡμεῖς ἔχοντες.

130 II, 31. ἡ ἀποστολὴ τῆς χάριτος τὸν Θεὸν ἡμεῖς ἔχοντες καὶ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡμεῖς ἔχοντες.

131 II, 31. ἡ ἀποστολὴ τῆς χάριτος τὸν Θεὸν ἡμεῖς ἔχοντες καὶ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡμεῖς ἔχοντες.

132 II, 31. ἡ ἀποστολὴ τῆς χάριτος τὸν Θεὸν ἡμεῖς ἔχοντες καὶ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡμεῖς ἔχοντες.

133 II, 31. ἡ ἀποστολὴ τῆς χάριτος τὸν Θεὸν ἡμεῖς ἔχοντες καὶ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡμεῖς ἔχοντες.

II, 31. ἡ ἀποστολὴ τῆς χάριτος τὸν Θεὸν ἡμεῖς ἔχοντες καὶ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡμεῖς ἔχοντες.

II, 31. ἡ ἀποστολὴ τῆς χάριτος τὸν Θεὸν ἡμεῖς ἔχοντες καὶ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡμεῖς ἔχοντες.

II, 31. ἡ ἀποστολὴ τῆς χάριτος τὸν Θεὸν ἡμεῖς ἔχοντες καὶ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡμεῖς ἔχοντες.

II, 31. ἡ ἀποστολὴ τῆς χάριτος τὸν Θεὸν ἡμεῖς ἔχοντες καὶ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡμεῖς ἔχοντες.

II, 31. ἡ ἀποστολὴ τῆς χάριτος τὸν Θεὸν ἡμεῖς ἔχοντες καὶ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡμεῖς ἔχοντες.

II, 31. ἡ ἀποστολὴ τῆς χάριτος τὸν Θεὸν ἡμεῖς ἔχοντες καὶ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡμεῖς ἔχοντες.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ 87 ΠΖ ΙΧΛΧΝ

ΑΝΕΠΙΓΡΑΦΟΣ ΧΑΡΙΝ ΤΩΝ ΙΔΙΩΝ

Απορώ πως μέ την μεριτειαν σοι ετολήθη τόσοι μέ
γα κακόν εις βάρος τα συμπτρεσθεροι ώστε να του κλέ
ψουν τον μοναδικόν πατρι ζωης του όποιον είχε και το
φοδερωτατον είναι ότ α το οι όποιου ετολήσαν την κα
κακουργιαν αιτην επιρριπτουν εις σε την ευθυνη της πρά
ξεως των Εν τούτοις το δικαίον ήτο οι ήχ μόνον να μη
5 επιτρέπη, να , να τα άλλα και α αποδοξη με δλην σοι
την δυνάμιν α τα τα πορνι , εθε δεδωκε γενικώς
(δρασ γυνοντα εις δω,σις όλω α τα τουλαχιστον όται
γυνοντα) εις δρασ προεσδυτερων (ιερέων) και μάλλον εις
δρασ εξ αυτώ είναι όμοφ γο μας και άκλουθεουν την
ιδίαν όδον της ορθής πιστεως

Εάν λοιπόν κάπως ενδ αφέρεσα να μας άνακουφιση
10 φροντ σε να διορθωθούν άμεσως δσα συνέδρουν Δι οι δι
νασαι, μέ την έθε αν του Θεού και αυτό να επιτηχη και
άλλα μεγαλυτερ να κατορθωσης δ' όση ε θό ήθελε Έ
γραψα και εις τον άρχοντα της πατριδος ότ ετι εαν δευ
θελήσουν μόνοι των να συμμορφωθούν με το δικαίον να
5 αναγκασθούν να το πράξουν μέ την διαδκασ αι τών δικα
στηρίων.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ 87 ΠΖ ΙΧΛΧΝ
ΑΝΕΠΙΓΡΑΦΟΣ ΧΑΡΙΝ ΤΩΝ ΙΔΙΩΝ
Απορώ πως μέ την μεριτειαν σοι ετολήθη τόσοι μέ
γα κακόν εις βάρος τα συμπτρεσθεροι ώστε να του κλέ
ψουν τον μοναδικόν πατρι ζωης του όποιον είχε και το
φοδερωτατον είναι ότ α το οι όποιου ετολήσαν την κα
κακουργιαν αιτην επιρριπτουν εις σε την ευθυνη της πρά
ξεως των Εν τούτοις το δικαίον ήτο οι ήχ μόνον να μη
5 επιτρέπη, να , να τα άλλα και α αποδοξη με δλην σοι
την δυνάμιν α τα τα πορνι , εθε δεδωκε γενικώς
(δρασ γυνοντα εις δω,σις όλω α τα τουλαχιστον όται
γυνοντα) εις δρασ προεσδυτερων (ιερέων) και μάλλον εις
δρασ εξ αυτώ είναι όμοφ γο μας και άκλουθεουν την
ιδίαν όδον της ορθής πιστεως
Εάν λοιπόν κάπως ενδ αφέρεσα να μας άνακουφιση
10 φροντ σε να διορθωθούν άμεσως δσα συνέδρουν Δι οι δι
νασαι, μέ την έθε αν του Θεού και αυτό να επιτηχη και
άλλα μεγαλυτερ να κατορθωσης δ' όση ε θό ήθελε Έ
γραψα και εις τον άρχοντα της πατριδος ότ ετι εαν δευ
θελήσουν μόνοι των να συμμορφωθούν με το δικαίον να
5 αναγκασθούν να το πράξουν μέ την διαδκασ αι τών δικα
στηρίων.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ 87 ΠΖ ΙΧΛΧΝ
ΑΝΕΠΙΓΡΑΦΟΣ ΧΑΡΙΝ ΤΩΝ ΙΔΙΩΝ
Απορώ πως μέ την μεριτειαν σοι ετολήθη τόσοι μέ
γα κακόν εις βάρος τα συμπτρεσθεροι ώστε να του κλέ
ψουν τον μοναδικόν πατρι ζωης του όποιον είχε και το
φοδερωτατον είναι ότ α το οι όποιου ετολήσαν την κα
κακουργιαν αιτην επιρριπτουν εις σε την ευθυνη της πρά
ξεως των Εν τούτοις το δικαίον ήτο οι ήχ μόνον να μη
5 επιτρέπη, να , να τα άλλα και α αποδοξη με δλην σοι
την δυνάμιν α τα τα πορνι , εθε δεδωκε γενικώς
(δρασ γυνοντα εις δω,σις όλω α τα τουλαχιστον όται
γυνοντα) εις δρασ προεσδυτερων (ιερέων) και μάλλον εις
δρασ εξ αυτώ είναι όμοφ γο μας και άκλουθεουν την
ιδίαν όδον της ορθής πιστεως
Εάν λοιπόν κάπως ενδ αφέρεσα να μας άνακουφιση
10 φροντ σε να διορθωθούν άμεσως δσα συνέδρουν Δι οι δι
νασαι, μέ την έθε αν του Θεού και αυτό να επιτηχη και
άλλα μεγαλυτερ να κατορθωσης δ' όση ε θό ήθελε Έ
γραψα και εις τον άρχοντα της πατριδος ότ ετι εαν δευ
θελήσουν μόνοι των να συμμορφωθούν με το δικαίον να
5 αναγκασθούν να το πράξουν μέ την διαδκασ αι τών δικα
στηρίων.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ 88 (ΠΗ — ΙΧΧΧVΙ)

ΑΝΕΠΙΓΡΑΦΟΣ ΔΙ' ΕΝΑ ΕΙΣΠΡΑΚΤΟΡΑ ΦΟΡΩΝ

Τὴν δυσκολίαν τῆς εἰσπράξεως τοῦ «στρατιωτικοῦ» δα
 ἀμείνῃ τῇ γνωρίζεῃ ἡ ἐξουσία σου καλλίτερον ἀπο ὅλους
 καὶ δεῖ ἔχειν καὶ αὐτὸ τὰ τῆς πτωχείας μας τόσον
 αἰσθητικῶς, ὥπως εἶπαι, σε Χάρη, καλίστα εἰς τὴν μεγάλην
 στὴν ἐλπίσιν σου ἀκέραια καὶ ὑπερφερὲς μαζί μας κα
 5 μὲν, προσέφερες τῇ βοηθείαν σου μέχρι σήμερον κατὰ τὸ
 δέουσαν χάριν, καθύστερ νὰ μεταβιβάσῃ τὴν πραότητα τοῦ
 χαριεκτήματος, ποὺ ἀπὸ τὸν φόβον τῶν ἀπελθόντων πρῶτα
 μένουν σου. Ἐπεὶ δὲ λοιπὸν ἀπὸ τοῦ συνολικοῦ ποσόν ὑπολεί
 πεται ἀκόμη λίγη χρυσός (χρήματα) καὶ εἶνα ἀνάγκη
 αὐτῇ νὰ ἐξοφληθῇ ἀπὸ τὴν εἰσπράξιν τὴν ὅποιαν ἐξου
 10 στήσαμεν ἐξ ἑαυτῆς τὴν πόλιν, παρακαλοῦμεν τὴν ἐπιεικειάν
 σου νὰ μὴς παρατείνῃ ὀλίγον τὴν προθεσμίαν (τῆς κατα
 βολῆς) ὥστε νὰ εἰδοποιηθοῦν καὶ ὅσοι ἐπὶ τὰς ἐξω
 ἀπὸ τὴν πόλιν. Δότι οἱ περισσότεροι ἄρχοντες εὐρίσκονται
 εἰς τὴν ἀνέμοιν, καθὼς καὶ ὁ ἴδιος τὸ γνωρίζεις.

Ἐξ ἡμῶν λοιπὸν εἶναι δυνατόν νὰ σταλοῦν τὰ χρήματα
 μὲ ἑλάττωμα τῶσας λίτρας, διότι τόσον μὲν ὑπολείπεται, σὲ
 15 παρακαλοῦμεν νὰ γνῇ τοῦτο, καὶ τὸ ὑπόλοιπον θὰ σταλῇ
 συμπληρωματικῶς ἀργότερον. Ἐάν ὅμως εἶναι ἀπόλυτος
 ἀνάγκη νὰ σταλῇ ὅλον μαζί, τὸ ποσὸν εἰς τὰ δημόσια τα
 μεία ὡς παρατεθῇ δ. ἡμᾶς ἡ προθεσμία, ὥπως παρεκαλέ
 σαιμεν ἐξ ἀρχῆς.

Ἐκείνη τὴν Μάρτιον τοῦ 172 δὲ ἀπεληλυθὲν ὁ κατωτέρω «θα

111. Τὰ καὶ πρῶτον 1) ἢ το
 καὶ 2) 3) 4) 5)
 6) 7) 8) 9) 10)
 11) 12) 13) 14) 15)
 16) 17) 18) 19) 20)
 21) 22) 23) 24) 25)
 26) 27) 28) 29) 30)
 31) 32) 33) 34) 35)
 36) 37) 38) 39) 40)
 41) 42) 43) 44) 45)
 46) 47) 48) 49) 50)
 51) 52) 53) 54) 55)
 56) 57) 58) 59) 60)
 61) 62) 63) 64) 65)
 66) 67) 68) 69) 70)
 71) 72) 73) 74) 75)
 76) 77) 78) 79) 80)
 81) 82) 83) 84) 85)
 86) 87) 88) 89) 90)
 91) 92) 93) 94) 95)
 96) 97) 98) 99) 100)

111. Βλ. Ἐπιστ. 76, 3, 16-17 καὶ 83-84. Ἐν τέλει οἱ ἀρ
 χόντες, οἱ ἄπολοι θῆκαν οἱ περισσότεροι «καταβόλαια»

ΕΠΙΣΤΟΛΗ 89 ΠΘ — ΙΛΧΧ Χ

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟΝ ΜΕΛΕΤΟΝ¹

- 1 Ο αγαθος Θεός, ὁ ὁποῖος μας παρέχει ευκαιρίας
 φιλικῶν πικοινωνῶν ὑποτροφισμῶν μετὰ τῶν ἐμπειρη-
 ῶν μὲν ἱκανοποιεῖ τοὺς βερῶν μας πᾶσι καὶ ἡ εἰς
 5 μᾶλλον Αυτοῦ (ὁ Θεός) πόρῃ ἐπὶ θῶμα² ἔλαρε νῦν ἴσω
 μετὰ τοὺς πρῶτον σου καὶ νῦν ἀπελευθερώμεν τὴν ἀγάθην καὶ
 10 φυλακὴν διδοῦκαλάν σου. Ἀλλὰ καὶ τώρα δὲ μένου τοῦ
 ἐλπίδου τῆς ἀπὸ τοῦ ἀδελφῶν Δωρ. Ἀπὸ τῆς
 ἀνδρακῶν ὁποῖος ἐλπίδα πρὸς σε σε παρακαλοῦμεν
 ἐν τῶν πρῶτων νῦν πρὸς σε³ δι' ἡμᾶς ὥστε τὸ μὴ εἶθαι
 15 ἐμποδίου εἰς τὸν λαὸν μητὲ εἰς τὰς διὰς σου πρὸς σε
 διὰ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἱεροῦ. Ἐπειτα σὺ πένθυμιζο-
 20 μεν νῦν εὐαρεστηθῇς νῦν συνταξῆς σχεδὸν μετὰ ὅλα τα ἀγαθὰ
 (ἐνταξίως), τὰ ὑπερὰ θῆ κεληροποιήσῃ ὁ μνηστὴρ θεὸς
 ἀδελφῶν. Ἀκομῇ ἐάν νομίζῃς, ὅτι πρέπει νῦν σπλάγχνου πρὸς
 στολὰ εἰς τοὺς Δυτικούς ἐπεδὴ ἀπαρατήτως χρειάζετα
 καὶ ἡμεῖς, δὲ ἀπεσταλμένοι σου, νῦν τοὺς διαδοῦσώμεν ἐπὶ
 15 στολὰς (εὐαρεστηθῶν) ὁ ὅς ὁ παρὰ τοῦ παγιοῦ. Δι-
 ὅτι ἡμεῖς μετὰ τὴν εὐκαιρίαν τὴν συναντήσεως τοῦ Σαββῶν⁴,
 20 τὸ ὑποπὸν ἐκεῖνοι ἀπέστελαν (ἔδω) ἀπεσταλμένον ἐπὶ
 στολὰς τὸσον πρὸς τοὺς ἐπισκοποὺς τῆς Ἰαλίας ὅσον κα-
 τὰ τοῦ ἐπισκοποῦς τῆς ταλίας καὶ Γαλλίας καθὼς κα-
 τὰ μερῶν εἰς ἅποιο μὲν ἐγράψαν ἑκάτερος⁵. Τέλος, νῦν
 μὲν εἰς τὴν ἀποστολὴν καὶ ἀποστολὴν καὶ ἀποστολὴν
 25 γράμμα το ὁποῖον παράγγελε ὁ ἴδιος νῦν συνταχθῇ⁶.

345. Ἐπειτα πρὸ τοῦ Πάπας πρὸ 122 (14. 2. 13) νῦν ἱεροῦ καὶ
 346. Βλ. σημ. 10

347. Ἐπειτα πρὸ τοῦ Πάπας πρὸ 122 (14. 2. 13) νῦν ἱεροῦ καὶ
 348. Βλ. σημ. 10

349. Μελετιανός, βλ. σημ. 122
 350. Ἐπειτα πρὸ τοῦ Πάπας πρὸ 122 (14. 2. 13) νῦν ἱεροῦ καὶ
 351. Ἐπειτα πρὸ τοῦ Πάπας πρὸ 122 (14. 2. 13) νῦν ἱεροῦ καὶ

352. Ἐπειτα πρὸ τοῦ Πάπας πρὸ 122 (14. 2. 13) νῦν ἱεροῦ καὶ
 353. Ἐπειτα πρὸ τοῦ Πάπας πρὸ 122 (14. 2. 13) νῦν ἱεροῦ καὶ

354. Ἐπειτα πρὸ τοῦ Πάπας πρὸ 122 (14. 2. 13) νῦν ἱεροῦ καὶ
 355. Ἐπειτα πρὸ τοῦ Πάπας πρὸ 122 (14. 2. 13) νῦν ἱεροῦ καὶ

356. Ἐπειτα πρὸ τοῦ Πάπας πρὸ 122 (14. 2. 13) νῦν ἱεροῦ καὶ
 357. Ἐπειτα πρὸ τοῦ Πάπας πρὸ 122 (14. 2. 13) νῦν ἱεροῦ καὶ

358. Ἐπειτα πρὸ τοῦ Πάπας πρὸ 122 (14. 2. 13) νῦν ἱεροῦ καὶ
 359. Ἐπειτα πρὸ τοῦ Πάπας πρὸ 122 (14. 2. 13) νῦν ἱεροῦ καὶ

360. Ἐπειτα πρὸ τοῦ Πάπας πρὸ 122 (14. 2. 13) νῦν ἱεροῦ καὶ
 361. Ἐπειτα πρὸ τοῦ Πάπας πρὸ 122 (14. 2. 13) νῦν ἱεροῦ καὶ

- Οι (ὀρθόδοξοι) ποιμένες ἐξορίζοιτο καὶ αὐτοὶ αὐτῶν το
ποθετοῦνται «λύκοι θάρσιν» οἱ οὗτοι δὲ σὺν τῇ ποι
μῇ σου τοῦ Χριστοῦ. Οἱ σκῶποι προσελθόντες ἐν τῇ
κέντρῳ ἀπὸ ἐκκλησιαζομένων ἐν τῇ ἐρήνῃ εἶνα γενοῦνται
10 ἀπὸ θρηνησάντων (τὰς συμφορὰς τῶν) πρὸς τὸ
(κατὰ τὴν ἡλικίαν) θρηνησάντων, ὅτι ἀνέγκαν τὴν πολλο
τερὰν κατάστασιν μετὰ τὴν παρούσα. Εὐτερεῖς οὖν
τῶν, ἐλευθερώσαντες ὅσους δὲν γινώσκουσιν ποῦ ἔχουσιν τὴν
15 θῆραν. Αὐτὰ σφαλῶς εἶπα ἄρκετε δὲ καὶ ἄλλοις τοῖς
τῇ συμπαθείαν ὅσους ἔχουσιν ὁδοποιήσῃ. Ἄγαντες τοὺς
σταθμούς. Ἐν ταῖς αὐτοῖς ἀνὰ λόγους μὴ σιγῶν μετὰ τὴν
πραγματικὴν ἐκτίμησιν τῆς καταστάσεως, θα ὑπολειπόμεθα κα
20 τὰ πολλὰ τῆς πραγματικότητος.
- «Εἰς τὴν παραρτήσιν (ἐκκλησιαστικῇ) ἀνάγκῃς εἰ τις κο
ινωνία πνεύματος, εἰς τὴν ἀλλοτρίαν καὶ ἀλλοτρίαν» κληθῇ
τε καὶ μὴ, δεσθῇ καὶ ἀναστῇ. Ἀναστῇ καὶ τῇ ἐκκλη
σιαστικῇ ἀπαλλάξεται μὴ ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας. Θελημα
Διακηρύττει καὶ σὺ, μὴ ποιεῖσαι τὸ σπασθῆναι ἐκ
25 τῆς ἐκκλησίας τῶν Πατέρων. τὸ ἐπὶ τὴν κατάστασιν ἀφ' ἑνὸς
τῆς ἑκατοντομαστῶν ἀφ' ἑνὸς τοῦ Ἀγίου καὶ ἀφ' ἑτέρου
κοινοῦ (καὶ ἀνεγέρει) Ἐκκλησίαν, μὴ ὁμοῦ δὲ
σκαλῶν κατὰ τὴν οὐρανὴν. Ὁ ὕψος ὁμοῦ δὲ τοῦ ὁμοῦ
τὸν Πατέρα καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα μετὰ τὴν ἐκκλησίαν
30 τὴν ἀναριθμητὰ καὶ ἀλλοτρίαν (καὶ τοῦτο) ὥστε
τὴν παρρησίαν, τὴν ὅποσαν σὺς ἐχάρισεν ὁ Κύριος χάριν

371 Πρὸς Πρὸς 26 29

372 Πρὸς Πρὸς 26 29

31 καὶ

373 Πρὸς Πρὸς 26 1 1 8 (καὶ) Μ. Ἀνδρῶν

374 Σὺν τῇ ἐκκλησίᾳ, Πρὸς Πρὸς 26 1 1 8 (καὶ) Μ. Ἀνδρῶν

375 Πρὸς Πρὸς 26 1 1 8 (καὶ) Μ. Ἀνδρῶν

376 Πρὸς Πρὸς 26 1 1 8 (καὶ) Μ. Ἀνδρῶν

377 Πρὸς Πρὸς 26 1 1 8 (καὶ) Μ. Ἀνδρῶν

378 Πρὸς Πρὸς 26 1 1 8 (καὶ) Μ. Ἀνδρῶν

379 Πρὸς Πρὸς 26 1 1 8 (καὶ) Μ. Ἀνδρῶν

25 τῇ ἀληθείᾳ, καὶ τὸ ἐκέχρισεν διὰ τὴν ὁμολογίαν τῆς ἡ-
ας καὶ φωστῆρος τῆς αὐτοῦ χάριτος καὶ εἰς ἡμᾶς, ὡς
μέλου τῶν εὐκλειῶν καὶ τῆς δοητέας σας

Ἀλλὰ τοῖς ἀχάτως λεπτομερεῶς, θά τας ἀναρεῖν
εἰς τὴν ἀγάπην, ὅτι ἡ ὁδὸς ὁ μυστικὸς δακόνος " Ἐξ
ἀλλοῦ εἰς ὅλο ἥσαν ἐξ ἡμῶν καὶ οὐκ ἐν μέρεσιν, τῇ
30 τῇ τῆς σας σφραγισμένων καὶ ἀπεδεχθῆμεν ἐξ ἡμῶν
σας, τὴν ἀποσταλκόν σας ζηλον χάριν τῆς ὁρθότητος

Ε Π Ι Σ Τ Ο Λ Η 91 (Α - ΧC) "

ΠΡΟ ΤΩΝ ΟΥΑΛΕΡΙΑΝΩΝ,
ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ ΙΑΛΥΡΙΩΝ"

Εὐχαριστοῦμεν τὸν κύριον διότι μᾶς ἔδωκε τὴν ευ-
κλειᾶν καὶ ἔδωκεν καὶ ὁ ἀποσταλόμενος κορπὸν τῆς χρ-
χρῆς, ἐπὶ τὴν πρῶτον τῆς καθυποτακτικῆς σου Δύ-
τῃ ὅν καὶ ἀπελθὼν σωματικῶς τόσοι πολλοὶ ἡμῶν μαζι
μαζὶ ἡμῶν πρὸς τὴν, καὶ μετὰ τὸν ἐναγκαλισμὸν τοῦ
πνευματικοῦ καὶ ἄγιοι καὶ πάθος ἐδῆμοι ἐν ἡμῶν, εἰς τὰς
9 φέρει, καὶ ἐν ἡμετέροις φίλτρον (ἀγάπης) Διότι ἐμ-
πνεύματι, ὡς καὶ τὴν δύναμιν τοῦ παροικιακοῦ λό-
γῳ ἐκείνῳ δίδω, ὅτι, ὅπως εἶνα εὐχαριστῶν τὸ εἶδω
εἰς τὴν ὁδοῦμεν πρὸς παροικίαν καὶ ἡ καλὴ εἰδότης
καὶ ὁ ὁδοῦμεν πρὸς Παράδεισον ἀδελφεῖς τριπλοῦτε ὁ
ἀρετὴ εἰς τὴν ἡμῶν, φέρει ἀλμας " ἀγάπης καὶ ἡ αἰτία
ἐν τῇ παρουσίᾳ διότι ἐξ αἰτίας, τοῦ δὲ ἐπληθυνθῆ ἡ ἁ

379 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351

4. Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
381 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
382 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
383 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
384 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
385 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
386 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
387 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
388 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
389 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
390 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
391 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
392 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
393 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
394 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
395 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
396 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
397 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
398 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
399 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
400 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
401 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
402 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
403 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
404 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
405 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
406 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
407 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
408 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
409 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
410 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
411 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
412 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
413 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
414 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
415 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
416 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
417 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
418 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
419 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
420 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
421 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
422 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
423 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
424 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
425 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
426 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
427 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
428 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
429 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
430 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
431 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
432 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
433 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
434 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
435 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
436 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
437 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
438 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
439 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
440 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
441 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
442 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
443 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
444 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
445 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
446 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
447 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
448 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
449 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
450 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
451 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
452 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
453 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
454 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
455 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
456 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
457 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
458 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
459 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
460 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
461 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
462 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
463 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
464 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
465 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
466 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
467 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
468 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
469 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
470 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
471 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
472 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
473 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
474 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
475 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
476 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
477 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
478 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
479 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
480 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
481 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
482 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
483 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
484 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
485 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
486 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
487 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
488 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
489 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
490 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
491 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
492 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
493 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
494 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
495 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
496 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
497 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
498 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
499 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351
500 Ὁ Σάββας, 61 σελ. 351

νομία, ἔχε ψυχρανθῇ ἡ ἀγάπη των περισσοτέρων·¹²¹

- 10 Διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἐπιστολὴ σοι μᾶς ἐφάνη πολὺ τιμωτά-
τη καὶ σοὺ ἀπαντῶμεν διὰ μέσου τοῦ δίου ἀνδρός, τοῦ ἐκ
λαδεδιστάτου συνδαικονοῦ μας Σαβίνου,¹²² διὰ μέσου τοῦ ὁ
ποιοῦ ἐπιστῆς καὶ σοὺ γνωρίζομεν τοὺς ἐαυτοὺς μας (καὶ
τὴν κατάστασιν μας) Σὲ παρακαλοῦμεν δὲ νὰ παγρωπῇς
15 μέ τὰς πρὸς χάριν μας προσεχὰς σου ὥστε νὰ χαρῶ-
κάποτε ὁ "Ἄγιος Θεός καὶ εἰς τὴν ἐδῶ καταστάσιν γαλή-
νην καὶ ἡσυχίαν. Νὰ ἐμπληρῇ (καὶ νὰ προστάξῃ) δηλοῖ
τὴν ἀνέμον τοῦτον καὶ τὴν θαλασσοταραχὴν·¹²³ ὥστε νὰ
ἀπαλλαγῶμεν ἀπὸ τὸν σάλον καὶ τὴν καταστροφὴν, εἰς τὴν
ὅπου σὺ τώρα εὐρισκομεθα ἀναμένοντες διαρκῶς νὰ κατα-
ποντῶμεν ἐντελῶς.

- Ἐν τούτοις, ἐνῷ εὐρισκομεθα εἰς τὴν κατάστασιν αὐ-
τὴν, ὁ Κύριος μᾶς ἔχαρσε τὴν ἐξῆς μεγαλοδωρεάν, τὸ νὰ
20 ἀκουῶμεν ὅτι σε, δατηρεσθε μὲ αὐτὸν μας εἰς ἀμείβῃ συμ-
φωσίαν καὶ ἐνοτητα καὶ το κληνίμα τῆς εὐσεβείας·¹²⁴ ὁ ἀκη-
ρυττετα ἔκε ἀπὸ σὰς χωρὶς ἐμπόδια. Ἐπομένως πρέπει
κατ' ἀνάγκην κάποτε τέλος πάντων (εἰάν ἀσφαλῶς δὲν ἔ-
χη πλέον περιορισθῇ¹²⁵ ὁ χρόνος τοῦ κόσμου τούτου καὶ
ὑπολειπῶνται ἀκόμῃ ἡμέρα εἰς τὴν ἀνθρωπίνην (ζωὴν), νὰ
25 ἀναεὺθῇ μὲ τὴν βοήθειάν σου, ὅπως εἰς τὴν Ανατολήν
ὥστε ἴδῃ τὰ ἀγαθὰ τὰ ὅπου ἐλάβετε ἀπὸ αὐτὴν¹²⁶ τὰ ἀν-
ταποδῶντε εἰς αὐτήν, εἰς ὃν καταλλήλοι χρόνον. Διότι
τὸ πᾶν τὸ ὅποιον παρμένει ἐδῶ γὰρ ὡς πρὸς τὴν π-
στὴν καὶ διαφύλαττε τὴν εὐτελείαν των Πατέρων τοῦ ἔχει
ἐπαρκῶς ἐξαντλήσῃ, καθ' ὅτι ὁ Διαβολὸς τὸ ἔχει συγκατα-
30 ναιε μὲ τὰς πολλὰς καὶ δαφόρους εἰς τέχνασμα ἐπιθείας
τοὺ χάρις εἰς τὴν μετάνοιαν τοῦ¹²⁷

- Ἄλλ' εἴθε μὲ τῶν εὐχὰς τὰς ἰδικὰς σὰς, οἱ ὅποιοι ἀγα-
πᾶτε τὸν Κύριον νὰ σῶσῃ ἀφ' ἑνὸς ἡ πονηρία καὶ λα-

121 Mt. 24, 12.

122 122 Mt. 24, 12.

123 123 Mt. 24, 12.

124 124 Mt. 24, 12.

125 125 Mt. 24, 12.

126 126 Mt. 24, 12.

127 127 Mt. 24, 12.

128 128 Mt. 24, 12.

129 129 Mt. 24, 12.

130 130 Mt. 24, 12.

131 131 Mt. 24, 12.

132 132 Mt. 24, 12.

133 133 Mt. 24, 12.

134 134 Mt. 24, 12.

135 135 Mt. 24, 12.

136 136 Mt. 24, 12.

137 137 Mt. 24, 12.

35 ο ἄριστος καὶ ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος ἐστὶν
 ταῖς ἡμετέροις, ὅτι ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος
 ὑπερτερεῖ τοὺς ἄλλους, ὅτι ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος
 θεοῦ ἐστὶν ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος
 ἰσχυρὸς ἐστὶν ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος
 40 δὲ τὸν θεόν, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος
 τὸν θεόν, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος
 νοῦν καὶ τὸν θεόν, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος
 σπένθη. Ἀλλὰ ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, περὶ
 ταύτων ἡμετέροις καὶ τοῖς ἄλλοις, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος,
 45 ὁ δὲ τὸν θεόν, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος
 τὸν θεόν, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος
 προτεῖναι τὸν θεόν, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος
 κακοποιεῖν, ἀπὸ τοῦ κακοῦ τοῦ ἀριστοῦ, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος
 νοῦν, ἐκτελεῖν ἀπὸ τοῦ κακοῦ.

3 Ἀλλὰ πάλιν, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος
 ταύτων, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος
 τόσον μετὰ τοῦ θεοῦ, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος
 φανόντα, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος
 τηρεῖται ἀκριβῶς, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος
 5 ὡς ἰσχύς ἐκτελεῖται, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος
 εἰς τὰς ἐκτελεῖται, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος
 τῶν νῦν, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος
 10 τε χεῖρα βοηθεῖ καὶ τὸν θεόν, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος
 θοὺν ἐξ ἡμῶν, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος
 ὁ δὲ τὸν θεόν, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος
 ὁ δὲ τὸν θεόν, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος
 15 νὰ στήσῃ νικῶν, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος
 καὶ ἀνὰ ἑλπίδα ἐκτελεῖται.

Τ λοιπὸν θὰ καὶ τε δὲ νὰ βοηθήσετε τὴν κατὰστα-
 σιν καὶ μετὰ τοῦ θεοῦ, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος
 πρὸς τοὺς θεοδωμένους ἀσφαλῶς, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος
 15 θετε τοῦ οὐ ἀπὸ ἡμῶν, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος
 ὁ δὲ τὸν θεόν, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος
 ὁ δὲ τὸν θεόν, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος
 ὁ δὲ τὸν θεόν, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀριστὸς ἄνθρωπος

108 Πρὸς R Κορ 12

109 Πρὸς E 12 13 16 18 22 23 12 13

110 A 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23

111 Πρὸς C Κορ 12 12

ἀδελφῶν ὥστε νὰ ἐπαρκοῦν διὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ὅρου
 ὅσο θὰ ἔλθουν καὶ οὗτο διὰ νὰ εἶναι ἄξιοι συμποσίου καὶ
 διὰ τὴν διερῶσιν τῆς καταστάσεως ὅχι μόνον ἐν τῇ
 τὴν σπουδαίῳ ἵστα ὅσον τοὺς ἀπετελαν ἄλλα καὶ τὴν
 εἰς τὴν ἰδικὴν των ἀρμυνητικὴν ἐνέργειαν. Αὐτοὶ καὶ τὴν
 20 σὺν τῆς Νικαίας, ἡ ὅποια ἐγγράφη ἐπὶ τῶν πατέρων μας, καὶ
 θὰ τὴν ἀνανεώσωμεν καὶ τὴν ἀρεσκῶς θὰ ἀποκηρύξωμεν ἐν
 τῆς Ἐκκλησίας, θὰ καμὸν ἀνέστητες ἐρησιεύσας καὶ θ
 συνάψωμεν εἰς ὁμολογίαν ὅσους φρονεῖν τὴν δυνάμειν Δό
 τι τοῦτο ἀσφαλῶς εἶναι το ἐλευνοτατον ἐξ ὧλων, ὅτι ἐ
 λαδὴ καὶ αὐτὸ ἀκόμη τὸ τμήμα το ὅπου οὐ φαίνεται ὅτι ἔ
 χει ὀρθὴν πίστιν ἔχει τὸ ἴδιον διαρεθῆ ὥστε νὰ συμβῇ
 25 μὲ ἡμᾶς, ὡς φαίνεται, κατὰ παρῶσαν μὲ τὰ διανοπαθήμα
 τα ἐκεῖνων οἱ ὅποιο ἐπὶ δευτάρου τοῦ ἐπολάρκωσαν τὰ
 ἑρσάσλυμα Διότι καὶ ἐκεῖνο ἀφ' ἑνὸς ἐπέξεντο ἀπὸ τοῦ
 ἐξωτερικόν πόλεμον καὶ ἀφ' ἑτέρου κατεστρέφοντο ἀπὸ
 τὴν ἐσωτερικὴν ἐπανάστασιν των ὁμοφυλίων των. Εἰς ἡμᾶς
 λοιπόν μας μὲ τὸν φανερόν πόλεμον τῶν αἰρετικῶν ἐξη
 γέυθη ἀκόμη καὶ ὁ πόλεμος ὅπου ἐφάνοντο ὅτι ὁμοδο
 30 ξοῦν ὁ ὅποιος ὠδηγήσει τὰς Ἐκκλησίας εἰς τὴν ἐσχάτην
 ἀδυναμίαν.

Διὰ αὐτὰ ἀκριθῶς καὶ ἰδιαίτερος ἔχομεν ἀνάγκην τῆς
 βοήθειας σας ὥστε ὅσο ὁμολογοῦν τὴν πίστιν των Ἀπο
 στόλων ἀφοῦ διαλύσωμεν ὅσα ἀκοιθῶς σὺν ἡμῶν ἐπενε
 σαν, νὰ υποταχθῶν τοῦ λοιποῦ εἰς τὴν νόμον ἐξουσίαν
 τῆς Ἐκκλησίας διὰ νὰ γίνῃ «ἀπὸ τὸν» τὸ Σῶμα τοῦ Χρ
 35 στοῦ ὡς ἐπανεῦρε τὴν «ὁλοκληρίαν» τοι μὲ ὅλα τὰ
 μέλη Μῶνον τοιοῦτοτόπως δὲν θὰ μακαρίζωμεν ἀπλῶς
 τὰ ἀνθρώπων ὧλων ὅπως πράττομεν τώρα ἀλλὰ θὰ
 ἀξιώσωμεν νὰ ἴδωμεν καὶ αἱ ἴδικαι καὶ Ἐκκλησία νὰ ἀνα
 κταῖν τὸ ἀντικείμενον καὶ τῆς ὀρθοδοξίας Διότι ἀληθῶς
 40 ἀφ' ἑνὸς τὸν ἀντικείμενον μακαρισμὸν αὐτὸ τὸ ὅποιον μὲ τὴν
 ἰδικὴν σας θεοσεβείαν μὲ ἐνίστασεν ὁ Κύριος δηλαδὴ ἀφ'
 ἑνὸς νὰ διακρινώμεν τὸ νόμον ἀπὸ τὸ γνήσιον καὶ καθαρὸν
 καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ κηρύττωμεν τὴν πίστιν τῶν Πατέρων
 χωρὶς κανένα φόβον. Αὐτὴν δὲ τὴν πίστιν καὶ ἡμεῖς ἐδε

2 B. καὶ 283 (περὶ ἐπιστολῶν καὶ 283 καὶ 357

413 C. Περὶ τῆς (ὁμοδοξίας) ἐπὶ τῇ ἀντιθέσει κατὰ τὰ ἴδια
 79 μ. Υ. Περὶ τῆς καὶ τῆς ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας
 τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας

414 B. καὶ 283 καὶ 357 καὶ 357 καὶ 357 καὶ 357

415 Ἐννοεῖται ὁ ἐνός καὶ τῆς ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας
 πολλὰς ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας

Ἡμεῖς, δεδαιώς τεσσάραις φυραῖς καθὲ ἐβδομαδα κοινωνοῦμε, δηλαδή τὴν Κυριακήν, τὴν Τετάρτην καὶ τὴν Παρασκευήν καὶ τὸ Σάββατον· ἀλλὰ καὶ, κατὰ τὰς ἄλλας ἡμέρας, εἰς συμβασιμὰ εἶσα μετῴκιστοι ἄγιοι.

- 10 Εἰς ἄλλου, τὸ νὰ ἐξαπαγαφῇ τὸ κοινὸν κατὰ τοὺς περιόδους τοῦ δωγμοῦ ἐφ' ὅσον δὲ ὑπαρξῇ ἔργικα καὶ μάλιστα λειτουργοί, καὶ λαμβανῇ τὴν ἑκκατοντάμετρη δίκην τοῖς χεραῖς τοῦτο καθόλου δὲν εἶσα δορυ εἶσα περιόδου καὶ ἀποδοθῇ, ἐπεὶ δὲ ἀσθενῇ καὶ ἡ ἀποχρᾶνός σινηθεῖα μαρτυρεῖ τὸ αὐτὸ μετὰ τὰ γεγραμμένα Πράγματα· ὁλοῦτος μὲν ἐστὶν ὁ δόρυ δὲ παρχει
- 15 ἱερεὺς καὶ ἱεροῦ καὶ ἱδρυτῆς καὶ κοινῶν μόνον τῶν ἱερῶν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ (γεφυρῶν) εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ μὴ καὶ καθὲς ἄλλος, ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον

42) ἡμεῖς, δεδαιώς τεσσάραις φυραῖς καθὲ ἐβδομαδα κοινωνοῦμε, δηλαδή τὴν Κυριακήν, τὴν Τετάρτην καὶ τὴν Παρασκευήν καὶ τὸ Σάββατον· ἀλλὰ καὶ, κατὰ τὰς ἄλλας ἡμέρας, εἰς συμβασιμὰ εἶσα μετῴκιστοι ἄγιοι.

Ἡμεῖς, δεδαιώς τεσσάραις φυραῖς καθὲ ἐβδομαδα κοινωνοῦμε, δηλαδή τὴν Κυριακήν, τὴν Τετάρτην καὶ τὴν Παρασκευήν καὶ τὸ Σάββατον· ἀλλὰ καὶ, κατὰ τὰς ἄλλας ἡμέρας, εἰς συμβασιμὰ εἶσα μετῴκιστοι ἄγιοι. Εἰς ἄλλου, τὸ νὰ ἐξαπαγαφῇ τὸ κοινὸν κατὰ τοὺς περιόδους τοῦ δωγμοῦ ἐφ' ὅσον δὲ ὑπαρξῇ ἔργικα καὶ μάλιστα λειτουργοί, καὶ λαμβανῇ τὴν ἑκκατοντάμετρη δίκην τοῖς χεραῖς τοῦτο καθόλου δὲν εἶσα δορυ εἶσα περιόδου καὶ ἀποδοθῇ, ἐπεὶ δὲ ἀσθενῇ καὶ ἡ ἀποχρᾶνός σινηθεῖα μαρτυρεῖ τὸ αὐτὸ μετὰ τὰ γεγραμμένα Πράγματα· ὁλοῦτος μὲν ἐστὶν ὁ δόρυ δὲ παρχει ἱερεὺς καὶ ἱεροῦ καὶ ἱδρυτῆς καὶ κοινῶν μόνον τῶν ἱερῶν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ (γεφυρῶν) εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ μὴ καὶ καθὲς ἄλλος, ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον

- 10, εποίησεν καὶ χροὺ τῶν Ἐκκλησιῶν, ὡς ἀνὰ καὶ τὸν ἅλ-
 λου, ὡς ἐπὶ τὴν πύλιν, ὡς ἐπὶ τὴν πύλιν, ὡς ἐπὶ τὴν
 15, ὡς ἐπὶ τὴν πύλιν, ὡς ἐπὶ τὴν πύλιν, ὡς ἐπὶ τὴν πύλιν, ὡς ἐπὶ τὴν
 20, ὡς ἐπὶ τὴν πύλιν, ὡς ἐπὶ τὴν πύλιν, ὡς ἐπὶ τὴν πύλιν, ὡς ἐπὶ τὴν
 25, ὡς ἐπὶ τὴν πύλιν, ὡς ἐπὶ τὴν πύλιν, ὡς ἐπὶ τὴν πύλιν, ὡς ἐπὶ τὴν
 30, ὡς ἐπὶ τὴν πύλιν, ὡς ἐπὶ τὴν πύλιν, ὡς ἐπὶ τὴν πύλιν, ὡς ἐπὶ τὴν
 35, ὡς ἐπὶ τὴν πύλιν, ὡς ἐπὶ τὴν πύλιν, ὡς ἐπὶ τὴν πύλιν, ὡς ἐπὶ τὴν

1. ὡς ἐπὶ τὴν πύλιν, ὡς ἐπὶ τὴν πύλιν, ὡς ἐπὶ τὴν πύλιν, ὡς ἐπὶ τὴν
 2. ὡς ἐπὶ τὴν πύλιν, ὡς ἐπὶ τὴν πύλιν, ὡς ἐπὶ τὴν πύλιν, ὡς ἐπὶ τὴν
 3. ὡς ἐπὶ τὴν πύλιν, ὡς ἐπὶ τὴν πύλιν, ὡς ἐπὶ τὴν πύλιν, ὡς ἐπὶ τὴν

4. ὡς ἐπὶ τὴν πύλιν, ὡς ἐπὶ τὴν πύλιν, ὡς ἐπὶ τὴν πύλιν, ὡς ἐπὶ τὴν
 5. ὡς ἐπὶ τὴν πύλιν, ὡς ἐπὶ τὴν πύλιν, ὡς ἐπὶ τὴν πύλιν, ὡς ἐπὶ τὴν
 6. ὡς ἐπὶ τὴν πύλιν, ὡς ἐπὶ τὴν πύλιν, ὡς ἐπὶ τὴν πύλιν, ὡς ἐπὶ τὴν

- νόγκην φροντίδος ἐξ αὐτὰς ἀσθενείας καὶ ἐν ταῖς ὁπείᾳ (ξε-
νεύει α) ἐγκαθίστημι, ὅτι εἶνα ἀναγκασθῆαι ἢ ἀνα-
κοιφίσαι τῶν δηρὰ καὶ νοσοκόμους τοὺς καίτοις τὰ
ἀχθοφώρα ζῶντες σπουδάζουσιν. Ὅλοι γὰρ ἐπισκεῖνται
40 ἀνάγκη καὶ ἀσθενείας διαφορά ἐπαγγέλλεται τῶν δὲ
εἶνα ἀναγκασθῆαι ἢ ἀναγκασθῆαι, ὅτι καὶ ὅσον ἐφαίρειθη-
σαν διὰ μὲν ἀπὸ τῆς ἐσθλῆς χρειαζόμενα ἐπὶ αὐτῇ οἱ
κοδερμήματα καὶ ἄλλα λαμβάνει τὰς ἐργασίας, ὅπου ἀν-
δρως ὅλα ἀποτελεῖται κόσμημα²⁶ διὰ τὸν τοῖτον καὶ καυχήμα
διὰ τὸν ἀρχόντα μὲν, δεῖ δὲ ἔπαυτος καταλήγει εἰς τὸν
45 Σ, ἡλλώστε δὲ ἐξενεγκέσθαι, καὶ ἀνταθῆναι τῇ δὲ καίτοις
μας εἶ, αὐτὰς τούτου ἐπεὶ δὲ δηλὰ εἶνα ὁ μὲν, καὶ
χάρη, εἰς τὴν μεγαλύνει σου καὶ ἀνορθώσης τόσον δὲ
κατεργάσασθαι ὁ χρόνος ὅσον καὶ καὶ ἐγκαταστήσῃς κατο-
καί, ὅς ἀκατοκῆτος, τόπους καὶ γενέως καὶ μεταβάλλῃς εἰς
πόλιν τὰς ἐρήμους. Ἐκεῖτον λαβόν, ὁ ἐπεὶ δὲ, προσφέρει
τὴν ἐσθλὴν καὶ συνέργασαν τὴν ἐξ ἐκείνου ἔργα ποῦν
εἶνα λογικώτερον, καὶ τὸν καταδύει καὶ καὶ καὶ τὸ
50 βρῆται καὶ τὸν τῶν καὶ τὸν ἐπὶ ἀληθεία. Καὶ μὲν νομί-
σης, εὐγενέστατε, ὅτι ἡμεῖς λόγια μόνον παρουσιάζομεν
Διὶ ἡδὲ εὐρεσκόμεθα εἰς τὸ σταδὸν τῶν ἐργασίας ἐκ
μικρῶν τῶν ἐκαστῶν προσηθείας τῶν ἀναγκῶν ὑλικῶν
ἵσον ἀφορὰ λοιπὸν τὴν ἀπολογίαν μας πρὸς σε καὶ ὅτι
χόντα ἔχομεν αὐτά.

- Εἰς ἄλλοις δὲ ἀφορὰ τὰς κατηγορίας τῶν φιλικῶν
γόρων, ἐπεὶ δὲ σε θεωρῶ Χριστιανὸν καὶ φίλον, ὁ ἐπὶ δὲ
55 φροντίζε, διὰ τὴν ὑπολήψιν μας εἶνα ἀνάγκη πρὸς τὴν πα-
ρὲν καὶ σιωπῆσω, διότι θὰ ἐχρειάζετο καὶ υπερβῶ τὸ μέτρον

12. Πρὸς τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι τὸν
ὁ Μ. Β. ἐγκαθίστημι, ὅτι τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι
σεαυτὴν καὶ ἀντικείμενον, ἐγκαθίστημι, ὅτι τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι
13. τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι
14. τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι
15. τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι
16. τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι
17. τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι
18. τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι
19. τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι
20. τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι
21. τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι
22. τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι
23. τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι
24. τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι
25. τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι
26. τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι
27. τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι
28. τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι
29. τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι
30. τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι
31. τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι
32. τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι
33. τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι
34. τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι
35. τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι τὸν ἑαυτοῦ ἀντικείμενον ἔργον, ὅτι, ἐγκαθίστημι, ὅτι

27. Ὁ Courtonne καὶ Deferran στίχουν ἐξῆς διὰ λατρίαν, διὰ
ἀρβύλον καὶ τὸ ἐργαζόμενον.

- 5
 20
 25
 30
- σου δὲν θέλω. ἢ τὴν αὐτὴν ὡς δὲ, τὸ αὐτὸ πάλιν
 ὡς αὐτὸ θέλω. ὡς αὐτὸ θέλω. ὡς αὐτὸ θέλω.
 τὰς ἐπὶ τὴν αὐτὴν πάλιν. ὡς αὐτὸ θέλω. ὡς αὐτὸ θέλω.
 τὴν αὐτὴν πάλιν. ὡς αὐτὸ θέλω. ὡς αὐτὸ θέλω.
 5 οὐκ αὖτις. ὡς αὐτὸ θέλω. ὡς αὐτὸ θέλω. ὡς αὐτὸ θέλω.
 φανερὸν αὖτις. ὡς αὐτὸ θέλω. ὡς αὐτὸ θέλω. ὡς αὐτὸ θέλω.
 ὡς αὐτὸ θέλω. ὡς αὐτὸ θέλω. ὡς αὐτὸ θέλω. ὡς αὐτὸ θέλω.
 20 τὰς ἐπὶ τὴν αὐτὴν πάλιν. ὡς αὐτὸ θέλω. ὡς αὐτὸ θέλω.
 πάλιν. ὡς αὐτὸ θέλω. ὡς αὐτὸ θέλω. ὡς αὐτὸ θέλω.
 τὰς ἐπὶ τὴν αὐτὴν πάλιν. ὡς αὐτὸ θέλω. ὡς αὐτὸ θέλω.
 25 οὐκ αὖτις. ὡς αὐτὸ θέλω. ὡς αὐτὸ θέλω. ὡς αὐτὸ θέλω.
 φανερὸν αὖτις. ὡς αὐτὸ θέλω. ὡς αὐτὸ θέλω. ὡς αὐτὸ θέλω.
 ὡς αὐτὸ θέλω. ὡς αὐτὸ θέλω. ὡς αὐτὸ θέλω. ὡς αὐτὸ θέλω.
 30 πάλιν. ὡς αὐτὸ θέλω. ὡς αὐτὸ θέλω. ὡς αὐτὸ θέλω.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ 96 (17 ΧΧΙ)

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΜΑΓΙΣΤΡΟΝ ΣΩΦΡΟΝΟΝ*

Καὶ ποίος εἶναι πόσις ἀνδραγαθὸς ὥστε αὐτὸν εἰς τὴν
 μετὰ τοὺς γοῦν τὴν πατρὶδα, ἢ ὅπως τὸν ἔφευγε τὸν κο-

- 1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
- 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
- 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
- 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
- 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500

ταυ κα τη περαν των πραγμάτων ὅποια εἶνα δυσάνα-
λο γὰρ πρὸς τοὺς χρόνους ὅπου, πρᾶξε Δὸς ὅσον δὲ
θα ἐργάζοντο ἀπὸ ἀλλήλων οὕτε ἐκ πολλὰ ἔτη κατωρθωθη-
σαν αὐτὰ ἡμεῖς, ὅτι οὐκ ἔχοντες

- 35 ὅτι εἶπε ἡμεῖς, γὰρ ἡ χάρις ὁ ἡμῖς καὶ παρηγορεῖ
δι' ὅσα σκεδῆσαν, ἡ ἀφ' ενός τῶν σκεδῆσαν εἰς τὸ θεοῖ
ἀλλ' ἐκ τῆς χάριτος ἐπερὶ βλάβης τῆς ἐκείνου, αἱ ὅποια
ἐσκέυκρῆθησαν εἰς ὅρος τοῦ ἡμεῖς, ὅτι τοὺς λόγους
αὐτῶν, ὅτι οὐκ ἔχοντες ὡς δὲ ἡμεῖς φωνῇ, ἀλλ' ὡς ἡ
πατρὶς, καὶ ὅτι εἶπε ἡμεῖς, ὅτι ὡς ἡμεῖς φωνῇ, ἀλλ' ὡς ἡ
σὺ ἡμεῖς, ὅτι οὐκ ἔχοντες ὡς δὲ ἡμεῖς φωνῇ, ἀλλ' ὡς ἡ
40 τῆς τελειότητός σου.

Ε Π Δ Τ Ο Λ Η 97 (ΕΖ ΧCΝΗ) 17

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΒΟΥΛΗΝ ΤΩΝ ΤΥΑΝΩΝ 18

ὁ κύριος, ὁ ὅστις ἀποκαλύπτει τὸ βάθος τῶν πραγ-
μάτων, καὶ τὸν ὅτι, πρὸς τοὺς χρόνους ὅπου, πρᾶξε Δὸς ὅσον δὲ
θα ἐργάζοντο ἀπὸ ἀλλήλων οὕτε ἐκ πολλὰ ἔτη κατωρθωθη-
σαν αὐτὰ ἡμεῖς, ὅτι οὐκ ἔχοντες
9 ὅτι εἶπε ἡμεῖς, γὰρ ἡ χάρις ὁ ἡμῖς καὶ παρηγορεῖ
δι' ὅσα σκεδῆσαν, ἡ ἀφ' ενός τῶν σκεδῆσαν εἰς τὸ θεοῖ
ἀλλ' ἐκ τῆς χάριτος ἐπερὶ βλάβης τῆς ἐκείνου, αἱ ὅποια
ἐσκέυκρῆθησαν εἰς ὅρος τοῦ ἡμεῖς, ὅτι τοὺς λόγους
αὐτῶν, ὅτι οὐκ ἔχοντες ὡς δὲ ἡμεῖς φωνῇ, ἀλλ' ὡς ἡ
πατρὶς, καὶ ὅτι εἶπε ἡμεῖς, ὅτι ὡς ἡμεῖς φωνῇ, ἀλλ' ὡς ἡ
σὺ ἡμεῖς, ὅτι οὐκ ἔχοντες ὡς δὲ ἡμεῖς φωνῇ, ἀλλ' ὡς ἡ
40 τῆς τελειότητός σου.

ὁ κύριος, ὁ ὅστις ἀποκαλύπτει τὸ βάθος τῶν πραγ-
μάτων, καὶ τὸν ὅτι, πρὸς τοὺς χρόνους ὅπου, πρᾶξε Δὸς ὅσον δὲ
θα ἐργάζοντο ἀπὸ ἀλλήλων οὕτε ἐκ πολλὰ ἔτη κατωρθωθη-
σαν αὐτὰ ἡμεῖς, ὅτι οὐκ ἔχοντες
9 ὅτι εἶπε ἡμεῖς, γὰρ ἡ χάρις ὁ ἡμῖς καὶ παρηγορεῖ
δι' ὅσα σκεδῆσαν, ἡ ἀφ' ενός τῶν σκεδῆσαν εἰς τὸ θεοῖ
ἀλλ' ἐκ τῆς χάριτος ἐπερὶ βλάβης τῆς ἐκείνου, αἱ ὅποια
ἐσκέυκρῆθησαν εἰς ὅρος τοῦ ἡμεῖς, ὅτι τοὺς λόγους
αὐτῶν, ὅτι οὐκ ἔχοντες ὡς δὲ ἡμεῖς φωνῇ, ἀλλ' ὡς ἡ
πατρὶς, καὶ ὅτι εἶπε ἡμεῖς, ὅτι ὡς ἡμεῖς φωνῇ, ἀλλ' ὡς ἡ
σὺ ἡμεῖς, ὅτι οὐκ ἔχοντες ὡς δὲ ἡμεῖς φωνῇ, ἀλλ' ὡς ἡ
40 τῆς τελειότητός σου.

41 12 12
42 Πρὸς Φαίμ 7, 10
43 Πρὸς Φαίμ 4, 7 καὶ Εβρ 12, 14

- σωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας τόσοσιν ἱκανοὺς, ὥστε νὰ πιστεῦσω-
 10 μεν ὅτι μὲ τὴν ἀπομόνωσίν μας θὰ ὑπερνικήσωμεν τὰς δυ-
 σκολίας. Καὶ τοῦτο, διότι σαφῶς γνωρίζομεν ὅτι ἡμεῖς ἔχο-
 15 μεν μεγαλύτεραν ἀνάγκην τῆς βοηθείας ἐνὸς ἐκάστου τῶν
 ἀδελφῶν παρὰ ὅσων ἡ μία χεὶρ ἔχει ἀνάγκην τῆς βοηθείας
 τῆς ἄλλης. Πράγματι, ὁ Κύριος μᾶς ἐδίδαξε τὴν ἀνάγκην
 τῆς ἀλληλοβοήθειας καὶ μὲ αὐτὴν τὴν κατασκευὴν τοῦ σώ-
 20 ματός μας⁴⁴⁴. Διότι, ὅταν παρατηρήσω τὰ ἴδια τὰ μέλη
 τοῦ σώματός μας καὶ ἴδω ὅτι κανὲν δὲν ἐπαρκεῖ μόνον του
 νὰ λειτουργήσῃ, τότε πῶς θὰ σκεφθῶ διὰ τὸν ἑαυτὸν μου
 25 ὅτι ἐξαρκεῖ μόνος του διὰ τὴν ἀντιμετωπίσιν τῶν δυσκολι-
 ῶν τῆς ζωῆς. Πράγματι, οὔτε ὁ (εἷς) πους θὰ ἠδύνατο νὰ
 βαδίσῃ σταθερῶς, χωρὶς νὰ ὑποβαστάξῃ τὸ σῶμα ὁ ἄλλος,
 οὔτε ὁ (εἷς) ὀφθαλμὸς θὰ ἠδύνατο νὰ ἴδῃ ὀρθῶς, ἂν δὲν
 εἶχε βοηθὸν καὶ τὸν ἄλλον, ὥστε μαζί του εἰς ἁρμονικὴν
 30 ἀλληλουχίαν νὰ προσηλωνεται εἰς τὰ φαινόμενα (ἀντικεί-
 μενα). Ἐπίσης ἡ ἀκοή εἶναι ἀκριβεστέρα, ὅταν δὲν δέχεται
 τὴν φωνὴν ἀπὸ ἀμφοτέρους τοὺς ἀκουστικούς πόρους, κα-
 θὼς καὶ ἡ λαβὴ εἶναι ἰσχυροτέρα, ὅταν γίνεται μὲ τὴν δοή-
 θειαν ὄλων τῶν δακτύλων. Καὶ γενικῶς τιποτε, εἴτε φυσικὸν
 εἴτε ἐξ ὅσων ἐπιτυγχάνονται μὲ τὴν θέλησίν μας, δὲν βλέ-
 35 πω νὰ καταρθωνεται χωρὶς τὴν συμφωνίαν τῶν ὁμοειδῶν
 του (Ἀφοῦ ἀσφαλῶς) καὶ αὕτη ἀκόμη ἡ προσευχή, ἂν δὲν
 γίνεται ἀπὸ περισσοτέρους ἐκ συμφωνου, εἶναι ὀλ γώτερον
 ἀποτελεσματικὴ κατὰ πολὺ ἀπὸ ὅ,τι ἀρμόζε εἰς τὴν φύσιν
 τῆς, ὥστε ὁ Κύριος ὑπεσχέθη ὅτι θὰ εὑρεθῇ εἰς τὸ μέσον
 δύο ἢ τριῶν, οἱ ὁποῖοι τὸν ἐπικαλοῦνται μὲ σύμπνοιαν⁴⁴⁵
 40 Ἀκόμη καὶ τὴν ἰδίαν τὴν θεῖαν «Οἶκονομίαν» (τῆς Ἐναν-
 θρωπήσεως) ὁ Κύριος κατεδέχθη, ἵνα εἰρηνοποιήσῃ διὰ τοῦ
 Αἵματος τοῦ Σταυροῦ Αὐτοῦ εἴτε τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, εἴτε τὰ ἐν
 οὐρανοῖς». Ἐπομένως, δι' ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους εὐχά-
 45 μεθα νὰ διαγώμεν μὲ εἰρήνην τὰς ὑπολοίπους ἡμέρας τῆς
 ζωῆς μας καὶ παρακαλοῦμεν μὲ εἰρήνην ἐπίσης νὰ ἐπέλθῃ
 ὁ θάνατός μας⁴⁴⁶. Χάρις λοιπὸν αὐτῆς (τῆς εἰρήνης) δὲν
 γνωρίζω κανένα ἀπολύτως κόπον ὥστε νὰ ὑστερήσω, οὔτε
 35 τὸ νὰ εἴπω ἢ νὰ πράξω κάτι ταπεινωτικόν, οὔτε νὰ ὑπολα-
 γίζω μακρὰν ὁδοιπορίαν, οὔτε νὰ ὑποχωρήσω ἔμπρὸς εἰς
 κάποιον ἄλλο ἐνοχλητικὸν πρᾶγμα, προκειμένου νὰ ἐπιτύ-

444. Ἑλαστικὴ ἡ εἰκὼν καὶ ἀνάλογος εἰς τὸν Ἀγίον Παῦλον, Β' Κορ.
 12, 19 καὶ καὶ ὁ Μ. Β. θαυμασίως τὴν ἀναλῶσι

445. Πρὸς Ματθ 18, 20.

446. Πρὸς Αἰτήσεις ὁ Λατρείας «Τὸν ἐπόλοιπον χρόνον .. ἐν εἰρή-
 νῃ .. ἀπελεύσῃ..» καὶ «Χριστιανικὰ τὰ τέλη..».

χω τὴν ἀνταμοιβὴν τῆς εἰρηνοποιίας ⁴⁴⁷ Καὶ ἐὰν ἀσφαλῶς
κάποιος μας ἀκολουθῇ ἐνῷ οὕτως πορευόμεθα, τοῦτο εἶναι
ἄριστον καὶ ἀποτελεῖ πραγματοποίησιν τῆς εὐχῆς μας. Ἐ
ὰν ἀντιθετῶς κάποιος συρεταὶ πρὸς τὴν ἀντιθετον ὁδὸν ἐ
γω δεδαῶς οὔτε τότε δὲν θὰ ἀπομακρυνθῶ ἀπὸ τὴν ἀπό
40 φασίν μου. Ὁ καθείς ὁμῶς θὰ δοκιμάσῃ ὁ ἴδιος κατὰ τὴν ἡ
μέραν τῆς ἀνταποδοσεως τοὺς καρπούς των ἰδίων του ἔρ
γων

ΕΠΙΣΤΟΛΗ 98 (Ψ' ΧCVIII)⁴⁴⁸

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΥΣΕΒΙΟΝ, ΕΠΙΣΚΟΠΟΝ ΣΑΜΟΣΑΤΩΝ⁴⁴⁹

Ι Ἄν καὶ ἐπεθύμουν σφόδρα νὰ μεταβῶ εἰς τὴν Νικό
πολιν, ⁴⁵⁰ ὅταν ἔλαβον τὴν ἐπιστολὴν τῆς τιμιότητος του, εἰς
τὴν ὁποίαν ὑπῆρχεν ἀρνητικὴ ἀπάντησις, ὡς πρὸς τὴν ἐ
λευσίαν σου, παρελυσσα ἀπὸ τὴν λυτὴν⁴⁵¹ καὶ ταυτοχρόνως
ἐνεθυμήθην ὅλας μου τὰς ἀσθενείας. Μοῦ ἦλθεν ἔπειτα εἰς
τον νοῦν καὶ ἡ τυπικότης⁴⁵² αὐτῶν, οἱ ὅποιοι μᾶς προσεκά
λεσαν ὅτι δηλαδὴ ἀφοῦ μᾶς ἔκαμον μιαν πρόχερον πρὸς
5 κλήσιν μὲ τὸν αἰδεσιμωτατον ἀδελφόν Ἑλλήνιον,⁴⁵³ ὁ ὁποί
ος εἶναι ἐκτεμητὴς τῶν φόρων εἰς τὴν Ναζιανζόν, δὲν ἔκρι
ναν ἀξιῶν νὰ ἀποστείλουν καὶ ἄλλον, διὰ νὰ μᾶς υπομνήσῃ
ἐπίσης περὶ τῆς προσκλήσεως καὶ νὰ μᾶς δώσῃ περισσοτέ
ρας ὁδηγίας. Ἀφοῦ λοιπὸν εἴμεθα ὑποπτοι εἰς αὐτοὺς ἐξ
ᾧτίας τῶν ἁμαρτιῶν μας, ἐφοδῆθημεν μήπως μὲ τὴν πα
ρουσίαν μας σκοτισώμεν τὴν χαρμόσυνον ἀτμόσφαιραν τῆς
10 πανηγυρεως των. Δότι δεδαίως μὲ τὴν εὐγένειάν σου δὲν
διστάζομεν ν' ἀποδυθῶμεν ἀκόμη καὶ εἰς τὰς μεγάλας δοκι
μασίας, ἐνῷ χωρὶς τὴν παρουσίαν σου δὲν δυνάμεθα νὰ ἀν
τιμετωπίσωμεν μὲ αὐτοπεπαιθῆσιν οὔτε τὰς συνήθεις δυσ

447. Πρὸς Ματθ. 5, 9, ἡ βασις υἱοθεσίας!

448. Ἐγγραφή τὸν Ἰούλιον τοῦ 372.

449. Βλ. σημ. 430.

450. Ἐ. ἀ. ἐπίστ.· ἔλας κτισθῇ ἐκὸ τοῦ Πομπηίου εἰς μνήμην τῆς
κατὰ τοῦ Μιθριδάτου νίκης τοῦ.

451. Εἰ, τὸ καίμ. «παρεῖθην ἐκὸ τῆς ἀδυναμίας». Παραδόξως ὁ Καθη
γητὴς Παν. Χρήστου παρενόησε τὴν φράσιν ἐρμηνεύσας «καρτετήθην τῆς ἐπι
θυμίας». Τὸ π. εἶναι καρίχημα. Γνωστὴ ἡ ἔκφρασις «καρεμῖναι χεῖρας» =
παραιλεῖσθαι.

452. Εἰς τὸ καίμ. «ἀφοσιώσεις». Σημαίνει τὸν ἐξωτερικόν, τυπικόν σε
βασμόν, ὅχι τὸν πραγματικόν.

453. Βλ. καὶ Ἐπιστ. 71, 2.

15 κολίας Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐπρόκειτο νὰ συναντηθῶμεν μὲ αὐ-
 20 τοὺς χάριν ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων, ἀφήσαμεν νὰ περά-
 σῃ ὁ χρόνος τῆς πανηγυρεως καὶ ἀνεβάλομεν τὴν συ-
 ναντῆσιν διὰ μιαν περιοδὸν ἡσυχίας καὶ γαλήνης καὶ προετιμή-
 25 σαμεν νὰ μεταβῶμεν εἰς τὴν Νικοπολιν καὶ νὰ συζητήσω-
 μεν διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν Ἐκκλησιῶν μὲ τὸν θεοφιλέστατον
 ἐπισκοπὸν Μελέτιον,⁴⁵⁴ ἂν ἤθελεν ἀποφύγει νὰ ἔλθῃ εἰς Σα-
 μόσατα Εἰδ' ἄλλως τότε θὰ συγκεντρωθῶμεν ὅλοι ἐκεῖ ἂν
 εἰδοποιηθῶμεν περὶ τοῦτου σαφῶς καὶ ἀπο τοὺς δυο δηλα-
 30 δὴ καὶ ἀπο ἐκείνων τὸν ἴδιον εἰς τὴν ἀπάντησιν, τὴν ὅπου
 θὰ μᾶς στείλῃ (διότι τοῦ ἔχομεν γράψει), καὶ ἀπὸ τὴν θεο-
 σέδειάν σου.

2 Ἐπρόκειτο νὰ συναντηθῶμεν μὲ τοὺς ἐπισκόπους τῆς
 δευτέρας Καππαδοκίας ⁴⁵¹ Ἀλλ' αὐτοί, ἐπειδὴ ἔλαβον τὸ
 ὄνομα ἄλλης ἐπαρχίας, ἐνόμισαν ὅτι αἰφνιδίως ἔγιναν ἁλ-
 λοεθνεῖς καὶ ἀλλόφυλοι ὁπέναντι μας Καὶ τόσο πολὺ μᾶς
 5 ἠγνόησαν ὅσον οὔτε ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖο καθόλου δὲν μᾶς ἐ-
 γινώρισαν οὔτε συνεζήτησαν μαζί μας Ἐξ ἄλλου, ἀνεμένε-
 το καὶ μία ἄλλη συνάντησις μὲ τὸν αἰδεσιμωπάτον ἐπισκο-
 πὸν Εὐστάθιον ⁴⁵² ἡ ὁποία καὶ ἐπραγματοποιήθη Ἐπειδὴ
 δηλαδὴ ὑπάρχει ἐναντίον τοῦ κατακραυγὴ ἀπὸ πολλοὺς, ὅτι
 παραποιεῖ κάπως τὴν πίστιν, συνωμότησαμεν μαζί του καὶ
 10 διεπιστώσαμεν, μὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἀκολουθεῖ μὲ
 συνεσιν εἰς ὅλα τὴν ὀρθὴν πίστιν Ἡ ἐπιστολὴ τῶν ἐπισκό-
 15 πων δὲν ἔφθασεν εἰς τὴν τιμιότητά σου ἀπὸ ἰδικῆν των εὐ-
 θυην, διότι ἐκεῖνο ἔπρεπε νὰ διαδιδάσκουν τὴν ἰδικὴν μου
 ἐπιστολήν Ἀλλὰ καὶ ἐγὼ τὸ ἐλησμόνησα διότι ἀπὸ τὰς
 συνεχεῖς ἀπασχολήσεις ἔχω χάσει τὴν μνήμην μου Ὅς
 20 τρὶς δέ τὸν ἀδελφον Γρηγόριον,⁴⁵³ καὶ ἐγὼ θὰ ἤθελον νὰ
 15 διοικῇ μίαν Ἐκκλησίαν ἀνάλογον μὲ τὴν ἱκανότητά του

454 Βλ. σημ. 10

455 Βλ. σημ. 410 Τελικῶς δὲν ἐπέτυχεν ὁ Νόλλης τὸν ἐκκλησιαστικὸν
 κὸν διαμαρτὸν διότι δὲ τὸς θρ. ἱερωτῆς, ὁρθοδόξους ἐπέμεινεν ἡ τάξις.

456 Βλ. σημ. 171 Ἡδὲ ἔχεν τὴν πρώτην υποψιν καὶ τοῦ Μ Β
 εἰς ὅσον ἤκουεν Ἀλλ' οὐ ἐδυστάθει, φαίνεται, ἀπεκρίνατο ὡς ἀπαδείχθη εἰς
 τὰς ἐξῆς.

457 Θαυμασίον ἐγκύμιον τοῦ Ἀγίου Γρηγορίου Ναζιανζηνῶς, ὁ ὁποῖος
 μετ' ὅλα γὰρ ἐστὶν ἡ ἀγνήνησις τὸν μοναχικὸν βίον προτιθεὶς διὰ τοῦ Ἐπι-
 σκόπου εἰς τὸν ὅτι ὁ Μ Β δὲ νὰ ἐνέστη εἰς τὴν ἀντικα-
 ταντικὴν, διαμαρτυρεῖται καὶ ἐκκαταστάτικὸς τῆς Καππαδοκίας, ἀδελφὸς συγγένος καὶ
 νέας ἐπισκοπῆς ὅπως καὶ τὰς μικρὰς κοίμας Σίγριμα (μεταξὺ Καππα-
 δοκίας καὶ Τυττων), ὅπου σχεδὸν ἴσους ἀχειροτόνηται τὸν βίον Γρηγόριον,
 καὶ Νουσιανὸν (εἰς τὸν Πόντον πρὸς τὸν Ἀκύντιον), ὅπου ἀχειροτό-
 νηται τὸν ἀδελφὸν Γρηγόριον Ἀλλὰ περὶ τῆς «Θεομαρτυρίας» καὶ περὶ τῆς
 τοῦ Γρηγορίου εἰς τὰ Σάσιμα θὰ ἔχωμεν καὶ ἄλλας ἐκκαιρίας νὰ εἴπωμεν

- Καὶ αὐτὴ θὰ ἔπρεπε νὰ ἦτο ἡ ὑψηλὸς συγκεντρωμένη εἰς ἓν Ἄλλ' ἐπειδὴ αὐτὸ εἶναι ἀδύνατον, ὥς εἶναι ἐπίσκοπος ὄχι διὰ νὰ καυχῆται, δὲ τὸν σπουδαῖον τόπον, ἀλλὰ διὰ νὰ τιμᾷ ὁ ἴδιος τὸν τόπον. Διότι ἀληθῶς εἶναι χαρακτηρι-
 20 κὸν μεγάλου ἀνδρός ὄχι μόνον νὰ ἱκανοποιῆται εἰς τὰ μεγάλα, ἀλλὰ νὰ κάμνῃ μεγάλα καὶ τὰ μικρὰ μέ τὴν ἰδικὴν του δύναμιν. Τί ὅμως πρέπει νὰ κάμωμεν μέ τὸν Παλμά-
 25 τιον,⁴⁵⁸ ὁ ὅποιος ὕστερον ἀπὸ τόσας παρακλήσεις τῶν ἀδελφῶν εὐρίσκεται ἀκόμη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Μαξίμου⁴⁵⁹ εἰς τοὺς διωγμούς του. Ἐν τούτοις, καὶ τώρα ἀκόμη δὲν δι-
 στάζουν νὰ τοῦ γράψουν, ἐπειδὴ αἱ σωματικαὶ ἀσθένειαι καὶ αἱ ἰδιωτικαὶ τῶν ἀσχολιᾶν δὲν τοὺς ἐπ'τρέπουν νὰ τὸν
 ἐπισκεφθῶν αὐτοπροσωπῶς. Πάντως, γινώριζε, θεοφλέ-
 25 στατε Πάτερ, ὅτι ἡ κατάστασις μας χρειάζεται, πάρα πολὺ τὴν ἰδικὴν σου παρουσίαν καὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ κινήσῃς διὰ
 μίαν ἀκόμη φοράν τὸ ἀξιολέβαστον γήρας σου, διὰ νὰ στηρίξῃς τὴν Καππαδοκίαν, ἡ ὁποία κλονίζεται ἤδη καὶ
 εὐρίσκεται πλησίον εἰς τὴν πτώσιν της.

Ε Π Ι Σ Τ Ο Λ Η 99 (4Θ' — ΧCIX)⁴⁶⁰ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΚΟΜΗΤΑ ΤΕΡΕΝΤΙΟΝ⁴⁶¹

Ι Παρ' ὅτι κατέβαλον πολὺ μεγάλην προσπάθειαν νὰ πειθοαρχήσω, τοῦλάχιστον ἐν μέρει, τόσον εἰς τὴν διαταγὴν τοῦ βασιλέως, ὅσον καὶ εἰς τὴν φιλικὴν ἐπιστολὴν τῆς ἐντι-
 μότητός σου, περὶ τοῦ ὁποίου ἔχω πεισθῆ ὅτι κάθε λέξις καὶ κάθε γνώμη εἶναι γεμάτη ἀπὸ ὀρθὴν προαίρεσιν καὶ ἀ-
 γαθὸν φρόνημα, ὅμως δὲν κατωρθώσα νὰ πραγματοποιή-

⁴⁵⁸ Ὁ Παλμάτιος ἦτο φαίνεται, ἐπίσκοπος τῆς «δευτέρας Καππαδοκίας» εἰλ' ἀγνοῶμεν τὴν ἐπίσκοπὴν.

⁴⁵⁹ Ὁ Μαξίμος ἦτο ἑπάρχης Καππαδοκίας καὶ διαδέχθη τὸν Ἡλίαν, τὸ φιλόφρονον τοῦ ὁποίου (βλ. σελ. 422) δὲν ἀρνηρεται. τὰ πρῶτα τοῦ Οὐδέλντος Περ. Μαξίμου εἰς καὶ Ἐπιστ. 14", 118 καὶ 149. Εἶχε καὶ οὗτος περὶ παλαιὰς Ἐνθ' ἀρκετὰς εἰσέξει τοὺς ὁμοδόξους μετὰ ἐξήτης ἐσθίειαν ἀπὸ Μ. Β., ὅτε ἐπεκοφανήθη (βλ. ἀνωτ. ἐπιστολάς).

⁴⁶⁰ Ἐγράφη τὸ 372.

⁴⁶¹ Ὁ Τερέντιος ἦτο στρατηγὸς καὶ φίλτατος τοῦ Μ. Β. Ὁ Τερέντιος τῆς Ἐπιστ. 64 πρέπει νὰ εἶναι ὁ Τερέντιος τῆς παρούσης. Ὁ Desferri καὶ εἰς τὰς δύο Ἐπιστ. ἔχει Τερέντιος Πάτρ' τῆς παρούσης. ὁ Μ. Β. ἀπὸ θυνεν εἰς πτόν καὶ τὴν Ἐπιστ. 214 μνημονεύεται δὲ οὗτος καὶ εἰς τὰς Ἐπιστολάς 105, 215 καὶ 216 χαρακτηριζόμενος «θεμιμακωτάτος» καὶ «ἐρι-
 25 στος ἀνὴρ». Εἶχε μέλλουσα καὶ θυγατέρα καλεμένην καὶ ζήλντριαν τῆς πί-
 25 στευς.

- 5 σω τὴν προθυμίαν μου. Καὶ αἰτία τοῦτου ἦτο πρῶτον μὲν καὶ ἀληθεστάτα αἱ ἁμαρτίαι μου, τὰς ὁποίας ὅπου καὶ ἂν ὑπάγω συναντῶ ἐνώπιόν μου καὶ μᾶς «ὑποσκελίζουν τὰ διαδήματα»,⁴⁶² ἔπειτα δὲ ἡ ἀποξένωσις ἀπὸ ἡμᾶς τοῦ ἐπι-
 σκόπου ὁ ὁποῖος μᾶς εἶχε προσφερθῇ εἰς συνεργασίαν.
- 10 Πράγματι, δὲν γνωρίζω τὸ τέλος πάντων ἔπαθεν ὁ αἰ-
 δεσιμώτατος ἀδελφός μας Θεόδοτος,⁴⁶³ αὐτὸς ὁ ὁποῖος
 μᾶς εἶχεν ἐξ ἀρχῆς ὑποσχεθῇ ὅτι θὰ συνεργασθῇ μαζί μας
 εἰς ὅλα καὶ μᾶς ἔκαμε νὰ κατέλθωμεν εὐχαρίστως ἀπὸ τὰ
 Γήτασα⁴⁶⁴ εἰς τὴν Νικόπολιν. Ὅταν ὁμῶς μᾶς εἶδεν εἰς τὴν
 πόλιν, τόσον πολὺ μᾶς ἀπεστράφη καὶ τόσον πολὺ ἐφοβή-
 θη τὰς ἁμαρτίας μας, ὥστε δὲν ἠνεχθη νὰ μᾶς καλεσθῇ οὔτε
 15 εἰς τὴν πρωινήν προσευχήν οὔτε εἰς τὴν ἑσπερινήν. Καὶ ὡς
 πρὸς μὲν τὸ πρόσωπόν μου δικαίως ἐνήργησε καὶ ὡς ἡρ-
 μοζεν εἰς τὸν βίον μου, ὅχι ὁμῶς καὶ ἐπιφελῶς εἰς τὴν γε-
 νικὴν κατὰστασιν τῶν Ἐκκλησιῶν. Καὶ τὴν αἰτίαν ὅλων αὐ-
 τῶν τὴν ἀπεδίδεν εἰς ἐμέ, ἐπειδὴ δηλαδὴ ἀνεχόμεθα νὰ δε-
 20 χωρεθῶμεν εἰς κοινωνίαν τὸν αἰδεσιμωτάτον ἐπίσκοπον Εὐστά-
 θιον.⁴⁶⁵ Ὅμως, αὐτὸ τὸ ὁποῖον πράγματι ἐγένεν ἐκ μέρους
 μου εἶναι τὸ ἑξῆς.

2. Ἐκλήθημεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς εἰς τὴν πανήγυριν⁴⁶⁶ ἡ ὁ-
 ποια τελεῖται ἀπὸ τὸν ἀδελφὸν Θεόδοτον καὶ ἐξ ἀγάπης ἐ-
 σπεύσαμεν νὰ ὑπακουσώμεν εἰς τὴν πρόσκλησιν. Καὶ διὰ
 νὰ μὴ φανῶμεν ὅτι ἀφήναμεν τὴν εὐκαιρίαν τῆς συναντή-
 σεως νὰ διέλθῃ ἀπρακτος καὶ χωρὶς ὠφέλειαν, ἐπεδωξαμεν
 νὰ ἐπικοινωνήσωμεν μετὰ τὸν μνημονευθέντα ἀδελφὸν Εὐστά-
 5 θιον. Τοῦ προεβάλομεν λοιπὸν τὰς κατηγορίας τὰς ὁποίας
 τοῦ ἀποδίδουν οἱ περὶ τὸν ἀδελφὸν Θεόδοτον εἰς τὰ ζητή-
 ματα τῆς πίστεως καὶ τοῦ ἐζητήσαμεν, ἂν μὲν ἀκολουθῇ
 τὴν ὀρθὴν πίστιν, νὰ μᾶς κάμῃ τοῦτο φανερόν, διὰ νὰ ἔχω-
 μεν τὴν κανονικὴν μετὰ αὐτὸν ἐπικοινωνίαν ἐνῶ, ἂν ἄλλως
 φρονῇ, νὰ γνωρίζῃ καλῶς ὅτι καὶ ἡμεῖς θὰ ἀποξενωθῶμεν
 ἀπὸ αὐτόν.
- 10 Παρὰ τὸ γεγονὸς λοιπὸν ὅτι ἔλαβον χώραν πολλὰ συ-
 ζητήσεις μεταξύ μας καὶ ὁλόκληρος ἐκείνη ἡ ἡμέρα ἔδα-

462 Πρὸς Φαλμ. 36, 31

463 Βλ. σημ. 432

464 Εἰς τὰ Γήτασα ἦτο Ἀρμενίας ὁ Ἅγιος Μασάτιος Ἀντιόχειας εἰ-
 χε κτῆμα καὶ ἐκεῖ ἔμενον ὡς ἐξόριστος. Βλ. καὶ σημ. 10

465 Βλ. σημ. 434

466 Πανήγυρις ἐπὶ τῇ μνήμῃ Μαρτύρων, ἔργα καὶ ἔτος συνεκέντροντο
 καὶ πολλοὶ ἐπίσκοποι καὶ κληρ. καὶ εἰς τὴν τελεθεσίαν Φαργαμοῦς ἢ Φαργα-
 μοβὸν (βλ. καὶ Ἐπιστ. 96, σημ. 433)

- πανήθη εἰς τὴν διερευνῆσιν τῶν ζητημάτων αὐτῶν ὅταν τέ-
λος μᾶς εὗρηκε το βραδυ, ἐχωρσθήμεν χωρὶς νὰ ὀδηγήσω-
μεν τὴν συζήτησιν εἰς κάποιο συμπέρασμα κοινῶς αποδε-
κτὸν Ἀλλὰ τὴν ἐπομένην ἑπ.σῆς ἀφοῦ ἐκαθίσταμεν ἀπὸ
τὸ πρῶν συνεζητοῦμεν διὰ τὰ 16α πράγματα Ἐν τῷ μετα-
15 ξὺ μάλιστα εἶχεν ἔλθει καὶ ὁ ἀδελφὸς Παρμενίος,¹⁶⁷ πρεσβύ-
τερος τῆς Σεβαστείας καὶ προεκάλεε σφοδρὰν συζήτησιν
μὲ τὴν ἀντιθετὸν εἰς ἡμᾶς γνωμὴν τοῦ Ὀλίγον κατ' ὀλίγον
καὶ ἡμεῖς ἀπηλλάγημεν τῶν κατηγοριῶν, τὰς ὁποίας μοῦ
ἐφάνη ὅτ μοῦ ἀπέδδον, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνους τοὺς ὠδηγήσα-
μεν νὰ συμφωνήσουν εἰς ὅσα σημεῖα ἐστρέψαμεν τὴν συζή-
20 τήσιν Το ἀποτελεσμα ἦτο νὰ διαπιστωθῇ μὲ τὴν χάριν
τοῦ Κυρίου ὅτ, δὲν διισταμεθα μεταξὺ μᾶς οὔτε εἰς τὸ ἐ-
λάχιστον σημεῖον Ταιουτοτρόπως λοιπὸν περὶ τὴν ἐ-
νάτην ὥραν ἡγέρθημεν διὰ τὴν ὠρισμένην προσευχήν καὶ
ἡύχαριστήσαμεν τὸν Κύριον, ὅτι μὲς ἐχάρισε τὸ νὰ φρο-
νῶμεν καὶ νὰ λέγωμεν τὸ αὐτὸ Ἐπὶ πλέον ἔκρυνα ὅτι ἐπρε-
25 πε νὰ πάρω καὶ ἔγγραφον ὁμολογίαν πίστεως ἀπὸ αὐτόν,
διὰ νὰ γινῇ φανερά καὶ εἰς τοὺς ἀντιθέτους μὲ αὐτόν, ἡ ἐκ
μέρους τοῦ ἀποδοχῆ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ νὰ θεω-
ρηθῇ ὡς ἀρκετὴ διὰ τοὺς λοιποὺς ἀπόδειξις τῆς καλῆς δια-
θέσεως τοῦ ἀνδρός

- Ἀλλ' ἀπὸ τὸ πολὺ ἐνδιαφέρον μᾶς διὰ τὴν ἀκρίβειαν
ἠθελήσαμεν, ἀφοῦ ἔλθωμεν εἰς ἐπικοινωνίαν μὲ τοὺς περὶ
τὸν Θεόδοτον (ἐπισκόπους), νὰ πάρωμεν ἀπὸ αὐτοὺς μὲν
30 ἐκθεσὶν πίστεως καὶ νὰ τὴν προτείνωμεν εἰς τὸν μνημονευ-
θέντα (Εὐστάθιον) πρὸς υπογραφὴν Καὶ τοῦτο, διὰ νὰ γί-
νουν δυο πράγματα συγχρόνως Ἀφ' ἐνός δηλαδὴ νὰ ὁμο-
λογηθῇ ἀπὸ αὐτόν ἡ ὀρθὴ πίστις καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ δε-
δικαιωθῶν ἐσωτερικῶς ἐκεῖνοι, ἀφοῦ δὲν εἶχον πλέον καμ-
μίαν δικαιολογίαν ἀντιλογίας μετὰ τὸ γεγονὸς ὅτ, αὐτὸς πα-
ρεδέχθη τὰς ἐκ μέρους τῶν διατυπωθεῖσας προτάσεις πί-
στεως Πρὶν ὁμῶς μάθουν διὰ ποῖον σκοπὸν τὸν συναντή-
35σαμεν καὶ τι ἡμεῖς ἐπετυγοῦμεν ἀπὸ τὰς συνομιλίας (μᾶς),
οἱ περὶ τὸν ἐπίσκοπον Θεόδοτον δὲν μὲ ἔκριναν ἄξιον νὰ
μὲ προσκαλέσων εἰς τὴν πανήγυριν τῶν ¹⁶⁸ Ἐπομένως ἀπὸ
τὴν μέσῃν τοῦ δρόμου ἐκάμομεν μεταβολὴν μετὰ λύπης,
διότι μᾶς ἔκρινον ἀτελεσφορήτους τοὺς κόπους μᾶς διὰ τὴν
40 εἰρήνην τῶν Ἐκκλησιῶν.

167 Ἀπαντᾷ μόνον ἐδῶ ἀλλὰ φαίνεται εἶναι ὁ χειροτονηθεὶς ὑπὸ τοῦ Μ Β ἐπ. σκοποῦ, Σατάδων (5α Ἐκστ. 102 καὶ 103 καὶ παροδοῦν Ἐπ. π.σ. § 4 17 19)

168 Βλ καὶ Ἐκστ. 98, § 1

- 3 Μετά λοιπόν ἀπο αὐτά, ὅταν εὑρεθῇμεν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἀδεύσωμεν πρὸς τὴν Ἀρμενίαν ἐπειδὴ ἐγνωρίζον τὸν ἰδιότροπον χαρακτήρα τοῦ ἀνδρός καὶ ἤθελαν καὶ ἐγὼ νὰ ἀπολογηθῶ ἐνώπιον μάρτυρος ἀξιοπίστου διὰ τὰ ὅσα εἶχον κάμει, ἀλλὰ καὶ νὰ τὸν καυοποῶ ὡς μετεβὴν εἰς τὰ Γήτασα εἰς τὸ κτῆμα τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου
- 5 Μελετίου, ἀκολουθούμενος καὶ ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν προειρημένον Θεόδοτον Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ παρομοίως κατηγορηθῆν ἀπο αὐτὸν ὅτι ἤλθομεν εἰς ἐπικοινωνίαν μετὰ τὸν Εὐστάθιον, ἀνεκοινώσα τὸ συνεπείᾳ τῆς συναντήσεως κατόρθωμα ὅτι, δηλαδὴ τὸν ἐπήραμεν μετὰ τὸ μέρος μας νὰ ὁδοδεύῃ μὲ ἐμὲ εἰς ὅλα Ἐπειδὴ ὁμως αὐτός (ὁ Θεόδοτος) μὲ διεβεδαίωνεν ὅτι εὐθὺς μετὰ τὴν ἀναχωρήσιν του ἀπὸ ἡμᾶς ὁ Εὐστάθιος
- 10 ἠρνήθη πάλιν τὴν ὀρθὴν πίστιν καὶ ὅτι ἐνωρκῶς διεβεδαίωσεν τοὺς μαθητάς του ὅτι δὲν συνεφωνήσεν μετὰ ἡμᾶς ὅσον ἀφορρᾷ τὴν πίστιν εἰς τιποτέ, ἐγὼ εἰς αὐτὰ τοῦ ἀπήντησα (καὶ πρόσεξε, ἐξοχώτατε, μήπως δὲν ἔκαμον τὰς πλέον ὀρθὰς καὶ ἀναντιρρήτους ἀποκρίσεις) ὅτι, ἐγὼ τοῦλάχιστον εἶμαι
- 15 ἀπολυτῶς βέβαιος, συμπεραίνων τοῦτο καὶ ἀπὸ τὴν ὅλην τοῦ ἀνθρώπου σταθερότητα, ὅτι δὲν εἶνα δυνατόν νὰ μεταπηδῇ πρὸς τὴν ἀντιθετὴν γνώμην μὲ τὴν ἐλαφρότητα, οὔτε ἄλλοτε νὰ ὁμολογῇ καὶ ἄλλοτε νὰ ἀρνήται ὅσα εἶπεν, καὶ μάλιστα αὐτός, ἀνθρώπος ὁ ὁποῖός ἀποφεύγει ὡς φοβερὸν τὸ ψεῦδος ἀκομῇ καὶ διὰ τυχαία ζητήματα Πόσον μάλλον αὐτός δὲν θὰ ἔδεχετο ποτὲ νὰ ἔλθῃ εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἀληθειαν διὰ πράγματα τὸσον μεγάλα καὶ θεω
- 20 ρούμενα ἀπὸ ὅλους τὸσον σημαντικὰ Ἀλλὰ καὶ ἂν ἀκομῇ τυχρὴ νὰ εἶναι ἀληθινὰ τὰ λεγόμενα ἀπὸ αὐτοῦ, πρέπει νὰ τοῦ προτείνετε γραπτὸν κείμενον, τὸ ὁποῖον νὰ περιέχῃ πλήρη ἔκθεσιν τῆς ὀρθῆς πίστεως Ἐὰν μὲν λοιπὸν εὐρώμεν αὐτὸν νὰ συμφωνῇ ἐγγράφως, θὰ ἐξακολουθήσωμεν νὰ ἔχωμεν ἐ
- 25 πικοινωνίαν μαζί του Ἄν ὁμως τὸν εὐρώμεν νὰ ὁπισθοχωρῇ, θὰ διακόψωμεν τὴν ἐπικοινωνίαν μαζί του Τὴν προτασιν αὐτὴν ἐδέχθη καὶ ὁ ἐπισκοπὸς Μελέτιος, καθὼς καὶ ὁ ἀδελφός Διόδωρος,⁴⁶⁹ ὁ συμπρεσβύτερος (διότι ἦτο παρὼν ὅταν αὐτὰ ἐλάβανον χωρὰν) Τότε ὁ ἀδελφός Θεόδοτος ἂν καὶ συνεφωνήσεν ἐκεῖ καὶ μάλιστα μᾶς παρεκάλεσε νὰ μεταδώ
- 30 μεν εἰς τὴν Νικόπολιν, διὰ νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὴν Ἐκκλησίαν του, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ τὸν ἔχωμεν συνοδίτην εἰς τὸ ταξίδιον μέχρι τὰ Σάταλα,⁴⁷⁰ ἐν τούτοις μᾶς ἀφῆσεν εἰς τὰ Γήτασα.

469 Ἦτο Ὁμετιανός· βλ. καὶ Ἐπιστ. 135 καὶ 160 (πρὸς πότον) καὶ 241, 3 2 καὶ 21 25 (περ. καὶ τοῦ)

470 Ἦσαν ὁχυρὰ πόλεις τῆς Ἀρμενίας Πρὸς τοὺς Σάταλας τὰς ἂν

Όταν όμως έφθασεν εἰς τὴν Νικόπολιν, ἐλησμονήσεν ὅλα
 ὅσα ἤκουσεν ἀπὸ ἡμᾶς καὶ ὅλα ὅσα συνεφωνήσε μαζί μας
 καὶ μᾶς ἐξαπέστειλεν ἀφοῦ μας κατήσχυνε μὲ ὅλα ἐκείνας
 35 τὰς ὕβρεις καὶ τὰς ἀτρωτικές ἐκφράσεις, τὰς ὁποίας ἀνέ-
 φερων ὀλίγον προηγουμένως.¹⁷¹

4 Πῶς λοιπὸν θά μού ἦτο δυνατόν, τιμωτάτε Πάτερ,
 νὰ ἐκτελέσω τὰς διαταγὰς καὶ νὰ δώσω εἰς τὴν Ἀρμενίαν
 ἐπισκόπους, ἀφοῦ συμμετοχὸς τῆς φροντίδος αὐτῆς ἐπῆ-
 5 ρεν αὐτὴν τὴν στάσιν ἀπέναντ μου Ἀπὸ αὐτὸν ἐγὼ ἀνέ-
 μενον νὰ ὑποδείξῃ τοὺς καταλλήλους ἀνδρας λόγῳ τοῦ ὅτι
 εἰς τὴν ἐπαρχίαν του ὑπάρχουν καὶ εὐσεβεῖς καὶ συνετοὶ καὶ
 10 κάτοχοι τῆς γλώσσης καὶ γνώστα τῶν λοιπῶν ἰδιοτυπιῶν
 τοῦ ἔθνους Ἄν καὶ γνωρίζω τὰ ὀνόματα αὐτῶν, θά σιωπή-
 σω θεληματικῶς, διὰ νὰ μὴ προκυψῇ κάποιο ἐμπόδιον εἰς
 τὸ νὰ καταστοῦν τοῦλάχιστον ἄλλοτε χρήσιμο, εἰς τὴν Ἀρ-
 μενίαν Ἀλλὰ μὲ τὴν εὐκαρίαν αὐτὴν, ἀφοῦ ἐφθασα μέχρ-
 15 ὅς τὰ Σάταλα μὲ ἐν τοῦτο σῶμα, ἐνόμισα ὅτι τοῦλάχιστον εἰς
 ἄλλα σημεῖα μὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἀποκατέστησα τὴν τά-
 ξιν μὲ τὸ νὰ συμφιλιώσω τοὺς ἐπισκόπους τῆς Ἀρμενίας
 καὶ νὰ συζητήσω μαζί των ὅσα ἐχρειάζετο, ὥστε νὰ ἐγκα-
 ταλείψουν τὴν γνωστὴν διάστασιν των καὶ νὰ ἀποκτήσουν
 καὶ πάλιν τὸν εἰλικρινῆ ζῆλον τοῦ Κυρίου χάριν τῶν Ἐκκλη-
 20 σιῶν Ἐδῶσα μάλιστα εἰς αὐτοὺς καὶ ὁδηγίας δι' ὅσα γει-
 κῶς καὶ ὁ ἀφόρως καταπατοῦν εἰς τὴν Ἀρμενίαν περὶ τοῦ
 πῶς θά ἔπρεπε νὰ φροντίζουν δι' αὐτά

Ἐξ ἄλλου μού ἐπεδόθησαν καὶ ψηφίσματα ἐκ μέρους
 τῆς Ἐκκλησίας τῶν Σατάλων, διὰ τῶν ὁποίων διετυποῦτο
 ἡ παράκλησις νὰ τοὺς χειροτονήσω ἐπίσκοπον Ἐφούντισα
 25 ἀκόμη νὰ ἐρευνήσω καὶ τὴν κατηγορίαν ἡ ὁποία διεδόθη εἰς
 βάρος τοῦ ἀδελφοῦ μας Κυρίλλου, τοῦ ἐπισκόπου Ἀρμε-
 νίας καὶ μὲ τὴν χάριν τοῦ Κυρίου εὗρον ὅτι ἦτο ψευδὴς καὶ
 προεκλήθη ἀπὸ συκοφαντίαν ἀνθρώπων οἱ ὁποῖοι τὸν ἐμι-
 σουν Μάλιστα τὴν συκοφαντίαν των αὐτὴν τὴν ὡμολόγη-
 σαν φανερώς ἐνώπιόν μας Τοιοῦτοτρόπως ἐφάνη ὅτι ἐπε-
 30 τύχαμεν νὰ εἰρηνευσωμεν πρὸς αὐτὸν τὸν λαὸν τῶν Σατά-
 λων ὥστε εἰς τὸ ἐξῆς νὰ μὴ ἀποφεύγῃ τὴν ἐπικοινωνίαν
 μαζί του Ἄν ὁμως αὐτὰ ἦσαν μικρὰ καὶ ἀντελῶς ἀνάξια,
 ὁμως ἐκ μέρους μας δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ κάτι περισσό-
 τερον ἐξ αἰτίας τῆς διαβολικῆς ἰδιοτροπίας ὡς πρὸς τὴν με

108 καὶ 108 Ἐπιστολὰς.

171 Τελ. κῶς, ὡς εἴπομεν καὶ εἰς τὴν πρὶν 132 ἀδ. κατέβη ὁ Θεὸς
 δοτὰς

ταξυ μας συμφωνίαν θὰ ἔπρεπε δεδαιώς δι' αὐτὰ τοῦλάχιστον νὰ σιωπῶ δὲ νὰ μὴ παρουσάζωμαι φέρων εἰς τὴν δημοσιότητα τὰς προσβολὰς μου Ὅμως ἤλθον εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ διηγηθῶ ὅλην τὴν ἀλήθειαν περ. τῶν γεγονότων αὐτῶν, ἐπειδὴ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἀπολογηθῶ εἰς τὴν μεγαλοφυΐαν σου κατ' ἄλλο τρόπον

Ε Π Ι Σ Τ Ο Λ Η 100 (Ρ'—C)¹⁷²ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΥΣΕΒΙΟΝ, ΕΠΙΣΚΟΠΟΝ ΣΑΜΟΣΑΤΩΝ¹⁷³

Τὴν ἐπιστολὴν τῆς ἀγάτης σου τὴν εἶδον εἰς τὴν γείτονα χωρὰν τῶν Ἀρμενίων μὲ τοιαυτὴν δαθεσιν, ὅπως θὰ ἔδλεπον ἀπὸ μακρὰν οἱ ταξιδευόντες διὰ θαλάσσης εἰς τὸ πέλαγος ἓνα φάρον νὰ φωτιζῇ καὶ ἰδίως δὲν συνέβαινε νὰ εἶναι ἡ θάλασσα κάπως παραγμένη ἀπὸ ἀνέμους

Πράγματι, ἡ ἐπιστολὴ σου εἶναι δεδαιώς φυσεῖ γλυκεῖα καὶ περ ἔχει πολλὴν παρηγορίαν. Τότε ὁμως τὴν χάριν ἡ ὁποία ἀνέβλυζεν ἀπὸ αὐτῆς τὴν ἠύξησε πολὺ ἡ περιστάσις. Ποία ὁμως ὑπῆρξεν αὕτη καὶ πόσον μᾶς ἐλυπησεν, ἐγὼ θεοδαίως δὲν θὰ ἠδυνάμην νὰ εἰπῶ, ἐπεὶ δὴ ἔχω ἀποφασίσει γενικῶς νὰ λησμονῶ τὰ λυπηρὰ γεγονότα Ὅμως ὁ συνδιάκονός¹⁷⁴ μας θὰ τὰ διηγηθῇ εἰς τὴν θεοσέβειαν σου

Πάντως μὲ ἐγκατέλεψε πλέον ἐξ ὀλοκλήρου τὸ σῶμα, ὥστε δὲν δύναμαι νὰ κάμω χωρὶς πόνον οὔτε τὰς ἐλαχίστας κινήσεις. Εὐχομα ὁμως νὰ καταστῇ δυνατόν νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ παλαιὰ μου ἐπιθυμία τῶρα τοῦλάχιστον διὰ τῆς βοήθειας τῶν προσευχῶν σου, παρὰ τὸ γεγονός ὅτι τὸ ταξιίδιον αὐτὸ μοῦ προσέκλεσε πολλὰς δυσκολίας λόγῳ τοῦ ὅτι ἐπὶ τόσον χρόνον εἶχαν παραμεληθῇ τὰ ζητήματα τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ἄν ὁμως ὁ Θεός, ὅσον ἐξακολουθοῦμεν νὰ ζητῶμεν εἰς τὴν γῆν, μᾶς ἀξιωσῇ νὰ ἴδωμεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας τὴν θεοσέβειάν σου τότε θὰ ἀποκτήσωμεν ὄντως καλὰς ἐλπίδας καὶ διὰ τὸ μέλλον, ὅτι δηλαδὴ δὲν θὰ ἀποκλεισθῶμεν ἐντελῶς (ὡς ἀνάξιοι) τῶν δωρεῶν τοῦ Θεοῦ

Τοῦτο λοιπόν, ἔνν εἶναι δυνατόν, παρακαλοῦμεν νὰ

472 Ἐγράψθ. ἐξ Ἀρμενίας τὸν Ἰουλιὸν ἰ, Ἀβγουστον τοῦ 372

473 Βλ. σημ. 430 Χαρακτηριστικὴ ἡ εἰκὼν περ. τῆς δυνακότητος ἐκ τῆς ἐπιστολῆς

474 Δὲν γνωρίζομεν ἂν ἦτο διάκονος Ἐπιστολῆς ἡ Καπελάδης γενικῶς ἢ ἐξ ἄλλης Ἐκκλησίας Ἡ ὁποῖα εἰς τὸ αὐτὸ εἶναι τὰ γεγονότα τῆς προτεινομένης κυρίως Ἐπιστολῆς

γίνῃ εἰς τὴν πανήγυριν τὴν ὁποῖαν ἐπιτελοῦμεν κατ' ἔτος κατὰ τὴν μνημὴν τοῦ μακαρίου Μάρτυρος Εὐφυχίου,¹⁷⁵ ἢ ὅποια ἤδη πλησάζει, κατὰ τὴν ἐβδόμην ἡμέραν τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου.

- 25 Καὶ πράγματα, προκεινται ἐνώπιόν μας πολλὰ ζητήματα, διὰ τὰ ὅποια ἀξίζει νὰ ἐνδιαφερθῇ κανεὶς καὶ χρεάζονται τὴν συμπράξιν σου, τόσον εἰς τὴν ἐκλογὴν ἐπισκόπων, ἀλλὰ καὶ πρὸς διαβουλεύσιν καὶ ἐξετάσιν τῶν ἐναντίον μου τεκτανομένων ἐκ μέρους τοῦ ἀφελοῦς Γρηγορίου Νυσσης, ὁ ὅποιος συγκαλεῖ εἰς τὴν Ἀγκυραν συνοδούς καὶ δὲν ἀφήνῃ ἀνεκμετάλλευστον καμμίαν εὐκαιρίαν νὰ μὲ ἐπιβουλευεταί.¹⁷⁶

Ε Π Ι Σ Τ Ο Λ Η 101 (ΡΑ' — CI)¹⁷⁷

ΠΑΡΗΓΟΡΗΤΙΚΗ

- Θά ἦτο εὐχῆς ἔργον, ἐφ' ὅσον διὰ πρώτην φοράν σὰς ἀποστέλλομεν ἐπιστολήν, νὰ εἶχομεν ὡς ὑπόθεσιν αὐτῆς κάποιο πλέον εὐχάριστον θέμα. Πράγματι, μόνον τοιοῦτοτρόπως θὰ ἦσαν τὰ πράγματα συμφωνὰ πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν μας, ἐπειδὴ θέλομεν ὅσοι ἔχουν ὡς σκοπὸν τῆς ζωῆς τῶν τῆν (χριστιανικὴν) εὐσέβειαν νὰ προκόπτουν εἰς τὸ ἀγαθὸν εἰς δὴν τῶν τῆν ζωὴν. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Κύριος, 5 ὁ ὁποῖος κυβερνᾷ τὴν ζωὴν μας συμφωνῶς μὲ τὴν ἀνέκφραστον σοφίαν Του, ἔχει, ὀρίσει νὰ συμδαίνουσιν τὰ γεγονότα τῆς ζωῆς μας ἐξάπαντος πρὸς τὸ συμφέρον τῶν ψυχῶν μας, ἔστω καὶ ἂν (φαίνεται, ὅτι) μὲ αὐτὰ ἔχει κάμει ὀδυνηρὰν τὴν ζωὴν σου, ἐνῷ συγχρόνως ὠδήγησεν ἡμᾶς, οἱ ὁποῖοι εἴμεθα ἡνωμένοι (μεταξὺ μας) μὲ τὸν δεσμὸν τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν Θεόν, εἰς τὴν συμπάθειάν σας, ὅταν ἐπληροφω- 10 ρήθημεν ἐκ μέρους τῶν ἀδελφῶν τι σοῦ συνέβη, ἐκοίναμεν ἀναγκαῖον νὰ σοῦ προσφέρωμεν τὴν δυνατὴν εἰς ταῦτο πα-

175 Ὁ Ἄγιος Μάρκος Εὐφύγιος ἀμαρτήσεν ἐπὶ Ἀδριανῷ τὸ πρῶτον ἡμέρην τοῦ θανάτου. Τὴν ἡμερομηνίαν, 2 Σεπτεμβρίου, ὁ Μ. Β. (7η Σεπτεμβρίου) Μιχαὴλ θύει (7ην Σεπτεμβρίου 374) ἐγκαταστάσῃ τὴν Βασιλείαν. (2) καὶ σελ. 422)

176 Πῶς αἰεὶ γερονηθὴ ἐπίσκοπος καὶ φαίνεται συνέβηεν ἐνεργείας παρεμβάσεων ἐκείνων πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον 58 (54 καὶ Ἐπίσκοπον 59 καὶ 60 καὶ τὰς ἐκεῖ ἡμερομηνίας) Περὶ τῆς Αγκυρας 61 1 MBA Ἐπιστολὴ 25 ο. 153 σελ. 421 καὶ Ἐπίσκοπον 29 (2 MBA)

177 Ἡ Ἐπιστολὴ ἐγγράφη, πρὸ 372. Κατὰ τινὰ κώδικα ἐγγράφη ἐπὶ δημοσίῳ Ἀριθνήσει (42 Γενάρ. 179)

- ρηγοριαν Ἐάν δεδαιότατα ἦτο δυνατόν νά μεταβῶμεν εἰς
 τὸ μέρος οὗ διαμένει ἡ ευγένειά σου, θὰ τὸ ἐπεβώκομεν
 ἐξάπαντος Ἄλλ' ἐπεδὴ τόσον ἡ σωματικὴ μας ἀσθενεία,
 15 ὅσο καὶ τὸ πλήθος τῶν υποθέσεων αἱ ὅποια μᾶς ἀπασχο-
 λοῦν, συνετέλεσαν ὥστε ν' ἀποδῇ πρὸς μεγάλην ζημίαν
 τῶν Ἐκκλησιῶν μας ἀκομὴ καὶ αὐτὸ τὸ τελευταῖον ταξίδιον,
 τὸ ὁποῖον ἐκάμομεν, ἠθελήσαμεν νά ἔλθωμεν εἰς βοήθειαν
 τῆς σεμνότητός σου διὰ μέσου τῆς ἐπιστολῆς Σου υπενθυ-
 μίζομεν λοιπὸν δ' αὐτῆς ὅτι αἱ θλίψεις αὐταὶ εἰς τοὺς δου-
 λους τοῦ Θεοῦ δὲν ἐπιτρέπονται ἀπὸ τὸν προστάτην μας
 20 Κυρίον χωρὶς ὠφέλειαν, ἀλλὰ πρὸς δοκμασίαν τῆς ἀληθι-
 νῆς μας ἀγάπης πρὸς τὸν κτιστὴν μας Θεόν Ὅπως δηλαδὴ
 οἱ μόχθοι τῶν ἀγωνῶν ὁδηγοῦν τοὺς ἀθλητάς εἰς τοὺς στε-
 φάνους (τῆς νίκης), τοιοῦτοτρόπως καὶ τοὺς Χριστιανούς
 25 αἱ δοκμασίαι τοὺς ὁδηγοῦν εἰς τὴν τελειότητα ἔάν δεχθῶ-
 μεν μὲ τὴν ἀνάλογον ὑπομονὴν καὶ μὲ κάθε εὐχαριστιαν ὅσα
 ἐπιτρέπονται ἀπὸ τὸν Κύριον

- Τὰ πάντα λοιπὸν κατευθύνονται ἀπὸ τῆς ἀγαθότη-
 τοῦ Κυρίου Δὲν πρέπει νά δεχώμεθα ὡς λυπηρὸν τίποτε
 ἀπὸ ὅσα μᾶς συμβαίνουν, ἔστω καὶ ἔάν πρὸς τὸ παρὸν
 πλήττῃ τὴν ἀδυναμίαν μας Διότι, ἂν καὶ δὲν γνωρίζωμεν
 30 τοὺς λόγους διὰ τοὺς ὁποίους καθὲν ἀπὸ τὰ γεγονότα προσ-
 φέρεται εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ Κυρίου ὡς καλόν ἐν ταῦτα πρέ-
 πει νά ἔχωμεν τὴν πεποιθήσαν ὅτι ὅπωςδῆποτε τοῦτο γί-
 νεται, πρὸς τὸ συμφέρον εἴτε τὸ ἰδικόν μας πρὸς ἑαυτοὺς,
 ἢ τῆς ὑπομονῆς μας εἴτε τῆς παραληφθείσης ψυχῆς (τοῦ
 νεκροῦ) μήπως δηλαδὴ μὲ τὴν περαιτέρω παραμονὴν τῆς
 35 εἰς τὴν ζωὴν αὐτὴν κατακυριευθῇ⁴⁷⁸ ἀπὸ τὴν ἐπικρατοῦσαν
 εἰς τὴν ζωὴν κακίαν Διότι, ἔάν θεδαίως ἡ ἐλπίς τῶν Χρι-
 στιανῶν ἦτο περιωρισμένη εἰς αὐτὴν τὴν ζωὴν φυσικὸν θά-
 ῖτο νά θεωρῆται βαρὺς ὁ συντομος χωρισμὸς ἀπὸ τὸ σῶμα,
 Ἐάν ὅμως ἀργὴ τῆς ἀληθινῆς ζωῆς δι' ὅσους ζοῦν συμφω-
 νως πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ λυτρωτικὴ τῆς ψυχῆς
 40 ἀπὸ τὰ δεσμά τοῦ σώματος, τότε διότι λυτρωμένα «ὅπως
 καὶ ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι δὲν ἔχουν ἐλπίδα»⁴⁷⁹ Πανορθώσου
 λοιπὸν καὶ μὴ ὑποκύψῃς εἰς τὰς συμφοράς, ἀλλὰ δεῖξε ὅτι
 ὑπερέχεις καὶ ἔχεις ὑπερβῆ αὐτάς

⁴⁷⁸ Πρὸς Σοφ. Σολ 4, 11 Εἰς τὸ κείμενον ἀναπληροῦνται· νὰ
 υπερπληρωθῇ καὶ νὰ μολυνθῇ

⁴⁷⁹ Α' Θεσ. 4, 13.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ 102 (PB'—CII)⁴⁸⁰

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΣΑΤΑΛΕΙΣ ΠΟΛΙΤΑΣ

- Συγκεκινημένος από τὰς προσωπικάς σας παρακλήσεις, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἐκείνας τοῦ λαοῦ, ὃς μόνον ἀνέλαθον τὴν φροντίδα τῆς Ἐκκλησίας σας, ἀλλὰ καὶ σὰς ὑπεσχέθην ἑνωπιον τοῦ Κυρίου νὰ μὴ παραλείψω τίποτε ἀπὸ ὅσα ἐξαρτῶνται ἀπὸ ἐμὲ δι' αὐτὸ ἠναγκάσθην, συμφωνῶς μὲ τὸν
- 5 λόγον τῆς Γραφῆς,⁴⁸¹ νὰ ψάψω τρόπον τινὰ τὴν κόρην τοῦ ὀφθαλμοῦ μου Ἐν τούτοις ἡ ὑπερβολικὴ ἐκτίμησις τὴν ὁποίαν τρέφω πρὸς σὰς δουλ. μου ἐπέτρεψε νὰ ἀναλογισθῶ οὔτε τὴν συγγένειαν οὔτε τὴν φιλίαν, ἡ ὁποία ἀπὸ τὴν παιδικὴν μου ἤλκεαν μὲ συνδέει πρὸς τὸν ἄνθρωπον αὐτόν,⁴⁸² ὅταν εὐρέθην ἑνωπιον τῶν αἰτημάτων τὰ ὁποῖα μου ἀπηυθύνθησαν ἀπὸ σὰς Ἀλλ' ἀφοῦ ἐληομόνησα ὅλα ὅσα εἶχον
- 10 δημουργήσει εἰς ἐμὲ μιαν ἰδιαιτέραν οἰκεότητα μαζί του, χωρὶς δηλαδὴ νὰ ὑπολογίσω οὔτε τὸ πλῆθος τῶν στεναγμῶν τοὺς ὁποίους θὰ κάμῃ ὁ λαός, ὁ ὁποῖος ἐστερήθη ἀπὸ τὴν προστασίαν του,⁴⁸³ οὔτε τὰ δάκρυα ὄλων τῶν συγγενῶν του, οὔτε τὴν θλίψιν τῆς γηραιᾶς του μητρός, τῆς ὁποίας καὶ μόνῃ ἡ σκέψις δι. ἐξη χάρις εἰς τὴν ἰδικὴν του
- 15 φροντίδα προκαλεῖ τὴν θλίψιν εἰς τὴν καρδίαν Ἀφοῦ λοιπὸν ἠγνόησα ὅλα αὐτά, ἂν καὶ εἶναι τόσα πολλὰ καὶ τόσον συγκινητικά ἔν μόνον συνεμερίσθην, τὸ νὰ κοσμήσω ἀφ' ἐνός τῶν Ἐκκλησιῶν σας μὲ τὴν ἐπισκοπείαν αὐτοῦ τοῦ σπουδαίου ἀνδρός, καὶ ἀφ' ἐτέρου νὰ τὴν δομηθῶ καθως εἶναι γονατισμένη ἀπὸ τὴν μακροχρόνιον ἀκυβερνησίαν καὶ
- 20 χρειάζεται μεγάλην καὶ στιβαρὰν καθοδήγησιν διὰ νὰ ἀνορθωθῇ Αὐτὰ λοιπὸν εἶναι τὰ ἰδικά μας Ὡς πρὸς σὰς ὁμῶς, ζητοῦμεν νὰ μὴ φανῇτε κατωτερο. τῆς ἰδικῆς μας ἐλπίδος καὶ τῶν ὑποσχέσεων τὰς ὁποίας ἔδωσαμεν εἰς τὸν ἄνδρα, δι. δηλαδὴ τὸν στέλλομεν εἰς οἰκείους καὶ φίλους Καθένας
- 25 ἀπὸ σὰς ἂς προσπαθῇ μὲ προθυμίαν νὰ ὑπερβάλῃ τὸν ἄλλον εἰς ἐνδιαφέρον καὶ εἰς ἀγάπην πρὸς τὸν ἄνθρωπον αὐ-

480 Βλ. σημ. 470 Πολῖται, ἀντιῶθαι λέγονται, οἱ ἀσχοῦντες τὴν δι-
οίκεισιν τῆς πόλεως, δηλαδὴ οἱ ἀρχόντες Πρὸς Ἐπιστ. 97 πρ. βουλὴ τῶν
Τυφάνων Ἐγγραφ. δι. ἡ Ἐπιστολὴ μεταξὺ 372 καὶ 373

481 Πρὸς Ζαχ. 2 8

482 Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἦτο ὁ Ποιμένας (βλ. Ἐπιστ. 122) φαίνα-
ται ἐπ. ἦτο ἀρχιεπίσκοπος κληρικὸς τῆς Κα.αρείας καὶ φίλος τοῦ Μ Β

483 Ἐπιστ. 97 πρ. α. εἶναι ἡ ἐπιστολὴ τοῦ προστάτου, ἦτοι τοῦ
κληρυστατικοῦ προϊσταμένου ἐπισκοπῆς ἢ ἀνωρίας.

- τόν Φροντίσατε λοιπόν νά ἐπιδείξετε αὐτὴν τὴν εὐγενῆ
 ἀμύλλαν καὶ μὲ τὴν μεγάλην σας περ ποιησιν νά εὐχαρστή-
 σετε τὴν καρδίαν του, ὥστε νά δυνήθη νά λησμονήσῃ τὴν
 πατρίδα του, νά λησμονήσῃ τοὺς συγγενεῖς, νά λησμονήσῃ
 30 ἕνα λαόν, ὁ ὁποῖος ἦτο ἐξηρητημένος ἀπὸ τὴν διαποίμανσίν
 του τόσο, ὅσον τὸ νέον βρέφος ἀπὸ τὴν μητρικὴν θηλήν.
 Ἐστείλαμεν ὁμῶς τὸν Νικίαν προηγουμένως, δὲ νά ἀνακοι-
 νῶσιν εἰς τὴν τιμιότητά σας ὅσα ἐγίναν, ὥστε ἐκ τῶν προ-
 25 τέρων νά πανηγυρίζετε καὶ νά εὐχαριστῆτε τὸν Κύριον, ὁ
 Ὅποῖος μᾶς ἡξίωσε νά σᾶς ἱκανοποιήσωμεν τὴν ἐπιθυμίαν

Ε Π Ι Σ Τ Ο Λ Η 103 (ΡΓ'—CIII)⁴⁸⁴

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΣΑΤΑΛΕΙΣ⁴⁸⁵

- Ὁ Κύριος ἐπραγματοποίησε τὰ αἰτήματα τοῦ λαοῦ
 Του καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτόν διὰ μέσου τῆς ταπεινότητός μου
 ποιμένα ἄξιον ἀφ' ἑνὸς τοῦ ὀνόματός του καὶ ἀφ' ἑτέρου
 5 ὀχι «κατηλεudόμενον τὸν λόγον»,⁴⁸⁶ ὅπως κάμνουν οἱ πολλοί,
 ἀλλὰ νά ἀρέσῃ ὑπερβολικῶς ἀκόμη καὶ εἰς ἡμᾶς, οἱ ὁποῖοι
 ἀγαπῶμεν τὴν ὀρθότητα τῆς διδασκαλίας καὶ ἐδέχθημεν νά
 ζῶμεν συμφωνῶς πρὸς τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ, ἐν «τῷ ὀνό-
 ματι» τοῦ Κυρίου, ὁ ὁποῖος τὸν ἐπλούτισε μὲ τὰ πνευματικά
 Του χαρίσματα.

Ε Π Ι Σ Τ Ο Λ Η 104 (ΡΔ'—CIV)⁴⁸⁷

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΠΑΡΧΟΝ ΜΟΔΕΣΤΟΝ⁴⁸⁸

Καὶ μόνον τὸ γεγονός νά γράφῃ κανεὶς πρὸς ἕνα τόσο
 σπουδαῖον ἄνδρα ἔστω καὶ ἂν δὲν ὑπάρχῃ ἄλλος ἰδιαίτε-
 ρος λόγος, συντελεῖ τὰ μέγιστα ἐξ ὧν εἰς τιμὴν ὧν ἀν-
 τιλαμβάνονται τὰ πράγματα. Διότι αἱ ἐπικοινωνίαι μὲ ὅσους
 ὑπερέχουν πάρα πολὺ ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους προξε-
 νοῦν μεγίστην ἐπισημότητα εἰς αὐτοὺς οἱ ὁποῖοι ἀξιώνονται
 νά τὰς ἔχουν

484 Βλ. σημ. 480.

485 Ἐ π.

486 Πρὸς Β Κορ 2, 17.

487 Ἐγράφη τὸ 372.

488. Πρόκειται περὶ τοῦ ἰδίου ἀπαινοῦ ἐπαρχοῦ ὁ ὁποῖος ἐντολὴ τοῦ
 Οὐδέλεντος προσεπαθήσε νά παραστή τὸν Μ Β εἰς τὸν Ἀρειανισμὸν (βλ.
 I MBA, σ 28, σημ. 28).

- Ἄλλ' εἰς ἐμέ, ὁ ὁποῖος ἀγωνίῳ δι' ὁλόκληρον τὴν πα-
 5 τριδα, ἡ ἐπικοινωνία μὲ τὴν μεγαλοφύειν σου εἶναι καὶ ἀ-
 ναγκαία. Δι' αὐτο σὲ παρακαλῶ νὰ συμπεριφερθῇς μὲ καλῶ-
 σσιν καὶ μὲ τὸν γνωστὸν σου χαρακτῆρα πρὸς τὴν πατρι-
 δα μας καὶ νὰ τεινῇς χεῖρα βοηθείας πρὸς αὐτὴν καθὼς εἴ-
 ναι γονατισμένη.
- Συγκεκριμένως τὸ ζήτημα διὰ τὸ ὁποῖον παρακαλοῦμεν
 10 εἶναι τὸ ἑξῆς. Ἡ παλαιὰ κεφαλὴ φορολογία¹⁴⁹ εἶχε, ἔτσι
 ρέσει τοὺς ἀφιερωμένους εἰς τὸν Θεόν, δηλαδὴ τοὺς ἱερεῖς
 καὶ διακόνους. Αὐτοὶ ὅμως οἱ ὁποῖοι τώρα ἐνήργησαν τὴν
 ἀπογραφὴν ἐπειδὴ δὲν εἶχαν λάβει διαταγὴν ἀπὸ τὴν με-
 γάλῃ σου ἐξουσίᾳ, τοὺς συμπερέλαβον καὶ αὐτοὺς μετα-
 15 ξὶ τῶν φορολογουμένων, ἐκτὸς ἐὰν τυχὸν μερικοὶ εἶχον
 ἀπαλλαγὴ λόγῳ ἡλικίας. Παρακαλοῦμεν λοιπὸν νὰ μᾶς ἀ-
 φεθῇ αὐτὸ τὸ προνόμιον τῆς ἀτέλειας ὡς ἐνθυμιον τῆς εὐερ-
 γείας σου διὰ νὰ διατηρῇ εἰς ὅλον τὸν ἑφεξῆς χρόνον ἀ-
 γαθὴν ἀνάμνησιν σου, ὥστε νὰ ἐξαρεθοῦν οἱ ἱερωμένα, συμ-
 20 φωνῶς πρὸς τὸν παλαιὸν νόμον περὶ φορολογίας. Ἐξ ὅλ-
 λου ἡ ἀτέλεια νὰ μὴ ἀφορᾷ προσωπικῶς εἰς αὐτοὺς οἱ ὁ-
 ποῖοι κατεγράφησαν τώρα (διότι τοιοῦτοτρόπως ἡ χάρις
 θὰ μεταβιβάσθῃ εἰς τοὺς κληρονόμους, οἱ ὁποῖοι δὲν συμ-
 θαινε νὰ εἶναι ὅπωςδήποτε ἀξιοὶ νὰ ἱερατευσοῦν) ἀλλὰ νὰ
 γίνῃ μία κοινὴ ἀπαλλαγὴ τῶν κληρικῶν, κατὰ τὸν τυπὸν
 ὁ ὁποῖος χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν ἐλευθερὰν ἀπογραφὴν,
 25 ὥστε αὐτοὶ οἱ ὁποῖοι, διοικοῦν τὰς Ἐκκλησίας νὰ παραχω-
 ροῦν τὴν ἀτέλειαν εἰς τοὺς ἐκάστοτε λειτουργοὺς. Αὐτὸ τὸ
 μέτρον ἀπ' ἐνὸς θὰ διαφυλάξῃ εἰς τὴν μεγαλοψυχίαν σου
 ἀθάνατον τὴν δόξαν τῆς ἀγαθοεργίας, ἀπ' ἑτέρου θὰ συντε-
 λέσῃ ὥστε πολλοὶ νὰ προσευχωῦνται ὑπὲρ τοῦ βασιλικοῦ
 οἴκου καὶ τέλος θὰ φέρῃ μέγα ὄφελος εἰς τὸ ἴδιον τὸ κρά-
 30 τος διότι τὴν ἀνακουφίσιν ἀπὸ τὴν ἀτέλειαν ἡμεῖς δὲν τὴν
 παρέχομεν ἀποκλειστικῶς εἰς τοὺς κληρικοὺς, ἀλλ' εἰς ὅλους
 γενικὰ ὅσοι ἐκάστοτε καταπονοῦνται. Ἀλλῶστε τοῦτο
 πράττομεν καὶ ἀνεξαρτήτως τῆς φορολογίας, ὅπως δύναται
 νὰ τὸ διαπιστώσῃ ὁποῖος θέλει.

149 Τὸ ζήτημα διὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τῶν κληρικῶν ἀπὸ τῆς κοινῆς
 τῆς φορολογίας εἶχε ὑποβληθῇ ὁ Μ. Κωνσταντῖνος Ὁ Μόδεστος δὲν
 εἶχε ὁμοῦ ἐντολὴν νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
Α Π Α Ν Τ Α

ΤΟΜΟΣ 3

ΚΕΙΜΕΝΟΝ ΚΡΙΤΙΚΟΝ — Yves Courtonne
(Saint Basile, Lettres, tome I, Paris 1957, p. 142—219
καὶ tome II, Paris 1966, p. 1—4,
Edit. «Les Belles Lettres» - Bude)

ΠΕΡΓΑΜΙΩ

Εἰμὶ μὲν φύσει εὐκόλος πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἐπεγένετο δὲ μοι καὶ τὸ τῶν ἀσχολιῶν πλήθος ἐπιτείνειν τὴν ἐκ φύσεως ἄρρωστιαν Ὡστε καὶ εἰ μὴ μέμνημαι δεξιόμενος γράμματα τῆς εὐγενείας σου, πειθομαι ἐπιστολῶναι σε ἡμῖν οὐ γὰρ ἂν πάντως ψεῦδος εἰπεῖν σε Τοῦ δὲ μὴ ἀντιφθέγγεσθαι οὐκ ἔγω αἴτιος, ἀλλ' ὁ μὴ ἀπαιτήσας τὰς ἀποκρίσεις Νυνὶ δὲ ἔχει σοὶ τὰ γράμματα ταῦτα, ὅπερ τε τῶν φθασάντων ἀπολογίαν πληροῦντα καὶ ἀρχὴν διδόντα προσηγορίας δευτέρας Ὡστε, ἐπειδὴ ἐπιστάλλῃς ἡμῖν, μὴ ὥς ἄρξας δευτέρας περιώδου γραμμάτων διανοοῦ, ἀλλ' ὡς ἀποπληρώσας ἐπὶ τοῖς παροῦσι τὰ ὀφειλόμενα. Καὶ γάρ, καὶ εἰ ἀντίδοσις προαγόντων ἐστὶ τὰ ἡμέτερα, ἀλλὰ τῷ πλεον ἢ διπλάσιον ὑπερβάλλειν κατὰ τὸ μέτρον ἑκατέρωθεν τὴν τάξιν ἀποπληρώσει. Ὅρθς ὅποια σοφίζεσθαι ἡμᾶς ἢ ἀργία καταναγκάζει. Σὺ δὲ πεῦσαι, ὡς ἀριστε, ἐν μικροῖς ῥήμασι μεγάλας αἰτίας, οὐ μὲν οὖν ἔχουσας ὑπερβολὴν εἰς κακίαν, παρεχόμενος· λήθη γάρ φιλῶν καὶ ὑπεροψία ἐκ δυναστείας ἐγγισμένη πάντα ἔχει ὁμοῦ τὰ δεινὰ. Εἴτε γάρ οὐκ ἀγαπῶμεν κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου, οὐδὲ τὸν χαρακτήρα ἐπικείμενον ἡμῖν ἔχομεν· εἴτε φρονήματος κενῶ καὶ ἀλαζονείας ὑπεπλήσθημεν τυφωθέντες. ἐμπύπτομεν εἰς τὸ ἀφυκτον κρίμα τοῦ διαβόλου. Ὡστε, εἰ μὲν οὕτως ἔχων διανοίας περὶ ἡμῶν τούτοις ἐχρήσω τοῖς ῥήμασιν, εὐξαι φυγεῖν ἡμᾶς τὴν πονηρίαν ἣν ἔξευρες ἡμῶν ἐν τῷ τρόπῳ· εἰ δὲ συνηθείᾳ τιμὴ ἀνεξετάστῳ ἐπὶ τῶν ῥημάτων ἦλθεν ἢ γλῶττα, ἑαυτοῦς παραμυθησόμεθα καὶ τὴν σὴν χρησιμότητα τὰς ἐκ τῶν πραγμάτων μαρτυρίας προσθεῖναι παρακαλοῦμεν Ἐκείνο γάρ εἰ ἴοιθι, ὅτι ἢ παροῦσα φροντίς ταπεινώσεως ἡμῖν γέγονεν ἀφορμὴ Ὡστε σοῦ τότε ἐπιλησόμεθα, ὅταν καὶ ἑαυτοῦς ἀγνοήσωμεν. Μὴ τοίνυν ποτέ τὰς ἀσχολίας σημεῖον τρόπου καὶ κακοηθείας ποιήσῃ.

12 εἰ σμ. B || γὰρ εἰ : εἰ καὶ L || ἀντίδοσις -σις V ἢ ἀντίδοσις B ||
 13 εἴ. τὸ VML || 13-14 ἐκα-τέρων -ρων L || 15 παύσαι : καύσον L ||
 ἐν : ἐκέρων ἐν L || 17 παρεγόμενος σμ. L | 18 δεινὰ : δεινότητά L

LVII

ΜΕΛΕΤΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ

Εἰ πως ἐγένετο φανερόν τῇ θεοσεβείᾳ σου τῆς εὐφρο-
σύνης τὸ μέγεθος ἦν ἐμποικίς ἡμῖν δοάκις ἂν ἐπιστελλῇς,
οἶδα ὅτι οὐκ ἂν ποτε παραπεσοῦσαν γραμμάτων πρόφασιν
ὑπερεθῇς, ἀλλὰ καὶ ἐπαύσησας ἂν πολλὰς ἡμῖν ποιῇν
ἐκάστοτε τὰς ἐπιστολάς, γνωρίζων τὸν ἐπὶ τῇ ἀναπαύσει
τῶν θλίψεων παρὰ τοῦ φιλανθρώπου Δεσπότου μισθὸν
ἀποκειμένου. Πάντα γὰρ δδύνης τὰ τῆδε πεπληρώται, καὶ
μόνη ἡμῖν ἐστὶν ἀποστροφή τῶν δεινῶν ἢ τῆς σῆς δοσί-
τητος ἔννοια· ἦν ἐναργεστέρην ἡμῖν ἐμποιεῖ ἢ διὰ τῶν
πάσης σοφίας καὶ χάριτος πεπληρωμένων γραμμάτων σου
δμιλία. Ὡστε, ὅταν λάβωμεν εἰς χεῖρας τὴν ἐπιστολήν
σου, πρῶτον μὲν τὸ μέτρον αὐτῆς ἐπισκοποῦμεν καὶ
τοσοῦτον αὐτὴν ἀγαπῶμεν ὥσπερ ἂν περισσεύῃ τῷ πλήθει.
Ἐπειτα διεξιόντες, τῷ μὲν αἰεὶ προστυγχάνοντι τοῦ λόγου
χαίρομεν, τῷ τελειῷ δὲ τῆς ἐπιστολῆς προσεγγίζοντες
δυσχεραίνομεν. Ὅδῳ πᾶν ὅτι περ ἂν εἴπῃς τοῖς γράμμα-
σιν ἐνεστὶν ἀγαθόν. Ἀπὸ γὰρ ἀγαθῆς καρδίας ἀγαθόν ἐστὶ
τὸ περισσεῖον. Εἰ δὲ καταξιωθῇμεν ταῖς οἰκίς προσ-
ευχαῖς, ὥς ἐσμέν ἐπὶ γῆς, καὶ τῆς κατ' ὀφθαλμοὺς
συντυχίας καὶ παρ' αὐτῆς τῆς ζωῆς φωνῆς λαβεῖν ὠφέ-
λιμα διδάγματα, ἢ ἀφόδιον πρὸς τε τὸν ἐνεστώτα αἰῶνα καὶ
τὸν μέλλοντα, τοῦτο ἂν μέγιστον τῶν ἀγαθῶν ἐκρίναμεν
καὶ προσέμιον τῆς παρὰ Θεοῦ πόμηνείας ἑαυτοῖς ἐτιθέ-
μεθα. Καὶ ἤδη γε τῆς ὁρμῆς εἰχόμεθα ταύτης, εἰ μὴ
γνησιώτατοι καὶ τὰ πάντα φιλάδελφοι ἐπέσχον ἡμεῖς, ὅν

LVII. — 4-5 ὅδο ἐκάστοτε ποιῇν LC || 6 θλίψεων. θλιβομένων LC
|| 11 ὅταν: ὅταν μιν L || 15 προσεγγίζοντες. ἀπεγγ- C || 16 ὅτι περ:
ὅτι C || 20 τῆς ζωῆς. ζωῆς L || 21 αἰῶνα οὐκ. L || 25 γνησιώ-
τατοι: οἱ γνησιώτατοι LCP¹.

ἵνα μὴ γράμματι δημοσιεύσω τὴν προαίρεσιν, διηγησάμεν
τῷ ἀδελφῷ Θεοφράστῳ τὰ καθ' ἕκαστον ἀπαγγεῖλαι τῇ σὴ
τελειότητι.

LVIII

ΓΡΗΓΟΡΙΩ ΑΔΕΛΦΩ

Πῶς ἂν σοι διὰ γραμμάτων μαχεσθῇν, Πῶς δ' ἂν ἀξίως
σου καθαψαίμεν τῆς περὶ πάντα χρηστότητος. Τρίτον
τίς, εἰπέ μοι, τοῖς αὐτοῖς περιπίπτει δικτύοις, Τρίτον
τίς τῇ αὐτῇ περιπίπτει πᾶγι, Οὐδ' ἂν τῶν ἀλόγων τι
τοῦτο βῆδ' ὡς πάθοι. Μίαν μοι συμπλέξας ἐπιστολὴν ἐκ- 5
μισας, ὥς παρὰ τοῦ αἰδεσιμωτάτου ἐπισκόπου καὶ κοινοῦ
θεοῦ ἡμῶν, ἀπατῶν με, οὐκ οἶδα ἀνθ' οὗτου Ἐδεξάμεν ὥς
παρὰ ἐπισκόπου διὰ σοῦ κομισθεῖσαν. Τί γὰρ οὐκ ἐμελλον;
Ἐπέδειξα πολλοῖς τῶν φίλων ὑπὸ περιχαρείας, ἠύχαρι-
στησα τῷ Θεῷ Ἠλέγχθη τὸ πλάσμα, αὐτοῦ τοῦ ἐπισκόπου 10
διὰ τῆς ἰδίας φωνῆς ἀρνησαμένου. Κατησχύνθημεν ἐπ'
ἐκεῖνη· ἠὲ ξάμεθα ἡμῖν διαστήναι τὴν γῆν, βῆδ' οὐργίας
καὶ ψεύδους καὶ ἀπάτης οὐκ εἶδαι περιβληθέντες. Δευτέραν
πάλιν ἀπέδωκάν μοι, ὥς διὰ τοῦ οἰκέτου σου Ἀστερίου
παρ' αὐτοῦ τοῦ ἐπισκόπου μοι ἀποσταλείσαν. Οὐδ' ἐκεῖνη 15
ἀληθής· αὐτὸς δ' ἐπίσκοπος διαμαρτύρατο ἐπὶ τοῦ αἰδεσι-
μωτάτου ἀδελφοῦ Ἀνθίμου, ὥς αὐτὸς ἡμῖν ἀπήγγειλε.
Τρίτην πάλιν Ἀδαμάντιος ἦκε πρὸς ἡμῶς κομίζων Πῶς

26 δημοσιεύσω. ἔνω V || 27-28 ὥς σὴ τελειότητι τὴ καθ' ἕκαστον ἀπαγγεῖλαι LC.

LVIII. — 1 γραμμάτων -τος VBM || 5 τοῦτο· τοιοῦτον C ||
συμπλέξας· συμπλέσας LP³ || 6 ἐπισκόπου οὐκ. VBM || 7 ὥς
ἡμῶν θεοῦ P || 9 ἐπέδειξα, ὑπὸ C || 9-10 περιχαρῆστησα ἰσ- ML || 13
οὐκ εἶδαι -δὲ L || 14 ἀπέδωκεν -αα, L || 15 ἐκεῖνη -την LC || 16 ἀληθῶς
ἐληθῶς LC || διαμαρτυροῦ· διαμαρτύροτο LC || ἐπὶ ὡς LC || 16-
17 τοῦ αἰδεσιμωτάτου ἀδελφοῦ ἀνθίμου· ο αἰδεσιμωτάτος ἀδελφός
ἀνθίμος LC || 17 ὡς αὐτὸς οὐκ. LC.

ἔδει δέξασθαι τὰ διὰ σοῦ καὶ τῶν σὺν πεμποόμενα, Ἠδέ-
 μην ἂν λίθου καρδίαν ἔχειν, ὥστε μήτε τῶν παρελθόντων 10
 μεμνησθαι, μήτε τῶν παρόντων αἰσθάνεσθαι, ὑπὲρ τοῦ
 πάσῃ πληγῇ ἐς γῆν κεκυφώς φέρειν ὡς τὰ βοσκήματα.
 Ἄλλὰ τί πάθω πρὸς τὸν ἑμαυτοῦ λογισμόν, μετὰ μίαν καὶ
 δευτέραν πείραν οὐδὲν δυνάμενον ἀνεξετάστως προσέσθαι,
 Ταῦτα τῆς σῆς ἀπλότητος καθαπτόμενος ἔγραψα. ἦν 15
 ἄλλως πρέπουσαν χριστιανοῖς, τῷ παρόντι καιρῷ ὁρῶ μὴ
 ἀρμόζουσιν, ἵνα πρὸς γοῦν τὸ ἐφεξῆς ἑαυτὸν τε φυλάτ-
 τοις κάμου φείδῃ. ἐπειδὴ, δεῖ γάρ με πρὸς σέ μετὰ παρ-
 ρησίας εἰπεῖν, ἀναξιόπιστος εἶ τῶν τοιούτων διάκονος.
 Πλὴν οἷτινες ἂν δοῖν οἱ ἐπισταλκότες, ἀπεκρινάμεθα 20
 αὐτοῖς τὰ εἰκότα. Εἴτε οὖν πῶς πείραν μοι καθίαις, εἴτε τῷ
 θυτὶ παρὰ τῶν ἐπισκόπων λαβὼν τὴν ἐπιστολὴν ἐπεμψας,
 ἔχεις τὰς ἀποκρίσεις. Σὲ δὲ ἄλλα εἰκὸς ἦν ἐν τῷ παρόντι
 φροντίζειν, ἀδελφόν τε θυτα καὶ μήπω τῆς φύσεως ἐπιλα-
 λησμένον, μηδὲ ἐν ἐχθροῦ μοίρᾳ ἡμᾶς ὁρῶντα ἐπειδὴ εἰς 35
 βίον παρήλθομεν συντριβοντία μὲν ἡμῶν τὸ σῶμα, κακοῦντα
 δὲ καὶ τὴν ψυχὴν τῷ ὑπερβαίνειν τὴν ἡμετέραν δύναμιν.
 Ἄλλ' ὅμως, ἐπειδὴ οὕτως ἐκπαπολέρωσαι, τοῦτου ἕνεκεν
 παρῆναι ἔδει νῦν καὶ κοινωνεῖν τῶν πραγμάτων Ἀδελφοί
 γάρ, φησὶν, ἐν ἀνάγκαις χρήσιμοι ἔστωσαν. Εἰ δὲ τῷ 40
 θυτὶ συντυχίαν ἡμετέραν καταδέχονται οἱ αἰδεσιμώτατοι
 ἐπίσκοποι, καὶ τόπον ἡμῖν ὁρισμένον καὶ καιρὸν γνωρισά-
 τωσαν καὶ δι' ἰδίων ἡμᾶς ἀνθρώπων μεταστευλάσθωσαν,
 Ὡςπερ γὰρ πρὸς τὸ ἀπαντῆσαι αὐτὸς πρὸς τὸν ἑμαυτοῦ

19 ἴδει· ἴδε· με LCP¹ || τὰ om L || τῶν· διὰ τῶν L || πεμποόμενα·
 -νην L || 19-20 ἡδε· μην· εἰ· MC εἰ· μην· L || 22 φερῖν· ὑποφέρειν
 LC || 24 οὐδὲν· οὐ L || οὐδὲ C || 25 ordo καθάπερ· ἀπλότης, LC
 26 ἄ· λῶς· ἡς· ἀλλῶς· ὅ· τῷ· παρόν· κα· ρῶ· το· σ· παρῶσι· πα· ροῖς·
 LC || ὁρῶ· καθορῶ LC || 28 κάμου· κα· τοῦ LC || 29 εἴ· ἡς LC || 30
 οἷ· τι· εἴ· νι· L || 31 αὐ· πα· ριν· αὐτὸς· ἀποκρίαν LCP¹ || καθ· εἰς·
 κα· εἰ· M || 33 σι· σι· C || 36 μιν· om. VPBM || 39 ἴδει· σι· ἴδει LP¹
 40 φη· σιν· om. L || χρῆσι· μοι· σι· χρῆσι· μοι LC || ordo ἔσ· ωσάν
 σοι· χρῆσι· μοι LC

θεῖον οὐκ ἀπαξίω, οὕτως, ἐάν μὴ μετὰ τοῦ πρέποντος 45
σχήματος ἢ κλήσις γένηται, οὐκ ἀνέξομαι.

LIX

ΓΡΗΓΟΡΙΩ ΘΕΙΩ

1 Ἐσιώπησα Μὴ καὶ δεῖ σιωπήσομαι, καὶ ἀνέξομαι ἐπι-
πλεῖον τὴν δυσφορωτάτην ζημίαν τῆς σιωπῆς κυρῶσαι
κατ' ἑαυτοῦ, μήτε αὐτὸς ἐπιστέλλων μὴτ' ἀκούων προσ-
φθεγγόμενου; Ἐγὼ μὲν γάρ μέχρι τοῦ παρόντος ἐγκαρ-
τερήσας τῷ σκυθρωπῷ τούτῳ δόγματι, ἡγοῦμαι πρᾶπειν 3
καὶ μοι τὰ τοῦ προφήτου λέγειν, ὅτι ε' Ἐκαρτέρησα ὥς ἡ
τίκτουσα, δεῖ μὲν ἐπιθυμῶν ἢ συντυχίαν ἢ λόγου, δεῖ δὲ
ἀποτυγχάνων διὰ τὰς ἁμαρτίας τὰς ἑαυτοῦ. Οὐ γάρ δὴ
ἄλλην τινὰ αἰτίαν ἔχω τοῖς γινομένοις ἀπινοεῖν, πλὴν γε
δὴ τοῦ πεπεισθαι παλαιῶν ἁμαρτημάτων ἐκτίνειν δίκας ἐν 10
τῷ χωρισμῷ τῆς ἀγάπης σου, εἰ δὴ καὶ δομαζεῖν χωρι-
σμὸν δοκῶν ἐπὶ σοῦ καὶ οὐτινοσοῦν τῶν τυχόντων, μὴ ὅτι
γε ἡμῶν, οἷς ἐξ ἀρχῆς ἐν πατρὸς γέγονας χώρα. Ἀλλ' ἡ
ἁμαρτία μου νῦν, οἷα νεφέλη βαθεῖα τις ἐπισχοῦσα, πάν-
των ἐκείνων ἀγνοίαν ἐνεποίησεν. Ὅταν γάρ ἀπιδῶ πλὴν 15
τοῦ ἐμοὶ λῶπην τὸ γινόμενον φέρειν μηδὲν ἕτερον ἐξ αὐτοῦ
κατορθούμενον, πῶς οὐχὶ εἰκότως ταῖς ἑαυτοῦ κακίαις
ἀνατίθῃμι τὰ παρόντα; Ἀλλ' εἴτε ἁμαρτίαι τῶν συμβάντων
αἰτίαι, τοῦτό μοι πέρας ἔστω τῶν δυσχερῶν' εἴτε τι τὸ
οἰκονομούμενον ἦν, ἐξεπληρώθη πάντως τὸ σπαιδαζό- 20
μενον. Οὐ γάρ ὀλίγος ὁ τῆς ζημίας χρόνος. Διὸ μηκέτι

46 γίνηται etiam P²: γιγνήται P.

LIX. — Titulus γρηγορίω θείῳ τῷ εἰπῷ LC.

1 1 σιωπήσομαι — σωμα M, 7 μὲν — αὐ' οἱ. B || λόγου. λόγων
C || 9 ἐπιν. νομ. v. ε. παρ. M || 10 ἐκτ. ν. v. ἐκτ. νου. v. LCP² || 16 ἐμοί.
ἐμοῦ L || 19 ἔστω — ἔστει L' || 19-20 τὸ οἰκονομούμενον — οἰκονομουμέναν
LC || 21 οὐ — οὕτε B.

στέγων πρῶτος ἔρρηξα φωνήν παρακαλῶν ἡμῶν τε αὐτῶν
ἀναμνησθῆναι καὶ σεαυτοῦ, ὃς πλέον ἢ κατὰ τὸ τῆς συγγε-
νελαι ἑὸς παρά πάντα τοῖς βίον τὴν κηδεμονίαν ἡμῶν
ἔπεδ. , , καὶ τὴν πόλιν νῦν ἡμῶν ἐνεκεν ἀγαπᾶν, ἀλλὰ 25
μὴ δι' ἡμᾶς ἀλλοτριοῦν σαυτὸν τῆς πόλεως.

2 Εἰ τις οὖν παράκλησις ἐν Χριστῷ, εἰ τις κοινωνία
Πνεύματος, εἰ τι σπλάγχνα καὶ οἰκτιρμοί, πληρώσον ἡμῶν
τὴν εὐχήν ἐνταῦθα στήσον τὰ κατηρηθῆ ἀρχήν τινα ὁδὸς
τοῖς φαιδρότεροις πρὸς τὸ ἔξῃς, αὐτοὺς τοῖς ἄλλοις καθηγου-
μενος ἐπὶ τὰ βέλτιστα, κἀλλ' οὐχὶ ἀκολουθῶν ἐτέρῳ ἐφ' ὃ 5
μὴ δεῖ. Καὶ γὰρ οὐδὲ σώματος χαρακτήρ ἴδιος οὕτω τινὸς
ἐνομισθῇ ὡς τῆς σῆς ψυχῆς τὸ εἰρηνικόν τε καὶ ἡμερον
Πρέποι δ' ἂν οὖν τῷ τοιοῦτῳ τοὺς ἄλλους ἔλκειν πρὸς
ἑαυτὸν καὶ παρέχειν πᾶσι τοῖς ἐγγίζουσί σοι, ὥστερ
μύρου τινὸς ἐδώδιας, τῆς τοῦ σοῦ τρόπου χρηστότητος 10
ἀναπλήρωσθαι. Καὶ γὰρ εἰ τι καὶ ἀντιτείνόν ἐστι νῦν, ἀλλὰ
μικρὸν ὕστερον καὶ αὐτὸ τὸ τῆς εἰρήνης ἀγαθὸν ἐπιγνώ-
σεται. Ἔως δ' ἂν ἐκ τῆς διαστάσεως αἱ διαβολαὶ χώραν
ἔχωσιν, ἀνάγκη δεῖ τὰς ὑποψίας ἐπὶ τὸ χεῖρον συναύ-
ξεσθαι. Ἔστι μὲν οὖν οὐδ' ἐκαίνοις πρέπον ἀμελεῖν ἡμῶν, 15
πάντων δὲ πλέον τῇ τιμιότητι σου. Καὶ γὰρ εἰ μὲν ἀμαρ-
τάνομέν τι, βελτίους ἐσόμεθα νοουετούμενοι. Τοῦτο δὲ
ἔνευ συντυχίας ἀμήχανον. Εἰ δὲ οὐδὲν ἀδικοῦμεν, ἀντι-
τίνας μισοῦμεθα, Ταῦτα μὲν οὖν τὰ τῆς ἰδίας ἐμαυτοῦ
δικαιολογίας προέσχομαι. 20

3 Ἄ δ' ἂν ὑπὲρ ἑαυτῶν αἱ Ἐκκλησίαι εἴποιεν, οὐκ εἰς
καλὸν τῆς διαστάσεως ἡμῶν ἀπολαύουσαι, βελτίον μὲν
σιωπᾶν. Οὐ γὰρ ἵνα λυπήσω τοῖς λόγοις κέχηρμαι. Ἀλλ'
ἵνα παύσω τὰ λυπηρά. Τὴν δὲ σὴν σὺνεσις πάντως οὐδὲν

2 2 τι: τις PLC τινα M || 6 οὐδο οὕτως ἴδιος L || 8 πρέποι: πρέπει C || 11 ἀντιτείνον etiam P^o. ἀντιτείνον PB || 12 αὐτο το etiam P^o: αὐτο PB 19 οὖν om. LC.

3 1 λαυτῶν: εὐτῶν M 2 μ ν: με VBMC || 3 γὰρ om. LC || κέχηρμαι: κέχηρμαι τουτοῖς LC.

διαπέφευγεν, ἀλλὰ πολλὰ μείζω καὶ τελειότερα ὢν ἡμεῖς 5
 νοοῦμεν αὐτὸς ἂν ἐξεύροις τῇ διανοίᾳ καὶ ἄλλοις εἰποῖς,
 ὅς γε καὶ εἶδας πρὸ ἡμῶν τὰς βλάβας τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ
 λυπῇ μᾶλλον ἡμῶν, πάλαι δεδιδαγμένος παρὰ τοῦ Κυρίου
 μηδενὸς τῶν ἐλαχίστων καταφρονεῖν. Νυνὶ δὲ ἡ βλάβη οὐκ 10
 εἰς ἓνα ἢ δευτέρον περιορίζεται, ἀλλὰ πόλεις ὅλαι καὶ
 ὅμοιοι τῶν ἡμετέρων παραπολαύουσι συμφορὰν. Τὴν γὰρ
 ἐπὶ τῆς ὑπερορίας φήμην τί χρὴ καὶ λέγειν ὅποια τις ἔσται
 περὶ ἡμῶν, Πρέπει οὖν ἂν τῇ σὴ μεγαλοψυχίᾳ τὸ μὲν
 φιλόνηικον ἑτέροις παραχωρεῖν, μᾶλλον δὲ ἐκείνων ἀεξ- 15
 λαῖν τῆς ψυχῆς, εἴπερ οἶόν τε, αὐτὸν δὲ δι' ἀνεξ.κακίας
 νικῆσαι τὰ λυπηρὰ. Τὸ μὲν γὰρ ἀμύνεσθαι παντός ἐστι
 τοῦ ὀργιζομένου. Τὸ δὲ καὶ αὐτῆς τῆς ὀργῆς ὕψηλότερον
 εἶναι, τοῦτο δὲ μόνου σοῦ καὶ εἴ τίς σοι τὴν ἀρετὴν παρα- 20
 τιλήσῃς. Ἐκεῖνο δὲ οὐκ ἐρῶ, ὅτι ὁ ἡμῖν χαλεπαίνων εἰς
 τοὺς μηδὲν ἀδικήσαντας τὴν ὀργὴν ἐπαφίησιν. Ἔτε οὖν
 παρούσῃ, εἴτε γράμματι, εἴτε κλήσει τῇ πρὸς αὐτόν,
 εἴτε ᾧπερ ἂν ἐθέλοις τρόπῳ, παρεμύθησαι ἡμῶν τὴν
 ψυχὴν. Ἡμῖν μὲν γὰρ εὐχὴ ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας φανῆναι 25
 τὴν θεοσέθειάν σου, καὶ ἡμῶς τε ὁμοῦ καὶ τὸν λαὸν θερα-
 पेῦσαι αὐτῇ τε τῇ ὕψει καὶ τοῖς λόγοις τῆς χάριτός σου.

Ἐάν μὲν οὖν τοῦτο ᾗ δυνατόν, τοῦτο κράτιστον· ἐάν δέ τι
 ἕτερον δόξῃ, ἐκείνο δεξιόμεθα. Μόνον γνωρίσαι ἡμῖν τὸ
 παριστάμενον τῇ φρονήσει σου παρακλήθητι.

6 νοοῦμεν, νομοῦμεν L || 7 ὅς γε Manf ὥστε VPBMLC | 8
 δεδιδαγμένος, προδεδιδαγμένος VPM || 12 ἐπὶ ὑπὲρ M | 13 πρέπο-
 -ρεσαι C || οὖν ὅ M || ἂν om C || 19 ὁ om M || 21 ἱερῶν,
 σιαυτον V || 23 ψυχὴν ψυχὴν καταξίωσον LP^a || 27 δεξιό-
 μεθα M || μόνον: μόνον παγίως LCP^a

LX

ΓΡΗΓΟΡΙΩ ΘΕΙΩ

Και πρότερον ἡδέως εἶδον τὸν ἀδελφόν μου (τί γάρ οὐκ
 ἐμελλον, ἀδελφόν τε ὄντα ἑαυτοῦ καὶ τοιοῦτον.), καὶ νῦν
 δὲ τῇ αὐτῇ διαθέσει προσειδεξάμην ἐπιδημήσαντα, μηδὲν
 τι τῆς ἑαυτοῦ στοργῆς περατρέψας. Μηδὲ γὰρ γένοιτό τι
 τοιοῦτο μηδὲν ὅμα τῆς φύσεως ἐπιλαθέσθαι καὶ ἐκπολε- 5
 μωθῆναι πρὸς τοὺς οἰκείους ποιῆσαι. Ἀλλὰ καὶ τῶν τοῦ
 σώματος ἀρρωστημάτων καὶ τῶν ἄλλων ἀλγεῖν διὰ τῆς ψυχῆς
 παρεμβίαν ἡγησάμην εἶναι τὴν τοῦ ἀνδρὸς παρουσίαν,
 τοῖς τε παρὰ τῆς τιμιότητός σου δι' αὐτοῦ κομισθεῖσι
 γράμμασιν ὑπερήσθην διὸ καὶ ἐκ πολλοῦ ἐπεθύμουν ἔλθειν, 10
 οὐκ ἄλλου τινὸς ἕνεκεν ἢ τοῦ μή καὶ ἡμεῖς τι σκυθρωπὸν
 διήγημα τῷ βίῳ προσθεῖναι, ὥς ἔρα τις εἴη τοῖς οἰκείο-
 τάτοις πρὸς ἀλλήλους διάστασις, ἡδονὴν μὲν ἐχθροῖς
 παρασκευάζουσα, φίλοις δὲ συμφορὰν ἀπαρέσκουσα δὲ
 Θεῷ, τῷ ἔν τῇ τελείᾳ ἀγάπῃ τὸν χαρακτήρα τῶν ἑαυτοῦ 15
 μαθητῶν θεμένῳ διὸ καὶ ἀντιφθέγγαται ἀναγκαιῶς
 εὐχεσθαι ὑπὲρ ἡμῶν παρακαλῶν καὶ τὰ ἄλλα κήδεσθαι ὥς
 οἰκείων. Τὸν δὲ νοῦν τῶν γινομένων ἐπειδὴ αὐτοὶ ὑπὸ
 ἀμαθίας συνεῖναι οὐκ ἔχομεν, ἐκείνους ἐκρίναμεν ἀληθῆ
 εἶναι νομίζειν ὅτι ἂν ἀπὸ τῶν ἡμῶν ἐξηγήσασθαι καταξιώσης 20
 Ἀνάγκη δὲ καὶ τὰ λειπόμενα παρὰ τῆς σῆς μεγαλονοίας
 ὀρισθῆναι, τὴν συντυχίαν ἡμῶν τὴν πρὸς ἀλλήλους καὶ

LX. — 3 δι' om. LC || 5 τοιοῦτο: -τον BM || μηδὲν: με καθεῖν
 μηδὲν L πρὸ ἰν μηδὲν CP^a || με μετὰ P || 5-6 ἐκπολεμωθῆναι ἐκπο-
 λεμωθῆναι B || 6 ordo ποιήσει πρὸς τοὺς οἰκείους L || 8 εἶναι αὐταρκε-
 στατην εἶναι L || 9 τιμιότητα, κοσμιότητα C || 10 διὸ δι' ἢ P ἢ
 LCP^a || πολλοῦ· πολλοῦ μοι LCP^a || 11 τι om. C || 17 ὑπὲρ: σε
 ὑπὲρ LC || τὰ ἄλλα, τὰλλα LC || ὥς· ἡμῶν ὥς C || 19 ἀμαθίας:
 ἀμαθείας L || συνεῖναι: συνείναι C.

καιρὸν τὸν πρέποντα καὶ τόπον ἐπιτήδειον Εἴπερ οὖν βλα-
 ἀνέχεται καταβῆναι πρὸς τὴν ταπείνωσιν ἡμῶν ἢ σεμνότης
 σου καὶ λόγου τινὸς μεταδοῦναι ἡμῖν, εἴτε μετ' ἄλλων, εἴτε 15
 κατὰ σεαυτὸν βούλει γενέσθαι τὴν συντυχίαν, ὅπακουσά-
 μεθα, τοῦτο ἀπαξ ἑαυτοῖς συμβουλευσάντες, δουλεύειν σοι
 ἐν ἀγάπῃ καὶ ποιεῖν ἐκ παντὸς τρόπου τὰ εἰς δόξαν Θεοῦ
 παρὰ τῆς ἐόλαθείας σου ἡμῖν γραφόμενα Τὸν δὲ αἰδεσι-
 μώτατον ἀδελφὸν οὐδὲν ἠναγκάσαμεν ἀπὸ γλώττης εἰπεῖν 20
 ἡμῖν, διότι οὔτε πρῶτον μεμαρτυρημένον εἶχε τὸν λόγον
 ὑπὸ τῶν ἔργων.

LXI

ΑΘΑΝΑΣΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Ἐνένυχον τοῖς γράμμασι τῆς δαιότητός σου, δι' ἃν τοῦ
 ἡγεμόνος τῆς Λιβύης, τοῦ δυσωνυμοῦ ἀνδρός, καταστά-
 ναέας Καὶ ὠδυράμεθα μὲν τὴν ἑαυτῶν πατρίδα, διὰ τοιού-
 των κακῶν μήτηρ ἐστὶ καὶ τροφός Ὀδυράμεθα δὲ καὶ τὴν 5
 γείτονα τῆς ὑμετέρας Λιβύην, τῶν ἡμετέρων κακῶν ἀπο-
 λαύουσαν καὶ βηριώδει ἥθει παραδοθείσαν ἀνδρὸς ὁμότητι 6
 τε θυμοῦ καὶ ἀκολασίᾳ συζῶντος Τοῦτο ἦν ἄρα τοῦ Ἐκκλη-
 σιαστοῦ τὸ σοφόν «Ὅθαι σοὶ πόλις ἣς ὁ βασιλεὺς σου
 νεώτερος (ἐνταῦθα δὲ ἐστὶ τι καὶ χαλεπώτερον) καὶ οἱ
 ἀρχοντές σου οὐκ ἀπὸ νυκτὸς ἐσθίουσιν», ἀλλὰ μεσούσης
 τῆς ἡμέρας ἀκολασταίνουσι, βουσιπλάτων ἀλογώτερον
 ἄλλοτρίοις γάμοις ἐπιμαινόμενοι Ἐκεῖνον μὲν οὖν αἱ
 μάστιγες μένουσι παρὰ τοῦ δικαίου Κριτοῦ, τῇ ἰσφ. μέτρη

26 κατὰ· αὐτὸ μετὰ L κατὰ C || 27 δουλεύειν· δουλεύειν B || 29
 δι' οὐκ VPBM || 31 ἡμῶν οὐκ L || προτερον το προτερον LC.

LXI — Non exstat in B. Titulus ἀθανασίῳ ἐπισκοπῇ ἀλε-
 ξανδρείᾳ: τῇ αὐτῇ LC.

1 δαιότητος σου· σῆς δαιότητος LC || 3 ἱερατῶν· ἡμετέρων LC ||
 4 ordo est μὴ ης M || 5-6 ἀπολαύουσαν· ἀπολαύσασαν LC || 10
 οὐκ: οὐχὶ LC.

ἀντιμετρηθῆσόμεναι ὡς αὐτὸς προλαβὼν ἐπέθηκε τοῖς
 ἁγίοις αὐτοῦ Ἐγνωρίσθη δὲ καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ ἡμῶν ἐκ τῶν 15
 γραμμάτων τῆς σῆς θεοσεβείας, καὶ ἀποτρόπαιον αὐτὸν
 πάντες ἡγήσονται, μὴ πυρός, μὴ ὕδατος, μὴ σκέπης αὐτῷ
 κοινωνοῦντες, εἴπερ τι ὄφελος τοῖς οὕτω κεκρατημένοις
 κοινῆς καὶ δημοφῆφου καταγνώσεως Ἀρκοῦσα δὲ αὐτῷ
 στήλη καὶ αὐτὰ τὰ γράμματα ἀναγινωσκόμενα πανταχοῦ. 20
 Οὐ γὰρ διαλειπομεν πᾶσιν αὐτοῦ καὶ οἰκείοις καὶ φίλοις
 καὶ ξένοις ἐπιδοκνῶντες. Πάντως δέ, κἂν μὴ ἀψωνται
 αὐτοῦ παραχρῆμα τὰ ἐπιτίμια ὥσπερ τοῦ Φαραῶ, ἀλλ' εἰς
 ὕστερόν ποτε βαρεῖαν αὐτῷ καὶ ἀλγεινὴν τὴν ἀνάδοσιν
 οἴσεται. 25

LXII

Τῇ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ ΠΑΡΑΜΥΘΗΤΙΚΗ

Καὶ ἔθει ἐπόμενοι παλαῶ ἐκ μακρῆς τῆς ἀκολουθίας
 κεκρατηκότε καὶ τὸν καρπὸν τοῦ Πνεύματος, τὴν κατὰ
 Θεὸν ἀγάπην, ὑμῖν ἐπιδοκνῶμενοι, διὰ τοῦ γράμματος τὴν
 εὐλόγησιν ὑμῶν ἐπισκεπτόμεθα, κοινωνοῦντες ὑμῖν τῆς τε
 ἐπὶ τῷ σιμβάντι λύπης καὶ τῆς φροντίδος τῶν ἐν χειρὶν 5
 Ὑπὲρ μὲν οὖν τῶν λυπηρῶν τοσοῦτον λεγομεν ὅτι καιρὸς
 ἡμῖν ἀποδλεῖψαι πρὸς τὰ τοῦ Ἀποστόλου παραγγέλματα
 καὶ μὴ λυπεῖσθαι « Ὡς καὶ οἱ λοιποὶ, οἱ μὴ ἔχοντες
 ἐλπίδα », οὐ μὴν οὐδ' ἀπαθῶς ἔχειν πρὸς τὸ συμβάν, ἀλλὰ
 τῆς μὲν ζημίας αἰσθάνεσθαι, ὅπερ δὲ τῆς λύπης μὴ κατα- 10
 πίπτειν, τὸν γὰρ ποιμένα τοῦ τέλους μακαρίζοντας, ὡς ἐν
 γῆρει πλεονεκτήσαντες τὴν ζωὴν καταλύσαντα καὶ ταῖς μεγίσταις

15 αὐτοῦ om. VM — 17 ἡγήσονται ἡγήσαντο C || μὴ σκέπης: μηδὲ
 σκέπης L || 19 δημοφῆφου δημοφύου M — 24 τὴν om. LC.

LXII — Non exstat in B In titulo -r om. PM || 1 ἀκολουθίας,
 -θείας M ἀληθείας L — 3 ὑμῖν ἡμῖν M — 11 μακαρίζοντας, -τες LC
 || 12 γῆραι: γῆρας LC.

παρά τοῦ Κυρίου τιμᾶς ἐνανταπαυσάμενον. Περὶ δὲ τῶν λοιπῶν ἐκεῖνα παραινεῖν ἔχομεν ὅτι προσήκει. πᾶσαν ἀποθεμένους κατῆφειαν ἑαυτῶν γενεσθαι καὶ πρὸς τὴν ἀναγκαιαν πρόνοιαν τῆς Ἐκκλησίας διαναστήναι. ὅπως ἂν ὁ ἅγιος Θεὸς ἐπιμεληθῇ τοῦ ἰδίου ποιμνίου, καὶ παράσχοιτο ὑμῖν ποιμένα κατὰ τὸ αὐτοῦ βέλημα, ποιμαίνοντα ὁμῶς μετ' ἐπιστήμης.

Ι.ΛΙΙΙ

ΗΓΕΜΟΝΙ ΝΕΟΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ

« Τὸν σοφὸν ἄνδρα, κἂν ἑκάς ναίῃ χθονός, κἂν μή ποτ' αὐτὸν θύσῃς προσίδω, κρίνω φίλον » Εὐριπίδου ἐστὶ τοῦ τραγικοῦ λόγος. Ὡστε, εἰ μή ποτ' τῆς κατ' ὀφθαλμούς ἡμῖν συντυχίας τὴν γνώσιν σου τῆς μεγαλοφύας χαρισάμενης, φαμέν εἶναι φίλος σου καὶ συνήθεις. 5
μή κολακεῖαν εἶναι τὸν λόγον κρίνης. Ἐἴχομεν γάρ φήμην πρόξενον τῆς φιλίας μεγαλοφύωνος τὰ σὰ πᾶσιν ἀνθρώποις συμβοῶσαν. ἀφ' οὗ μὲντοι καὶ τῷ αἰδεσιμωτάτῳ Ἐλπιδίῳ συνετύχομεν, τοσοῦτόν σε ἐγνωρίσαμεν καὶ οὕτω κατ' 10
οἶκρας ἐσώλωκαμέν σου, ὥσαντι πολὺν χρόνον συγγεγονότες καὶ διὰ μακρῆς τῆς πειρας τῶν ἐν σοὶ καλῶν τὴν γνώσιν ἔχοντες. Οὐ γάρ ἐπαύσατο ὁ ἀνὴρ ἕκαστα ἡμῖν τῶν περὶ σέ διηγούμενος τὸ μεγαλοπρεπές τῆς ψυχῆς τοῦ φρονήματος τὸ ἀνάστημα, τῶν τρόπων τὴν ἡμερότητα, ἐμπειρίαν 15
πραγμάτων, σύνεσιν γνώμης, σεμνότητα βίου, φαιδρότητα κεκραμένην, λόγου δύναμιν, τὰ ἄλλα ὅσα αὐτὸς μὲν διὰ πολλῆς τῆς πρὸς ἡμᾶς ὁμιλίας ἀπηρῶμήσατο, ἡμῖν δὲ

16 ἂν οἱ. M 17 ἐπιμελῆθῃ - ἡγή LC.

LXIII. — 2 μή ποτ' αὐτὸν θύσῃς ταῦτα C || 6 εἶναι οἱ. C || εἴχομεν ποτ' ἔχομεν VPBMLC || 7 τὰ σε οἱ. LC || κρίναι, ἀπασιν LC || 8 αἰδεσιμωτάτω αἰδεσιμωτάτω ἀδελφῷ L || ἐλπιδίῳ. ἐλλαδίῳ LC || 10 οἶκρας ἄκραν L || ἐσώλωκαμέν. ἐσώλωμέν V || 16 τὰ ἄλλα ἐἴλλα ML.

γράφειν οὐκ ἦν δυνατόν, ἵνα μὴ ἔξω τοῦ μέτρου τὴν ἐπιστολὴν προαγάγωμεν. Πῶς οὖν οὐκ ἔμελλον ἀγαπᾶν τὸν τοιοῦτον. Πῶς γοῦν ἡδυνάμην ἑμαυτοῦ κρατῆσαι πρὸς τὸ μὴ οὐχὶ καὶ ἐκθοῶν τὸ τῆς ψυχῆς ἑμαυτοῦ πάθος διασημαίνειν; Δέχου τοίνυν τὴν προσηγορίαν. ὦ θαυμάσιε, ἐκ φιλίας ἀληθινῆς καὶ ἀδόλου σοὶ προσαγομένην· πόρρω γὰρ θωπείας δουλοπρεποὺς τὰ ἡμέτερα καὶ ἔχε ἡμῶς τῷ καταλόγῳ τῶν σπαντοῦ φίλων ἐναριθμίους. γράμμασι συνεχεῖσι σπαντὸν τε δεικνὺς καὶ παραμυθούμενος τὴν ἀπόλειψιν.

LXIV

ΗΣΥΧΙΩ

Ἐμὲ πολλὰ μὲν ἦν καὶ ἐξ ἀρχῆς τὰ συνάπτοντά σου τῇ τιμιότητι. ὃ τε περὶ Λόγους κοινὸς ἔρως, πολλαχοῦ παρὰ τῶν πεπειραμένων περιφερόμενος, ἢ τε πρὸς τὸν θαυμάσιον Ἄνδρα Τερεντίνον ἡμῖν ἐκ παλαιοῦ φίλος. Ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ πάντα ἄριστος καὶ πάσης ἡμῖν οἰκειότητος ὄνομα ἐκπληρῶν, ὁ αἰδουσιμώτατος ἀδελφὸς Ἑλπίδιος, εἰς λόγους ἀφίκατο καὶ ἕκαστα τῶν ἐν σοὶ καλῶν διηγήσατο, δυνατώτατος δὲ, εἴπερ τις ἄλλος, καὶ ἀρετὴν ἀνθρώπου καταμαθεῖν καὶ παραστήσαι κατὴν τῷ λόγῳ, τοσοῦτον ἡμῖν τὸν ἐπὶ σοὶ πόθον ἐξέκαυσεν, ὥστε εὐχεσθαι ἡμῶς ἐπιστηναί σέ ποτε τῇ παλαιᾷ ἑστίᾳ ἡμῶν, ἵνα μὴ ἀκοῇ μόνον, ἀλλὰ καὶ πείρῃ τῶν ἐν σοὶ καλῶν ἀπολαύσωμεν.

19 οὖν om. M || 20 γοῦν om. V.

LXIV. — Non exstat in C.

3 περιφερόμενος συμμ. L || 4 δι om. M.

LXV

ΑΤΑΡΒΙΩ

Και τί πάρας ἔσται τῆς σιωπῆς, εἰ ἐγὼ μὲν τὰ ἐκ τῆς
 ἡλικίας πρεσβεία ἀπειτῶν ἀναμένοιμι παρὰ σοῦ γενέσθαι
 τὴν ἀρχὴν μοι τῆς προσφωνήσεως. ἡ δὲ σὴ ἀγάπη ἐπὶ
 πλεῖον βούλοιο τῇ βλαβερᾷ κρίσει τῆς συκοφαντίας ἐγκαρ-
 τερεῖν, Ἄλλ' ὅμως ἐγὼ, τὴν ἐν τοῖς φιλικοῖς ἤτταν νίκης 5
 ἔχειν δόναμιν ἡγησάμενος, ὁμολογῶ σοι μὲν παραχωρεῖν τῆς
 ἐπὶ τῷ δοκεῖν περιγεγενῆσθαι τῆς οἰκειας κρίσεως φιλοτι-
 μίας. Αὐτὸς δὲ πρῶτος ἐπὶ τὸ γράφειν ἦλθον εἰδὼς ὅτι ἡ
 ἀγάπη πάντα στέγει, πάντα ὑπομένει, οὐδαμοῦ ζητεῖ τὸ ἑαυ-
 τῆς διδούτα ἐκκίπτει ποτέ. Ἀταπεινωτος γάρ ὁ κατὰ ἀγά- 10
 πην τῷ πλησίον ὑποτασσόμενος. Ὅπως οὖν καὶ αὐτός, πρὸς
 γοῦν τὸ ἐξῆς τὸν πρῶτον καὶ μέγιστον καρπὸν τοῦ Πνεύ-
 ματος ἐπιδεικνύμενος τὴν ἀγάπην, ἀπορριψῆς μὲν τὸ τῶν
 ὀργιζομένων σκυθρωπὸν ὅπερ ἡμῖν διὰ τῆς σιωπῆς ὑπο-
 φαίνεις, ἀναλάβης δὲ χαρὰν ἐν τῇ καρδίᾳ, εἰρήνην πρὸς 15
 τοὺς ὁμοψύχους τῶν ἀδελφῶν, σπουδὴν καὶ μέριμναν ὑπὲρ
 τῆς τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ Κυρίου διαμονῆς. Γίνωσκε γάρ
 ὅτι, εἰ μὴ τὸν ἴσον ἡμεῖς ἀγῶνα ὑπὲρ τῶν Ἐκκλησιῶν ἀνα-
 λάβοιμεν ὅπόσον ἔχουσιν οἱ ἀντικείμενοι τῇ ὀγιαινούσῃ
 διδασκαλίᾳ εἰς καθάρσεις αὐτῶν καὶ παντελεῖ ἀφανισμόν, 20
 οὐδὲν τὸ κωλύον οἴχεσθαι μὲν παρασυρεῖσθαι ὑπὸ τῶν
 ἐχθρῶν τῇ ἀλήθειαν, παραπολαῦσαι δὲ τι καὶ ἡμεῖς τοῦ

LXV. — Titulus αταρβίω. αταρβίω κριναντι μη γράφε ν δις δια-
 βολην V.

3 μοι οἰα. LC || 4 συκοφαντίας· ἡσυγία; LC 5 νίκης om. P add.
 P^a 7 τῷ· το PM || δοκεῖν· διακω L || 10 βίω· διοπερ LC οὔτε·
 οὔδε C || 11 ὑποτασσόμενος· μ; ὑποτασσόμενος L || 12 -ον om LC
 ordo τοῦ πνεύματος καρπὸν LC || 13 ἐπιδεικνύμενος· ἐνδ- LC || 14
 σιωπῆς· ἀγάπης C || 15 ἀναλάβη, -δα; M || 21 ὑπο· παρ P.

κρίματος, μή πάση σπουδῇ καὶ προθυμίᾳ ἐν ἑανοίᾳ τῇ
πρὸς ἀλλήλους καὶ συμπνοίᾳ τῇ κατὰ Θεοῦ, τὴν ἐνδεχο-
μένην μέριμναν ὑπὲρ τῆς ἐνώσεως τῶν Ἑκκλησιῶν ἐπιδει- 25
ξαμένους Παρακαλῶ οὖν ἐκβαλε τῆς σεαυτοῦ ψυχῆς τὸ
οἶεσθαι μηδεὸς ἑτέρου εἰς κοινωνίαν προσδεῖσθαι. Οὐ γάρ
κατὰ ἀγάπην περιπατοῦντος οὐδὲ πληροῦντός ἐστι τὸν
νόμον τοῦ Χριστοῦ τῆς πρὸς τοὺς ἀδελφούς συναφείας
ἐαυτὸν ἀποτέρμνειν Ἄμα γὰρ κικεῖνο λογίζεσθαι τὴν ἀγα- 31
θὴν σου προαίρεσιν βουλομαι, ὅτι τὸ τοῦ πολέμου κακόν,
κύκλω περιόν, καὶ πρὸς ἡμᾶς ἔδοι ποτέ, κὰν μετ' ἄλλων
καὶ ἡμεῖς τῆς ἐπηρείας παραπολαύσωμεν, οὐδὲ τοὺς συναλ-
γοῦντας ἐδρῆσομεν, διὰ τὸ ἐν καιρῷ τῆς κόθηνίας ἡμῶν
μὴ προκαταβαλέσθαι τοῖς ἡδικοημένοις τὸν τῆς συμπαθείας 35
ἔρανον.

LXVI

ΑΘΑΝΑΣΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

1 Οὐδένα τοσοῦτον ἡγοῦμαι λυπεῖν τὴν παροῦσαν τῶν
Ἑκκλησιῶν κατάστασιν, μᾶλλον δὲ σύγχυσιν, εἰπεῖν ἄλη-
θέστερον, ὅσον τὴν σὴν τιμωρίαν συγκρίνοντα μὲν τοῖς
ἀρχαίοις τανθὺν καὶ παρὰ πόσον ταῦτα ἐκείνων ἐξηλλασκται
λογιζόμενον καὶ ὅτι, εἰ κατὰ τὴν αὐτὴν ὁρμὴν ἐπὶ τὸ χεῖρον 5
ὑπορρέοι τὰ πράγματα, οὐδὲν ἔσται τὸ κωλύον εἰς αὐτοῦ
χρόνου πρὸς ἄλλο τι σχῆμα παντελῶς μεβαρυσθῆναι τὰς
Ἑκκλησίας Ταῦτα πολλάκις ἐπ' ἑαυτοῦ γενόμενος δια-

23 παρῃ : πάσῃ LC || 25-26 ἐπιδειξαμένους : ἐπιδειξαμένους L || 26
σεαυτοῦ : εαυτοῦ M || 28-29 τὸν νόμον ἐντολήν LC || 30 γὰρ δι
LCP¹ || 32 ἡμᾶς ἡμᾶς VPBM || ἄλλοις : εἰσελθοῖ LC || μετ' : μετὰ
τοιν LC || 34 ἐδρῆσας : ἐνθυμίας LC || 35 προκαταβαλίσθαι : προκα-
ταλαδίσθαι P.

LXVI — Non exstat in B. Titulus ἀθανασίῳ ἐπισκόπῳ αλε-
ξανδρείας Maur : τῷ εν:ῷ VPMLC.

1 & ἴσται : ἴσσι LC.

νοήθην, ὅτι, εἰ ἡμῖν οὕτως ἐλθεῖν ἡ τῶν Ἐκκλησιῶν ἡ
 παρατροπὴ καταφαίνεται, ποῖαν τινὰ εἰκὸς ἔχειν ἐπὶ τοῦ 10
 τοῖς ψυχὴν τὸν τῆς ἀρχαίας εὐσταθείας καὶ ὁμονοίας περὶ
 τὴν πίστιν τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ πεπειραμένον. Ἀλλ'
 ὥσπερ τὸ πολὺ τῆς λύπης τὴν σὴν τελειότητα περισταται,
 οὕτως ἡγοῦμεθα προσήκειν καὶ τῆς ὑπὲρ τῶν Ἐκκλησιῶν
 μερίμνης τὸ πλεον τῇ σῇ διαφέρειν φρονήσει. Πάλαι οἶδα 15
 καὶ αὐτός, κατὰ τὴν ἐνυπάρχουσάν μοι μετρίως τῶν πραγ-
 μάτων κατάληψιν, μίαν ἐπιγνοῦς ὁδὸν βοηθείας ταῖς καθ'
 ἡμᾶς Ἐκκλησίαις, τὴν παρὰ τῶν δυτικῶν ἐπισκόπων
 σύμπνοιαν. Εἰ γὰρ βουληθεῖεν ὅν ἀνελαβον ὑπὲρ ἑνὸς ἡ
 δύο τῶν κατὰ τὴν Δύσει ἐπὶ κακοδοξίᾳ φωραθέντων ζήλων, 20
 τοῦτον καὶ ὑπὲρ τῆς παραικίας τῶν καθ' ἡμᾶς μερῶν ἐπι-
 δεῖξασθαι, τάχα ἂν τι γένοιτο τοῖς κοινοῖς ὄφελος, τῶν τε
 κρατούμενων τὸ ἀξιόπιστον τοῦ πλήθους δυσωπουμένων καὶ
 τῶν ἐκασταχοῦ λαῶν ἀκολουθούντων αὐτοῖς ἀναντιρρήτως
 Τίς οὖν ταῦτα διαπράξασθαι τῆς σῆς συνέσεως δυνατό- 25
 τερὸς, Τίς συνιδεῖν τὸ ὅσον δέξυτερος, Τίς ἐνεργῆσαι τὰ
 χρήσιμα πρακτικώτερος, Τίς πρὸς τὴν καταπόνησιν τῶν
 ἀδελφῶν συμπαθέστερος, Τίς τῆς σεμνοτάτης σου πολιτικῆς
 πάσῃ τῇ Δύσει αἰδασιμώτερος; Κατέλιπέ τι μνημόσυνον τῷ
 βίῳ τῆς σῆς ἐπάξιον πολιτείας, τιμωτάτε Πάτερ Τοῦς 30
 μυριαυτοὺς ἐκείνους ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας ἁθλοῦς ἐνὶ τούτῳ
 κατακόσμησον ἔργῳ Ἐκπερψόν τινὰς ἐκ τῆς ἀγίας ὑπὸ σέ
 Ἐκκλησίας ἄνδρας δυνατοὺς ἐν τῇ ὀργαινούσῃ διδασκαλίᾳ
 πρὸς τοὺς κατὰ τὴν Δύσει ἐπισκόπους, διηγήσῃ αὐτοῖς τὰς
 κατασχούσας ἡμᾶς συμφοράς, ὁπόθεν τρόπον ἀντιλήψω 35
 γενοῦ Σαμουὴλ ταῖς Ἐκκλησίαις, πολεμουμένοις
 λαοῖς συγκακοπάθησον, ἀνάγκη εἰρηνικὰς προσευχάς,

12 θεοῦ: κυρίῳ LC 26 το διαν ὁξύτερος om. VM 27 πρακ-
 τικώτερος: -τατος M 28 πολιτικῆς etiam P¹ πολιτικῆς VPML³ 29
 αἰδασιμώτερος: -τατος C 30 κατέλιπέ: -λείπει P 32 ὑπο: τῆς ὑπο
 LC 35 ἡμεῖς: ἡμῖν L

αἰτησον χάριν παρὰ τοῦ Κυρίου εἰρήνης τι μνημόσυνον
ἐναρκῖναι ταῖς Ἐκκλησίαις Οἶδα ὅτι ἀσθενεῖς αἱ ἐπι-
στολαὶ πρὸς συμβουλὴν τοσοῦτου πράγματος Ἄλλ' οὔτε 10
αὐτὰς τῆς παρ' ἐτέρων παρακλήσεως χρῆζεις, οὐ μᾶλλον
γὰρ ἢ τῶν ἀγωνιστῶν οἱ γενναιότατοι τῆς παρὰ τῶν παιδῶν
ὑποφωνήσεως, οὔτε ἡμεῖς ἀγνοοῦντα διδάσκομεν, ἀλλ'
ἐσπουδακότε τὴν ὁρμὴν ἐπιτελομεν

2 Πρὸς μὲν οὖν τὰ λοιπὰ τῆς Ἀνατολῆς Ἰσως σοὶ καὶ
πλειόνων συνεργίας προσδεῖ καὶ ἀνάγκη ἀναμένειν τοὺς ἐκ
τῆς Δύσεως Ἡ μέντοι τῆς κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν Ἐκκλη-
σίας ἐνταῖθα προδήλως τῆς σῆς ἡρτηται θεοσεβείας, ὥστε
τοὺς μὲν οἰκονομῆσαι, τοὺς δὲ καθουχάσαι, ἀποδοῦναι 5
δὲ τὴν ἰσχὺν τῇ Ἐκκλησίᾳ διὰ τῆς συμφωνίας Καὶ γὰρ
ὅτι ὀφείλεις, κατὰ τοὺς σοφωτάτους τῶν ἱατρῶν, τῆς ἐπι-
μελείας ἐκ τῶν καιριωτάτων ἀρχεσθαι, παντὸς ἀκριθέ-
στερον αὐτὸς ἐπίστασαι Τί δ' ἂν γένοιτο ταῖς κατὰ τὴν
οἰκουμένην Ἐκκλησίαις τῆς Ἀντιοχείας ἐπικαιριώτερον, 10
Ἦν εἰ συνέβη πρὸς ὁμόνοιαν ἐπανελθεῖν, οὐδὲν ἐκώλυεν,
ὥστε κεφαλὴν ἐρρωμένην, παντὶ τῷ σώματι ἐπιχορηγεῖν
τὴν ὑγίαν. Τῷ ὄντι δὲ τῆς σῆς δεῖται σοφίας καὶ
ἐναγγελικῆς συμπαθείας τὰ ἐκείνης τῆς πόλεως ἄρρωσ-
τήματα ἢ γὰρ οὐχ ὑπὸ τῶν αἱρετικῶν διατέμνεται μόνον, 15
ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν τὰ αὐτὰ φρονεῖν ἀλλήλοις λεγόντων
διασπᾶται Ταῦτα δὲ ἐνώσαι καὶ εἰς μίαν σῶματος
συναγαγεῖν ἁρμονίαν Ἐκείνου μόνου ἐστὶ τοῦ καὶ τοῖς
ξηροῖς δοστέοις τὴν εἰς νεῦρα καὶ σάρκα πάλιν ἐπάνοδον
τῇ ἀφάρτῳ αὐτοῦ δυνάμει χαρίζομένου. Πάντως δὲ τὰ 20
μεγάλα ὁ Κύριος διὰ τῶν ἀξίων αὐτοῦ ἐνεργεῖ.
Πάλιν οὖν καὶ ἐνταῦθα τῇ σῇ μεγαλοφυίᾳ πρέπειν

38 αἰτησον -σαι M || τοῦ om. L || 40 τοσοῦτου: τοῦ τοσοῦτου
LC || 41 παρακλήσεως ἀλτ.σιν. M.
2 3 τιν om. PM || 6-7 ὁδο ὅτι καὶ γὰρ PM || 10 ἐπικαιριώτερον:
ἐπὶ καιριωτέρον PM || 12 ὥστε ὥστερ εἰ C || 13 ὑγιαν· ὑγιαιεν LC
|| 17 μίαν· εἰς LP¹, 21 ὁ om. LC || αὐτοῦ, αὐτοῦ LC.

τὴν τῶν τηλικούτων διακονίαν ἐλπίζομεν. ὅστε κατα-
στορέσαι μὲν τοῦ λαοῦ τὸν τάρσχον, παῦσαι δὲ τὰς μερι-
κὰς προστασίας, ὑποτάξαι δὲ πάντας ἀλλήλοις ἐν ἀγάπῃ 15
καὶ τὴν ἀρχαίαν ἰσχὺν ἀποδοῦναι τῇ Ἐκκλησίᾳ

LXVII

ΑΘΑΝΑΣΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠῶ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Ἐμοὶ μὲν ἐξαρκούν ἐφάνη ἐν τοῖς προτέροις γράμμασι
πρὸς τὴν σὴν τιμιότητα τοσοῦτον ἐνδείξασθαι ὅτι πᾶν τὸ
κατὰ τὴν πίστιν ἐρρωμένον τοῦ κατὰ τὴν ἀγίαν Ἐκκλησίαν
Ἀντιοχείας λαοῦ εἰς μίαν συμφωνίαν χρή καὶ ἑνωσιν
ἐναχθῆναι, πρὸς τὸ δηλῶσαι ὅτι τῷ θεοφιλεστάτῳ ἱπ- 5
σκότῳ Μελετίῳ δέοι τὰ εἰς μέρη τλείονα νῦν διηρημένα
συνάψαι. Ἐπεὶ δὲ ὁ αὐτὸς οὗτος ὁ ἀγαπητὸς συνδιάκονος
ἡμῶν Δω, ὁ θεὸς ἐναργεστέρην τὴν περὶ τούτων ἐπεζήτησεν
μνήμην, ἀναγκάτως ἐπισημαινόμεθα ὅτι καὶ πάσῃ τῇ Ἀνα-
τολίᾳ δι' ἐδύχης καὶ ἡμῖν τοῖς παντοίως αὐτῷ συνηρμένοις 10
ἐπιθυμητὸν αὐτὸν ἰδεῖν τὴν Ἐκκλησίαν διέποντα τοῦ
Κυρίου, τῇ τε πίστει ἀνεπιληπτον ὄντι καὶ τῷ βίῳ οὐδε-
μίαν πρὸς τοὺς ἄλλους ἐπιδεχόμενον σύγκρισιν καὶ τῷ τοῦ
παντός, ὡς εἰπεῖν, σώματος τῆς Ἐκκλησίας αὐτὸν προε-
στάναι, τὰ δὲ λοιπὰ οἶον μερῶν ἀποτμήματα εἶναι. Ὡστε 15
πανταχόθεν ἀναγκασίῳ τε ὁμοῦ καὶ συμφέρον τῷ ἀνδρὶ
τούτῳ συναφθῆναι τοὺς ἄλλους, ὥστε τοῖς μεγάλοις τῶν
ποταμῶν τοὺς ἐλάττους, περὶ δὲ τοὺς ἄλλους γενέσθαι τινὰ
οἰκονομίαν τὴν κάκεινους πρέπουσαν καὶ τὸν λαὸν εἰρη-
νύουσαν καὶ τῇ σῇ συνέσει καὶ περιβοήτῳ ἀντραχείᾳ καὶ 20

LXVII. — Titulus ἀθανασίῳ ἐπισκοπῷ ἀλεξανδρείας πρὸς αὐτοῦ LC.

4 ordo καὶ ἑνωσιν γρή LC || 7 ο αὐτὸς αὐτοῦ CP² || 11 τοῦ
om. LC || 13 τῷ - το LP² || 15 τὰ δι' ... εἶναι om. P add. P² || 17
ὥσπερ : ὡς παρὰ L.

σπουδῇ ἐπιβάλλουσιν. Πάντως δὲ οὐκ ἔλαθέ σου τὴν ἀνυπερβλήτον φρόνησιν ὅτι ἤδη καὶ τοῖς δημοφύχοις σου τοῖς κατὰ τὴν Δύσιν τὰ αὐτὰ ταῦτα συνήρουν, ὥς δηλοῖ τὰ γράμματα τὰ διὰ τοῦ μακαρίου Σιλουανοῦ κομισθέντα ἡμῖν.

LXVIII

ΜΕΛΕΤΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ

Τέως μὲν ἡβουλήθημεν κατασχεῖν παρ' αὐτοῖς τὸν ἀδελφεότατον ἀδελφὸν Δωρόθεον τὸν συνδιάκονον, ὥστε ἐπὶ τῇ τέλει τῶν πραγμάτων ἀποπεμφθέντες γνωρίσαι δι' αὐτοῦ ἕκαστα τῶν πεπραγμένων τῇ τιμότητι σου Ἐπειδὴ δὲ ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ὑπερτιθέμενοι εἰς πολὺ τοῦ χρόνου 5 παρατετάθημεν, καὶ ἄμα, ὥς ἐν ἀπόροις, βουλὴ τις ἡμῖν ἐνεπίεσε περὶ τῶν προκειμένων, ἀπεστείλαμεν τὸν προαιρημένον ἄνδρα καταλαβεῖν ὁμῶν τὴν δσιότητα καὶ δι' αὐτοῦ τε ἀνενεγκεῖν ἑκαστα καὶ τὸ ὑπομνηστικὸν ἡμῶν ἐπιδείξει, ἵνα, εἰ φανεῖται χρησίμως ἔχειν τὰ παρ' ἡμῶν ἐννοηθέντα, 10 εἰς ἔργον ἔλθῃ παρὰ τῆς ὑμετέρας τελειότητος σπουδασθεῖη. Ὡς δὲ συντόμως εἰπεῖν, γυνώμη ἐκράτησεν ἐπὶ τὴν Ῥώμην διαβῆναι τὸν αὐτὸν τοῦτον ἀδελφὸν ἡμῶν Δωρόθεον διαναστῆσαι τινες τῶν ἀπὸ τῆς Ἰταλίας πρὸς τὴν ἐπίσκεψιν ἡμῶν θαλάσσης χρησαμένους, ἵνα τοὺς 15 ἐμποδίζοντας διαφύγῃσι. Τοὺς γὰρ παραδυναστεύοντας τοῖς κρατοῦσιν εἶδον μηδὲν βουλομένους μήτε δυναμένους ὑπομιμνήσκειν αὐτὸν περὶ τῶν ἐκβεβλημένων, ἀλλὰ τὸ μὴ τι χεῖρον ἰδεῖν ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις γιγνόμενον κέρδος

LXVIII. — Non exstat in B. In titulo ἀντιοχείας om. VPMLC add. Maur || 1 ἡβουλήθημεν· ἐξ- MLCV² || 4 ἐπειδὴ· ἐπὶ LC || 5 ἔ om. VP || 7 προκαταμένους· προκατήν LC || 14 διαναστῆσαι etiam V², διεστῆσαι VC || ἀπο· ἐκ LC || 15 χρησαμένους· χρησιμοποιήσαντες L || 17 βουλομένους· βουλευομένους VM || 19 γιγνόμενον· γινο- LC.

τιθεμένους Εἰ οὖν καὶ τῇ σῇ φρονήσει χρήσιμον εἶναι 20
τὸ βούλευμα παρασταίῃ, καταξιώσεις καὶ ἐπιστολὰς
τυπῶσαι καὶ ὑπαμνηστικά ὑπαγορεύσαι περὶ ὧν χρῆ
διαλεχθῆναι αὐτὸν καὶ πρὸς τίνας "Ὡστε δὲ ἔχειν τινὰ
ἀξιοπιστίαν τὰ γράμματα, συμπαραλήψει πάντως τοὺς
ὁμογνώμονας, κἄν μὴ παρῶσι. Τὰ δ' ἐνταῦθα ἔτι ἐστὶν 25
ἐν ἀδήλῳ τοῦ Εὐριπίου παραγενομένου μὲν, μὴδὲν δὲ
τέως ἐκφάναντος. Ἀπειλοῦσι μέντοι καὶ συνδρομὴν τινα
ὁμογνωμόνων αὐτοῖς ἐκ τε τῆς Ἀρμενίας τῆς Τετραπόλεως
καὶ ἐκ τῆς Κιλικίας.

LXIX

ΑΘΑΝΑΣΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Ἰ "Ὡν ἔκπαλαι περὶ τῆς σῆς τιμιότητος ὑπόληψιν ἔαχο-
μεν, ταύτην ὁ χρόνος προϊὼν ἀεὶ βεβαίῳ, μᾶλλον δὲ καὶ
συναυξέει ταῖς προσθήκαις τῶν κατὰ μέρος ἐπιγινομένων.
Ὅτι, τῶν μὲν ἄλλων τοῖς πλείστοις ἔξαρκεῖ τὸ καθ' ἑαυτὸν 5
ἕκαστον περισκοπεῖν, σοὶ δὲ οὐχ ἱκανὸν τοῦτο, ἀλλ' ἡ
μέριμνά σοι πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν τοσαύτη ὄση καὶ τῆς
ὁδῶς παρὰ τοῦ καινοῦ Δεσπότης ἡμῶν ἐμπιστευθείσης
ἐπίκειται, ὅς γε οὐδένα χρόνον διαλείψεις διαλεγόμενος,
νουθετῶν, ἐπιστέλλων, ἐκπέμπων τινὰς ἑκάστοτε τοὺς
ὑποτιθεμένους τὰ βέλτιστα. Καὶ νῦν δὲ ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ 10
πληρώματος τοῦ ὑπὸ σέ κλήρου τὸν αἰδεσιμώτατον ἀδελφὸν
Πέτρον ἐκπεμφθέντα μετὰ πολλῆς χαρᾶς ἐδεξάμεθα καὶ
τὸν ἀγαθὸν αὐτοῦ τῆς ἀποδημίας σκοπὸν ἀπεδεξάμεθα, ὅν
ἐπιδίδυνται, κατ' ἐντολὰς τῆς σῆς τιμιότητος, τὰ ἀντι-

23 κα om. M || 23-24ordo ἀξιοπιστίαν τινα LC || 24 συμπαραλη-
ψαι: ~ή VLG.

LXIX. Titulus ἀθανασίῳ ἐπισκοπῷ ἀλεξανδρείας· τῷ αὐτῷ L.
1 1 ἑκπαλαι· ἐκ παλαιῶν LC 5 30' σ. M || 13 αὐτοῦ· ἡ,
ἀποδημίας σκοπὸν [σκοπὸν VPB] σκοπὸν τῆς ἀποδημίας LC.

ταίνοντα προσαγόμενος καὶ τὰ διεσπασμένα συνάπτων 15
 Ὅθεν τι καὶ ἡμεῖς συμβαλέσθαι τῇ περὶ τοῦτο σπουδῇ
 βουλθέντες, ἐνομίσαμεν ἐπιτηδευτάτην ἀρχὴν τοῖς
 πράγμασι δῶσειν, εἰ, ὥσπερ ἐπὶ κορυφὴν τῶν βλῶν τὴν σὴν
 ἀναδράμειμεν τελειότητα καὶ σοὶ συμβούλῃ τε χρῆσαιμεθα 20
 καὶ ἡγεμόνι τῶν πράξεων Ὅθεν καὶ τὸν ἀδελφὸν Θεόδωρον
 τὸν διάκονον τῆς ὑπὸ τὸν τιμιώτατον ἐπίσκοπον Μελέτιον
 Ἐκκλησίας, ἀγαθὸ καχρημένον περὶ τὴν τῆς πίστεως
 ὁρθότητα ζήλῳ καὶ ἐπιθυμοῦντα καὶ αὐτὸν τὴν εἰρήνην
 τῶν Ἐκκλησιῶν ἐπιδεῖν, πρὸς τὴν σὴν θεοσέβειαν 25
 ἀναπέμψαι, ὥστε ταῖς σοῖς ὑποθήκαις ἀκολουθοῦντα (ὡς
 καὶ τῷ χρόνῳ καὶ τῇ τῶν πραγμάτων πείρᾳ καὶ τῷ ὑπὲρ
 τοὺς ἄλλους ἔχει τὴν ἐκ τοῦ Πνεύματος συμβουλίαν
 ἀσφαλεστέρως ποιεῖσθαι δύνασθαι), οὕτως ἐγχειρεῖν τοῖς
 σπουδαζομένοις Ὅν καὶ ὑποδέξῃ δηλονότι καὶ προσ- 30
 θλάψεις εἰρηνικοῖς ὀφθαλμοῖς, στηρίξας τε αὐτὸν τῇ
 διὰ τῶν προσευχῶν βοήθειᾳ καὶ ἐφοδιάσας γράμμασι,
 μᾶλλον δὲ καὶ παραλεύξας τινὰς τῶν αὐτόθεν σπουδαίων
 ἐπὶ τὰ προκείμενα δηγήσεις. Ἐφάνη δὲ ἡμῖν ἀκόλουθον 35
 ἐπισταῖλαι τῷ ἐπισκόπῳ Ῥώμης ἐπισκέψασθαι τὰ
 ἐνταῦθα καὶ δοῦναι γνώμην, ἵνα, ἐπειδὴ ἀπὸ κοινοῦ καὶ
 συνοδικοῦ δόγματος ἀποσταλῆναι τινὰς δύσκολον τῶν
 ἐκείθεν, αὐτὸν αὐθεντήσαι περὶ τὸ πρᾶγμα, ἐκπεξάμενον 40
 ἄνδρας ἱκανοὺς μὲν ὁδοιπορίας πόνους διενεγκεῖν,
 ἱκανοὺς δὲ πρᾶότητι καὶ αὐτονόμῳ ἡθους τοὺς ἐνδιασ-
 τρόφους τῶν παρ' ἡμῖν νουθετῆσαι, ἐπιτηδεύως δὲ καὶ 45
 οἰκονομικῶς κεχρημένους τῷ λόγῳ καὶ πάντα ἔχοντας
 μεθ' ἑαυτῶν τὰ μετὰ Ἀριμῖνον πεπραγμένα, ἐπὶ λύσει
 τῶν κατ' ἀνάγκην ἐκεῖ γενομένων, καὶ, τοῦτο μηδενὸς
 εἰδότος, ἀψοφητὶ διὰ θαλάσσης ἐπιστῆναι τοῖς ὁδοῖς, ὑπὲρ
 τοῦ φθάσαι τὴν αἰσθησιν τῶν ἐχθρῶν τῆς εἰρήνης. 46

16 τοῦτο; τοῦτου P || 20 Θεόδωρον: Δωρόθεον LC || 29 ὑποδέξῃ:
 -ξει B || 36 ἀποσταλῆναι: -λεῖται. B || 38 διενεγκεῖν: ἵκναι LC

2 Ἐπιζητεῖται δὲ κακεῖνο παρὰ τινων τῶν ἐντεθεν, ἀναγκαίως, ὡς καὶ αὐτοῖς ἡμῖν καταφαίνεται, τὸ τὴν Μαρκελλοῦ αἵρεσιν αὐτοὺς ὡς χαλεπὴν καὶ βλαβεράν καὶ τῆς ὀφειναιούσης πίστεως ἀλλοτρίως ἔχουσιν ἐξορίσαι. Ἐπεὶ, μέχρι τοῦ νῦν, ἐν πᾶσιν οἷς ἐπιστελλοῦσι γράμμασι, 5 τὸν μὲν δυσώνυμον Ἄρειον ὄνω καὶ κάτω ἀναβαματίζοντας καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν ἐξορίζοντας οὐ διαλείπουσι, Μαρκελλοῦ δὲ, τῷ κατὰ δίκμετρον ἐκείνῳ τὴν ἀσέβαιαν ἐπιδειξαμένῳ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ὑπαρξιν τῆς τοῦ Μονογενοῦς θεότητος ἀσπασάμενοι καὶ κακῶς τὴν τοῦ Λόγου προσηγορίαν ἐκδεξαμένῳ, οὐδεμίαν μέμψιν ἐπενεγκόντες φαίνονται. Ὅς Λόγον μὲν εἰρησθαι τὸν Μονογενῆ δίδωσι, κατὰ χρεῖαν καὶ ἐπὶ καιροῦ προσελθόντα, πάλιν δὲ εἰς τὸν 10 θεὸν ἐξῆλθεν ἐπαναστρέψαντα, οὔτε πρὸ τῆς ἐξόδου εἶναι οὔτε μετὰ τὴν ἐπάνοδον ὁφεισάμενοι. Καὶ τούτου ἀποδείξεις αἱ παρ' ἡμῖν ἀποκείμεναι βιβλοὶ τῆς ἀδίκου ἐκείνης συγγραφῆς ὑπάρχουσιν. Ἀλλ' ὅμως τοῦτον οὐδαμοῦ διαβάλλοντες ἐφάνησαν, καὶ ταῦτα αἰτίαν ἔχοντες ὡς τὸ ἐξ ἀρχῆς, κατ' ἄγνοιαν τῆς ἀληθείας, καὶ εἰς κοινωνίαν αὐτῶν ἐκκλησιαστικὴν παραδεξάμενοι 20 Ἐκείνου τε οὐ μνησθῆναι πρεπόντως ἀπαιτεῖ τὰ παρόντα, ὥστε μὴ ἔχειν ἀφορμὴν τοὺς θέλοντας ἀφορμὴν, ἐκ τοῦ τῇ σῇ σοιότητι συνάπτειν τοὺς ὀφειλνόντας καὶ τοὺς πρὸς τὴν ἀληθεῖ πλῆστιν δακνύοντας φανεροὺς πᾶσι ποιῆσαι· ὥστε τοῦ λοιποῦ γνωρίζειν ἡμῶς τοὺς ὁμόφρονας 25 καὶ μὴ, ὡς ἐν νυκτομαχίᾳ, μηδεμίαν φύλων καὶ πολέμιων ἔχειν διάκρισιν. Μόνον παρακαλοῦμεν εὐθὺς ὑπὸ τὸν πρῶτον πλοῦν ἀκπεμφθῆναι τὸν προειρημένον διάκονον,

2 2 ὡς om. M || καταφαίνεται : καταφαινετο M || 3 αὐτοῖς : αὐτοῖς MLC || 4 πίστεως : διδασκαλ.α. LC || ἀλλοτρίως : ως ἀλλοτρώως LC || 7 κα τῶν ἐκκλησιῶν ἐξορίζοντες om. P || 8 τῷ τὰ B || 9-10 ὁδο τοῦ μονογενοῦς τῆς θεότητος M || 13 κα om. VBM || 16 ἀποδείξεις : -εις L || 18 διαβάλλοντες : διαβαλοντες LC || 21 μνησθῆναι : μνησθῆσαι M.

ἵνα δυνηθῇ κατὰ γὰρ τὸ ἐφεξῆς ἔτος γενέσθαι τι ὧν
 προσευχόμεθα Ἐκεῖνο δὲ καὶ πρὸ τῶν ἡμετέρων λόγων 30
 συνήσεις τε αὐτὸς καὶ φροντιεῖς δηλονότι ὅπως ἐπισ-
 τάντες, εἰάν Θεὸς θέλῃ, μὴ ἐναφῶσι ταῖς Ἐκκλησίαις τὰ
 σχίσματα, ἀλλὰ τοὺς τὰ αὐτὰ φρονούντας παντὶ τρόπῳ
 εἰς ἑνωσιν συνελάσῃσι, κἂν τινὰς ἰδίας τῶν πρὸς ἀλλή-
 λους διαφορῶν ἀφορμὰς ἐδρῶσιν ἔχοντας, ὑπὲρ τοῦ μὴ 35
 τοῦ ὀρθοδοξοῦντα λαὸν εἰς πολλὰ κατατέμνεσθαι μέρη
 τοῖς προσετώσει συναφιστάμενον Πάντα γὰρ δεῖ σπουδάζειν
 δεύτερα ἡγήσασθαι τῆς εἰρήνης καὶ πρὸ παντὸς τῆς
 κατὰ Ἀντιόχειαν Ἐκκλησίας ἐπιμεληθῆναι, ὥς μὴ
 ἀσθενεῖν ἐν αὐτῇ τὴν ὁρθὴν μερίδα περὶ τὰ πρόσωπα 40
 σχιζομένην Μᾶλλον δὲ τούτων ἀπάντων καὶ αὐτὸς εἰς
 ὕστερον ἐπιμελήσῃ, ἐπειδὴν, ὅπερ εὐχόμεθα, Θεοῦ
 συνεργουντός, σοὶ πάντας λάβῃς τὰ τῆς καταστάσεως τῶν
 Ἐκκλησιῶν ἐπιτρέποντας.

LXX

ΑΝΕΠΙΓΡΑΦΟΣ ΠΕΡΙ ΣΥΝΟΔΟΥ

Ἀρχαίως ἀγάπης θεσμούς ἀνανκοῦσθαι καὶ Πατέρων
 εἰρήνην, τὸ οὐράνιον δῶρον Χριστοῦ καὶ σωτήριον
 ἀπομαρτυρῶν τῷ χρόνῳ, πάλιν πρὸς τὴν ἀκμὴν ἐπαν-
 αγαγεῖν ἀναγκαῖον μὲν ἡμῖν καὶ ὠφέλιμον, τερπνὸν δὲ εὖ
 οἶδα ὅτι καὶ τῇ σῇ φιλοχρίστῳ διαθήσει καταφανήσεται 5
 Τί γὰρ ἂν γένοιτο χαριέστερον ἢ τοὺς τοσούτῳ τῷ
 πλήθει τῶν τόπων διηρημένους τῇ διὰ τῆς ἀγάπης ἐνώσει

29 τι οὐκ PBM || 30 δ. καὶ διὰ PBM || 31 συνήσεις: συν.π. LC
 || 32 θεός: ο θεός M, τα: ἐκκλησία, τα, ἐκκλησίας C || 33 σχί-
 ματα σχίσματα B || 35 εὐρύς: ἔχον: σ: τυχεῖσιν ἔχοντες VBM || 42
 ἐπιμελήσῃ, -σι: B τινῶν, αὐτὴ ἐπιμελήσῃ M.

LXX — Exstat tantum in LC.

5 φιλοχρίστῳ: φιλοχρίστῳ C || 6 ἡ: εἰ L.

καθορᾶν εἰς μίαν μελῶν ἁρμονίαν ἐν σώματι Χριστοῦ
 δεδέσθαι, Ἡ Ἀνατολὴ πᾶσα σχεδόν, τιμώτατε Πάτερ,
 (λέγω δὲ Ἀνατολὴν τὰ ἀπὸ τοῦ Ἰλλυρικοῦ μέχρις Αἰγύ- 10
 πτου) μεγάλῃ χειμῶνι καὶ κλύδωνι κατασειεταί, τῆς πάλαι
 μὲν σπαρείσης αἰρέσεως ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ τῆς ἀληθείας
 Ἀρείου, νῦν δὲ πρὸς τὸ ἀναλαχυντον ἀναφανείσης καὶ
 εἰσὶν εἰς ῥίζης πικρᾶς καρπὸν δλέθριον ἀναδιδούσης,
 κατακρατούσης λοιπὸν διὰ τὸ τοὺς μὲν καθ' ἑκάστην 15
 παρειαίαν προσεστώτας τοῦ ὁρθοῦ λόγου ἐκ συκοφαντίας
 καὶ ἐπηρείας τῶν Ἑκκλησιῶν ἐκπεσεῖν, παραδοθῆναι δὲ
 - ἰς αἰχμαλωτίζουσι τὰς ψυχὰς τῶν ἀκραιοτέρων τῆν τῶν
 πραγμάτων ἰσχύν. Τοῦτων μίαν προσεδοκῆσαμεν λύσιν
 τὴν τῆς ὑμετέρας εὐσπλαγχνίας ἐπισκεψιν, καὶ ἐψυχα- 20
 γώγησεν ἡμᾶς ἀεὶ τὸ παράδοξον τῆς ὑμετέρας ἀγάπης
 ἐν τῇ παρελθόντι χρόνῳ, καὶ φήμῃ φαιδρύτερῃ πρὸς
 βραχὺ τὰς ψυχὰς ἀνεργώσθημεν ὥς ἐσομένης ἡμῖν τινος
 ἐπισκέψεως παρ' ὑμῶν Ὡς δὲ διημάρτομεν τῆς ἐλπίδος,
 μηκέτι στέγοντες ἤλθομεν ἐπὶ τὴν διὰ τοῦ γράμματος 25
 ἡμῶν παράκλησιν διαναστῆναι ὑμᾶς πρὸς τὴν ἐντίληψιν
 ἡμῶν καὶ ἀποστελεῖν τινὰς τῶν ὁμοφύλων, ἢ τοὺς
 συμβιβάζοντας τοὺς διεστῶτας, ἢ εἰς φύλιν τὰς
 Ἑκκλησίας τοῦ Θεοῦ ἐπανάγοντας, ἢ τοὺς γοῦν αἰτίους
 τῆς ἀκαταστασίας φανερωτάρους ὑμῖν καθιστῶντας, 30
 ὥστε καὶ ὑμῖν φανερὸν εἶναι τοῦ λοιποῦ πρὸς τίνος
 ἔχειν τὴν κοινωνίαν προσήκε. Πάντως δὲ οὐδὲν καινὸν
 ἐπιζητοῦμεν, ἀλλὰ τοῖς τε λοιποῖς τῶν πάλαι μακαρίων
 καὶ θεοφιλῶν ἀνδρῶν σύνηθες καὶ διαφερόντως ὑμῖν
 Οἶδαμεν γάρ μνήμης ἀκαλουθίᾳ, παρὰ τῶν πατέρων 35
 ἡμῶν αἰτηθέντων καὶ ἀπὸ γραμμάτων τῶν ἔτι καὶ
 νῦν πεφυλαγμένων παρ' ἡμῖν διδασκόμενοι, Διονύσιον,
 ἐκείνον τὸν μακαριώτατον ἐπίσκοπον παρ' ὑμῖν ἐπὶ τε

ἐρβότῃτι πίστεως καὶ τῇ λοιπῇ ἀρετῇ διαπρέψαντα
ἐπισκεπτόμενον διὰ γραμμάτων τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν 60
τῶν Καισαρέων καὶ παρακαλοῦντα τοὺς πατέρας ἡμῶν διὰ
γραμμάτων καὶ πέμπειν τοὺς ἀπολυτρομένους ἐκ τῆς
αἰχμαλωσίας τὴν ἀδελφότητα Ἐν χαλεπωτέρω δὲ νῦν καὶ
σκυθρωποτέρω τὰ καθ' ἡμῶς καὶ πλείονος δεόμενα τῆς
ἐπιμελείας Ὁ δὲ γὰρ οἰκοδομημάτων γένων καταστροφῇ, 65
ἀλλ' Ἐκκλησιῶν ἄλῳσιν ὀδυρόμεθα οὐδὲ δουλείαν σωμα-
τικὴν, ἀλλ' αἰχμαλωσίαν ψυχῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν
ἐνεργουμένην παρὰ τῶν ὑπερμαχοῦντων τῆς αἰρέσεως
καθορώμεν. Ὡστε, εἰ μὴ ἤδη διανασταίητε πρὸς τὴν
ἀντίληψιν, μικρὸν ὀσπερ οὐδὲ οἷς ὀρέξετε τὴν χεῖρα 70
ἐύρησπετε, πάντων ὑπὸ τὴν ἐπικράτειαν τῆς αἰρέσεως
γενομένων.

LXXI

ΓΡΗΓΟΡΙΩ ΝΑΖΙΑΝΖΗΝΩ

1 Ἐδεξάμην τὰ γράμματα τῆς εὐλαθείας σου διὰ τοῦ
αἰδεσιμωτάτου ἀδελφοῦ Ἑλληνίου, καὶ ὅσα ἐνέφηνας ἡμῖν
αὐτός, ταῦτα γυνῶς διηγησαμένου ἀκούσαντες, ὅπως μὲν
διετέθημεν οὐκ ἀμφιδόλλεις πάντως. Πλὴν ἀλλ' ἐπειδὴ 5
ἐκρίναμεν πάσης λύπης ἀνωτέραν ποιῆσθαι τὴν πρὸς σέ
ἀγάπην, ἔδεξάμεθα καὶ ταῦτα ὡς ἦν προσήκου, καὶ
εὐχόμεθα τῷ ἀγίῳ Θεῷ τὰς λειπομένας ἡμέρας ἡ ὥρας
οὕτω διαφυλαχθῆναι ἐν τῇ περὶ σέ διαθέσει ὡς καὶ ἐν τῷ
κατόπιν χρόνῳ, ἐν ᾧ οὐδὲν ἡμῖν αὐτοῖς οὔτε μικρὸν οὔτε
μεῖζον ἐλλειλοῖσθαι συνέγνωμεν. Εἰ δὲ ὁ δαίμων ἔρτι παρα- 10
κόψαι φιλοτιμούμενος πρὸς τὸν βίον τῶν χριστιανῶν, εἴτα

LXXI. — Exstat neque in M neque in L. Titulus γρηγορίῳ
ναζιανζηνῷ γρηγορίῳ βασιλεῖος C.

1 1 εὐλαθείας σου : σὺς εὐλαθείας C || 3 διηγησαμένου : διηγῆσατο
C || ὅπως μὲν : δι ὅπως C || 8 οὕτω am. C.

οἶδμενος αὐτῷ σεμνότητά τινα φέρειν τὸ ἡμῖν συνανα-
 τριβεσθαι, ἃ τε οὐκ ἤκουσε κατασκευάζει καὶ ἃ μὴ
 ἐνόησεν ἐξηγείται, θαυμαστὸν οὐδὲν Ἄλλ' ἐκεῖνο
 θαυμαστὸν καὶ παράδοξον, ὅτι τούτων ἀκροατὰς ἔχει 15
 τοὺς γνησιωτάτους μοι τῶν παρ' ὑμῖν ἀδελφῶν, καὶ οὐκ
 ἀκροατὰς μόνον, ἀλλὰ καὶ μαθητάς, ὥς ἔοικεν Εἰ γάρ καὶ
 ἄλλως ἦν παράδοξον τοιοῦτον μὲν εἶναι τὸν διδάσκοντα,
 τοιούτους δὲ τοὺς ἀναχομένους, ἐμὲ δὲ τὸν διασυστρεφόμενον,
 ἄλλ' οὐδὲν τῶν καιρῶν ἢ καταστροφή ἐπαίδευσεν ἡμᾶς πρὸς 20
 μηδὲν δυσκολίνειν. Πάλαι γάρ τὰ τούτων ἀτιμότερα
 συνήθη ἡμῖν γέγονε διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν Ἐγὼ τοίνυν,
 εἰ μὲν οὐδέπω τοῖς αὐτοῦ ἀδελφοῖς δέδωκα πείραν τῆς
 ἑμαυτοῦ περὶ τὸν Θεὸν προαιρέσεως, οὐδὲ νῦν ἔχω 25
 ἀποκρίνασθαι Οὐς γάρ οὐκ ἔπεισεν ὁ μακρὸς χρόνος, 25
 πῶς συμπεῖσαι ἐπιστολῇ βραχεῖα Εἰ δὲ ἐκεῖνα αὐτάρκη,
 λήροι νομιζέσθωσαν τὰ παρὰ τῶν διαβαλλόντων Πλήν
 γε ὅτι, εἴαν ἐπιτρέψωμεν στόμασιν ἀχαλινώτοις καὶ
 καρδίαις ἀπαιδευτοῖς λαλεῖν περὶ ὧν ἂν ἐβέλωσιν καὶ
 ἔτοιμα ἔχωμεν πρὸς ὑποδοχὴν τὰ ὅσα, οὐ μόνον ἡμεῖς τὰ 30
 τῶν ἄλλων παραδεξόμεθα, ἀλλὰ καὶ ἕτεροι τὰ ἡμέτερα

2 Τούτων δὲ αἰτίων ἐκεῖνο, ὃ πάλαι μὲν παρεκάλουν μὴ
 γίνεσθαι, νῦν δὲ ἀπαγορεύσας σιωπᾷ, τὸ μὴ συντυγχάνειν
 ἡμᾶς ἀλλήλοις Εἰ γάρ κατὰ τε τὰς ἀρχαίας συνθήκας
 καὶ κατὰ τὴν ὀφειλομένην νῦν ταῖς Ἐκκλησίαις παρ'
 ἡμῶν ἐπιμέλειαν τὰ πολλὰ τοῦ ἑνιαυτοῦ μετ' ἀλλήλων 5
 διήγομεν, οὐκ ἂν ἐδώκαμεν πάροδον τοῖς διαβάλλουσι Σὺ
 δὲ, εἰ δοκεῖ, τούτους μὲν εἰς χαίρειν, αὐτοὺς δὲ παρακλη-
 θητι συγκαμῖν ἡμῖν εἰς τὸν προκείμενον ἡμῖν ἀγῶνα καὶ

17 οὐδὲ γὰρ εἰ VPB || 19 το-ούτους δὲ τοὺς ἀναχομένους om. C ||
 ἀναχομένους. ἀνταγ- B || 23 αὐτοῦ ἐκτος V 24 προ-αίρεσις,
 αἵρεσις C || 26 συμπεῖσαι : νῦν πείρε B || 28 εἰν- ἐν C || 29 ἐβέλω-
 σιν : ἐβλώσιν C.

23 τε om. C || 4-5 οὐδὲ παρ' ἡμῶν ταῖς ἐκκλησίαις C 6 σ. : σοί
 C || 8 συγκαμῖν συγκαμῖναι C || συγκαμῖναι ἡμῖν, συγκαμῖναι V || προ-
 κείμενον ἡμῖν : προκείμενον C.

συντυχεῖν μεθ' ἡμῶν τῷ καθ' ἡμῶν στρατευομένῳ Ἡ γάρ ὀφθαίς μόνον ἐφέξεις αὐτοῦ τὴν δρμὴν. ἢ τοὺς συγκροτούμενους ἐπὶ τῷ καταστρέψασθαι τὰ τῆς πατρίδος πράγματα διαλύσεις γνώριμον αὐτοῖς καταστήσας ὅτι αὐτός, τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι, τοῦ καθ' ἡμᾶς συλλόγου κατάρξεις, καὶ φρόξεις πᾶν ὀδικον στόμα τῶν λαλούντων κατὰ τοῦ Θεοῦ ἀνομίαν. Κἂν ταῦτα γένηται, αὐτὰ τὰ πράγματα 15 δείξει τις μὲν ὁ κατακολουθῶν σοι ἐπὶ τὰ καλά, τις δὲ ὁ μετοκλάζων καὶ προδιδούς δειλίᾳ τὸν λόγον τῆς ἀληθείας. Ἐὰν δὲ τὰ τῆς Ἐκκλησίας προδιδόμενα ἢ ὀλίγος μοι λόγος διὰ βημάτων πείθῃν τοὺς τοσούτου με τιθεμένους δέξιον ὅσου ἂν τιμῇσωνται ἄνθρωποι οὐπω αὐτοὺς 20 μετρεῖν δεδωγαμένοι. Μετ' οὐ πολὺ γάρ, τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι, ἢ διὰ τῶν ἔργων ἀπόδειξις τὰς συκοφαντίας ἐλέγξει, διότι προσδοκῶμεν ὑπὲρ τοῦ λόγου τῆς ἀληθείας τάχα μὲν τι καὶ μείζον πείσασθαι εἰ δὲ μή, πάντως γε τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν πατρίδων ἀπελαθθήσονται. Ἐὰν δὲ 25 καὶ μηδὲν τῶν ἐλπιζομένων γένηται, οὐ μακρὰν ἔστι τὸ Χριστοῦ δικαστήριον. Ὡστε, τὴν συντυχίαν εἰ μὲν διὰ τὰς Ἐκκλησίας ἐπιζητεῖς, ἔτοιμος συνδραμεῖν ὅπου περ ἂν προκαλῇ εἰ δὲ ἵνα τὰς συκοφαντίας διαλύσω, οὐ σχολή μοι νῦν ἀποκρίνασθαι περὶ τούτων 30

9 ἦ· εἰ C || 10 οφθαίς· ὀφθαί, C || ἐφέξεις· ἔς· C || ἢ· καὶ C || 13 κατάρξεις· κατάρχεις C || 14 τοῦ om C || 14-15 ordo κατὰ θεοῦ λαλούντων C || 15 πᾶν ἂν C || γίνονται· γίνονται PB || 16 τις καλῶ om B || 18 ὀλίγος· οὐδείς C || 19 τοὺς om. P || ordo τιθεμένων με VPB || 20 ἂν· ἂν με C || ἄνθρωποι· οἱ ἄνθρωποι C || ἐαυτοὺς· ἑαυτοί, C || 23 ὅς· ὅ· C || 24 πείσασθαι· πείθεσθαι B || 27 /οιστοῦ τοῦ /ριστοῦ C || 26-27 ordo /ριστοῦ τοῦ δικαστήριον C || 27 ordo· ἵνα τὴν συντυχίαν C || 30 ἀποκρίνασθαι· ἀντισταθῆναι C.

LXXII

ΗΣΥΧΙΩ

Οὐδὰ σου καὶ τὴν περὶ ἡμᾶς ἀγάπην καὶ τὴν περὶ τὰ καλὰ σπουδὴν διόπερ, χρήζων δυσωπήσαι τὸν ποθεινότατον υἱὸν Καλλιοθένην, ἡγησάμην, εἰ κοινωνόν σε λάβοιμι τῆς φροντίδος, βῆον κατορθώσῃς τὸ σπουδαζόμενον Αελύπηται ὁ ἀνὴρ κατὰ τοῦ λογιωτάτου Εὐστοχίου, καὶ λελύπηται ⁵ δικαίαν λύπην. Ἐγκαλεῖ αὐτοῦ τοῖς οἰκέταις θράσος κατ' αὐτοῦ καὶ ἀπόνοιαν τοῦτον ἐξιοῦμεν παρακληθῆναι, ἀρκεσθέντα τῷ φόβῳ ὅν ἐφόβησεν αὐτοὺς τε τοὺς θρασυνημένους καὶ τοὺς τούτων δεσπότας, καταλύσαι τὴν φιλονεικίαν δόντα τὴν χάριν Οὕτω γὰρ ἀμφοτέρω ¹⁰ ὑπάρχει καὶ τὸ παρὰ ἀνθρώποις σεμνόν καὶ τὸ παρὰ Θεῷ εὐδόκιμον, ἐάν τῷ φόβῳ θελήσῃ τὸ μακρόθυμον ἀναμιξαι Αὐτός τε οὖν, εἰ τίς σοι προυπάρχει φιλία πρὸς τὸν ἄνδρα καὶ συνήθεια, αἰτήσων παρ' αὐτοῦ τὴν χάριν ταύτην, καί, οὖς ἐάν γνῶς ἐν τῇ πόλει δυναμένους αὐτόν ¹⁵ δυσωπήσαι, κοινωνοὺς λαβὲ τῆς φροντίδος κίπων αὐτοῖς ὅτι τὸ γινόμενον ἐμοὶ μάλιστα σεχαρισμένον ἔσται. Καὶ ἀπόπεμψαι τὸν συνδιάκονον πρᾶξαντα ὅν ἐνεκεν ἀπεστάλη. Αἰσχύνομαι γάρ, καταφυγόντων πρὸς με τῶν ἀνθρώπων, μὴ δυνηθῆναι αὐτοῖς γενεσθαι τι χρήσιμον ²⁰

LXXII. — 1 περι πρὸς LC || 3 κοινωνον etiam V^o κοινόν VB || 6-7 ordo κα' αὐτοῖσιν κα' αὐτοῦ LC || 7-8 παρακληθῆναι ἀρκεσθέντα ἀρκεσθῆναι παρακληθέντα LC || 8 τε om C || 11 παρὰ LC || 13 σοι om. LC || 13-16 ordo πρὸς τὸν ἄνδρα φιλία LC || 18 ὥν: τι ὥν LCP^o.

LXXIII

ΚΑΛΛΙΣΘΕΝΕΙ

1 Ἡὐχαρίστησα τῷ Θεῷ τοῖς γράμμασιν ἐντυχὼν τῆς
 εὐγενείας σου, πρῶτον μὲν ὅτι ἀνδρὸς τιμῶν ἡμῶς
 προαιρουμένου ἀφίκετό μοι προσηγορία (καὶ γὰρ πολλοὶ
 μὲν ἀξίαν τιθέμεθα τῶν ἀρίστων ἀνδρῶν τὴν συντυχίαν),
 δεύτερον δὲ εἰς εὐφροσύνην, τὸ μνήμης ἀγαθῆς τυγχάνειν. 5
 Σύμβουλον δὲ μνήμης γράμματα, ὥστε ἐπειδὴ ἐδεξάμην καὶ
 κατέμαθον τὸν ἐν αὐτοῖς νοῦν, ἐθαύμασα ὅπως, τῷ ὄντι,
 κατὰ τὴν πάντων ὑπόληψιν, πατρικὴν ἡμῖν ἀπέσειμας τὴν
 αἰδῶ. Τὸ γὰρ φλεγμαίνοντα καὶ ὀργισμένον καὶ ὀρμήσαντα
 πρὸς τὴν τῶν λαλυπηκότων διμυκνὰ παραλῦσαι μὲν τὸ 10
 πολὺ τῆς σφοδρότητος, ἡμῶς δὲ τοῦ πράγματος κυρίου
 ποιήσασθαι, ἔδωκεν ἡμῖν εὐφρανθῆναι ὥς ἐπὶ τέκνῳ
 πνευματικῷ. Ἀντί οὖν τούτων τί ἄλλο λειπομένον ἔστιν ἢ
 εὐχεσθαι σοὶ τὰ ἀγαθὰ, φίλοις μὲν σε ἡδίστον εἶναι,
 ἐχθροῖς δὲ φοδερόν, πᾶσι δὲ ὁμῶς αἰδέσιμον, ἵνα καὶ οἱ 15
 τῶν προσηκόντων τί ἑλλειοπότες, αἰσθῶσιν λαβόντες τῆς
 ἐν σοὶ πραότητος, ἑαυτῶν καθάψωνται ὅτι εἰς τοιοῦτόν σε
 ὄντα ἐξήμαρτον.

2 Ἐπειδὴ δὲ προσέταξας τοὺς οἰκέτας ἐπὶ τὸν τόπον ἐν
 ᾧ τὴν ἀταξίαν ἐπεδείξαντο διαχθῆναι, ἀξίῳ τὸν σκοπὸν
 μαθεῖν καθ' ὃν ἐπιζητεῖ τοῦτο ἡ χρηστότης σου. Εἰ μὲν
 γὰρ αὐτὸς παρέσει, καὶ αὐτὸς εἰσπράξει τῶν τετολημ- 5
 μένων τὴν δίκην, παρέσονται μὲν οἱ παῖδες. Τί γὰρ ἄλλο

LXXIII. — 1 1 ὑγαρίστησα: εἰ- B || 2 ὅτι om. L || 3-4 πολλοῦ
 μῖν: πολλοῦ μοι L πολλοῦ C „ 5 δε om. L || 8 ἡμῖν om. L || ἀπί-
 νειμας -μης VPBM -μα C || 12 οκ om. C || 17 ἑαυτῶν am. L || 17-
 18 ordo ὄντα σε ML

2 1 δε: οὖν LC || 2 διαχθῆναι: διαδεχθῆναι. C || 4 παρίσει: -ση
 VMLC || εἰσπράξει: -εξ VMLC

δεῖ γενέσθαι, εἰ τοῦτό σοι κέκριται, Πλὴν ἄλλ' ἡμεῖς οὐκ οἶδαμεν ποίαν ἔτι χάριν εὐληφότες ἐσόμεθα, ἐάνπερ μὴ ἐξαρκέσωμεν ἐξελεσθαι τοὺς παῖδας τῆς τιμωρίας. Εἰ δὲ αὐτόν σε ἢ ἐπὶ τῆς λεωφόρου ἀσχολία καθέξει, τίς δ' ὑποδεχόμενος ἐκεῖ τοὺς ἀνθρώπους. Τίς δὲ ὁ μέλλον 10 αὐτοὺς ἀντὶ σοῦ ἀμύνασθαι, Ἄλλ' εἰ δοκεῖ σοι ἐλθεῖν αὐτοὺς εἰς ὄψιν καὶ τοῦτο πάντως κέκριται, μέχρι Σποῦμων κέλευσον γενέσθαι αὐτῶν τὴν παράστασιν καὶ αὐτοὺς δείξον σεαυτοῦ τὸ πρῶτον τοῦ ἡθους καὶ μεγαλόθυμον. Λαβὼν γάρ ὑποχειρίους τοὺς παροξύναντας, καὶ ἐν τούτῳ 15 τὸ ἀκαταφρόνητον τῆς σεαυτοῦ ἀξίας ἐπιδειξάμενος, ἔφας αὐτοὺς ἀβλαβεῖς, ὥς ἐν τοῖς προτέροις γράμμαισι παρεκαλέσαμεν, ἡμῖν μὲν διδοὺς τὴν χάριν, παρὰ δὲ Θεοῦ τὴν ἐφ' οἷς ποιεῖς ἀντίδοσιν ἐκδεχόμενος.

3 Καὶ ταῦτα λέγω οὐχ ὥς οὕτως ὀφείλοντος τελεσθῆναι τοῦ πράγματος, ἀλλὰ συνενδιδούς τῃ ὁρμῇ σου, καὶ φοβούμενος μὴ τι ὑπολείπηται ἀπεπτον τοῦ θυμοῦ, καὶ ὥσπερ ἐπὶ τῶν φλεγμαινόντων βεβλαμῶν καὶ τὰ ἀπαλῶτατα τῶν βοηθημάτων ὀδυνηρὰ φαίνεται, οὕτω καὶ νῦν ὁ 5 ἡμέτερος λόγος ἐξαγριάνῃ σε μᾶλλον ἢ καταστείλῃ. Ἐπεὶ τὸ πόμπρεπέστατον ἦν καὶ σοι μέγιστον κόσμον ἐνεγκεῖν δυνάμενον καὶ ἐμοὶ ἀρκοῦν πρὸς τοὺς ἐμμευτοῦ φίλους καὶ ἡλικιώτας εἰς σεμνολόγημα, τὸ ἡμῖν ἐπιτραπηθῆναι τὴν ἐκδίκησιν. Πάντως δὲ εἰ καὶ ὁμώμοσται σοι δοῦναι αὐτοὺς 10 εἰς τιμωρίαν κατὰ τοὺς νόμους, οὔτε ἡ περ' ἡμῶν ἐπιτιμήσεις ἐλάττων ἐστὶν εἰς ἐκδίκησιν, οὔτε ὁ θεῖος νόμος ἀτιμώτερος τῶν ἐμπολιτευομένων τῷ βίῳ νομίμων. Ἄλλ'

7 οἶδαμεν οἶδε VPBM | 9-10 τίς ὁ ὑποδεχόμενος ἐκεῖ τοὺς ἀνθρώπους om. P add P^a || 11 ἀμύνασθα ἀμυνάσθαι B | 11 12 ordo αὐτοῖς ἐλθεῖν LC | 13 ordo αὐτῶν γενέσθαι LC | 14 σεαυτοῦ· -τον B | 15 παροξύναντας -όντας BL₂ || 16 σεαυτοῦ· σεαυτοῦ L.

3 3 ὑποκαταπῆται· ὑποκαταπῆται C || 4-5 ἀπαλῶτατα -ώτατα M || 6 ἐξαγριάνῃ -νεῖ L || καταστείλῃ· κατασταλεῖ L || ἐπικ. ἐπ' VB || 10-11 αὐτοὺς εἰς· αὐτοὺς LC.

ἦν δυνατόν αὐτοὺς ἐνταῦθα ἐπιστραφέντας τοῖς ἡμετέροις
 νομίμοις, ἐν οἷς καὶ αὐτὸς τὴν ἐλπίδα ἔχεις τῆς σωτηρίας, 15
 καὶ σὲ τῆς ἐπὶ τῷ ὅρκῳ ἀναγκῆς ἐλευθερώσαι, καὶ αὐτοὺς
 σύμμετρον τοῖς ἡμαρτημένοις ἐκπληρῶσαι τὴν δίκην
 Ἄλλὰ πάλιν μακρὰν ποιῶ τὴν ἐπιστολὴν Ὑπὸ γὰρ τοῦ
 σφόδρα σπουδάζειν πίθανός σοι γενέσθαι, οὐδὲν τῶν εἰς
 διάνοιαν ἐρχομένων ἀποσιωπῆσαι ἀνέχομαι φοβούμενος 20
 μὴ παρὰ τοῦτο ἀπρακτός μοι ἡ αἵτησις γένηται ἔλλει-
 πῶς μου τὴν διδασκαλίαν ποιησαμένου. Ἄλλ', ὦ τιμωτάτε
 καὶ γνήσιον θρέμμα τῆς Ἐκκλησίας, βεβαιώσον καὶ ἐμοὶ
 τὰς ἐλπίδας, ὅς ἔχω νῦν ἐπὶ σοί, καὶ τὰς πάντων συμ-
 φώνως περὶ τῆς σῆς ἐμμελείας καὶ πραότητος μαρτυρίας, 25
 καὶ ἐπίστελον τῷ στρατιώτῃ ἀπαλλαγῆναι ἡμῶν ἐν τάχει.
 ὅς νῦν γε οὐδὲν ἐπαχθείας οὐδὲ ὀδρεως ἐλλέλοιπε, μᾶλλον
 αἰρούμενός σε μὴ λυπησάι ἢ πάντας ἡμᾶς οἰκειοὺς ἔχειν
 καὶ φίλους.

LXXIV

MARTINIANΩ

1 Ἐμὲ τί οἶται, πόσον ποτ' ἐν τιμήσασθαι τὸ εἰς ταυτὸν
 ποθ' ἡμᾶς ἀλλήλοις ἐλθεῖν καὶ ἐπὶ πλείον σοι συγγενέσθαι
 ὥστε πάντων ἀπολαῦσαι τῶν ἐν σοὶ καλῶν, Καὶ γὰρ, εἰ
 μέγα πρὸς μαρτυρίαν παιδεύσεως τὸ πολλῶν ἀνθρώπων
 ἰδεῖν ὅσους καὶ νόον γινῶναι, τοῦτο οἶμαι δι' ὀλίγου 5
 χαρίζεσθαι τὴν σὴν ὁμιλίαν Τί γὰρ διαφέρει πολλοὺς
 ἰδεῖν κατὰ μέρος ἢ ἓνα τὸν πάντων ὁμοῦ τὴν πείραν
 ἀναδεξάμενον; Μᾶλλον δὲ ἐγὼ καὶ πλείστον ἀν ἔχειν εἴ-

16 αὐτοὺς· αὐτῶν Μ | 19 πίθανος· πίθανός Β 21 22 ἔλλειπῶς·
 ἔλλειπῶς VLC 22 διδασκαλίαν· διάνοιαν L „ τιμω-ατε -τον LC ||
 28 μὴ οἶται VM add. V².

LXXIV. — Titulus μαρτινιανω om. L.

1 1 ἐμὲ· ἐμὲ δι L 5 ὀλίγον· ὀλίγων L | 7 τον· τῶν VPBM.

ποιμι τὸ διάφορον ὅσα ἀταλαιπωρον τὴν γνῶσιν τῶν
καλῶν προξενεῖ καὶ καθαρὰν τῆς πρὸς τὸ χεῖρον ἐπιμιξίας 10
συνάγει τὴν ἱστορίαν τῆς ἀρετῆς. Εἴτε γάρ πρῶτις
ἀρίστη, εἴτε λόγος μνήμης δέξιος εἴτε πολιτεῖαι ἀνδρῶν
ὑπερπεφυκότων τοὺς ἄλλους, πάντα σου τῷ ταμειῷ τῆς
ψυχῆς ἐναπόκειται. Ὡστε οὐκ εἰς ἐνιαυτὸν μόνον, ὥς δ
Ἀλκίνοους τοῦ Ὀδυσσεως, ἀλλ' εἰς πάντα μου τὸν βίον 15
ἐδξαίμην ἂν σου ἀκούειν, καὶ μακρὸν ἂν μοι γενέσθαι
τοῦτου γε ἕνεκα τοῦτου, καὶ ταῦτα δυσχερῶς πρὸς αὐτὸν
διακείμενος. Τί δή ποτ' οὖν ἐπιστέλλω νῦν, παρῆναι δέον,
"Ὅτι με κάμνουσα ἡ πατρίς ἐπαίγει πρὸς ἑαυτήν. Οἶα γάρ
πέπονθεν οὐκ ἄγνοεις, δὲ ἄριστε διὰ Πενθεῶς τρόπον 20
Μαινάδες ὄντως τινές, δαίμονες, αὐτὴν διεσπάσαντο
Διαφροσὶ γάρ αὐτὴν καὶ ἐπιδιαιροῦσιν, ὥσπερ οἱ κακοὶ
τῶν ἰατρῶν χαλεπώτερα τὰ ἔλκη ποιοῦντες τῇ περ'
ἑαυτῶν ἀπειρία. Ἐπεὶ οὖν κέκμηκε κατατεμνομένη,
λείπεται αὐτὴν θεραπεύειν ὥς ἀρρωστοῦσαν. Ἐπέστελλον 25
οὖν ἐπείγοντες ἡμᾶς οἱ πολῖται, καὶ ἀνάγκη ἀπαντᾶν, οὐχ
ὥς τι ὄφελος ἔσομένους τοῖς πράγμασιν, ἀλλὰ τὴν ἐκ τῆς
ἀπολείψεως μέμψιν ἐκκλίνοντας. Οἶσθα γάρ ὥς ἐσκόλοι
μὲν ἐλπίσαι οἱ ἀμηχανοῦντες, ἐσκόλοι δέ που καὶ κατα-
μέμψασθαι, ἐπὶ τὸ παρεθὲν ἀεὶ τρέποντες τὰς αἰτίας. 30

2 Καίτοι ἔγωγε καὶ αὐτοῦ τοῦτου ἕνεκεν ἐδεόμην σοὶ
συνελθεῖν καὶ δοῦναι γνώμην, μᾶλλον δὲ παρακαλέσαι
ἐνθυμηθῆναι τι νεανικὸν καὶ πρέπον τῷ σεαυτοῦ φρονή-

9 ὅσα· ὅσα, VPBM. 10 οὐδὲ ἰ-μι ξίας πρὸς τὸ χεῖρον L ||
12 πολ· τετα· τία C. 13 σου τῷ τῷ σοῦ LC || ταμειῷ: ταμει, LC
15 ἀλκίνοους, -νοος L. 16 ἐξαίμην ἐδξαίμην L. 17 τοῦτον· τον
βιον PL καὶ ἐξασθαι· κιν L¹ || αὐτὰ ταῦτα· τιν' αἰ L || δυσχερῶς:
δυσκολῶς, LC αὐτὸν· ταντον L. 19 με· κάμ L¹ || ἐπαίγει· ἀπα-
τε L. οἶα· ὅσα L. 21 ἄγνοεις· ὄ· τι, C. 23 χαλεπώτερα· -ατα B
τα om B. 24 κέκμηκε· κέκμηκε || 26 οὖν· γυν L. 28 απο-
λείψης· ἀπολείψης L. 30 αἰ· οἰα M.

21 σοι· σου L. 3 οἶα· οὐ· σεαυτοῦ LC.

ματι καὶ εἰς γόνυ κλιθεῖσαν τὴν πατρίδα ἡμῶν μὴ
 περιδεῖν, ἀλλὰ καταλαθόντα τὸ Στρατόπεδον εἰπεῖν μετὰ
 παρρησίας τῆς σῆς μήτοι νομίζειν αὐτοὺς δύο κεκτησθαι
 ἄντι μίως ἑπαρχίας οὐ γὰρ ἐξ ἄλλης τινὸς οἰκουμένης
 ἐπεισηγάγον τὴν ἑτέραν, ἀλλὰ παραπλήσιόν τι πεποιή-
 κασιν ὥσπερ ἂν εἴ τις ἵππον ἢ βοῦν κεκτημένος, εἴτα διχα
 διελὼν, δύο νομίζοι ἔχειν ἀνθ' ἑνός· οὕτω γὰρ δύο ἐποίησε
 καὶ τὸν ἔνα διέφθειρεν· εἰπεῖν δὲ καὶ τοῖς παραδυνασ-
 τεύουσι μὴ τοῦτον ἀδεῖν τὸν τρόπον τὴν Βασιλείαν οὐ
 γὰρ ἐν ἀριθμῷ εἶναι τὴν δύναμιν ἀλλ' ἐν τοῖς πράγμασιν
 ἐπεὶ νῦν γε ἡγοῦμεθα τοὺς μὲν ἀγνοεῖν τῆς ἀληθείας ἰσως,
 τοὺς δὲ τῷ μὴ βούλεσθαι, λυπεῖν τοῖς βήμασι, τοὺς δὲ καὶ
 οὐ μέλον αὐτοῖς, περιορᾶν τὰ γινόμενα· Εἰ μὲν οὖν ἦν
 δυνατὸν αὐτὸν ἔλθειν πρὸς Βασιλέα, τοῦτο κράτιστον
 μὲν τοῖς πράγμασι, πρέπον δὲ σοι τῇ βλῇ τοῦ βίου
 προαιρέσει· Εἰ δὲ βαρὺ ἄλλως καὶ διὰ τὴν ὥραν τοῦ βίου
 καὶ διὰ τὴν ἡλικίαν, ὥς αὐτὸς ἔφη, σύντροφον ἔχουσιν
 ἐν ἑαυτῇ τὸν δκνον, ἀλλὰ τό γε ἐπιστεῖλαι πόνος οὐδεὶς.
 Ὡστε, τὴν ἀπὸ τῶν γραμμάτων βοήθειαν χαρισάμενος
 τῇ πατρίδι, πρῶτον μὲν σαυτῷ συνειδήσεις μηδὲν τῶν
 εἰς δύναμιν ἡκόντων ἁλλελοιοῦν, ἔπειτα μέντοι καὶ τοῖς
 κάμνουσιν, αὐτῷ τῷ φαίνεσθαι συναλῶν, ἀρκούσαν δώσεις
 παραμυθίαν, Ἄλλ' εἴθε γὰρ ἦν οἷόν τε αὐτὸν ἐπιστάντα
 τοῖς πράγμασιν ὄψαι λαθεῖν τὰ σκυθρωπά. Οὕτω γὰρ ἂν
 ἰσως ἀπ' αὐτῆς τῆς ἐναργείας τῶν δρωμένων συγκινηθεὶς
 ἀφήκας τινα φωνὴν πρέπουσαν καὶ τῇ σφὶ μεγαλονοίᾳ
 καὶ τῇ κατηφείᾳ τῆς πόλεως, Σὺ δὲ ἀλλ' ἡμῖν διηγούμενοις
 μὴ ἀπιστήσης ὅτι Σιμωνίδου βντὼς ἢ τινος τοιοῦτου

4 καὶ εἰς εἰς PBML | κλιθεῖσαν αληθ- BL | 6 μήτοι : μή τι ML
 || 9 εἰ οὐκ. VPBML || διχα : διχῇ C || 16 ἔν οὐκ C || 18 βλῇ : καλῇ
 I.CP³ || 18-19 ordo προαίρεσι τοῦ βίου M || 22 χαρισάμενος χαρίζο-
 μένος LC || 23 σαυτῷ σαυτον L || 25 εὐ-ὡ τῷ αὐτο το L || 26 ἦν
 οὐκ BLC || 27 ττ αὐτὰ ττ LC || 28 ἐναργεῖα, ἐναργείας L || 30 οὐ
 βῆ : οὐδ' B || 31 εἰ : ἢ εἰ LC.

μελοποιοῦ ἐδεόμεθα, ἐναργῶς εἰδότες ἐπιστενάζειν τοῖς
πάθεσι. Καίτοι τί λέγω Σιμωνιδῆν, δεόν Αἰσχυλὸν εἰπεῖν ἢ
εἰ δὴ τις ἕτερος παραπλησίως ἐκείνῳ, συμφορᾶς μέγεθος,
ἐναργῶς διαθεμένος, μεγαλοφώνως ὠδύρατο, 35

3 Σύλλογοι μὲν γὰρ ἐκεῖνοι καὶ λόγοι, αἱ κατ' ἀγορὰν
συντυχίαι τῶν ἑλλογιμῶν ἀνδρῶν καὶ ὅσα πρότερον ἐποίει
τὴν ἡμετέραν ὀνομαστήν πόλιν ἡμῶς ἐπιχειροῦσιν
ᾧστε τῶν περὶ παιδείαν καὶ λόγους ἤττον ἂν φανείη ὅτι
τις ἐμβαλὼν τῇ ἀγορᾷ ἢ Ἀθήνησι πρότερον οἱ ἀτιμίαν 5
κατεγνώσμενοι ἢ τὰς χεῖρας ὄντες μὴ καθαροί. Ἀντιστήκ-
ται δὲ τοῦτοις Σκυθῶν τινῶν ἢ Μασσαγετῶν ἀμουσία
Μία δὲ φωνὴ ἀπαιτούντων καὶ ἀπαιτουμένων καὶ ξαινο-
μένων ταῖς μάστιξι. Στοιαι δ' ἐκατέρωθεν σκυθρωπὸν
ἐπηχοῦσαι οἶον οἰκίαν δοκοῦσιν ἀφιέναι φωνὴν τοῖς 10
γινόμενοις ἐπιστενάζουσαι. Γυμνάσια δὲ κεκλεισμένα καὶ
νύκτας ἀλαμπεῖς οὐκ εἴθ' ἡμῶς λογιζέσθαι ἢ περὶ τοῦ ζῆν
ἀγωνία Κίνδυνος γάρ οὐχ ὁ τυχόν, τῶν κρατούντων
ὀφαιρεθέντων, ὥσπερ ἐρείσμποι πεσοῦσι συγκατενεχθῆναι
τὰ πάντα Καὶ τις ἂν λόγος τῶν κακῶν τῶν ἡμετέρων 15
ἐφίκοιτο. Οἱ μὲν οἶχονται φεύγοντες, μέρος τῆς βουλῆς
ἡμῶν, οὐ τὸ φαυλότατον, τὴν ἀειφυγίαν Ποδανδοῦ
προτιμήσαντες. Ὅταν δὲ Ποδανδὸν εἴπω, τὸν Κεάδαν με-
οῖου λέγειν τὸν Λακωνικὸν ἢ αἰ ποῦ τῆς οἰκουμένης
εἶδες βάρβαρον αὐτοφύες, δὲ δὴ καὶ Χαρώνειά τισι προσ- 20
γορεύειν αὐτομάτως ἐπῆλθεν, ἀέρα φθοροποιὸν ἀναπνέ-
οντα Τοιοῦτόφ τινὶ ღοიკὸς νόμισον καὶ τὸ Ποδανδοῦ

32 ἰδεόμεθα· διδεόμεθα B 33 καίτοι επ· L

34 αἱ αἱ αἱ αἱ 3 τοῖν παλαι L C 4 ἤ-τον ἤ-των I 5
ἐμβαλὼν ἐμβαλλὼν I 4 P 6 ἢ τὰς οἰ-α, I C μ-ον I C 6-7
ἀντιστήκτα· π-χθῆ I 9 στοιαι· το M 10 ἐπηχοῦσαι επ· L 11
κεκλεισμένα εἰσιπια L 2 κεκλεισμένα V B L C 12 νύκτας νυχ-ις I, P
I λογιζέσθαι· οὐδὲν λογιζέσθαι I, L P 3 τοῦ το P 15 τῶν κακίων
λακίων P 18 λεάδαν λεάδαν B 19 αἰ ποῦ οἰου C 20 οὐδὲν
βάρβαρον εἶδες I C 21 οὐ-λο ἐπῆλθεν αὐτομάτως BC 4 φθοροποιον
νοστοποιόν L C

κακόν Τριῶν τοίνυν μοιρῶν οἳ μὲν φεύγουσιν αὐταῖς
 γυναιξὶ καὶ ἐστίαις ἀπαναστάντες οἳ δὲ ἀπάγονται
 ὥστερ αἰχμάλωτοι, οἳ πλείστοι τῶν ἐν τῇ πόλει ἄριστοι, 15
 ἄλκιυρὸν φίλοις θέαμα ἐχθροῖς δὲ εὐχὴν ἐκπληροῦντας, εἰ
 δὴ τις γέγονεν ὅλως τοσοῦτον ἡμῖν ἐπαρσάμενος
 Τριτάτῃ δὲ πού μοῖρα λείπεται Ὀθιοὶ δὲ τὴν τε ἀπό-
 λειψιν τῶν συνήθων οὐ φέροντες καὶ ἅμα τῆς χρεῖας
 ἀτονώτεροι ἀπελεγχόμενοι πρὸς αὐτὸ τὸ ζῆν ἀπειρήκασι. 1.1
 Ταῦτά σε φανερά ποιῆσαι πᾶσι παρακαλοῦμεν τῇ σεαυτοῦ
 φωνῇ καὶ τῇ σεαυτοῦ παρρησίᾳ τῇ δικαίᾳ, ἣν ἔχεις ἀπὸ
 τοῦ βίου, ἐκεῖνο σαφῶς προειπόντα ὅτι, ἐάν μὴ ταχὺ
 μεταβουλεύσωνται, οὐδ' ἔξουσιν εἰς οὐς τὴν φυλανθρωπίαν
 ἐνδείξονται Ἡ γὰρ ἐγένου τι ὄφελος τοῖς κοινοῖς ἢ τό γε τοῦ 35
 Σόλωνος πεποιηκώς ἔσει, ὅς ἀμύνειν αὐτοῖς τῇ ἐλευθερίᾳ
 οὐκ ἔχων, τῆς ἀκροπόλεως ἥδη κατεχομένης, τὰ ὅπλα
 ἐνδύς πρὸ τῶν θυρῶν ἐκαθέζετο, εὐδηλος ὢν τῷ σχήματι
 τοῖς γινομένοις μὴ συντιθέμενος Ἐκεῖνο δ' ἀκριβῶς οἶδα,
 ὅτι, καὶ εἴ τις σου νῦν τὴν γνώμην μὴ ἀποδέχοιτο, μικρὸν 40
 ὕστερον εὐνοίας τε ὁμοῦ καὶ συνέσεως τὴν μεγίστην δόξαν
 προσθήσει, ὅταν ἴδῃ τὰ πράγματα κατὰ τὴν πρόρρησιν
 ἀπαντήσαντα

LXXV

ΑΒΟΥΡΓΙΩ

Πολλῶν ὄντων ἃ τὸ σὸν ἦθος ὑπὲρ τοὺς ἄλλους εἶναι
 πεποίηκεν οὐδὲν οὕτως ἰδιὸν ἔστι σὸν ὥς ἡ περὶ τὴν

24 ἀπαναστάντες : ἀναστάντες B || 29 συνήθων : συνήθειαν L | οὐ :
 οἱ L || 30 ἀτονώτεροι : ἀπονώτερον C || 31-32 σεαυτοῦ ... σεαυτοῦ :
 σεαυτοῦ ... σεαυτοῦ LC | 34 μεταβουλεύσωνται : ἀποδ- L || οὐδ' : οὐδένα
 L || 35 ἐνδείξονται : ζωνται M || ἐγένου γενέσθαι LC || 36 ἔσει, ἔσθαι
 VM LCP* || ἀμύνειν αὐτοῖς τῇ ἐλευθερίᾳ, τοῖς ἀπολειφθεῖσι τῶν κολιτῶν
 ἀμύνειν [τῆς ἐλευθερίας add. P*] LCP* || 38 θυρῶν : πυλῶν LCP*
 39 μὴ . οὐ LC | 41 ὕστερον . ὕστερον σοι L || μεγίστην : μεγάλην LC.

LXXV. — Titulus ἀβουργίῳ : τῷ αὐτῷ LC.

πατριδα σπουδή, δικαίως αὐτῇ ἀποδιδόντος σ τας
 ἀμοιβάς, ἐξ ἧς ὀρμηθεὶς τοσοῦτος ἐγένου ὥστε διὰ πάσης
 τῆς οἰκουμένης γνώριμον εἶναι σου τὴν περιφάνειαν 5
 Αὐτὴ τοιουν ἡ πατρίς ἡ σε ἐνεγκούσα καὶ θρεψαμένη,
 εἰς τὴν τῶν παλαιῶν διγγημάτων ἀπιστίαν περιελήλυθεν,
 καὶ οὐκ ἔν τις ἐπιστάς ἡμῶν τῇ πόλει, οὐδὲ τῶν πάνυ
 συνήθων, αὐτὴν γνωρίσειεν ὁδῶς εἰς πᾶσαν ἑρμηῖαν
 ἀθροῶς μετεσκευασται, πολλῶν μὲν καὶ πρότερον αὐτῆς 10
 ἀφαιρεθέντων τῶν πολιτευομένων, νῦν δὲ σχεδὸν ἀπάντων
 εἰς τὴν Πόδαυδον μετοικισθέντων *Ὡν ἀκρωτηριασθέντες
 οἱ λειπόμενοι καὶ αὐτοὶ εἰς πᾶσαν ἐπόγνωσιν καταπε-
 πτώκασι, καὶ πᾶσι τοσοῦτον ἐνεποίησαν ἀθυρίας ὥστε 15
 σπανίζειν λοιπὸν καὶ τῶν οἰκητόρων τὴν πόλιν καὶ γεγε-
 νῆσθαι τὰ τῇδε ἑρμηῖαν δεινὴν ἐλεεινὸν μὲν φίλοις θάμα,
 πολλὴν δὲ χαρὰν καὶ εὐθυμίαν φέρον τοῖς πάλαι ἐφ-
 ἐδρεύουσιν ἡμῶν τῷ πτόματι. Τίνος οὖν ἐστὶ χεῖρα ἡμῖν
 ὀράξαι ἢ τίνος συμπαθὲς ἐφ' ἡμῖν ἀφείναι δάκρυον, *Ἀλλ'
 εὐχὴ τῆς σῆς ἡμερότητος, ὅς καὶ ἄλλοτρίᾳ συμπαθοῖς 20
 πόλει τοιαῦτα καμνούσῃ, μὴ ὅτι τῇ σε παραγαγούσῃ εἰς
 τὸν βίον. Εἰ τις οὖν δύναμις, ταύτην νῦν ἐπὶ τῆς
 παρούσης χρείας ἡμῖν ἐπίδειξαι. Πάντως δὲ μεγάλην
 ἔχεις τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ βοήθειαν, ὅς ἐπ' οὐδενὸς καιροῦ
 καταλέλοιπέ σε καὶ πολλὰς ἔδωκε σοὶ τῆς παρ' αὐτοῦ 25
 εὐμενείας τὰς ἀποδείξεις μόνον ἂν θαλήσης ὅλως
 διαναστῆναι πρὸς τὴν ἐπιμέλειαν ἡμῶν καὶ τῇ παρούσῃ
 σοὶ δυνάμει χρῆσασθαι εἰς τὴν ὁπὲρ τῶν πολιτῶν
 βοήθειαν.

3 πατριδα· τριδάς M αὐτῇ αὐτῆς B | 7 περιελήλυθεν ἐλήλυθεν M
 9 αὐτὴν αὐτῇ LC | 10 αὐτῆς om. C | 11 τῶν πολιτευομένων
 Maur· πολιτευομένων VPBMLC | 12-14 καταπεπτώκασι, μεταπε-
 LC | 14 ἀθυμίας· τῆς ἀθυμίας τον ὄγκον LCP² | 15-16 γεγενῆσθαι·
 γενέσθαι LC | 20 συμπαθοῖς· -θεῖς LCP² | 21 ὅτι· ὅτι γι LC | 22
 ταύτην· ταύτῃ B | 24 ἔχεις· ἔχῃς B ἔχει L | 25 ταυτοῦ αὐτοῦ M ||
 26 ὅλως· ὅλως BL | 27 παρουσία· προσήσῃ LC | 28 σοὶ om. L.

ΣΩΦΡΟΝΙΩ ΜΑΓΙΣΤΡΩ

Τὸ μὲν μέγεθος τῶν καταλαβουσῶν συμφορῶν τὴν πατρίδα ἡμῶν αὐτὸν ἐμὲ ἠνάγκαζε, καταλαβόντα τὸ Στρατόπεδον, τῇ τε σῇ μεγαλοφυίᾳ διηγήσασθαι τὴν κατέχουσαν ἡμῶν τὴν πόλιν κατήφειαν καὶ τοῖς λοιποῖς 5 ὅσοι ἐπὶ μεγίστης ἐσπέρει δυνάμεως τῶν πραγμάτων. Ἐπειδὴ δὲ ἡ τε τοῦ σώματος ἀρρωστία καὶ ἡ τῶν Ἐκκλησιῶν ἐπιμέλεια κατέχει με, τέως διὰ γράμματος ἀποδύρασθαι πρὸς τὴν σὴν μεγαλόνοιαν ἡπείχθην γνωρίζων ὅτι οὐτε σκάφος ἐν πελάγει πνεύμασι βιαίοις καταδαπτισθὲν οὕτως ἀθρόως ἠφανίσθη ποτε, οὐδε οἰκομῶν ἐκτριβεῖσα πόλις, οὐχ 10 οὐδασιν ἐπικλυσθεῖσα εἰς ἀπώλειαν ἐχώρησε παντελῆ οὕτως ὥς ἡ ἡμετέρα, τῇ καινῇ ταύτῃ τῶν πραγμάτων οἰκονομίᾳ καταποθεῖσα, εἰς ἀθρόον ἦλθεν ἀφανισμόν. Καὶ μῦθος γέγονε τὸ ἡμέτερον. Οἴχεται μὲν γὰρ τὸ Πολίτευμα, πᾶν δὲ τὸ πολιτικὸν σύνταγμα τῇ περὶ τοὺς κρατοῦντας 15 ἀθυμίᾳ καταλιπόν τὴν ἐν τῇ πόλει οἰκῶν, δια τῆς ἀγροικίας πλανᾶται. Ἐπιτέλοιπε δὲ λοιπὸν καὶ ἡ τῶν ἀναγκαίων διάθεσις, καὶ ὅλως ἀωρότατον θέαμα γεγένηται, ἢ πρότερον ἀνδράσι τε λογίοις ἐπαγαλλομένη καὶ τοῖς λοιποῖς οἷς εὐθηνοῦνται πόλεις ἀνευθέως διάγουσα. Μίαν 21 δὲ ἐνομίσαμεν, ὥς ἐν δεινοῖς, παραμυθίαν εἶναι τὸ ἐπιστενάζει τοῖς πάθεσιν ἡμῶν πρὸς τὴν σὴν ἡμερότητα καὶ παρακαλέσαι, εἴ τις δύναμις, χεῖρα δρέξαι τῇ πόλει

LXXVI — Titulus σωφρονίου μαγίστρου τοῦ αὐτοῦ LC || 4 ἡμῶν om. L || 11 ἀπώλειαν ἐχώρησε παντελῆ ἀθρόον ἀφανίσθησεν LC || 13 ἀθρόον ἦλθεν ἀφανισμόν ἡμετέρα ἐπικλυσθεῖσα ἀντεπλή 16 καταλιπόν — ποτε, LC || 17 οἶσιν L || 20 πόλεις, πόλεις L || διέγουσα — σι VMLC

ἡμῶν εἰς γόνυ κλιθεῖσθ. Τὸν δὲ τρόπον δι' οὗ ἂν γένοια ἐν
 καιρῷ τοῖς πράγμασιν αὐτοῖς μὲν εἰσπηγεῖσθαι οὐκ ἔχω 25
 Σοὶ δὲ πάντως καὶ εὐρεῖν διὰ τὴν σύνεσιν βᾶδιον καὶ
 χρήσασθαι τοῖς εὐραθείαι, διὰ τὴν παρὰ Θεοῦ δεδομένην
 σοὶ δυνάμιν, οὐ χαλεπὸν.

LXXVII

ΑΝΕΠΙΓΡΑΦΟΣ ΠΕΡΙ ΘΗΡΑΣΙΟΥ

Ἐν καὶ τοῦτο τῆς ἀγαθῆς ἀρχῆς τοῦ μεγάλου ἀπελαύ-
 σαμεν Θηρασίου, τῆς σῆς λογιστικῆς τὴν ἐπιδημίαν
 συνεχῶς ἡμῖν γινομένην. Τὸ αὐτὸ δὲ τοῦτο ἐζημιώθημεν
 στερηθέντες τοῦ ἀρχοντος. Ἄλλ' ἐπειδὴ τὰ ἀπαξ ἡμῖν
 παρὰ τοῦ Θεοῦ χαρισθέντα μένει βεβαία καὶ ταῖς ψυχαῖς 5
 ἀλλήλων ἐνοικούμενα διὰ τῆς μνήμης, εἰ καὶ τοῖς σώμασι
 διωρίσμεθα, γράφωμεν γοῦν συνεχῶς καὶ φθειγγόμεθα πρὸς
 ἀλλήλους τὰ ἀναγκαῖα, καὶ μάλιστα νῦν, ὅτε δ' χειμῶν τὴν
 ὀλιγοχρόνιον ταύτην ἐκεχειρίαν ἐσπεύσατο. Ἐλπίζομεν δὲ
 μὴ ἀπολείψασθαι σε τοῦ βαυρασιωτάτου ἀνδρὸς Θηρασίου, 10
 πρέπον εἶναι κρίναντα κοινωνεῖν τῷ ἀνδρὶ τοιοῦτον
 φροντίζων, ἄγουν μὲν οὐ καὶ μάτην πρόφασιν ἀμεινίζοντα
 παρέχουσάν σε ἰδεῖν τε τοὺς φίλους καὶ παρ' αὐτῶν θαυ-
 θῆναι. Πολλὰ δὲ ἔχων εἰπεῖν καὶ περὶ πολλῶν, εἰς τὴν
 συντυχίαν ὑπεραβέβημεν, οὐκ ἀσφαλὲς εἶναι ἡγούμενος 15
 ἐπιστολαῖς τὰ τοιαῦτα καταπιωτέειν.

27 χρήσασθαι: χρῆσθαι P || 27-28 ordo σοὶ δεδομένην LC.

LXXVII — Exstat tantum in VLC. Titulus ἀνεπίγραφος περὶ
 θηρασίου περὶ θηρασίου V

1-2 ἀπελαύσαμεν: ἀπῆλ- VL, 4 στερηθέντες: στερηθῶμεν L || 7
 γράφωμεν Maur γράφομεν VLC || φθειγγόμεθα Maur φθειγγόμεθα
 VLC 8 ο οπ. V || 12 ἄγουν μὲν οὐ πρὸς ἡγούμενον VLC.

LXXVIII

ΑΝΕΠΙΓΡΑΦΟΣ ΥΠΕΡ ΕΛΠΙΔΙΟΥ

Ὁδὸς ἔλαθεν ἡμᾶς ἡ ἀγαθὴ σου σπουδὴ περὶ τὸν αἰδε-
σιμώτατον ἱταῖρον ἡμῶν Ἑλπίδιον, ὅπως τῇ συνήθει
σεαυτοῦ συνεσεὶ ἐδώκας καιρὸν φιλανθρωπίας τῷ ἄρχοντι.
Ταύτην οὖν τὴν χάριν νῦν σε τελειῶσαι παρακαλοῦμεν
διὰ τοῦ γράμματος καὶ ὑπομνησαι τὸν ἄρχοντα οἰκείῳ 5
προσταγματι ἐπὶ τῆς πατρίδος ἡμῶν καταστήναι τὸν ἄνδρα
πᾶσαν σχεδὸν τὴν φροντίδα τῶν δημοσίων ἐξηρητημένο
ᾧ ὅτε πολλὰς ἔξεις καὶ εὐπροσώπους ὑποβαλλεῖν προφα-
σεις τῷ ἄρχοντι ἐξ ὧν ἀναγκαίως ἐπιμένειν αὐτὸν τῇ
πατρίδι ἡμῶν προσταξέι. Οἶα δὲ τὰ ἐνταῦθα καὶ ὅσου 10
ἐξίως τοῖς πράγμασιν ὁ ἀνὴρ πάντως οὐδὲν δεήσει παρ'
ἡμῶν διδαχθῆναι, αὐτὸς τῇ ἑαυτοῦ συνεσεὶ ἀκριβῶς
ἐπιστάμενος.

LXXIX

ΕΥΣΤΑΘΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ ΣΕΒΑΣΤΕΙΑΣ

Καὶ πρὸ τοῦ δέχεσθαι τὰ γράμματα ἤδεν τὸν πόνον ὅν
ἔχεις ὑπὲρ πάσης ψυχῆς, ἐξαιρέτως δὲ ὑπὲρ τῆς ἡμε-
τέρας ταπεινώσεως, διὰ τὸ προβεδλῆσθαι ἐν τῷ ἀγῶνι
τούτῳ, καὶ δεξιόμενος δὲ παρὰ τοῦ αἰδесиμωτάτου Ἑλευ-
σινίου τὰ γράμματα καὶ αὐτὴν αὐτοῦ τὴν παρουσίαν 5
θεασάμενος ἐδόξασα τὸν Θεόν, τὸν τοιοῦτον παραστάτην

LXXVIII. — Exstat tantum in VLC. 11 δεήσει etiam V²,
δεήσει V.

LXXIX. — In titulo ἐπισκόπου σεβαστίας om. VPBMC,
3 διὰ: ὡς διὰ M || 4 δε om. L.

καὶ συνασπιστὴν διὰ τῆς πνευματικῆς βοηθείας, ἐν τοῖς
 ὑπὲρ εὐσεβείας, ἀγῶσι χαρισάμενον ἡμῖν. Ἦν σκέτω δὲ ἡ
 ἀνυπέρβλητός σου θεοσεβεία μέχρι νῦν προσβολὰς μὲν
 τινὰς παρὰ τῶν μεγάλων ἀρχόντων ἡμῖν γεγενῆσθαι, καὶ 10
 ταύτας σφοδράς, τοῦ τε ἐπαρχοῦ καὶ τοῦ περὶ τὸν κοιτῶνα
 διαλεχθέντων ἰδιοπαθῶς καὶ ὑπὲρ τῶν ἐναντί, τέως δὲ
 ἀτρέπτως ἡμᾶς πᾶσαν προσβολὴν ὑπομείναι τῷ ἄλλοι τοῦ
 Θεοῦ, τῷ χαριζομένῳ ἡμῖν τὴν συνεργίαν τοῦ Πνεύματος
 καὶ ἐνδυναμώνοντι ἡμῶν δι' αὐτοῦ τὴν ἀσθένειαν. 15

LXXX

ΑΘΑΝΑΣΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Ὅσον τῶν Ἐκκλησιῶν τὰ ἀρρωστήματα ἐπὶ τὸ μείζον
 πρόκεισι, τοσοῦτον πάντας ἐπὶ τὴν σὴν ἐπιστροφόμεθα
 τελειότητα, μὲν ἑαυτοῖς ὑπολείπεσθαι τῶν βαινῶν παρα-
 μυθίαν τὴν σὴν προστασίαν παπιστευκότες ὅς, καὶ τῇ
 δυνάμει τῶν προσυχῶν καὶ τῷ εἶδέναι τὰ βέλτιστα τοῖς 5
 πράγμασιν ὑποτίθεσθαι, διασώσεσθαι ἡμᾶς ἐκ τοῦ φοβεροῦ
 ταύτου χειμῶνος παρὰ πάντων ὁμοίως τῶν καὶ κατὰ μικρὸν
 ἢ ἀκοῇ ἢ πείρᾳ γνωρίζοντων τὴν τελειότητά σου πιστεῦν.
 Διὸ μὴ ἀνῆς καὶ προσευχόμενος ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν καὶ
 διεγείρων τοῖς γράμμασιν· Ὡς εἰ ἦδεις ὅπόσον ἐστὶν τὸ 10
 ὠφέλιμον, οὐκ ἔνι ποτε παραπεισοῦσάν σοι γραμμάτων
 ἀφορμὴν πρὸς ἡμᾶς ὑπερέβης. Εἰ δὲ καταξιωθεῖμεν, τῇ

8 εὐσεβείας: τῆς εὐσεβείας V || χαρισάμενον χαριζομενον L || 10
 μεγάλων om. M | 15 σὺν τὴν ἀσθένειαν δι' αὐτοῦ M.

LXXX. — Titulus ἀθανασίῳ ἐπισκοπῷ ἀλεξανδρείας: τῷ αὐτῷ
 PML ἀθανασίῳ ἐπισκοπῷ C.

2 ἐπιστροφόμεθα: στρεφόμεθα B || 4 ὅς: ὡς BLC || 5 τοῖς: καὶ ᾧ
 τοῖς BLC || 6 ὑποτίθεσθαι: διατί- B | 7 καὶ om. M || κατὰ: παρὰ B
 || 8 κιστεύει: κιστεύει M² κιστεύειν LC || 10 διεγείρων: διεγείρων ἡμᾶς
 LC.

συνεργίᾳ τῶν προσευχῶν σου, ἰδεῖν σε καὶ ἀπολαῦσαι τῶν
ἐν σοὶ ἀγαθῶν καὶ προσθεῖναι τῇ ἱστορίᾳ τοῦ ἡμετέρου
βίου τὴν συντυχίαν τῆς μεγάλης σου ὄντως καὶ ἀποστο- 16
λικῆς ψυχῆς, πάντως ἂν αὐτοῖς ἐλογισάμεθα ὡς ἐθλίδημεν
ἐν πάσῃ τῇ ζωῇ ἡμῶν ἀντίρροπον παρὰ τῇ, τοῦ Θεοῦ
φιλανθρωπίας ἀσχηκέναι παραμυθίαν.

LXXXI

INNOKENTIO ΕΠΙΣΚΟΠΩ

Ὅσον ἐθθύμησα δεξάμενος γράμματα τῆς ἀγάπης σου,
τοσοῦτον ἐλυπηθῆν διὰ βαρὺς ἐπιβηκας ἡμῖν φροντίδας
τῆς ὑπερβαίνουσας ἡμῶς. Πῶς γὰρ δυνηθῶμεν ἀπὸ τοσοῦ-
του διαστήματος τοσαύτης ἡμεῖς οἰκονομίας περιγενέσθαι;
Ἔως μὲν γὰρ ὅμῳς ἔχει ἡ Ἐκκλησία, ὡς ἰδίῳις στηρίγ- 3
μασιν ἐπαναπαύεται Ἐάν δέ τι περὶ τῆς ὁμετέρας ζωῆς
ὁ Κύριος οἰκονομήσῃ, τίνας δύνάμει ὁμοτίμους ἐντεῦθεν
ὁμῶς εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τῶν αὐτοῦ ἀδελφῶν ἐκπέμπειν;
Ὅπερ σὺ ἐπελήτησας διὰ τῶν γραμμάτων, καλῶς ποιεῖς
καὶ ἐμφρόνως βουλόμενος ὧς ἰδεῖν τὸν μετὰ σέ μέλλοντα 10
κυβερνᾶν τὸ ἐκλεκτὸν ποίμνιον τοῦ Κυρίου ὃ καὶ ὁ μακά-
ριος Μωσῆς καὶ ἐπεθύμησε καὶ εἶδεν Ἐπεὶ οὖν καὶ ὁ
τόπος μέγας καὶ περιβόητος καὶ τὸ σὺν ἔργον παρὰ πολλοῖς
ἄνομαστον καὶ οἱ καιροὶ χαλεποὶ, μεγάλου χρεῖαν ἔχοντες
κυβερνήτου, διὰ τὰς συνεχεῖς ζάλας καὶ τοὺς ἐπανιστα- 16
μένους κλύδωνας τῇ Ἐκκλησίᾳ, οὐκ ἐνόμισα ἀσφαλὲς
εἶναι τῇ ἐμῇ ψυχῇ ἀφασισμένως τῷ πράγματι χρῆσασθαι,
μάλιστα μεμνημένος ὡς ἔγραψας, διὰ μέλλεις ἐπὶ τοῦ
Κυρίου ἀντικαθίστασθαι μοι, δικαζόμενος πρὸς με ὑπὲρ

16 ἐθλίδημεν: δοκίμην M^p 18 φιλανθρωπίας: βοήθειας LC.

LXXXI — Non existat in B. In titulo επισκόπῳ om. M.

1 ἐθυμήσα: ἡν- L || 3 γὰρ. γὰρ ὅτι L || 7 δύνάμει: δυνάτα. LC ||
οὐδο ἐντεῦθεν ὁμοτίμων IC 8 ἡ γὰρ om. LC.

τῆς ἀμελείας τῶν Ἐκκλησιῶν ἵνα οὖν μὴ εἰσελθῶ εἰς κρίσιν μετὰ σοῦ ἀλλὰ μᾶλλον κοινωνῶν σε ἐξω τῆς ἀπολογίας μου, τῆς ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ περιδλεψάμενος ἐν τῷ συνεδρίῳ τῷ κατὰ τὴν πόλιν, ἐξελεξάμην τὸ τιμιώτατον σκευος, τὸν ἐγγονὸν τοῦ μακαρίου Ἑρμογενοῦς, τοῦ τὴν μεγάλην καὶ ἄρρηκτον πίστιν γράψαντος ἐν τῇ μεγάλῃ 25 συνόδῳ, πρεσβύτερον τῆς Ἐκκλησίας ἐκ πολλῶν ἡδὲ ἑτῶν, εὐσταθῆ τὸν τρόπον ἔμπειρον κανόνων ἀκριβῆ τὴν πίστιν ἐν ἐγκρατείᾳ καὶ ἀσκήσει μέχρι νῦν διάγοντα, εἰ καὶ ὅτι τὸ αὐτονόητον αὐτοῦ τῆς σκληραγωγίας λοιπὸν κατεδαπάνησε τὴν σάρκα, πτωχὸν καὶ μηδὲνα πορισμὸν ἔχοντα ἐν τῷ 30 κόσμῳ τούτῳ, ὡς μηδὲ ἄρτου εἶποιε αὐτόν, ἀλλὰ διὰ τῶν χειρῶν ἐκπλέκειν τὸν βίον μετὰ τῶν ἀδελφῶν τῶν συνόντων αὐτῷ. Τοῦτον ἐμοὶ βουλευτόν ἐστιν ἀποστεῖλαι. Εἰ οὖν καὶ αὐτὸς τοιοῦτου χρήζεις ἀνδρὸς, ἀλλὰ μὴ αὐτὸ τοῦτο νεωτέρου τινὸς ἐπιτηδεῖον πρὸς τὸ πέμπεσθαι καὶ τὰς 35 βιωτικὰς ἐξανύειν χρεῖας, ταχὺ μοι διὰ πρώτης ἀφορμῆς ἐπιστεῖλαι καταξίωσον, ἵνα πέμψω σοὶ τοῦτον τὸν ἄνδρα, ἀκλεκτόν ὄντα τοῦ Θεοῦ καὶ τῷ πράγματι ἐπιτηδεῖον, αἰδέσιμον τοῖς ἐντυγχάνουσιν καὶ ἐν πραότητι παιδεύοντα τοὺς ἀντιδιατιθεμένους. Ὅν ἡδυνάμην καὶ εὐθὺς ἐκπέμψαι, ἀλλ' ἐπειδὴ αὐτὸς προλαβὼν ἐπεζήτησας ἀνθρώπου τὰ μὲν ἄλλα καλὸν καὶ ἀγαπητὸν ἡμῖν, τοῦ δὲ προσιρημένου ἀνδρὸς παραπολὺ ἀποδέοντα, ἡβουλήθην φανεράν καταστῆσαι σοὶ τὴν ἐμαυτοῦ γνώμην, ἵν' εἰ χρήζεις ἀνδρὸς τοιοῦτου, ἡ

21 ἔγω· ἑγώ LC || 23 συνεδρίῳ τῷ: συνεδρίῳ τοῦ πρεσβυτέρου τοῦ LCP¹, τιμιώτατον· τιμιον L || 24 τὸν ἄνδρα || 25 ἄρρηκτον: ἄρρηκτον LC || 26 ἑτῶν om. VM || 28 ἐν om. L || 29 αὐτοῦ om. L || κατεδαπάνησε· κατεδάμασε LC || 30 κα om. VM || μηδὲνα: οὐδὲνα L || πορισμὸν· κεραισπασμὸν L || 31 ταῦτα om. L || οὐδὲ αὐτόν εἰπορεῖν LC || 32 τὸν βίον μετὰ om. L || 34 τοῦτο om. C || 35 πρὸς, μόνον πρὸς LC || 38 τοῖ om. LC || πράγματι, γράμματι C || 40 τοὺς ἀντιδιατιθεμένους om. L || 43 ἡδουλήθην 16- M || 43-44 φανεράν καταστῆσαι σοὶ σοὶ φανεράν γινώσκει LC || 44 χρήζεις: χρῆζης M || τοιοῦτου: τηλικούτου LC.

ἐκπέμψης τινά τῶν ἀδελφῶν τὸν συμπαραληφόμενον αὐτὸν 45
παρὶ τὰς νηστείας ἢ ἐπιστελλῆς ἡμῖν, ἐὰν μηδένα ἔχῃς
τὸν δυνάμενον τῆς μέχρις ἡμῶν ὁδοπορίας τὸν κάματον
ὑποσθῆναι.

LXXXII

ΑΘΑΝΑΣΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Ὅταν μὲν πρὸς τὰ πράγματα βλέπωμεν καὶ τὰς δυσκο-
λίας κατιδῶμεν ὑφ' ὧν πᾶσα ἀγαθοῦ ἀνέργεια οἶον ὑπὸ
τινος δεσμοῦ ἐμποδιζομένη κατέχεται, εἰς ἀπόγνωσιν
ἐαυτῶν ἐρχόμεθα παντελῇ ὅταν δὲ πάλιν πρὸς τὴν σὴν
ἐπίδωμεν σεμνοπρέπειαν καὶ λογισώμεθα ὅτι σὲ ἱατρὸν τῶν 5
ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις ἀρρωστημάτων ὁ Κύριος ἡμῶν
ἐταμιεύσατο, ἀναλαμβάνομεν ἐαυτῶν τοὺς λογισμοὺς καὶ
ἐκ τοῦ κατὰ τὴν ἀπόγνωσιν πτώματος τῇ ἐλπίδι τῶν
χρηστοτέρων διανοιστάμεθα. Λέλυται πᾶσα Ἐκκλησία, ὥς
οὐδὲ ἡ σὴ φρόνησις ἀγνοεῖ. Καὶ ὁρῶς πάντως τὰ ἑκαστα- 10
χοῦ, οἶον ἀφ' ὕψους τινος σκοπιῆς τῆς τοῦ νοῦ θεωρίας,
ὅπως, καθάπερ ἐν πελάγει πολλῶν ὄμοιο συμπλεόντων, ὑπὸ
τῆς βίας τοῦ κλύδωνος πάντες ἀλλήλοις προσρῆγγυνται
καὶ γίνεται τὸ ναυάγιον, πῇ μὲν ἐκ τῆς ἔξωθεν αἰτίας
βιαίως κινούσης τὴν θάλατταν, πῇ δὲ ἐκ τῆς τῶν ἐμ- 15
πλεόντων παραχῆς ἀντιδικούντων ἀλλήλοις καὶ διωθου-
μένων. Ἀρκεῖ ἐπὶ τῆς εἰκόνης ἔδσαι τὸν λόγον, οὔτε τῆς
σῆς σαφείας ἐπιζητούσης τι πλεόν οὔτε τῆς καταστάσεως
ἐπιτραπεύσης ἡμῖν τὴν παρησίαν. Καὶ πρὸς ταῦτα τίς
ἱκανὸς κυβερνήτης, τίς ἀξιόπιστος διανασθῆσαι τὸν 20

45 ἐκπέμψης: -ψα' M | 46 ἐπιστελλῆς: -λες M | μηδένα, τινά LC.
LXXXII. — Non existat in P, ex mutilatione.

1 βλέπωμεν: ἀποδίδωμεν LC | 2 ἀγαθοῦ ἀγαθὴ LC | 8 κατὰ
οσμ. M | τῇ ἐλπίδι πρὸς τὴν ἐλπίδα LC | 13 πάντες: πάντες ὄμοιο
LC | 14 ἐκ τῆς οσμ. B | 15-16 ἐμπλεόντων: πλεόντων LC.

Κύριον ἐπιτιμῆσαι τῷ ἀνέμῳ καὶ τῇ θαλάσῃ. Τίς ἔτερος
 ἢ ὁ ἐκ παιδὸς τοῖς ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας ἐνπαθήσας ἀγῶσιν,
 Ἐπεὶ οὖν δορμηταὶ νῦν γνησίως πᾶν τὸ περὶ ἡμῶς ὀγιαῖνον
 κατὰ τὴν πίστιν εἰς τὴν πρὸς τοὺς δροδόξους κοινωνίαν
 καὶ ἑνωσιν, θαρροῦντες ἤλθομεν εἰς τὴν παράκλησίν σου 15
 τῆς ἀνεξικακίας ἐπιστεῖλαι πᾶσιν ἡμῖν ἐπιστολὴν μίαν
 παραίνεσιν ἔχουσαν τῶν πρακτέων. Οὕτω γὰρ βούλονται
 παρὰ σοῦ τὴν ἀρχὴν ὑπάρξαι αὐτοῖς τῶν κοινωνικῶν
 διαλέξεων. Ἐπειδὴ δὲ ἴσως ὑπαπτοι καταφαίνονται σοὶ τῇ
 μνήμῃ τῶν παρελθόντων, ἐκεῖνο ποιήσου, θεοφιλέστατε 20
 Πάτερ, ἔμοι τὰς πρὸς τοὺς ἐπισκόπους ἐπιστολὰς
 διάπεμψαι, ἢ διὰ τινος τῶν αὐτόθεν πιστῶν ἢ καὶ διὰ τοῦ
 ἀδελφοῦ Δωροθέου τοῦ συνδιακόνου ἡμῶν, ἃς ὑποδεξά-
 μενος οὐ πρότερον δώσω μὴ λαβὼν τὰς παρ' αὐτῶν ἀπο-
 κρίσεις· ἐάν δὲ μὴ, ἡμαρτηκῶς ἔσομαι εἰς σέ πάσας τὰς 25
 ἡμέρας τῆς ζωῆς μου. Πάντως δὲ οὐ πλείονος ἄξιον
 φόβου τοῦτο τῷ ἐξ ἀρχῆς εἰπόντι πρὸς τὸν πατέρα ἢ ἔμοι
 νῦν πρὸς σέ τὸν πνευματικὸν πατέρα λέγοντι. Εἰ δὲ τοῦτο
 παντὶ τρόπῳ ἀπηγόρευται παρὰ σοί, ἀλλ' ἡμᾶς γὰρ τῆς
 ἐπὶ τῇ διακονίᾳ αἰτίας ἕφεας, ἀδόλως καὶ ἀκατασκέπως, 30
 ἐπιθυμίᾳ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς πρὸς ἀλλήλους ἡμῶν
 συναφείας τῶν ὁμονοούντων εἰς τὰ πρὸς Κύριον, ἐπὶ
 τὴν πρεσβείαν ταύτην καὶ μεσιτείαν ἀφικομέν. 35

24 τοὺς οἱ. M | 25 θαρροῦντες: θαρρούντως L. || 27 γὰρ οἱ. L. ||
 29 καταφαίνοντα: -νησόντα. LC || 30 οἱ. LC || 32 αὐτόθεν -θι LC,¹
 35 μὴ οἱ. BM || 38 λέγοντι. -τα M. 43 καὶ μεσιτείαν οἱ. LC.

LXXXIII

ΚΗΝΣΙΤΟΡΙ

Ἔμοι πρὸς τὴν σὴν εὐγένειαν συνήθεια μὲν καὶ ἡ κατ' ὀφθαλμοῦς συντυχία πάνυ βραχεῖα γέγονε, γυνῶσις δὲ ἡ ἐξ ἀκοῆς, δι' ἧς πολλοῖς συναπτόμεθα τῶν ἐπιφανῶν, οὐκ ὀλίγη τε οὐδὲ εὐκαταφρόνητος. Εἰ δὲ καὶ σοὶ τις ἐκ τῆς φήμης περὶ ἡμῶν ὑπάρχει λόγος, αὐτὰς ἂν εἰδείης 5
 ἄμεινον. Τὸ δ' οὖν σὸ παρ' ἡμῖν τοιοῦτόν ἐστιν οἷον εἶπομεν Ἐπειδὴ δὲ ἐκάλεσέ σε ὁ Θεὸς εἰς πρᾶγμα φιλανθρωπίας ἐπιδειξιν ἔχον, δι' οὗ δυνατόν ἐστι διορθωθῆναι ἡμῶν τὴν πατριδα παντελῶς ἐδαφιοθεῖσαν, ἡγοῦμαι πρέπειν μοι ὑπομνήσαι σου τὴν χρηστότητα, 11
 ἵνα ἐπ' ἐλπίδι τῆς παρὰ Θεοῦ ἀνταποδόσεως τοιοῦτον σεαυτὸν καταξιώσης παρασχεσθαι ὥστε ἀθανάτου μὲν τῆς μνήμης ἀξιοῦσθαι γε σθαι δὲ αἰωνίων ἀναπαυσεων κληρονόμον ἐκ τοῦ ἐλαφροτέρως ποιῆσαι τοῖς καταπο-
 ναυμένοις τὰς θλίψεις Ἐπειδὴ δὲ κάμοι τις ἐστὶ κτῆσις 16
 περὶ Χαμαννηνῆν, ἀξιώ σε προστεῖναι αὐτῆς ὡς οἰκίας. Μὴ θαυμάσης δὲ εἰ ἑμαυτοῦ λέγω τὰ τῶν φίλων, μετὰ τῆς ἁλλῆς ἀρετῆς καὶ φιλίαν πεπαιδευμένος καὶ μεμνημένος τοῦ σοφῶς εἰπόντος « Ἄλλον ἑαυτὸν εἶναι τὸν φίλον »
 Τὴν τοίνυν κτῆσιν τὴν διαφέρουσαν τῷδε, ταύτην ὡς 20
 ἑμαυτοῦ παρατίθεμαι τῇ τιμότητι σου, καὶ παρακαλῶ, ἐπισκεψάμενον τὰ τῆς οἰκίας δυσχερῆ, δοῦναι αὐτοῖς καὶ τῶν παρελθόντων χρόνων παρημυθίαν καὶ πρὸς τὸ μέλλον

LXXXIII Ekstat tantum in VLC Titulus κηνσιτορι Maur: τῇ αὐτῇ VLC.

3 πολλοῖς πολλοῖς VL || 5 ἡμῶν ἡμῶν V || 7 εἶπομεν Maur εἶπομεν VLC || 8 οἱ om VLC add. Maur || 16 χαμαννην μηχανῆν VL αξιώ σε, αξιωσαι C || 19 σοφῶς Maur σοφῶς VLC || 21 παρατίθεμαι, τίθεμαι V || τιμότητι σου: σὴ τιμότητι V.

αίρετήν αὐτοῖς κατασκευάσαι τὴν οἰκῆσιν, τὴν φευκτὴν
καὶ ἀπηγορευμένην δια τὸ πλῆθος τῆς ἐπικειμένης αὐτῇ 5
συνταλείας. Σπουδάσω δὲ καὶ αὐτὸς περιτυχῶν σου τῇ
κοσμιότητι ἐντελεύτερον περὶ ἐκάστου διαλεχθῆναι.

LXXIV

ΗΓΕΜΟΝΙ

1 Σχεδὸν μὲν ἀπιστόν ἐστιν ὁ μέλλω γράφειν γεγράφεται
δὲ τῆς ἀληθείας ἕνεκεν ὅτι, πῶσαν ἔχων ἐπιθυμίαν, ὥς
οἶόν τε ἦν πυκνότερα διαλεγασθαι σου τῇ καλοκαγαθίᾳ,
ἐπειδὴ εὖρον ταυτὴν τῶν γραμμάτων τὴν ἀφορμὴν οὐκ
ἐπέδριμον τῷ ἔρμαιῳ ἀλλ' ἀπωκνησα καὶ ἀνεδύην. Το 5
οῦν παράδοξον ἐν τούτῳ ὅτι, ἀπεργόχομην ὑπάρξαι, ταῦτα
γενόμενα οὐκ ἐδεχόμην. Αἴτιον δὲ ὅτι, αἰσχυνομαι δοκεῖν
μὴ φιλίας ἕνεκεν καθαρῶς, ἀλλὰ χρεῖαν τινὰ θεραπεύων
ἐκάστοτε γράφειν. Ἄλλα με εἰσηλθεν ἐκεῖνο 10 καὶ σέ
βούλομαι διανοηθέντα μὴ τοι νομίζειν ἡμᾶς ἐμπορικῶς
μᾶλλον ἢ φιλικῶς ποιῆσθαι τὰς διαλέξεις, ὅτι χρή τι
διάφορον ἔχειν τὰς τῶν ἀρχόντων προσήσεις παρὰ τοῖς
ιδιώταις. Οὐ γὰρ ὁμοίως ἐντευκτεον ἡμῖν ἰατρῶ τε ἀνδρὶ
καὶ τῷ τυχόντι, οὔτε ἀρχόντι, δηλονότι, καὶ ἰδιωτῇ, ἀλλὰ
πειρατέον τοῦ μὲν ἐκ τῆς τέχνης, τοῦ δὲ ἀπὸ τῆς ἐξουσίας 15
ἀπολαύειν εἰς τὰ ἡμέτερα. Ὡς περ οὖν τοῖς ἐν ἡλίῳ
βαδίζουσιν ἔπεται πάντως ἡ σκιά, καὶ αὐτοὶ μὴ προέλων
ται, οὕτω καὶ ταῖς πρὸς τοὺς ἀρχοντας ὁμιλίαις ἀκολουθεῖ
τι καὶ παρεμπόρευμα, ἢ τῶν καμνόντων βοήθεια. Τὴν μὲν
οὖν πρώτην αἰτίαν τῆς ἐπιστολῆς πληρουτώ αὐτὰ τὸ 20
προσειπεῖν σου τὴν μεγαλόνοιαν ὃ καὶ μηδεμίαν πρόφασιν

LXXIV — 1 μὲν οὐκ M 4 πιστόν ἐν τῶν γραμμάτων LC
5 ἐπεδριμον ἀπὸ C 6 ἐρμαιῶν, ὡς N 7 ἀνεδύην LC 8 σ
10 λίας φ λ π ρ, LC 9 με μὴ ε, 21 ἐν μεγαλόνοιαν ἐν φ με μὴ ἐν 21

τῷ γράφειν προσῆ, ἀγαθὸν κεφάλαιον πῦτό χρη νομίζεσθαι
Προσεκρήσο τοίνυν ἡμῖν ὃ ἀριστε, καὶ φυλάττοιο τῷ βίω
παντί ἀρχὰς ἐξ ἀρχῶν ἀμειβων καὶ ἄλλοτε ἄλλους ταῖς
ἐπιστάσεσιν ἐυεργετῶν Τοῦτο γὰρ ἐμοὶ τε παεῖν συνηθεὶς 25
καὶ σοὶ ὀφειλόμενον παρὰ τῶν καὶ κατὰ μικρὸν πεπειραμέ-
νων τῆς περὶ τὸ ἀρχεῖν σου ἀρετῆς

2 Μετὰ δὲ τὴν εὐχὴν δεξαι καὶ τὴν ὑπὲρ τοῦ ἀθλίου
γέροντος ἱκεσίαν ὅν ἀφῆκε μὲν τῶν δημοσίων γράμμα
βασιλικὸν μᾶλλον δὲ καὶ προ τοῦ Βασιλέως αὐτὸ τὸ γήρας
ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ἀναγκαίαν ἀτελείαν Ἐβεβαίωσας δὲ
καὶ αὐτὸς τὴν ἄνωθεν χάριν αἰδοῖ τῆς φύσεως καὶ 5
προμηθεία τῶν δημοσίων ἐμοὶ δοκεῖν ὥς ἂν μὴ ἀνθρώπῳ
παρανοοῦντι διὰ τὸν χρόνον κινδυνεύει τι τῶν κοινῶν Δι'
ἐτέρας δὲ ὁδοῦ πάλιν πῶς αὐτὸν ἐλαθεῖς, ὃ θαυμάσια,
παραγαδὺν εἰς τὰ μέσον, Τὸν γὰρ ὀίδουσι αὐτοῦ οὕτω
τέταρτον ἔτος ἀπὸ γενέσεως ἄγοντα, κελεύσας τοῖ βου 10
λευτηρίου μετέχειν, τί ἄλλο καὶ οὐχὶ τὸν πρεσβυτὴν διὰ
τοῦ ἐκγόνου πάλιν ἐξ ἀρχῆς παράγεις εἰς τὰ δημόσια,
Ἄλλὰ νῦν ἱκετεύομεν ἀμφοτέρων σε λαθεῖν τῶν ἡλικῶν
οἴκτον καὶ ἀμφοτέρους ἀνεῖναι διὰ τὰ προσόντα ἑκατέρῳ
ἐλευκινά *Ὁ μὲν γὰρ οὐκ εἶδε γονέας οὐδ' ἐγνωρίσεν, ἀλλὰ 15
δι' ἄλλοτρῶν χειρῶν εἰς τοῦ βίου τοῦτον εἰσῆλθεν εὐθὺς
ἐκ σπαργάνων ἀμφοτέρων ὀρφενισθεὶς. *Ὁ δὲ τοσοῦτον
ἐταμιεύθη τῷ βίῳ ὥς μηδὲν αὐτὸν εἶδος συμφορᾶς πα-
λεθεῖν Ἐπεῖθε μὲν γὰρ υἱοῦ τελευταῖν ἔωρον, εἶδε δὲ οἶκον
ἔρημον διαδόχων, ὁψεται δὲ νῦν, ἔαν μὴ τι αὐτὸς ἔξῃον 20
τῆς σεαυτοῦ φιλανθρωπίας διανοηθῆς, τὴν παρὰ μὲν τῆς
ἀπαιδίας ταύτης ἀφορμὴν αὐτῷ μυρίων γεννησομένην
κακῶν, Ὁ γὰρ δὴ πού τὸ παιδίον εἰς βουλευτὰς συντελέσει

22 τῷ τοῦ L || 23 τοίνυν : νῦν B || 25 τι κα' L ποιῖν ποιῖ δὲ

2 6 προμηθεῖα, -θεία ML || 7 παρανοοῦντι παρηνόμουντι BM || 12
ἐκγονοῦ ἐγόνου LC || 16 αὐθι, οὐκ C || 17 ἀμφοτέρων : ἐπ' ἀμφο-
τέρων LC || 18 αὐτὸν αὐτῷ L || 19 υ οὐ : υἱός L || 21 σεαυτοῦ : σεαυ-
τοῦ L || 22 ordo αὐτῷ ἀφορμὴν L || 22-23 ordo κακῶν γεννησομένην LC.

ἡ ἐκλέξει τὰς εἰσφοράς ἢ στρατιώταις χορηγήσει τὸ
 σιτηρέσιον, ἀλλ' ἀνάγκη πάλιν τοῦ ἀθλίου γέροντος τὴν 25
 πολλὰν κατασχόνεσθαι. Δὸς οὖν χάριν καὶ τοῖς νόμοις
 ἀκόλουθον καὶ τῇ φύσει συμβαίνουσιν, τῷ μὲν προστάξας
 μέχρι τῆς τῶν ἀνδρῶν ἡλικίας συγχωρηθῆναι, τὸν δὲ ἐπι
 τῆς κλίνης ἀναμένειν τὸν θάνατον πραγμάτων δὲ συν-
 ἔχειαν καὶ τὸ τῆς ἀνάγκης ἀπαραίτητον ἄλλοι προβαλλέσ- 30
 θωσαν. Οὐ γὰρ δὴ τοῦ σοῦ τρόπου ἢ κακῶς πράττοντας
 περιδεῖν ἢ νόμων δλιγωρῆσαι ἢ φιλοῖς μὴ εἶξαι καθικε-
 τεύουσι, κἀν τὰ ἄξ ἀνθρώπων σε περιεσθῇκει πράγματα

LXXXV

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΗ ΔΕΙΝ ΟΡΚΟΥΝ

Οὐ πυνόμεθα κατὰ πάσαν σύνοδον διαμαρτυρόμενοι καὶ
 ὡς ἐν ταῖς συντυχίαις περὶ τῶν αὐτῶν διαλεγόμενοι
 ὥστε τοὺς ὅρκους ἐπὶ τοῖς δημοσίοις τελέεσθαι μὴ ἐπάγο-
 θαι παρὰ τῶν ἀπαιτητῶν τοῖς ἀγροίοις λειπόμενον ἦν
 καὶ διὰ τοῦ γράμματος περὶ τῶν αὐτῶν ἐνώπιον Θεοῦ καὶ 5
 ἀνθρώπων διαμαρτύρασθαι ὅτι προσήκει παύεσθαι ἡμῶς
 τὸν θάνατον ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων ἐπάγοντας, καὶ
 ἄλλους ἐπινοῆσαι τινὰς τρόπους τῶν ἀπαιτήσεων, τὰς δὲ
 ψυχὰς συγχωρήσει τοῖς ἀνθρώποις ἀτρώτους ἔχειν
 Ταῦτα πρὸς σὲ γράφομεν, οὐχ ὥς σοῦ δεομένου τῆς ἐκ 10
 τῶν λόγων παρακλήσεως (οἴκοθεν γὰρ ἔχεις τὰς περὶ τὸ
 φοβεῖσθαι τὸν Κύριον ἀφορμὰς), ἀλλ' ἵνα διὰ σοῦ πάντας
 οἱ ἀνεχόμενοι σου διδασχῶσι μὴ παροργίζειν τὸν Ἅγιον

33 σι σπ. Μ || περιεσθῇκει : -πῃ V.

LXXXV. — Titulus περὶ τοῦ μὴ δεῖν ὀρκοῦν : τοῦ αὐτοῦ ἀνεπίγραφος ὡς τε καλεσθῆναι ταῦς τῶν δημοσίων πράκτορας τοὺς ὅρκους τοῖς ὑποτελέειν ἐπείγοντας Μ.

3 ἄνθρωποις : ἰδίαις L || 5 περὶ τῶν αὐτῶν σπ. Μ || 12 κύριον : θεόν Μ.

μηδὲ ἀπηγορευμένον πρᾶγμα τῇ πανηγρῇ συνηθείᾳ εἰς
ἀδιαφορίαν κατὰγειν. Καὶ γὰρ οὐτε ὁφελὸς τι αὐτοῖς πρὸς
τάς ἀπαιτήσεις ἐκ τῶν ὁρκῶν ἐστὶ καὶ ὁμολογούμενον
κακὸν τῇ ψυχῇ προσλαμβάνουσιν. Ἐπειδὴν γὰρ καταμε-
λετήσωσι τὰς ἐπιτοκίας οἱ ἄνθρωποι, οὐκέτι ἑαυτοὺς
ἐπείγουσι πρὸς τὴν ἔκτισιν, ἀλλὰ ἀπάτης ὅπλον καὶ
ἀναβολῆς ἀφορμὴν ἐξευρησθαι αὐτοῖς τὸν ὁρκὸν οἶονται.
Εἴτε οὖν ὀξείαν ἐπάγει τὴν ἀνταπόδοσιν τοῖς ἐπιωρκη-
κόσιν ὁ Κύριος, οὐχ ἔξουσιν τοὺς ὑπακούοντας, τῶν ὁπυ-
θῶνων ὑπὸ τῆς τιμωρίας ἀναλωθέντων εἴτε διὰ μακρο-
θυμίας ἀνέχεται ὁ Δεσπότης, ὁ προλαβὼν εἶπον, ὅτι οἱ
πεπειραμένοι τῆς ἀνοχῆς τοῦ Κυρίου καταφρονοῦσιν
αὐτοῦ τῆς χρηστότητος, μὴ ἀνομείψασαν διακευῆς μηδὲ
παροξυνέτωσαν ἐφ' ἑαυτούς τὸν Θεόν. Εἴρηται ἡμῖν τὰ
ἡμῖν ἐπιβάλλοντα, ὁψοντα, οἱ ἀπειθοῦντες.

LXXXVI

ΤΩ ΗΓΕΜΟΝΙ

Οἶδα μεγίστην καὶ πρώτην σπουδὴν οἶσεν τῇ τιμιότητι
σου πάντα τρόπον χαρίζεσθαι τῷ δικαίῳ, δευτέραν δὲ τὸ
καὶ τοὺς φίλους εὐποιεῖν καὶ τῶν προσφευγόντων τῇ προ-
στασίᾳ τῆς σῆς μεγαλοεὐας ἀντιποιεῖσθαι. Πάντα τοίνυν
εἰς ταῦτόν συνεδραμεν ἐπὶ τῆς παρούσης ὑποθέσεως. Καὶ
γὰρ δίκαιόν ἐστι τὸ πρᾶγμα ὅτι τὴν πρεσβείαν ποιού-
μεθα καὶ ἡμῖν κεχαρισμένον, οὗς ἐν τοῖς φίλοις ἀριθμεῖν
τοῖς σεαυτοῦ κατηξίωσας, καὶ ὀφειλόμενον τοῖς τὴν στερ-

15 ἀδιαφορίαν: διαφορίαν C. 17 προσλαμβάνουσιν: προλ- L || 17-
18 καταμιλήσασιν: κατὰ μὲν λήσασιν LC. 18 τὰς τῆς CV⁸, αὐτοῦς,
αὐτοῦς C, 20 οὐκ ἐστὶν: οὐκ ἐστὶν L || 27 εἴρηται: εἴρηται C.

LXXXVI. — 2 πάντα: πάντα LC || 3 τοὺς σεαυτοῦ C || 8 σεαυτοῦ
σεαυτοῦ LC.

ρότητά σου εἰς τὴν ὑπὲρ ὧν πεπ
 λουμένοις Σίτον γάρ, ὃν μόνον εἶχε πρὸς τὴν ἀναγκαίαν
 τοῦ βίου διαγωγὴν ὁ ποθεινότατος ἀδελφὸς Δωρόθεος,
 διήρπασάν τινες ἐν Βηρισσοῖς τῶν τὰ δημόσια διοικεῖν
 πεπιστευμένων, εἴτε ἀφ' ἑαυτῶν ἐλθόντες ἐπὶ τὴν βίαν
 εἴτε καὶ ἐτέρων αὐτοῖς ὑποθεμένων Πλὴν οὐδαμῶθεν αὐτοῖς
 τὸ πρῶγμα ἀνεγκλητόν Τι γάρ ἦτον ἀδικεῖ ὁ οἰκοθεν πονη
 ρὸς ἢ ὁ ἐτέρων κακία ὑπηρετούμενος Καὶ τοῖς πεπονθόσιν
 ἢ ζημία ὁμοία Τοῦτον ἀξιούμεν δι' ὧν ἀφπράθη μὲν ἀπο
 λαβεῖν καὶ μὴ ἐξείναι αὐτοῖς ἐπὶ ἐτέρους τὴν αἰτίαν τῶν
 τετολμημένων ἀναφέρειν Ὅσου δὲ ἀξιὸν τὸ τὴν ἐκ τῆς
 σιτοδείας διαφυγεῖν ἀνάγκην, τοσοῦτου τὴν χάριν τιμησά
 μεθα τὴν παρὰ τῆς σῆς μεγαλοφυνίας, ἐὰν ἄρα δοῦναι
 καταξιώσης.

LXXXVII

ΑΝΕΠΙΓΡΑΦΟΣ ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΑΥΤΩΝ

Ἐθαύμασα πῶς σοῦ μεσιτεύοντος τοσοῦτον ἐτολήθη
 κακὸν κατὰ τοῦ συμπρεσβυτέρου ὥστε ἦν μόνην εἶχεν
 ἀφορμὴν τοῦ βίου, ταύτην διαρπασθῆναι. Καὶ τὸ δεινό
 τατον, ὅτι οἱ τοῦτο τετολμηκότες ἐπὶ σέ τὴν αἰτίαν ὧν
 πεποιήκασιν ἀναφέρουσιν, ὃν οὐχ ὥπως ἐπιτρέπειν τὰ
 ταιαῦτα γίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ παντὶ σβένει διακωλύειν ἀκό
 λουθον ἦν, μάλιστα μὲν κατὰ πάντων, εἰ δ' ἄρα, κατὰ γούν
 τῶν πρεσβυτέρων, καὶ τούτων ὅσοι ἡμῖν ὁμόψυχοι καὶ τὴν
 αὐτὴν τῆς εὐσεβείας ὁδὸν πορευόμενοι Εἴ τι οὖν φροντί-

10 πρὸς· εἰς LC || 12 βηρισσοῖς· κηρισσοῖς M βηρίσσοις C || 17 ἀφη
 ρέθη μ. ν. ἀφρησθήμεν PBL || 19 ἀναφέρειν· φέρειν LC || ὅσου· ὅσον
 M || 20 τοσοῦτου· -τον P.

LXXXVII. — Titulus ἀνεπίγραφος ὑπὲρ τῶν αὐτῶν· ἀνεπίγρα
 φος V.

2 συμπρεσβυτέρου· πρεσβυτέρου LC || 4 ἐπὶ σέ σπ. LC || 5 ὧν·
 εἰς ὧν LC || 7 δ' σπ. L.

Ζεις τοῦ ἀναπαύσαι ἡμᾶς, ταχέως διορθωθῆναι τὰ γενό- 10
 μενα ποιήσων. Δύνασαι γάρ σὺν Θεῷ καὶ ταῦτα καὶ ἔτι
 μείζω τούτων κατορθοῦν οἷς ἐν ἐβελῆς Ἐπέστελλα δὲ
 καὶ τῷ ἀρχοντι τῆς πατρίδος, ἵνα, ἐὰν ἀφ' ἐαυτῶν μὴ
 θελήσῃσι ποιῆσαι τὰ δίκαια, ἐκ τῆς κινήσεως τῶν δικα- 15
 στηρίων ἀναγκασθῶσι ποιῆσαι

LXXXVIII

ΑΝΕΠΙΓΡΑΦΟΣ ΕΠΙ ΑΠΑΙΤΗΤῃ ΧΡΗΜΑΤΩΝ

Τὴν δυσκολίαν τῆς συγκομιδῆς τοῦ πραγματευτικοῦ
 χρυσοῦ πάντων μάλιστα ἡ σὴ τιμιότης κατέμαθε, καὶ τῆς
 πενίας ἡμῶν οὐδένα μάρτυρα τοιοῦτον ἔχομεν οἷον σέ, ὃς
 ἐκ τῆς μεγάλης φιλανθρωπίας καὶ συνέπαθες ἡμῖν καὶ
 συμπερινηνέχθης μέχρι τοῦ παρόντος τὰ θυνάτά, οὐδαμοῦ 5
 τὸ πρῶτον τῆς ἐαυτοῦ τῶν τρόπων καταστάσεως ἐκ τῆς τῶν
 ἄνωθεν ἐπικειμένων ταραχῆς παρακινήσας Ἐπεὶ οὖν ὑπο-
 λαίπεται ἡμῖν ἐκ τοῦ παντὸς σταθμοῦ ὀλίγον ἔτι χρυσοῦν
 καὶ τοῦτο ἀνάγκη ἐκ τοῦ ἐράνου, εἰς δὲ προετρεψάμεθα
 πᾶσαν τὴν πόλιν, συγκομισθῆναι, παρακαλοῦμέν σου τὴν 10
 ἡμερότητα μικρὸν τι ἐκτείνειν ἡμῖν τὴν προθεσίαν, πρὸς
 τὸ καὶ τοὺς ἔξω τῆς πόλεως ὑπομνησθῆναι Ἐν ἀγροῖς γάρ
 ἔστι τὸ πολὺ τῶν ἐν τέλει, ὥς οὐδὲ αὐτὸς ἀγνωστὶς Ἐὰν
 μὲν οὖν ᾖ δυνατόν παρὰ τοσάοδα λίτρας ἐπαπεμφθῆναι,
 τοσοῦτον γὰρ ἡμῖν ὑπολείπεται, τοῦτο γενέσθαι παρακα- 15
 λοῦμέν σε, κάκεινο ἐπαποσταλήσεται ὕστερον ἐὰν δὲ πᾶσα
 ᾖ ἀνάγκη ἀθρόου αὐτὸ παραπεμφθῆναι τοῖς θησαυροῖς,
 ὕπερ ἑξ ἀρχῆς ἠξιώσαμεν, πιαυτέραν ἡμῖν γενέσθαι τὴν
 προθεσίαν.

12 ἰδιότης: τίθειαι C || 13 οὐδὲ μτ, ἀφ' ἐαυτῶν L || 14 ἐκ διχ LC.
 LXXXVIII. — Exstat tantum in VLC in titulo ἀνεπίγραφος
 om. V.

14 ᾖ: ᾖ L || 15 ὑπολείπεται: ἐπαλείπεται L.

LXXXIX

ΜΕΛΕΤΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ

1 Ὁ ἀγαθὸς Θεός, παρασχόμενος ἡμῖν προφάσεις προ-
 σηγориῶν πρὸς τὴν σὴν τιμιότητα, τὸ σφοδρὸν τοῦ πόθου
 παραμυθεῖται. Μάρτυς γάρ αὐτὸς τῆς ἐπιθυμίας ἡμῶν ἦν
 ἔχομεν εἰς τὸ θεάσασθαι σου τὸ πρόσωπον καὶ ἀπολαῦσαι
 τῆς ἀγαθῆς σου καὶ ψυχωφελοῦς διδασκαλίας. Καὶ νῦν δὲ 5
 διὰ τοῦ εὐλαβεστάτου καὶ σπουδαιστάτου ἀδελφοῦ Δωρο-
 θεοῦ, τοῦ συνδιακόνου ἐρχομένου, παρακαλοῦμέν σε προ-
 ηγουμένως προσεύχεσθαι ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα μὴ πρόσκομμα
 ᾖμεν τῷ λαῷ μηδὲ ἐμπόδιον ταῖς ὑμετέραις εὐχαῖς πρὸς
 τὸ θυσωπῆσαι τὸν Κύριον. Ἐπειτα καὶ ὑπομιμνήσκομεν 10
 καταξίωσαι σε πάντα τυπῶσαι διὰ τοῦ προκηρηνένου
 ἀδελφοῦ, καὶ εἴ τι δεῖ ἐπισταλῆναι τοῖς κατὰ τὴν Δύσιν,
 διὰ τὸ ὀφείλειν ἀναγκαίως καὶ δι' ἡμετέρου αὐτοῖς ἀπε-
 νεχθῆναι γράμματα, αὐτὸν ὑπαγορευομαι τὰς ἐπιστολάς.
 Ἡμεῖς γάρ ἐπιτυχόντες Σαβίνου, τοῦ παρ' αὐτῶν ἀπο- 15
 σταλέντος διακόνου, ἐπεστείλαμεν πρὸς τε τοὺς Ἰλλυριοὺς
 καὶ πρὸς τοὺς κατὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ Γαλλίαν ἐπισκόπους
 καὶ τινὰς τῶν ἰδίως πρὸς ἡμᾶς ἐπιστειλάντων. Εὐλογον δὲ
 ὧς ἀπὸ κοινοῦ τῆς συνόδου ἀποσταλῆναι τινὰ τὸν κομίζοντα
 δευτέρα γράμματα, ἅπερ αὐτὸς ἐκέλευσον τυπωθῆναι. 20

2 Καὶ περὶ τοῦ αἰδεσιμωτάτου ἐπισκόπου Ἀθανασίου,
 ἀκριβῶς γινώσκουσιν τὴν τελείαν σου φρόνησιν ὑπομιμνή-
 σκομεν ὅτι ἀρῆξανον τοῖς παρ' ἐμοῦ γράμμασιν ἐπιδοῦναι
 ἢ ποιῆσαι τι τῶν ὀφειλομένων, εἰ μὴ καὶ παρ' ὁμῶν, τῶν

LXXXIX. — Non exstat in L. Titulus μελετίῳ ἐπισκόπῳ: τῷ
 αὐτῷ C.

1 16 ἐπιστείλαμεν: ἐκ- C || 17 καὶ γαλλίαν om. VPM add. P² ||
 18 ἰδίως: ἰδίῳ B.

τότε τὴν κοινωνίαν αὐτοῦ ἀναβαλλομένων, δέξεται τινα 5
 τρόπον. Αὐτὸς γὰρ λέγεται πάνυ ὠρμηθεῖν πρὸς τὸ συνα-
 φθῆναι ἡμῖν καὶ κατὰ δύναμιν συμβαλέσθαι, λυπεῖσθαι δὲ
 ὅτι καὶ τότε παρεπέμφθη ἀκοινώνητος καὶ ἔτι νῦν ἀτελεῖς
 μένουσιν αἱ ὑποσχέσεις. Τάδε κατὰ τὴν Ἀνατολὴν ὅπως
 διάκειται οὐκ ἔλαθε πάντως τὰς ἀκοὰς τῆς θεοσεβείας 10
 σου, καὶ δι' αὐτοῦ δὲ ἀκριθέστερον πάντα ὁ προειρημένος
 ἀδελφὴς διηγήσεται. Ὅν καταξίωσον εὐθύς ἐκπέμψαι μετὰ
 τὸ Πάσχα, διὰ τὸ ἀναμένειν τὰς ἀπὸ Σαμοσάτων ἀποκρι-
 σεις· οὗ καὶ τὴν προθυμίαν ἀπόδεξαι καὶ εὐχαῖς αὐτὸν
 ἐνισχύσας πρόπεμψον εἰς τὰ προκειμένα. 15

ΧC

ΤΟΙΣ ΑΓΙΩΤΑΤΟΙΣ ΑΔΕΛΦΟΙΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΚΟΠΟΙΣ ΤΟΙΣ ΕΝ Τῇ ΔΥΣΕΙ

1 Ὁ ἀγαθὸς Θεός, ὁ δεῖ ταῖς θλίψεσι παραζευγνύς τὰς
 παρακλήσεις, ἔδωκε καὶ νῦν ἡμῖν ἐπὶ τῇ τιλῇ τῶν ὀδυ-
 νῶν εὐρέσθαι τινὰ μετρίαν παράκλησιν ἐκ τῶν γραμμάτων
 2 παρὰ τῆς ὑμετέρας ὀρθότητος ὁ τιμιώτατος ἡμῶν πατήρ
 ἐπίσκοπος δεξάμενος διεπέμψατο ἡμῖν, ὀγιοῦς πίστεως 5
 μαρτυρίαν καὶ τῆς ἀναπηρεάστου ὁμονοίας καὶ συμπνοίας
 ἀπόδειξιν ἔχοντα, ὥστε καὶ ποιμένας ἀναδεικνύναι τοῖς
 ἔχουσιν τῶν Πατέρων ἀκολουθοῦντας καὶ τοῦ λαοῦ τοῦ
 Κυρίου μετ' ἐπιστήμης ποιμαίνοντας. Ταῦτα πάντα ἡὐφρα-
 νεν ἡμεῖς τοσοῦτον ὥστε λῶσαι ἡμῶν τὴν κατήφειαν καὶ 10

2 5-6 ἀναβαλλομένων .. αὐτός οση. B || 7 κατὰ τα κατὰ VCP* ||
 συμβαλέσθαι, συμβάλλεσθαι M || 8 νῦν οση. C || 14 ἀποδεῖλαι, ἀπέ-
 διξεν B.

XC. — 1 1-3 ordo τῶν παρακλήσεων παραζευγνύς LC || 2 ordo ἡμῶν
 καὶ νῦν LC || 1: 1ν C || 3 ἐκ τῶν ἐκ τε BLC || 5 ἐπισκοποῦ, ἀθανά-
 σιος ὁ ἐπίσκοπος LC || 6 ὁμονοίας: ὑμῶν ὁμονοίας LC | καὶ τε καὶ
 LC || 7 ἀναδε κινῶναι: ἀποδειχθῆναι M |, τοῖς· τοὺς τοῖς LC || 9-10
 ἡὐφρανεν: εὐ- MLC.

μειδιώμεν τι βραχὺ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν ἐμποιοῦσαι ἀπὸ τῆς
 σκυθρωπῆς ταύτης τῶν πραγμάτων κινήσεως ἐν ἧ ὡν
 καθοτήκαμεν Ἐπέτεινε δὲ ἡμῖν τὴν παράκλησιν ὁ
 Κύριος διὰ τοῦ εὐλαβεστάτου υἱοῦ καὶ συνδικόνου Σαβί- 15
 νου, ὃς καὶ τὰ παρ' ὑμῖν καλὰ διηγησάμενος ἀκριβῶς
 ἔθρεψεν ἡμῶν τὰς ψυχὰς καὶ τὰ ἡμέτερα δὲ τῇ πείρῃ
 μαθὼν ἀναργῶς ὑμῖν ἀναγγελεῖ, ἵνα προηγουμένως μὲν διὰ
 τῆς ἐκτενοῦς καὶ φιλοπόνου δεήσεως τῆς πρὸς τὸν Κύριον
 συναγωνιζήσθε ἡμῖν, ἔπειτα δὲ καὶ τὴν ἐνδεχομένην περα- 20
 μυθίαν ταῖς καταπονουμέναις Ἐκκλησίαις εἰσενέγκασθαι
 μὴ παραιτήσθε. Κάκηκε γὰρ ἐνταῦθα, ἀδελφοί τιμωτά-
 τοι, καὶ ἀπείρηκε πρὸς τὰς συνεχεῖς προσβολὰς τῶν ἐναν-
 τίων ἡ Ἐκκλησία, ὥσπερ τι πλοῖον ἐν πελάγει μέσῃ ταῖς
 ἐπαλλήλοις πληγαῖς τῶν κυμάτων βασανιζόμενον εἰ μὴ τις 25
 γένοιτο ταχεῖα ἐπισκοπὴ τῆς ἀγαθότητος τοῦ Κυρίου.
 Ὡσπερ οὖν ἡμεῖς ἴδιον ἀγαθὸν ἑαυτῶν ποιοῦμεθα τὴν
 ὑμετέραν πρὸς ἀλλήλους σύμπνοιάν τε καὶ ἐνότητά, οὕτω
 καὶ ὑμεῖς παρακαλοῦμεν συμπαθεῖσαι ἡμῶν ταῖς διαιρέσεσι
 καὶ μὴ, ὅτι τῇ θέσει τῶν τόπων διειστήκαμεν, χωρίζειν 30
 ἡμῖς ἀφ' ἑαυτῶν, ἀλλ', ὅτι ἐνούμεθα τῇ κατὰ τὸ Πνεῦμα
 κοινωνίᾳ, εἰς τὴν ἐνὸς σώματος ἡμεῖς συμφωνίαν ἀνα-
 λαμβάνειν.

2 Γνώριμα δὲ τὰ θλίβοντα ἡμῖς, καθ' ἡμεῖς μὴ λέγωμεν
 εἰς πῶς γὰρ τὴν οἰκουμένην ἐκκέχυται. Καταπεφρόνηται
 τὰ τῶν Πατέρων δόγματα, ἀποστολικαὶ παραδόσεις Ἰησοῦ
 θένηται, νεωτέρων ἀνθρώπων ἐφευρέματα ταῖς Ἐκκλη-

11 ordo ἐμποιοῦσαι ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν LC || 12 τῶν πραγμάτων
 κινήσεις καταστάσεις τῶν πραγμάτων LC || 14 εὐλαβεστάτου υἱοῦ
 καὶ υἱοῦ ἡμῶν τοῦ εὐλαβεστάτου LC || 15 ordo ἀκριβῶς, διηγησα-
 μένος LC | 16 διὰ om. LC — 19 συναγωνιζήσθε — ζήσθε L || ἐνδεχο-
 μένην ἐνδεομένην γμιν LC || 21 κάκηκε καὶ κμνηκε P || ἐνταῦθα :
 τα ἐνταῦθα LC || 24 ἐπαλλήλοις ἀλλεπαλλήλοι, M || 26 ordo ἑαυτῶν
 ἀγαθὸν LC || 29 τῇ om. B.

2 3 ἐκκεχυται λαβὼν ἑξήγηται LC || 3-4 ἰξουθενηται ἰξου-
 δειναιται LC || 4 νεωτέρων νεωτεροτέρων LC.

οιαις ἐμπολιτεύεται τεχνολογοῦσι λοιπόν, οὐ θεολογοῦσιν 5
οἱ ἑνθρώποι ἢ τοῦ κόσμου σοφία τὰ πρῶτεία φέρεται,
παρωσαμένῃ τὸ καύχημα τοῦ σταυροῦ Παιμένες ἀπελαύ-
νονται, ἀντεσιάγονται δὲ λύκοι βαρεῖς, διασπῶντες τὸ
ποίμνιον τοῦ Χριστοῦ Οἴκοι ἐκκτήριοι ἔρημοι τῶν ἐκκλη- 10
σιαζόντων, αἱ ἔρημοι, πλήρεις τῶν ὀδυρομένων Οἱ πρεσ-
βύτεροι ὀδύρονται, τὰ παλαιὰ συγκρίνοντας τοῖς παροῦσιν
οἱ νέοι ἁλιεινότεροι, μὴ εἰδότες οἶον ἐστέρηνται. Ταῦτα
ἱκανὰ μὲν κινησάει εἰς συμπάθειαν τοὺς τὴν Χριστοῦ ἀγά-
πην πεπαιδευμένους, συγκρινόμενος δὲ τῇ ἀληθείᾳ τῶν
πραγμάτων ὁ λόγος ἀξίας πολὺ τῆς αὐτῶν ἀπολείπεται 15
Εἴ τι οὖν παραμύθειον ἀγάπης, εἴ τις κοινωνία Πνεύματος,
εἴ τι σπλάγχνα καὶ οἰκτιρμοὶ κινήθητε πρὸς τὴν ἀντιλήψιν
ἡμῶν Λάβετε ζῆλον εὐσεβείας, ἐξέλθετε ἡμεῖς τοῦ χει-
μῶνος τούτου. Λαλεσθῶ καὶ περ' ὑμῖν μετὰ παρρησίας τὸ
ἀγαθὸν ἐκεῖνο κήρυγμα τῶν Πατέρων, τὸ καταστρέφον μὲν 20
τὴν δυσώνυμον αἵρεσιν τὴν Ἀρείου, οἰκοδομοῦν δὲ τὰς
Ἐκκλησίας ἐν τῇ ὑγιαίνουσῃ δασκαλίᾳ ἐν ᾗ ὁ Υἱὸς ὁμο-
ούσιος τῷ Πατρὶ ὁμολογεῖται καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον
ὁμοτίμως συναριθμεῖται τε καὶ συλλατρεύεται, ἵνα ἢν ὑμῖν
ἔδωκεν ὁ Κύριος ὑπὲρ τῆς ἀληθείας παρρησίαν καὶ τὸ ἐπὶ 25
τῇ ὁμολογίᾳ τῆς θείας καὶ σωτηρίου Τριάδος καύχημα,
τοῦτο καὶ ἡμῖν διὰ τῶν ὑμετέρων εὐχῶν καὶ τῆς συνεργίας
ὁμῶν χαρίσεται Τὸ δὲ καθέκαστον αὐτὸς ὁ προειρημένος
συνδιδάσκων ἀναγγελεῖ ὑμῶν τῇ ἀγάπῃ Καὶ πᾶσι δὲ τοῖς
γενομένοις κανονικῶς παρὰ τῆς ὑμετέρας τιμωρίας 30
συνεθέμεθα, τὸν ἀποστολικὸν ὁμῶν ζῆλον ὑπὲρ τῆς ὀρθο-
δοξίας ἀποδείξάμενοι.

§ οἷ· καὶ οὐγ' LC || 13 εἰς· πρὸς LC || 15 ἀξίας πλὴν τῆς παρὰ
καὶ τῆς ἀξίας LC ; 17 τι· ἵνα M || καὶ οἰκτιρμοὶ, οἰκτιρισμῶν M ||
19 ἡμῖν ποσ· ἡμῖν VPBM LC || 21 posterius τῶν τοῦ LC || 23 οὐδὲ
ὁμολογεῖται τῷ πατρὶ LC || ὁ πνεῦμα τοῦ ἁγίου· τοῦ ἁγίου πνεῦμα C ||
24 ἢν· οὖν L || ἡμῖν· ἡμῖν C || 25 ordo ὁ κύριος ἔδωκεν LC || 28-
32 τὸ δὲ καθέκαστον ... ἀποδείξάμενοι, deest in VPBM.

ΟΥΑΛΕΡΙΑΝΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ ΙΑΛΥΡΙΩΝ

Χάρις τῷ Κυρίῳ, τῷ δόντι ἡμῖν ἀρχαίας ἀγάπης καρπὸν
 ἰδεῖν ἐν τῇ σῇ καθαρότητι, ὅς γε τοσοῦτον διαστῶς τῷ
 σώματι συνήψας ἡμῖν σκαυτὸν διὰ γράμματος καί, τῷ
 πνευματικῷ σου καὶ ἀγίῳ πάθῳ περιπτυξάμενος ἡμῶς,
 ἀμύθητόν τι φίλτρον ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν ἐνεποίησας Ἔργῳ
 γὰρ ἐμάθομεν τῆς παροιμίας τὴν δύναμιν, ὅτι «Ὡσπερ ψυχῇ
 διψῶσιν ψυχρὸν ὕδωρ, οὕτως ἀγγελία ἀγαθὴ ἐκ γῆς μακρό-
 θεν». Δεινὸς γὰρ ἐστὶ παρ' ἡμῖν λιπὸς ἀγάπης ἀδελφὴ
 τιμωτάτα. Καὶ ἡ αἰτία πρόδηλος, ὅτι διὰ τὸ πληθυνθῆναι
 τὴν ἀνομίαν ἐψύγη τῶν πολλῶν ἡ ἀγάπη διὰ τοῦτο καὶ
 πολλοῦ ἔξιον ἡμῖν ἐφάνη τὸ γράμμα καὶ ἀμειβόμεθά σε διὰ
 τοῦ αὐτοῦ ἀνδρός, τοῦ εὐλαβεστάτου συνδιακόνου ἡμῶν
 Σαθίνου, δι' οὗ καὶ γνωρίζομέν σοι ἑαυτοὺς καὶ παρακα-
 λοῦμέν σε ἐπαγρυπνεῖν ταῖς ὑπὲρ ἡμῶν προσευχαῖς. ἵνα
 ὁπότε ὁ ἅγιος Θεὸς καὶ τοῖς ἐνταῦθα πράγμασι γαλήνην
 καὶ ἡσυχίαν καὶ ἐπιτιμήσῃ τῷ ἀνέμῳ τούτῳ καὶ τῇ
 θαλάσῃ, ὥστε παύσασθαι ἡμῶς τοῦ σάλου καὶ τῆς ἀνατρο-
 πῆς ἐν ᾗ νῦν καθεστήκαμεν, ἀεὶ καταποντισθῆσεσθαι
 πανταλῶς ἀναμένοντες. Ἀλλὰ τοῦτο μεγάλως ἐν τοῖς
 παροῦσιν ὁ Κύριος ἡμῖν ἐχαρίσατο, τὸ ὅμῃς ἀκούειν ἐν
 ἀκριβεῖ συμφωνίᾳ καὶ ἐνότητι εἶναι πρὸς ἀλλήλους καὶ
 ἀκωλύτως παρ' ὁμῶν τὸ κήρυγμα τῆς εὐσπειας περιεγγέλ-
 λεσθαι ὁπερὶ ποτε γὰρ (εἴπερ μὴ συγκέκλεισται λοιπὸν ὁ

XCI. — In titulo Ἰαλυρίων, Ἰαλυρίαι BM.

1 κυρίῳ: θεῷ M || 3 σεαυτὸν: ἑαυτὸν LC || 5 τ: το LC || 8 ὁρδο
 λμος: παρ' ἡμῖν LC || 10 ἐψύγη: ψυγασται LC || ordo ἡ ἀγάπη τῶν
 πολλῶν LC || 12 συνδιακόνου ἡμῶν κα: ἀδελφοῦ ἡμῶν συνδιακόνου L
 συνδιακόνου ἡμῶν κα: ἀδελφοῦ C || 16 ἐπιτιμήσῃ, -σαι: B || 19 ἀλλὰ:
 διὰ L || 22 ἡμῖν: ἡμῖν M.

χρόνος τοῦ κόσμου τούτου, ἀλλ' ἐπὶ ἡμέραι τῆς ἀνθρωπίνης
ζωῆς ὑπολείπονται) ἀνάγκη παρ' ὑμῶν ἀνανεωθῆναι τὴν 15
πίστιν τῇ Ἀνατολῇ καὶ δι' ἐλάβετε παρ' αὐτῆς ἀγαθῶν,
τούτων ἐν καιρῷ παρασχεῖσθαι αὐτῇ τὴν ἀντίδοσιν. Τὸ γὰρ
ὁ γ. αἶνον ἐνταῦθα μέρος καὶ τὴν τῶν πατέρων εὐσέβειαν
ἐκδικεῖν ἱκανῶς ἐκέρηκε, πολλαῖς καὶ ποικίλαις μηχανη-
μάτων προσβολαῖς ἐν τῇ αὐτοῦ μεθοδείᾳ τοῦ διαβόλου 30
ἐκτὸς κατασεύσαντος. Ἄλλ' εὐχαῖς ὑμετέροις, τῶν ἀγα-
πῶντων τὸν Κύριον, σθεσθεῖν μὲν ἢ πονηρὰ καὶ λαοπλά-
νος αἵρεσις τῆς Ἀρείου κακοδοξίας, ἀναλάμπει δὲ ἢ
ἀγαθὴ τῶν Πατέρων ἡμῶν διδασκαλία, τῶν συναλθόντων
κατὰ τὴν Νίκαιαν, ὅστε σύμφωνον τῷ σωτηρίῳ βαπτί- 35
σματι τὴν δοξολογίαν ἀποπληροῦσθαι τῇ μακαρίᾳ Τριάδι.

XCII

ΠΡΟΣ ΙΤΑΛΟΥΣ ΚΑΙ ΓΑΛΛΟΥΣ

1 Τοῖς θεοφιλεστάτοις καὶ δσιωτάτοις ἀδελφοῖς συλλει-
τουργοῖς, τοῖς κατὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ Γαλίαν ὁμοφύχοις
ἐπισκόποις Μελέτιος, Εὐσέβιος, Βασίλειος, Βάσσιος,
Γρηγόριος, Πελάγιος Παῦλος, Ἀνθιμος, Θεόδοτος, Βίτιος,
Ἀβραάμιος, Ἰοδίνος, Ζήνων, Θεοδώρητος, Μαρκιανός, 5
Βάραχος, Ἀβραάμιος, Λιβάνιος, Θαλάσσιος, Ἰωσήφ, Σθη-
θός, Ἀτρείος, Θεόδοτος, Εὐστάθιος, Βαρσούμας, Ἰωάν,
νης, Χοσορόης, Ἰωσάκης, Νάρσης, Μάρις, Γρηγόριος,
Δαφνός ἐν Κυρίῳ χαίρειν.

Φέρει μὲν τινα παραμυθίαν ταῖς δυνωμέναις ψυχαῖς 10

33 ἀΐσεις· διαίσεις L· 36 ἀκαταργεῖσθαι· ἀναπλ· C.

XCII. — Titulus desest in LC.

1 1 ἀδελφοῖς om VBMIC || 2 τῶν om L || 4 ordo παῦλος ἀνθιμος
πελάγιος, L· 5 ἰοδίνος ἰουδίνος, M· 5-9 ἰοδίνος .. δαφνός καὶ οἱ συν
αὐτοῖς ἀδελφοί L || 7 ατρείος (ατρείος C || 8 χοσορόης· χοσορόης C ||
ἰωσάκης· ἰωσακῆς M || μαρίς· μαρῆς M

καὶ στεναγμὸς πολλάκις ἐκ τοῦ βάθους τῆς καρδίας ἀνα-
 παμπόμενος, καὶ πον καὶ δάκρυον ἀποστάξαν τὸ παλὺ τῆς
 θλίψεως διεφάρησεν Ἡμῖν δὲ οὐχ ὅσον στεναγμὸς καὶ
 δάκρυον παραμυθίαν ἔχει τὸ ἐξειπεῖν ἡμῶν τὰ πάθη τῇ
 ἀγάπῃ ὑμῶν, ἀλλὰ τις ἡμᾶς καὶ ἐλπίς χρηστοτέρα θάλπει, 15
 ὥς τάχα ἂν, εἰ ἐξαγγεῖλαιμεν ὑμῖν τὰ λυποῦντα, διανα-
 στήσομεν ὑμᾶς πρὸς τὴν ἀντιληψιν ἡμῶν, ἣν πάλαι μὲν
 προσεδοκῆσαμεν παρ' ὑμῶν ταῖς κατὰ τὴν Ἀνατολὴν Ἑκ-
 κλησίαις γενήσεσθαι, οὐδέπω δὲ τετυχήκαμεν, πάντως πον
 τοῦ ἐν σοφίᾳ τὰ ἡμέτερα διοικοῦντος Θεοῦ κατὰ τὰ ἀθώ- 20
 ρητα αὐτοῦ τῆς δικαιοσύνης κρίματα πλείονι χρόνῳ παρα-
 ταθῆναι ἡμᾶς ἐν τοῖς πειρασμοῖς τούτοις οἰκονομήσαντος
 Οὐ γὰρ δῆπου ἠγνοήσατε τὰ καθ' ἡμᾶς ἀδελφοί τιμιώτατοι,
 ὅν ἡ ἀκοή καὶ εἰς τὰ ἔσχατα τῆς οἰκουμένης διέδραμεν,
 οὐδὲ ἀσυμπαθεῖς πον ὑμεῖς πρὸς τοὺς ὁμοψύχους τῶν 25
 ἀδελφῶν, μαθηταὶ ὑπάρχοντες τοῦ Ἀποστόλου τοῦ
 πλήρωμα εἶναι τοῦ νόμου τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην
 διδάσκοντος. Ἀλλ', ὅπερ εἶπομεν, ἐπέσχεον ὑμῶν τὴν ὁρμὴν
 ἡ δικαία τοῦ Θεοῦ κρίσις, ἐκπληρωθῆναι ἡμῖν τὴν διατε-
 ταγμένην ἐπὶ ταῖς ἁμαρτίαις ἡμῶν θλίψιν ἐπιμετροῦσα 30
 Ἀλλὰ νῦν γούν καὶ πρὸς τὸν ὅπῃ τῆς ἀληθείας ἐξῆλον καὶ
 τὴν ἡμετέραν συμπάθειαν διαναστήναι ὑμᾶς παρακαλοῦμεν,
 πάντα μαθόντας, καὶ ὅσα πρὸ τούτου τὰς ἀκοάς ὑμῶν
 διέφυγε, παρὰ τοῦ εὐλαβεστάτου ἀδελφοῦ ἡμῶν τοῦ συν-
 διακόνου Σαβίνου, ὃς δυνήσεται ὑμῖν καὶ ὅσα τὴν ἐπι- 35
 στολὴν διαφεύγει παρ' αὐτοῦ διηγήσασθαι δι' οὗ παρακα-
 λοῦμεν ὑμᾶς ἐνδύσασθαι σπλάγχνα οἰκτιρμοῦ καὶ ἀποθέσθαι
 μὲν πάντα ἔκνον, ἀναλαβεῖν δὲ τὸν κόπον τῆς ἀγάπης, καὶ

11 τοῦ οὐκ LC || 13 ὅσον, ὅσον LC || 14-15 τῇ ἀγάπῃ πρὸς τὴν
 ἀγάπην LC || 15 καὶ οὐκ ML || ἐλπίς οὐκ. L || 16 λυποῦντα λυποῦντα
 ἡμᾶς LC || 16-17 διαναστήσομεν: -σωμεν VM -σαμεν LC || 17 μὲν
 οὐκ. LC || 19 πον οὐκ. LC || 20 τοῦ - τοῦ τα πάντα LC || 24 εἰς: ἐπὶ
 LC || διέδραμεν: ἐξῆ- LC || 28 εἶπομεν: εἵπαμεν LC || 35 δυνήσεται:
 -σεται M.

μήτε ὁδοῦ μήκος μήτε τάς κατ' οἶκον ἀσχολίας μήτ' ἄλλο
τι τῶν ἀνθρωπίνων ὑπολογίσασθαι.

40

2 Οὐ γάρ περί μίθς Ἐκκλησίας ὁ κίνδυνος, οὐδέ δύο ἢ
τρεῖς αἱ τῷ χαλεπῷ τούτῳ χειμῶνι περιπεσούσαι. Σχεδὸν
γάρ ἀπὸ τῶν ὄρων τοῦ Ἰλλυρικοῦ μέχρι Θηβαϊδος τὸ τῆς
αἰρέσεως κακὸν ἐπινέμεται. Ἦς τὰ πονηρὰ σπέρματα
πρότερον μὲν ὁ δυσώνυμος Ἀρείος κατεβάλετο βιζωθέντα
δὲ διὰ βάθους ὑπὸ πολλῶν τῶν ἐν μέσῳ φιλοπόνως τὴν
ἀσέβειαν γεωργησάντων, νῦν τοὺς φθοροποιούς καρπούς
ἐξεβλάστησεν. Ἀνατετραπται μὲν τὰ τῆς εὐσεβείας
δόγματα, συγκέχυνται δὲ Ἐκκλησίας θεσμοὶ. Φιλαρχαὶ δὲ
τῶν μὴ φοβουμένων τὸν Κύριον ταῖς προστασίαις ἐπιπη- 10
δῶσι καὶ ἐκ τοῦ προφανοῦς λοιπὸν ἄθλον δυσσεβείας ἢ
προεδρία πρόκειται, ὥστε ὁ τὰ χαλεπώτερα βλασφημίας
εἰς ἐπισκοπὴν λαοῦ προτιμότερος. Οἴχεται σεμνότης ἱερα-
τικῇ, ἐπιλελοιπασιν οἱ ποιμαίνοντες μετ' ἐπιστήμης τὸ
παιμνιον τοῦ Κυρίου οἰκονομίας πτωχῶν εἰς ἰδίας ἀπο- 15
λαύσεις καὶ ὀρών διανομὰς παραναλισκόντων. Αἱ τῶν
φιλαρχούντων, Ἡμαῦρωται κανόνων ἀκριβεία, ἐξουσία τοῦ
ἁμαρτάνειν πολλή. Οἱ γάρ σπουδαῖς ἀνθρωπίναις παραλθόν-
τες ἐπὶ τὸ ἀρχεῖν ἐν αὐτῷ τούτῳ τῆς σπουδῆς τὴν χάριν
ἀνταναπληροῦσι τῷ πάντα πρὸς ἡδονὴν ἐνδιδόναι τοῖς 20
ἁμαρτάνουσιν. Ἀπόλωλε κρίμα δίκαιον, πᾶς τις τῷ θελή-
ματι τῆς καρδίας αὐτοῦ πορεύεται. Ἡ πονηρία ἔμετρος,
οἱ λαοὶ ἀνουθέτητοι, οἱ προσεστώτες ἀπαρρησιαστοί. Δοῦλοι
γάρ τῶν δεδωκότων τὴν χάριν οἱ δι' ἀνθρώπων ἑαυτοῖς τὴν
δυναστείαν κατακτησάμενοι. Ἡδὴ δὲ καὶ σπλον τισὶ τοῦ 25
πρὸς ἀλλήλους πολέμου ἢ ἐκδίκης δῆθεν τῆς ὀρθοδοξίας
ἐπινενόηται, καὶ τὰς ἰδίας ἐχθρας ἐπικρυψάμενοι ὑπὲρ
τῆς εὐσεβείας ἐχθραίνειν κατασχηματίζονται. Ἄλλοι δὲ

39 μήτ' : μή LC.

2 2 περιπεσούσαι: παραπ- LC || 8 ἐξεβλάστησεν -σαν VPBM ||
μὲν μὲν γὰρ LCP² || 16 αἱ : πάντα L || 18 σπουδαῖς ἀνθρωπίναις :
δια σπουδῆς ἀνθρωπίνης LC || 20 ἐνδιδόναι : δίδοναι LC.

τὸν ἐπὶ τοῖς αἰσχύστοις ἐκκλίνοντες **ἔλεγχον** τοὺς λαοὺς εἰς
 τὴν κατ' Ἀλλήλων φιλονεικίαν ἐκμαίνουσιν, ἵνα τοῖς κοι- 30
 νοῖς κακοῖς τὸ καθ' ἑαυτοὺς συσκέσωσι. Διὸ καὶ ἔσπονδός
 ἔστιν ὁ πόλεμος οὗτος, τῶν τὰ πονηρὰ εἰργασμένων τὴν
 κοινὴν εἰρήνην ὡς ἀποκαλύπτουσιν αὐτῶν τὰ κρυπτὰ τῆς
 αἰσχύνης ὑφορωμένων. Ἐπὶ τούτοις γελῶσιν οἱ ἄπιστοι,
 σαλευντάς οἱ ἀλιγόπιστοι· ἀμφιβολος ἢ πίστις. ἄγνοια 35
 κατακέχυται τῶν ψυχῶν, διὰ τὸ μιμεῖσθαι τὴν ἀλήθειαν
 τοὺς δολοφόντας τὸν λόγον ἐν κακουργίᾳ. Σιγῇ μὲν γὰρ τὰ
 τῶν εὐσεβούντων στόματα, ἀνείττει δὲ πᾶσα βλάβος φημι
 γλῶσσαι ἐσβεθιῶσθαι τὰ ἅγια, φεύγουσι τοὺς ἐκκλησίους
 οἴκους οἱ ὑγιαίνοντες τῶν λαῶν ὡς ἀσεβείας διδασκαλεία, 40
 κατὰ δὲ τὰς ἐρημίας πρὸς τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς Δεσπότην
 μετὰ στεναγμῶν καὶ θαυμάτων τὰς χεῖρας αἵρουσιν. Ἐφθασε
 δὲ πάντως καὶ μέχρ' ὅμων τὰ γινόμενα ἐν ταῖς πλείστοις
 τῶν πόλεων ὅτι οἱ λαοὶ σὺν γυναιξὶ καὶ παισὶ καὶ αὐτοῖς
 τοῖς πρεσβύταις πρὸ τῶν τειχῶν ἐκχυθέντες ἐν τῷ ὑπαίθρῳ 45
 τελοῦσι τὰς προσευχάς, φέροντες πάσας τὰς ἐκ τοῦ ἁέρος
 κακοπαθίας σὺν πολλῇ τῇ μακροθυμίᾳ, τὴν παρὰ τοῦ
 Κυρίου ἀντίληψιν ἀναμένοντες.

3 Τίς θρῆνος τῶν συμφορῶν τούτων ἄξιος, Ποίει πηγαὶ
 θαυμάτων κακοῖς τοσοῦτοις ἐξαρκέσουσιν, Ἔως οὖν ἐτι
 δοκοῦσιν ἐστάναι τινές, ἕως ἐτι ἔχουσ τῆς παλαιᾶς κατα-
 στάσεως διασώζεται, πρὶν τέλει τὰς Ἐκκλησίας ἐπιελ-
 θεῖν τὸ ναυάγιον, ἐπείχθητε πρὸς ἡμᾶς, ἐπείχθητε 5
 ἥδη, ναὶ θεόμεθα, ἀδελφοὶ γνησιώτατοι δότε χεῖρα τοῖς
 εἰς γόνυ κλιθεῖσι. Συγκινηθῆτω ἐφ' ἡμῖν τὰ ἀδελφικά
 ὅμων σπλάγχνα, προχυθῆτω δάκρυα συμπαθείας. Μὴ

20-31 ordo κακοῖς κοινοῖς M || 34 τούτοις τούτους L || 36 μιμεῖ-
 σθαι: μίμῃσθαι L || 40 διδασκαλεία -ειον VBM || 41 το: om LC ||
 43 δι: γαρ LC || ὁμων ἡμων L || 44 πασι: παιδίοις LC || 45 πρεσβυ-
 τα: πρεσβυτέρους C || 47 κακοπαθία: -θία: MLC.

3 2 ordo -οσοῦτοις κακοῖς LC -ἐκκλίνουσιν, ἀρκεῖωσιν L ἀρκε-
 σουν C || 4 2 παύματα -ήται MLC πριν: πλὴν L „ 4-5 ταῖς
 ἐκκλησίαις ἐκελθὲν· ἀπὸ τῶν ταῖς ἐκκλησίαις LC.

παρίδῃτε τὸ ἡμῖν τῆς οἰκουμένης ὑπὸ τῆς πλάνης
καταποθέν, μὴ ἀνάσχησθε ἀποσθεσθῆναι τὴν πίστιν παρ' 10
αἷς πρῶτον ἐξέλαμψε. Τι οὖν ποιήσαντες ἀντλήψετε
τῶν πραγμάτων καὶ πῶς τὸ πρὸς τοὺς θλιβομένους συμπα-
θὰς ἐπιδείξεσθε, οὐ παρ' ἡμῶν πάντως δεήσει μαυθάνειν
ὑμῖς, ἀλλ' αὐτὸ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ὑμῖν ὑποβήσεται.
Πλὴν γὰρ ὅτι τάχους χρεῖα πρὸς τὸ περισώσασθαι τοὺς 15
ὑπολειφθέντας καὶ παρουσίας ἀδελφῶν πλειόνων ὥστε
πλήρωμα εἶναι συνέδου τοὺς ἐπιδημοῦντας. ἵνα, μὴ μόνον
ἐκ τῆς τῶν ἀποστελλάντων σεμνότητος, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ
οἰκείου ἀριθμοῦ, τὸ ἀξιόπιστον ἔχωσιν εἰς διόρθωσιν οἱ
καὶ τὴν ἐν Νικαίᾳ γραφεῖσαν παρὰ τῶν Πατέρων ἡμῶν 20
πίστιν ἀνανεώσονται καὶ τὴν αἵρεσιν ἐκκηρύξουσιν, καὶ ταῖς
Ἐκκλησίαις τὰ εἰρηνικὰ διαλέξονται τοὺς τὰ αὐτὰ φρο-
νοῦντας συνάγοντας εἰς ὁμόνοιαν. Τοῦτο γὰρ δήπου τὸ
πάντων ἐλπευότατον, ὅτι καὶ τὸ δοκοῦν ὀγκιναίνει ἐφ' αὐτὸ
ἐμερίσθη καὶ περιέστηκεν ἡμῖς. ὥς δοκεῖ, παραπλήσια 25
πάθη τοῖς ποτε κατὰ τὴν Οὐεσπασιανοῦ πολιορκίαν τὰ
Ἱεροσόλυμα περιοχοῦσιν. Ἐκεῖνοι τε γὰρ ὁμοῦ μὲν τῷ
ἔξωθεν συνείχοντο πολέμῳ, ὁμοῦ δὲ καὶ τῇ ἐνδοθεν στάσει
τῶν ὁμοφύλων κατανηλίσκοντο. Ἡμῖν δέ, πρὸς τῷ φανερῷ
πολέμῳ τῶν αἵρετικῶν ἔτι καὶ ὁ παρὰ τῶν δοκούντων ὁμο- 30
δοξεῖν ἐπαναστάς εἰς ἰσχυρὸν ἀσθενείας τὰς Ἐκκλησίας
κατήγαγεν. Ἐφ' ἧς καὶ μάλιστα τῆς παρ' ὑμῶν χρήζο-
μεν βοηθείας, ὥστε τοὺς τὴν ἀποστολικὴν ὁμολογοῦντας
πίστιν, ἅπερ ἐπενόησαν σχίσματα διαλύσαντας, ὁποια-

9 παρίδῃτε παρίδῃτε LC || τῆς οἰκουμένης οἰκ. M | 10 ἀνά-
σχησθε -χισθε L 13 ἐπιδείξεσθε ἐπιδείξεσθε L ἐπιδείξεισθε C
μαυθάνειν μαυθάνειν LC 16 ὑπολειφθέντας, περιλ- L 21 ἐκκηρύ-
ξουσιν -ξυσιν MLC 22 ἀξιόπιστον -ξιστον L || 23 συνάγοντες
συναγαγοντες C 27 περισώσασθαι: περιεχουσιν L || τῷ τε C 29 ὁμο-
φύλων ἀλλοφύλων M 30-31 ὁ . ἐπαναστάς ἢ . ἐπαναστάσις LC
|| ὁμοδοξεῖν ὀρθοδοξεῖν C || 31 εἰς πρὸς LC , 34 ἅπερ ἐπενόησαν,
α περιεπενόησαν L | σχίσματα: σχήματα C.

γῆναι τοῦ λοιποῦ τῇ αὐθεντίᾳ τῆς Ἐκκλησίας, ἵνα ἄρτιον 35
 γένηται τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ πᾶσι τοῖς μέλκοις εἰς ὁλο-
 κληρίαν ἐπανελθόν, καὶ μὴ μόνον τὰ παρ' ἐτέροις μακα-
 ρίζωμεν ἀγαθὰ, ὅπερ νῦν ποιοῦμεν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἡμετέρας
 αὐτῶν Ἐκκλησίας ἐπιδώμεν τὸ ἀρχαῖον καύχημα τῆς
 ὁρθοδοξίας ἀπολαθοῦσας. Τῷ ὄντι γὰρ τοῦ ἀνωτάτου μακα- 40
 ρισμοῦ ἀξίον τὸ τῇ ἡμετέρᾳ θεοσεβείᾳ χαρισθὲν παρὰ τοῦ
 Κυρίου τὸ μὲν κίβδηλον ἀπὸ τοῦ δοκίμου καὶ καθαροῦ δια-
 κρίνειν, τὴν δὲ τῶν Πατέρων πίστιν ἀνευ τινὸς ὁποστολῆς
 κηρύσσειν, ἣν καὶ ἡμεῖς ἐδεξάμεθα καὶ ἐπεγνώμεν ἐκ τῶν
 ὁποστολικῶν χαρακτήρων μεμορφωμένην, συνθέμενοι καὶ 45
 αὐτῇ καὶ πᾶσι τοῖς ἐν τῷ συνοδικῷ γράμματι κανονικῶς
 καὶ ἐνθέσμως δεδωγματισμένοις.

XCIII

ΠΡΟΣ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝ ΠΑΤΡΙΚΙΑΝ
 ΠΕΡΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Καὶ τὸ κοινωνεῖν ὅλη καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ μετα-
 λαμβάνειν τοῦ ἁγίου σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ
 καλὸν καὶ ἐπωφελές, αὐτοῦ σαφῶς λέγοντος «Ὁ τρώγων
 μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώ-
 νιον» Τις γὰρ ἀμφισβᾷ, ὅτι τὸ μετέχειν συνεχῶς τῆς 5
 ζωῆς οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ ζῆν πολλαχῶς; Ἡμεῖς μέντοι γε
 τέταρτον καθ' ἑκάστην ἑβδομάδα κοινωνοῦμεν, ἐν τῇ
 Κυριακῇ, ἐν τῇ τετράδι καὶ ἐν τῇ Παρασκευῇ καὶ τῷ
 Σαββάτῳ, καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἡμέραις, ἐάν ᾖ μνήμη

35 τῇ αὐθεντίᾳ: τὴν αὐθεντίαν L || 38 τὰς, τῆς C || 39 ordo ἐπι-
 δομεν ἐκκλησίας LC || 42 δοκίμου· ἀδοκίμου L || καὶ om. L || 42-43
 διακρίνειν· διακρίνετε ἐπαγγελλομένων L διακρίνειν ἐπαγγελλομένην P².

XCIII. — Exstat tantum in VLC

1 ὅλη ποσ δι VLC | 6 ἄλλο· ἄλλο τε VL.

Ἄγιου τινός. Τὸ δὲ ἐν τοῖς τοῦ διωγμοῦ καιροῖς ἀναγκά- 10
 ζεσθαι τινα, μὴ παρόντος ἱερέως ἢ λειτουργοῦ, τὴν
 κοινωνίαν λαμβάνειν τῇ ἰδίᾳ χειρὶ μηδαμῶς εἶναι βαρὺ
 περιττὸν ἔστιν ἀποδεικνύναι, διὰ τὸ καὶ τὴν μακρὰν
 συνήθειαν τοῦτο δι' αὐτῶν τῶν πραγμάτων πιστώσασθαι.
 Πάντες γάρ οἱ κατὰ τὰς ἐρήμους μονάζοντες, ἐνθα μὴ 15
 ἔστιν ἱερεὺς, κοινωνίαν οἰκοὶ κατέχοντες ἀφ' ἑαυτῶν μετα-
 λαμβάνουσιν. Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ δὲ καὶ ἐν Αἰγύπτῳ ἕκαστος
 καὶ τῶν ἐν λαφ' τελούντων, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἔχει
 κοινωνίαν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ καὶ ὅτε βούλεται μεταλαμβάνει
 δι' ἑαυτοῦ Ἀπαξ γὰρ τὴν θυσίαν τοῦ ἱερέως τελειώσαν- 20
 τος καὶ δεδωκότος, ὁ λαβὼν αὐτὴν ὡς ὅλην ὁμοῦ, καθ'
 ἑκάστην μεταλαμβάνων, παρὰ τοῦ δεδωκότος εἰκότως
 μεταλαμβάνειν καὶ ὑποδέχεσθαι πιστεύειν ὀφείλει. Καὶ
 γὰρ καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὁ ἱερεὺς ἐπιτίθεται τὴν μερίδα καὶ
 κατέχει αὐτὴν ὁ ὑποδεχόμενος μετ' ἐξουσίας ἀπάσης καὶ 25
 οὕτω προσάγει τῷ στόματι τῇ ἰδίᾳ χειρὶ. Ταύτων τοίνυν
 ἔστι τῇ δυνάμει, εἴτε μιαν μερίδα δέχεται τις παρὰ τοῦ
 ἱερέως εἴτε πολλὰς μερίδας ὁμοῦ.

XCIV

ΗΛΙΑ ΑΡΧΟΝΤΙ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ

Ἐρρησα μὲν καὶ αὐτὸς καταλαβεῖν σου τὴν τιμιότητα,
 ὡς ἂν μὴ τῇ ἀπολείψει. Ἐλαττόν τι ἔχοιμι τῶν διαβαλλόντων·
 ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἄρρωστία τοῦ σώματος διεκώλυσε, σφοδρό-
 τερον πολλῶ τῆς συνηθείας ἐπιθεμένη, ἀναγκαιῶς ἦλθον

10 τοῦ om. V || 11 τὴν: καὶ τὴν V || 12 καὶ om. C || 15 ἐρήμους
 ἐρημία, VL || 19-20 καὶ ὅτε ... ἑαυτοῦ om. C || 23 μεταλαμβάνειν
 Maur. -νει VLC || 24 κα' ἐν: ἐν V || 24-25 καὶ κατέχει: κατέχει δὲ V.
 XCIV. — In titulo ἡλιγ: τῷ LC.
 3 ἡ om. B.

ἐπὶ τὸ γράμμα Ἐγὼ τοίνυν θαυμάσιε, συντυχὼν πρόην 5
 τῇ τιμιότητί σου, ὤρμησα μὲν καὶ περὶ πάντων τῶν κατὰ
 τὸν βίον μου πραγμάτων ἀνακαινῶσασθαι σου τῇ φρονήσει,
 ὤρμησα δὲ καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν ἕνεκα ποιήσασθαι τινα λόγον,
 ὥς ἂν μὴ ταῖς μετὰ ταῦτα διαβολαῖς χάρα τις ὑπολείποιτο
 Ἄλλ' ἐπέσχον ἑμαυτὸν, λογιζόμενος περιεργὸν εἶναι 10
 παντελῶς καὶ πέρα τοῦ μέτρου φιλότιμον ἀνδρὶ τοσοῦτον
 πλῆθος πραγμάτων ἐξηρτημένῳ. ἔτι καὶ τὰς ἐξω τῶν
 ἀναγκαίων ἐπιβάλλειν φροντίδας Ὅμοῦ τε, εἰρήσεται γάρ
 τάληθές, καὶ ἄλλως ὤκνησα μήποτε εἰς ἀνάγκην ἐλθῶμεν
 ταῖς κατ' ἀλλήλων ἀντιλογίαις τρῶσαι τὴν ψυχὴν σου, 15
 ὀφείλουςαν ἐν τῇ καθαρᾷ περὶ τὸν Θεὸν εὐλαβεῖα τέλειον
 τὸν μισθὸν τῆς θεοσεβείας καρποῦσθαι. Τῷ ὅντι γάρ, ἐάν
 σε πρὸς ἑαυτοὺς ἐπιστρέψωμεν ἡμεῖς ὀλίγην σοι σχολὴν
 πρὸς τὰ δημόσια καταλείψωμεν καὶ παραπλήσιον ποιήσωμεν
 ὥσπερ ἂν εἴ τις κυβερνήτην, νεοπαγῇ ναὺν ἐν μεγάλῳ 20
 κλύδωνι διεκυσθύνοντα, τῇ προσθήκῃ τοῦ φόρτου καταβα-
 ρύνοι, θέον ἀφαιρεῖν τι τῶν ἀγωγίμων καὶ συνεπικουφι-
 ζεῖν ὥς δυνατόν. Ὅθεν μοι δοκεῖ καὶ Βασιλεὺς ὁ μέγας,
 τὴν πολυπραγμοσύνην ἡμῶν ταύτην καταμαθὼν, ἔβασαι
 ἡμᾶς ἐφ' ἑαυτῶν τὰς Ἐκκλησίας οἰκονομεῖν. Τοὺς μέντοι 25
 ταῖς ἀδόλοῖς ἀκοαῖς σου παρενοχλοῦντας ἐρωτηθῆναι βού-
 λουμαι τί χεῖρον ἔχει τὰ δημόσια παρ' ἡμᾶς ἢ τί μικρόν ἢ
 μείζον τῶν κοινῶν ἐκ τῆς ἡμετέρας περὶ τὰς Ἐκκλησίας
 οἰκονομίας ἡλάττωται, πλὴν εἴ μὴ τις λέγοι βλάβην τοῖς
 πράγμασι φέρειν οἶκον εὐκτήριον μεγαλοπρεπῶς κατεσ- 30
 κευασμένον ἀναστήσαι τῷ Θεῷ ἡμῶν καὶ περὶ αὐτὸν
 οἴκησιν, τὴν μὲν ἐλευθέριον ἐξηρημένην τῷ κορυφαίῳ, τὰς
 δὲ ὑποθεδηκυίας τοῖς θεραπευταῖς τοῦ θεοῦ διανενεμη-

5 θαυμάσιε: ὦ θαυμάσιε LC || 5-6 ordo τῇ τιμιότητί σου πρῶτον M
 || 9 ὑπολείπειτο: ὑπολείπειτο LC || 11 τοσοῦτον -τιν LC || 13 ὁμοῦ
 τε ὁμοῦ L ὁμοῦ δι C || 15 σου σοι, L || ordo σου τὴν ψυχὴν C || 17
 θεοσεβείας: θεοσεβείας C || 18 ἐπιστρέψωμεν, ἐκ τρέψωμεν L || 29 ἡλάτ-
 τωται: -οῦμαι M || 32 ἐξηρημένην, ἐξηρημένην PBM.L.

μένας ἐν τάξει. ὧν ἡ χρῆσις κοινὴ πρὸς τε θμῆς τοὺς
 ἄρχοντας καὶ τοὺς παρεπομένους θμῖν. Τίνα δὲ ἀδικοῦμεν 35
 καταγώγια τοῖς ξένοις οἰκοδομοῦντες, οἷς ἂν κατὰ πάρο-
 δον ἐπιφαιτῶσι καὶ τοῖς θεραπείας τινὸς διὰ τὴν εὐθέ-
 νειαν δεομένοις, καὶ τὴν ἀναγκαίαν τούτοις παραμυθίαν
 ἐγκαθιστῶντες, τοὺς νοσοκομοῦντας, τοὺς ἰατρεῦντας, τὰ
 νωτοφόρα, τοὺς περαπεμποντας; Τούτοις ἀνάγκη καὶ 40
 τέχνας ἐπεσθαι, τὰς τε πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίας καὶ ὅσαι
 πρὸς εὐσχήμονα βίου διαγωγὴν ἐφευρέθησαν, οἴκους πάλιν
 ἑτέρους ταῖς ἐργασίαις ἐπιτηδείους, ἅπερ πάντα τῷ μὲν
 τόπῳ κόσμος, τῷ δὲ ἄρχοντι ἡμῶν σεμνολόγημα, ἐπ' αὐτὸν
 τῆς εὐφημίας ἐπανωύσεως. Ὅς γε οὐδὰ τούτου ἔνεκεν 45
 πρὸς τὴν ἐπιστολίαν ἡμῶν ἐξεβιάσθης, ὥς μόνος ἐξαρκῶν
 τῷ μεγάλῃ τῆς γνώμης τὰ τε καταρρυηκότα τῷ χρόνῳ
 ἀναλαβεῖν καὶ οἰκίσαι τὰς ἀοικήτους καὶ ὅλως εἰς πόλεις
 τῆς ἐρημίας μετασκευάσαι. Τὸν οὖν εἰς ταῦτα συνεργοῦντα
 ἀλαῶναι καὶ ὀδρίλαιν, ἢ τιμᾶν καὶ περιέπειν ἀκολουθό- 50
 τερὸν ἦν. Καὶ μὴ οἰηθῆς, ὅτι βριστε, λόγον εἶναι μόνον τὰ
 παρ' ἡμῶν. Ἥδη γάρ ἐσμεν ἐν τῷ ἔργῳ, τὰς ὅλας τέας
 συμποριζόμενοι. Τὰ μὲν οὖν πρὸς τὴν τοῦ ἄρχοντος ἀπο-
 λογίαν τοιαῦτα. Ἄ δὲ δεῖ πρὸς τὰς τῶν φιλαιτίων
 μέμψεις, ὥς χριστιανῶ καὶ φίλῳ πεφροντικότι ἡμῶν τῆς 55
 ὑπολήψεως, ἀποκρίνασθαι ἀναγκαῖον νῦν ἀποσιωπῆσαι, ὥς
 καὶ μακρότερα τοῦ μέτρου τῆς ἐπιστολῆς καὶ ἄλλως οὐκ
 ἀσφαλὴ γράμμασιν ἀψύχοις καταπιστεύεσθαι. Ἵνα δὲ μὴ
 τὸν πρὸ τῆς συντυχίας χρόνον, ταῖς διαβολαῖς τινῶν
 ὑπαχθεῖς, ὑφείναι τι τῆς περὶ ἡμᾶς εὐνοίας ἀναγκασθῆς, 60
 τὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου ποιήσων. Καὶ γὰρ ἐκκινόν φασι, δια-
 βαλλομένου τινὸς τῶν συνηθῶν, τὴν μὲν ἑτέραν τῶν
 ἀκοῶν ἀνεῖναι τῷ διαβάλλοντι, τὴν δὲ ἑτέραν ἐπιμελῶς

34-35 οὐδὲ τοὺς ἄρχοντας ὡαῖς M || 36 οἷς ἐν ταῖς LCP¹ 47
 τῷ χρόνῳ. τῶν ἔργων LC || 48 οὐκ ἔστι. οὐκ ἔστι. ML || 51 οὐδὲ
 μόνον εἶναι L || 56-57 ὥς καὶ ὥς M || 58 ἀσφαλὴ -λες LC.

ἐπιφράξασθαι τῇ χειρὶ, ἐνδεικνύμενον ὅτι δέοι τὸν ὀρθῶς
κρίναι μὲλλοντα μὴ ὅλον εὐθεὺς τοῖς προλαβοῦσιν ἀπα- 65
γασθαι, ἀλλὰ τὸ ἡμῖν τῆς ἀκροάσεως ἀκέραιον διασώζειν
πρὸς ἀπολογίαν τῷ μὴ παρόντι.

XCV

ΕΥΣΕΒΙῶ ΕΠΙΣΚΟΠῶ ΣΑΜΟΣΑΤΩΝ

Πάλαι ἐπιστείλας τῇ θεοσεβείᾳ σου ἄλλων τέ τινων
ἐνεκεν καὶ τοῦ συντυχεῖν ἡμᾶς ἀλλήλοις, διήμαρτον τῆς
ἐλπίδος, οὐκ ἀφικομένων τῶν γραμμάτων εἰς τὰς χεῖρας
τῆς σῆς τιμιότητος τοῦ μακαρίου διακόνου Θεοφράστου
δεξαμένου μὲν τὰ γράμματα ἡμῶν ἐπὶ τινι περιοδίᾳ ἀναγ- 5
καίως ἀποδημούντων, μὴ διαπεμψαμένου δὲ τῇ θεοσεβείᾳ
σου, τῷ προκαταληφθῆναι τῇ ἀρρωστίᾳ ὑφ' ἧς ἐταλευτήσεν.
Ὅθεν τοσοῦτον ὕστερος ἦλθεν τοῦ καιροῦ πρὸς τὸ γράφειν
ὥστε μὴδὲ ὀφελὸς τι ἐλπίζειν ἐκ τῆς ἐπιστολῆς ἔκασθαι
ταύτης, εἰς στενὸν παντελῶς κατακλεισθέντος τοῦ χρόνου. 10
Ὁ γάρ τοι θεοφύλακτος ἐπίσκοπος Μαλέτιος καὶ Θεό-
δοτος ἐπέταξαν ἡμῖν πρὸς αὐτοὺς διαβῆναι, ἀγάπης τε
ἐπίδειγμα τὴν συντυχίαν ποιοῦμενοι καὶ τινὰ καὶ διόρθωσιν
γενέσθαι τῶν νῦν παραλυτούντων βουλόμενοι Ἀπεβαίξαν
τε ἡμῖν χρόνον μὲν τῆς συντυχίας τὰ μέσα τοῦ προσιώντος 15
μηνὸς Ἰουνίου, τόπον δὲ Φαργαμοῦν τὸ χωρίον ἐπίσημον
μαρτύρων περιφανείᾳ καὶ πολυανθρωπίᾳ συνόδου τῆς κατὰ
ἔτος ἑκάστου παρ' αὐτοῖς τελουμένης Ἐπεὶ δὲ ἴδαι με,
μετὰ τὴν ἐπάνοδον μαθόντα τὴν κοιμήσιν τοῦ μακαρίου

67 κἀνέει: κἀνέει B.

XCV — Titulus εὐσεβίῳ ἐπισκόπῳ σαμοσάτων: τῷ αὐτῷ L τῷ
αὐτῷ ἐπισκόπῳ C

5 περιοδία — περιοδία V || 6 ἀποδημούντων —τος P | 12 ἡμῖν
L | 13 τινι — τινι σκ C | 16 φαρμακοῦν φαρμακῶν LC | 17
περιφανεία — ἐπίτε C || πολυανθρωπία πολυανθρωπων B || 18 με οὐκ. P

διακόνου καὶ τὰς ἐπιστολάς ἀργᾶς παρ' ἡμῖν κειμένας μὴ
ἤσυχάσαι, διὰ τὸ ἔτι ἡμέρας ἡμῖν τριάκοντα καὶ τρεῖς ἐπὶ
τὴν προθεσίαν ὑπολειφθαι, ἀπέστειλα κατὰ σπουδὴν
τῷ αἰδουμωτάτῳ ἀδελφῷ Εὐσταθίῳ τῷ συλλειτουργῷ
ἡμῶν τὰ γράμματα ταῦτα, ὥστε δι' αὐτοῦ παραπεμφθῆναι
σοι τῇ σεμνότητι καὶ πάλιν ἐν τάχει ἀνακομισθῆναι ἡμῖν
τὰς ἀποκρίσεις. Εἰ μὲν γάρ δυνατόν ἢ ἄλλως ἀρέσκον σοι
παραγενέσθαι, καὶ αὐτοὶ παρεσόμεθα· εἰ δέ μή, αὐτοὶ μὲν,
ὅν ὁ Θεὸς θέλῃ, τὸ περυσινὸν ἀποτίσωμεν χρέος τῆς
συντυχίας, εἰ μὴ τι πάλιν ἐπιγενῆται ἡμῖν ἐξ ἁμαρτιῶν
κώλυμα, τὴν δὲ τῶν ἐπισκόπων ἐντευξίν εἰς ἕτερον χρόνον
δι' ἀπαρθησόμεθα.

XCVI

ΣΩΦΡΟΝΙῷ ΜΑΓΙΣΤΡῷ

Καὶ τίς οὕτω φιλόπολις ὅς τὴν ἐνεγκοῦσαν καὶ θρεψα-
μένην πατρίδα ἴσα γονεῖσι τιμῶν, ὥς αὐτὸς σύ, κοινῇ τε
πάσῃ τῇ πόλει καὶ ἰδίᾳ ἑκάστῳ τὰ ἀγαθὰ συνευχόμενος,
καὶ οὐκ ἐκχόμενος μόνον, ἀλλὰ καὶ βεβαιῶν τὰς ἐσχάς διὰ
σευτοῦ. Δύνασαι γάρ που, σὺν Θεῷ, τὰ τοιαῦτα καὶ δύναις
γε ἐπὶ μήκιστον, οὕτω χρηστὸς ὢν. Ἄλλ' ὅμως ἐπὶ σοῦ
ὄναρ ἐπιλούτησεν ἡ πατρίς ἡμῶν, ἄνδρα μὲν ἔχουσα τὸν
τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῆς ἐπιτραπέντα, οἷον οὐ φασιν ἄλλον
οἱ τὰ παλαιότατα τῶν παρ' ἡμῖν ἐπιστάμενοι ἐπὶ τῶν
ἀρχικῶν θρόνων πρότερον ἀναθῆναι, ἀπηρεῖα δὲ τινῶν
ἀφαιρεθείσα ταχέως, οἱ τὸ ἐλεύθερον τοῦ ἀνδρός καὶ
ἀθώπρευτον τοῦ πρὸς αὐτὸν πολέμου ἀφορμὴν ἐποιήσαντο

24 δι' αὐτοῦ, διὰ τοῦ L.

XCVI — Titulus σωφρονίῳ μαγίστρω Μαυρ, τῷ αὐτῷ VPBMLC.

4-5 διὰ σευτοῦ δι' ἰαυτοῦ LC || 6 οὕτω χρηστὸς ὢν σοι L || 7
ἐπλούτησιν, ἐκλούτουν M || 9-10 τῶν ἀρχικῶν θρόνων: τὸν ἀρχικὸν
θρόνον V

καὶ διαβολὰς αὐτῷ κατασκευάσων λαθόντες τὰς ἀκοὰς
 τῆς σῆς τελειότητος Διὸ πανδημεὶ πάντες σκυθρωπά-
 ζομεν ζημιωθέντες ἄρχοντα μόνον δυνάμενον εἰς γόνυ 15
 κλιθεῖσαν ἤδη τὴν πόλιν ἡμῶν ἀνορθῶσαι ἀκριβῆ φύλακα
 τοῦ δικαίου, ἐπὶ πρόσαιτον τοῖς ἀδικουμένοις, φοβερόν τοῖς
 παρανομοῦσιν ἴσον καὶ πάνησι καὶ πλουσίοις, καὶ, τὸ
 μέγιστον, τὰ τῶν χριστιανῶν πράγματα πρὸς τὴν ἀρχαίαν
 ἐπανάγοντα τιμὴν Τὸ γὰρ ὅτι ἀδωρότατος θὺν ἴσμεν 20
 ἀνθρώπων καὶ οὐδὲν παρὰ τὸ δίκαιον χαριζόμενος, ὡς
 μικρότερον τῆς λοιπῆς ἀρετῆς τοῦ ἀνδρός παρελίπομεν
 Ταῦτα ὡς μὲν τοῦ καιροῦ μαρτυροῦμεν, ὥσπερ οἱ μονο-
 δοῦντες ἑαυτοὺς παραμυθούμενοι, οὐχὶ τοῖς πράγμασι τι
 πειθόντες χρήσιμον Πλὴν οὐδὲ τοῦτο ἄχρηστον ἐν τῇ 25
 μεγάλῃ σου ψυχῇ τὴν μνήμην τοῦ ἀνδρός ἀποκεῖσθαι χάριν
 τε εἶδέναι ὡς εὐεργέτη τῆς ἐνεγκοφίας, καὶ, εἰ τις ἐπι-
 φουοῖτο αὐτῷ τῶν διὰ τὸ μὴ προτιμηθῆναι τοῦ δικαίου
 χαλεπαινόντων, ὑπερμαχεῖν καὶ προίστασθαι, πᾶσι παιή-
 σαντα φανερὸν ὅτι οἰκεῖον σεαυτῷ τὸν ἄνδρα τίθεσθαι, 30
 ἄρκοῦσιν ἀφορμὴν εἰς οἰκειότητα τὴν ἀγαθὴν περὶ αὐτοῦ
 μαρτυρίαν τιθέμενος καὶ τὴν τῶν πραγμάτων πέτρην οὐ
 κατὰ τὴν τῶν χρόνων ἀναλογίαν ὑπάρχουσαν Ἄ γὰρ οὐδ'
 θὺν ἐν πολλοῖς ἔτεσι παρ' ἄλλου γένοιτο, ταῦτα ἐν ὀλίγῳ
 παρ' αὐτοῦ κατώρθωται Ἄρκοῦσα δ' ἡμῖν χάρις καὶ τῶν 35
 συμβάντων παραμυθία, εἴαν καὶ βασιλεῖ συστήσης αὐτὸν
 καὶ τὰς ἐπενεχθείσας αὐτῷ διαβολὰς ἀποσκευάσῃ Ταῦτά
 σοι πᾶσαν εἰς τὴν πατρίδα διὰ μιᾶς τῆς ἡμετέρας φωνῆς
 διαλέγεσθαι καὶ κοινὴν εἶναι πάντων εὐχὴν γενέσθαι τι
 τῷ ἀνδρὶ διὰ τῆς σῆς τελειότητος δεξιόν. 40

16 ἀκριβῆ ἀληθῆ LC || 20 ἐπανέγοντα: ἐπαναγαγόντα L | 21
 οὐδὲν οὐδέν LC || 22 ardo τοῦ ἀνδρός ἀρετῆς L || παρ λείπομεν.
 -λείπομεν PB || 23 μὲν om. LC || 24 ἑαυτοὺς ἑαυτοῖς LC || 26 χάριν
 κα χάριν LC || 27 ἐνεργίτης: -την LC || 30 τίθεται: τίθ.σθαι BM ||
 35 χάρις: ἡ χάρις C || 36 συστήσης: συστήσας V || 38 κἄθεν om.
 C || ἡμετέρας: ἡμέρας C.

XCVII

ΤΗ ΒΟΥΛΗ ΤΥΑΝΩΝ

Ὁ ἀνακαλύπτων βάθει καὶ φανερῶν βουλὰς καρδίῳν
 Κύριος ἔδωκε καὶ τοῖς ταπεινοῖς πνεύσιν τῶν ὑπαθεωρήτων,
 ὡς τινες οἴονται, τεχνασμάτων Οὐδὲν οὖν ἡμᾶς ἔλαθεν
 οὐδὲ τῶν πεπραγμένων τι κρυμμένον Ἀλλ' ὅπως ἡμεῖς
 οὔτε ὀρώμεν οὔτε ἀκροῦμεν ἄλλο τι ἢ τὴν κλήρην τοῦ 5
 Θεοῦ καὶ βῶα πρὸς αὐτὴν φέρει Εἰ γὰρ ἕτεροι δυνατοὶ
 καὶ μεγάλοι καὶ ἑαυτοῖς πεποιθότες ἀλλ' ἡμεῖς οἱ μὴδὲν
 καὶ τοῦ οὐδενὸς ἀξιοὶ οὐκ ἂν ποτε τοσοῦτον ἑαυτοῦς
 ὑπολαβοίμεν ὥστε ἐν τῇ μυνῶρι δύνασθαι νομίσει
 περιέσσεσθαι τῶν πραγμάτων ἀκρῶς κίδοιτο, ἵπτι πλεον 1
 ἡμεῖς τῆς ἐνὸς ἐκαστοῦ τῶν ἀδελφῶν ἐπικοινοῦς δεομεθα
 ἢ ὅσον ἢ ἕτερα τῶν χειρῶν τῆς ἑτέρας Ἐπει καὶ ἐξ
 αὐτῆς τῆς τοῦ σώματος ἡμῶν κατασκευῆς τὸ ἀναγκαῖον
 τῆς κοινωνίας ὁ Κύριος ἡμᾶς ἐδίδαξεν Ὅταν γὰρ πρὸς 15
 αὐτὰ ταῦτα ἀπιδῷ τὰ μέλη ἡμῶν ὅτι ἐν οὐδὲν ἑαυτῷ
 πρὸς ἐνέργειαν αὐταρκεῖς πρὸς ἑαυτὸν λογιζομαι ἐξαρκεῖν
 ἑαυτῷ πρὸς τὰ τοῦ βίου πράγματα, Ὅτε γὰρ ἂν ποῦς
 ἀσφαλῶς βαδίσκει μὴ συντριβήζοντος τοῦ ἑτέρου, οὔτ'
 ἂν ὑφθαλμὸς ὀφθαλμοῦ ἴδοι μὴ κοινῶν ἔχων τὸν ἕτερον καὶ
 μετ' αὐτοῦ συμφωνῶς προσβαλλὼν τοῖς ἑαυτοῖς Ἡ ἀκοή 20
 ἀκριβεστερα ἢ οἱ ἄφρονι τὸν πόρον τῇ φωνῇ δεχο-
 μένη καὶ ἀντιφῶς ποτεστέρα τῇ κοινῶν τῶν δακτύ-
 λων Καὶ ἀπαξασπλῶς οὐδὲν οὔτε τῶν ἐκ φύσεως οὔτε τῶν

XCVII 1 οὐτο γὰρ οὐκ ἐστὶν 2 καὶ οὐκ ἐστὶν 3
 4 οὐκ ἐστὶν LC 6 οὐκ ἐστὶν 7 οὐκ ἐστὶν 8 οὐκ ἐστὶν LC || 9 οὐκ
 10 οὐκ ἐστὶν LC 11 οὐκ ἐστὶν LC 12 οὐκ ἐστὶν LC 13 οὐκ ἐστὶν LC 14
 15 οὐκ ἐστὶν LC 16 οὐκ ἐστὶν LC 17 οὐκ ἐστὶν LC 18 οὐκ ἐστὶν LC 19 οὐκ ἐστὶν LC

ἐκ προαιρέσεως κατορβουμένων ὁρῶ ὅθεν τῆς τῶν ὁμο-
 φύλων συμπνοίας ἐπιτελούμενον ἔπου γε καὶ αὐτὴ ἡ προ 25
 σευχή μὴ ἔχουσα τοὺς συμφωνοῦντας ἀδρανεστέρα ἔστι.
 πολλῷ ἑαυτῆς καὶ ὁ Κύριος ἐπηγγελάτο μέσος γενήσεσθαι
 ὅσοι ἢ τριῶν ἐπικαλουμένων αὐτὸν ἐν ὁμονοίᾳ. Καὶ αὐτὴν
 δὲ τὴν οἰκονομίαν ὁ Κύριος κατεδέξατο, ἵνα εἰρηνοποιήσῃ
 διὰ τοῦ αἵματος τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ εἴτε τὰ ἐπι. τῆς γῆς 3
 εἴτε τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Ὡστε διὰ πάντα ταῦτα ἐν
 εἰρήνῃ μένειν τὰς λειπορένας ἡμῶν ἡμέρας εὐχόμεθα, ἐν
 εἰρήνῃ δὲ γενέσθαι τὴν κοίμησιν ἡμῶν αἰτοῦμεν. Ὑπὲρ
 ταύτης οὐδὲ πόνον ἐλλείπειν ὅτινα οὐν ἐγνωκα, οὐ
 ταπεινόν τι φθελῆσθαι ἢ ποιῆσαι, οὐχ ὁδοιπορίας μήκος 35
 ὁπολογισσάσθαι οὐκ ἄλλο τι τῶν ὀχλήρων ὑποσπειλάσθαι,
 ὥστε τῶν μισθῶν τῆς εἰρηνοποιίας ἐπιτυχέειν. Καὶ
 μὲν ἔπηταί τις ταῦτα καθηγουμένοις ἡμῖν, τοῦτο
 ἄριστον καὶ εὐχῆς τυγχάνει. Πέρας ἂν δὲ πρὸς τὴν
 ἐναντίαν ἀφελῇ. Ἐγὼ μὲν οὐδὲ οὕτω τῆς ἐμαυτοῦ κρίσεως 4
 ἀποστήσομαι. Αὐτὸς δὲ ἕκαστος τῆς οἰκείας ἐργασίας ἐν
 ἡμέρᾳ τῆς ἀνταποδόσεως τοὺς καρποὺς ἐπιγνώσεται.

XCVIII

ΕΥΣΕΒΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ ΣΑΜΟΣΑΤΩΝ

1 Πάνν ὀρμημένος καταλαβεῖν τὴν Νικόπολιν, μετὰ τὸ
 δέξασθαι τὰ παρὰ τῆς κοσμιότητός σου γράμματα ἀρνησιν

26 ἰστ' om. VBM | 28 ὅσοι μετὰ ὅσοι LC | αὐτὸν αὐτὸν ὅν M
 || 31 ὅς om. VPBM | ordo ταῦτα πρὸς α LC | 34 ἐλλείπειν
 ὅτινα οὐ πῖνα ἐνλε-πειν L λει-πειν ὅτινα C οὐν om L | 36 ὁ/λη-
 ρῶν μα/θτρῶν LC || 39 τῶν, εὐχρησται L || τυγ/ανει om L ||
 πῖρας : τὸ πέρας L

XCVIII — Titulus εὐσεβίου ἐπισκοπῆς σαμοσατῶν Maur. τῷ αὐτῷ
 VPBMLC.

1 2 τα παρ. παρ L κοσμιότητος, σοσιότητός LC.

ἔχοντα τῆς ἀφ' ἑξέως παρεῖθην ὑπὸ τῆς ἀθυρίας καὶ πάσης
 ὁμοῦ τῆς ἀσθενείας ἀνεμνήσθην Ὡς δὲ μοι εἰς ἔννοιαν
 καὶ ἡ τῶν κεκληκότων ἀφασίωσις, ὅτι παροδικὴν πρὸς
 ἡμᾶς ποιησάμενοι τὴν κλήσιν διὰ τοῦ αἰδεσιμωτάτου
 ἀδελφοῦ Ἑλληνίου τοῦ ἐξισουόντος Ναζιανζάν δευτερον
 περὶ τῶν αὐτῶν ὑπομνησκοντα ἡ ὁδηγοῦντα ἡμᾶς οὐ
 κατηξίωσαν ἀποστεῖλαι Ἐπεὶ οὖν ὑποπτεῖ αὐτοῖς ἔσμεν
 διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν ἐφοβήθημεν μὴ πον τὸ φαιδρὸν
 αὐτοῖς τῆς πανηγυρεως τῇ παρουσίᾳ ἡμῶν ἐπιβολώσωμεν
 Μετὰ μὲν γὰρ τῆς σῆς μεγαλοφύας καὶ πρὸς τοὺς με-
 γάλους ἀπαδυσασθαι πειρασμοὺς οὐκ ὀκνοῦμεν, ἀνευ δὲ
 σοῦ οὐδὲ ταῖς τυχούσαις θλίψεσιν ἀντιβλέπειν αὐτάρκως
 ἔχομεν Ἐπεὶ οὖν ἐκκλησιαστικῶν ἔνεκεν γίνεσθαι ἡμῶν ἡ
 πρὸς αὐτοὺς ἔντευξις ἐμελλε, τὸν μὲν τῆς πανηγυρεως
 καιρὸν παρελπίσεν εἰς ἡσυχίαν δὲ καὶ ἀταραχὸν διαγωγὴν
 τὴν συντυχίαν ὑπερεθέμεθα καὶ προρηρημεθα καταπαθόντες
 τὴν Νικόπολιν διαλεχθῆναι περὶ τῶν ταῖς Ἐκκλησίαις
 ἀναγκαίων τῷ θεοφιλεστατῷ ἐπισκόπῳ Μελετίῳ, εἰ μέλλοι
 παραιτεῖσθαι τὴν ἐπὶ Σαρδόατα ὁδὸν εἰ δὲ μή, αὐτοῦ
 συνδραμουμεθα, ἐάν παρ' ἀμφοτέρων τοῦτο ἡμῖν κατὰδηλον
 γενῇται, παρὰ τε αὐτοῦ ἐκείνου ἀντιγράψαντος ἡμῖν περὶ
 τούτων (ἐπεστελαμεν γάρ) καὶ παρὰ τῆς σῆς θεοσεβείας

2 Ἐπισκόποις δὲ τοῖς ἐκ τῆς δευτέρας Καππαδοκίας
 συντυχάνειν ἐμέλλομεν οἱ, ἐπειδὴ ἑτέρας ὀνομάσθησαν
 ἐπαρχίας, ἐνόμισαν ἀθρόως καὶ ἄλλοθενεῖς καὶ ἄλλόφυλοι
 πρὸς ἡμᾶς γεγενῆσθαι οἱ τοσοῦτον ἡμᾶς ἡγνόνησαν ὥσεν οἱ
 μὴδὲ τὴν ἀρχὴν πεπειραμένοι μὴδὲ εἰς λόγους ποτὲ
 ἀφικόμενοι Προσεδοκᾶτο δὲ καὶ ἑτέρα συντυχία τοῦ
 αἰδεσιμωτάτου ἐπισκόπου Εὐσταθίου, ἡ καὶ γενομένη ἡμῖν

3 ὅσοι ἀπὸ L | 10 αἰσῶς ἐκθυσίαι, L | 9 κατηξίωσαν, ἔξωσαν
 BLC ἀπὸ ἑξέως M | 10 αἰσῶς, αἰσῶς C || 12 μὲν om. M || 14 ἀντιβλέ-
 -πειν, ἀντι LC || 17 προσέβλεπον, προσέβλεπον PB | 17 18 δε
 κα συντυχάνειν om. P add. P³ | 18 κα προσέβλεπον om. P add P³,
 2 2 συντυχάνειν, συγχάνειν B || 7 γενομένη γιν- L.

Διὰ γάρ τὸ παρὰ πολλῶν καταδοθῆναι αὐτὸν ὥς περὶ τὴν
πίστιν παραχαράσσοντά τι, ἀφικόμεθα αὐτῷ εἰς λόγους
καὶ εὗρομεν σὺν Θεῷ πρὸς πᾶσαν ὀρθότητα εὐγνωμόνως 10
ἀκολουθοῦντα. Τὰ δὲ τῶν ἐπισκόπων γράμματα παρὰ τὴν
αἰτίαν αὐτῶν ἑκείνων οὐκ ἔκομίσθη τῇ τιμότητι σου οὐς
ἐχρῆν τὰ παρ' ἡμῶν διαπέμψασθαι ἀλλὰ καὶ ἐμὲ παρήλαθε
τῇ συνεχείᾳ τῶν φροντίδων ἐκκρουσθέντα τῆς μνήμης 15
Τὸν δὲ ἀδελφὸν Γρηγόριον καὶ γὼ ἡβουλόμεν οἰκονομεῖν
Ἐκκλησίαν τῇ αὐτοῦ φύσει σύμμετρον. Αὐτὴ δὲ ἦν πᾶσα
εἰς ἓν συναχθεῖσα ἡ ὁφ' ἡλίω. Ἐπειδὴ δὲ τοῦτο ἀδύνατον,
ἔστω ἐπίσκοπος, μὴ ἐκ τοῦ τόπου σεμνυνόμενος, ἀλλὰ τὸν
τόπον σεμνύνων ἀφ' ἑαυτοῦ. Ὅντως γάρ μεγάλου ἐστὶν οὐ
τοῖς μεγάλοις μόνον ἀρκεῖν, ἀλλὰ καὶ τὰ μικρὰ μεγάλα 20
ποιεῖν τῇ ἑαυτοῦ δυνάμει. Τί δὲ δεῖ ποιῆσαι τῷ Παλματίῳ,
μετὰ τοσαύτας παρακλήσεις τῶν ἀδελφῶν ἔτι ὑπηρετοῦντι
τῷ Μαξίμῳ πρὸς τοὺς διωγμούς; Ἄλλ' ὅμως οὐδὲ νῦν
θκνοῦσιν ἐπιστεῖλαι· παραγενέσθαι γάρ καὶ ὑπὸ ἀσθενείας
σώματος καὶ ὑπὸ ἀσχελιῶν οἰκειακῶν οὐκ ἐπιτρέπονται. 25
Γίνωσκε μέντοι, θεοφιλέστατε Πάτερ, ὅτι πάνυ χρήζει
τῆς παρουσίας σου τὰ ἡμέτερα καὶ ἀνάγκη σε τὸ τιμιον
γῆρας ἔτι ἀπαξ κινήσαι, ὑπὲρ τοῦ στήσαι περιφερομένην
λοιπὸν καὶ ἐγγὺς πτώματος οἶσαν τὴν Καππαδοκίαν.

8 καταδοθῆναι: βοᾷτ' ἡ M 9 πρὸς ἀπαστονοῦν - ττῶντι C, 13-
14 οὐδο τῇ συνεχείᾳ παρ' ἡμῶν M || 15 ἡβουλόμεν ιε- MC || 16-17
οὐδο πᾶσα συναχθεῖσα ι, εν L συναχθεῖσα πᾶσα ι, εν C | 17 ὁφ'
ἡλίω ὑψηλός L || ἐπειδὴ ἐπε M | 21 δ, δε, δ δε M δ, L 22
ὑπηρετοῦντι: ὑπερατοῦντι B || 25 σώματος τοῦ σώματος C || οἰκεια-
κῶν: οἰκιακῶν B.

1 Πάνυ πολλὴν σπουδὴν ἐνστησάμενος πειθαρχῆσαι, με-
 κῶς γούν, καὶ τῷ βασιλικῷ προστάγματι καὶ τῷ φιλικῷ τῆς
 σῆς τιμιότητος γράμματι, οὐ ἐγὼ πάντα λόγον καὶ τιθεὶς
 γινώσκω γέμειν ὁρθῆς προαιρέσεως καὶ ἀγαθῆς διανοίας
 πεπίστευκα, εἰς ἔργον ἀγαγεῖν τὴν προθυμίαν οὐκ ἐπιτρα- 5
 πην Αἴτιον δέ, τὸ μὲν πρῶτον καὶ ἀληθεστάτον αἰ ἐμαὶ
 ἁμαρτίαι, πανταχοῦ μοι προαπαντῶσαι καὶ ὀποσκέλλεσθαι
 μου τὰ διαθήματα, ἔπειτα καὶ ἡ τοῦ δοθέντος ἡμῖν εἰς
 συνεργίαν ἐπισκόπον πρὸς ἡμᾶς ἀλλοτριώσις. Οὐκ οἶδα
 γὰρ ὅ τι παθὼν ὁ αἰδεσιμώτατος ἀδελφός ἡμῶν Θεόδοτος 10
 ἐπαγγελιάμενος ἡμῖν ἐξ ἀρχῆς πάντα συμπράξειν καὶ
 προθύμως ἡμᾶς ἀπὸ Γητασῶν ἐπὶ Νικόπολιν καταγαγών,
 ἐπειδὴ εἶδεν ἡμᾶς ἐπὶ τῆς πάλεως οὕτως ἐδιδάχματα καὶ
 οὕτως ἐφοβήθη τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ὥς μήτε εἰς ἐωθινήν
 εὐχὴν μήτε εἰς ἑσπερινὴν ἀνασχεοθαι ἡμᾶς παραλαβεῖν, 15
 δικαίᾳ μὲν ποιδν ὡς πρὸς ἡμᾶς καὶ πρέποντα τῷ ἁμῷ
 βίῳ, οὐ λυσιτελοῦντα δὲ τῇ κοινῇ καταστάσει τῶν Ἐκκλη-
 σιῶν βουλευόμενος. Τὴν δὲ αἰτίαν τούτων προσέφερεν ἡμῖν
 ὅτι ἡνεκχόμεθα εἰς κοινωνίαν τὸν αἰδεσιμώτατον ἐπίσκο-
 πον Εὐδοτάθιον παραδέξασθαι. Τὸ μὲντοι γενόμενον παρ' 20
 ἡμῶν τοιοῦτόν ἐστιν

2 Ἡμεῖς κληθέντες εἰς σύνοδον παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ Θεο-
 δότου τελουμένην καὶ ὁρμήσαντες δι' ἀγάπην ὑπακούσαι
 τῇ κλήσει, ἵνα μὴ δόξωμεν ἄπρακτον καὶ ἀργὴν ποιεῖσθαι

Χ(1)λ — 1 ὁ γινώσκω γινώσκω I.C. 13 οὐτως, οὕτως τῆς I.C.
 15 ἀνασχεοθαι ἀνασχεοθαι M, 18 ἀνασχεοθαι ἀνασχεοθαι B 19 20
 ἐπὶ εὐχὴν ἐπὶ εὐχὴν I

2 1 2 ἀνασχεοθαι ἀνασχεοθαι M

τὴν συντυχίαν ἐσπουδάσαμεν εἰς λόγους ἔλθεῖν τῷ προει-
 ρημένῳ ἀδελφῷ Εὐσταθίῳ. Καὶ προτειναμεν αὐτῷ τὰ περὶ
 τῆς πίστεως ἐγκλήματα ὅσα προφέρουσιν αὐτῷ οἱ περὶ τὸν
 ἀδελφὸν Θεόδοτον, καὶ ἡξιώσαμεν εἰ μὲν ἔπεται τῇ ὀρθῇ
 πίστει φανερόν ἡμῖν καταστήσαι ὥστε ἡμᾶς εἶναι κοινω-
 νικαὺς· εἰ δὲ ἄλλοτριως ἔχει ἀκριβῶς εἶδεναι ὅτι καὶ
 ἡμεῖς ἐξομεν πρὸς αὐτὸν ἄλλοτριως. Πολλῶν τοίνυν γενο-
 μένων λόγων πρὸς ἀλλήλους καὶ πάσης ἐκείνης τῆς ἡμέρας
 ἐν τῇ περὶ τούτων σκέψῃ ὑπαυγείσεως καταλαβούσης
 λοιπὸν τῆς ἑσπερας διεκοιθήμεν ὅτι ἀληθῶν εἰς οὐδὲν
 ὁμολογοῦμενον περὶ τὸν λόγον προσαγόντες. Τῇ δὲ ἑξῆς
 πάλιν, ἔωθεν συγκαθεσθεντες περὶ τῶν αὐτῶν διελεγόμεθα
 ἐπελθόντος ἤδη καὶ τοῦ ἀδελφοῦ Πορμενίου τοῦ πρεσβυ-
 τέρου τῆς Ταβασταίας, καὶ σφοδρῶς ἡμῖν τὸν ἐναντίον
 γυμναζόντος λόγον. Κατὰ μικρὸν οὖν ἡμεῖς τε ὅπερ ὦν
 ἔδοξεν ἡμῖν ἐγκαλεῖν ἀπελυόμεθα καὶ κείνους εἰς τὴν τῶν
 ἐπιζητουμένων ὁφ' ἡμῶν συγκατάθεσιν προσηγαγομέν, ὥ-
 στε χάριτι τοῦ Κυρίου εὐρεθῆναι ἡμᾶς μηδὲ εἰς τὸ μικρό-
 τατον πρὸς ἀλλήλους διαφορομένους. Οὕτω τοίνυν περ
 ἐνάτην που ὥραν ἀνέστημεν ἐπὶ τὰς προσευχὰς εὐχαρι-
 στήσαντες τῷ Κυρίῳ, τῷ δόντι ἡμῖν τὸ αὐτὸ φρονεῖν καὶ τὸ
 αὐτὸ λέγειν. Ἐπὶ τούτοις ἔδει μὲν καὶ ἐγγραφὸν τινα παρὰ
 τοῦ ἀνδρὸς ὁμολογίαν λαβεῖν, ὥστε καὶ τοῖς ἐναντιωμένοις
 αὐτῷ φανεράν γενέσθαι τὴν συγκατάθεσιν καὶ τοῖς λοιποῖς
 ἱκανὴν εἶναι τοῦ ἀνδρὸς τῆς προαρέσεως τὴν ἀποδείξιν.
 Ἀλλ' ἡβουλήθην αὐτὸς ὑπὸ πολλῆς ἀκριβείας, τοῖς ἀδελφοῖς
 συντυχῶν τοῖς περὶ Θεόδοτον, παρ' αὐτῶν λαβεῖν γραμμα-
 τεῖον πίστεως καὶ αὐτὸ προτείνειν τῷ προειρημένῳ, ἵνα

8 ordo καταστῆσαι ἡμῖν L || 8-9 κοινῶν κοινῶν κοινῶν M || ordo
 κοινωνικὸς εἶναι LC || 9 καὶ om P || 13-14 ἐκείνης ἡμέρας om.
 ML || 14 τῇ, τῆς B, || 18 οὖν om VBM || 19 τῶν ὅπερ τῶν LC
 || 20 ἐπιζητούμεν », ἡ- L || προσηγαγομέν προσ LC || 21-22 μι-
 κρότατον om LC || 23 ἐνάτην ἑνὴν M || ἀνέστημεν ἵστηκαμεν M
 ἐπ' etiam P^o περ. VPBM || 29 ἡβουλήθην ἐβ- BLC.

ἀμφότερα γένηται, ἥ τε ὁρθὴ πίστις παρ αὐτοῦ ὁμολογηθῇ
καὶ αὐτοὶ πληροφορηθῶσι μηδεμίαν ἔχοντες ἀντιλογίας
ὑπόθεσιν ἐκ τοῦ τὰς παρ' αὐτῶν προτάσεις παραδεχθῆνα·
Ἄλλὰ, πρὶν μαθεῖν τίνος ἕνεκεν συνετύχουεν καὶ τι ἡμῖν 35
ἐκ τῆς ὁμιλίας κατάρθωται, οἱ περὶ τὸν ἐπισκοπον Θεό-
δοτον οὐκέτι ἡμᾶς εἰς τὴν συνόδον προτρέψασθαι κατη-
ξίωσαν Ἄλλ' ἀπὸ μέσης ἀνελευξάμεν τῆς ὁδοῦ, ἀθυμή-
σαντες ὅτι ἀτελεῖς ἡμῖν ποιοῦσι τοὺς ὑπὲρ τῆς εἰρήνης
τῶν Ἐκκλησιῶν καμάτων.

3 Μετὰ ταῦτα τοίνυν, ἐπειδὴ κατέλαβεν ἡμᾶς ἡ ἀνάγκη
τῆς ἐπὶ τὴν Ἀρμενίαν ὁδοῦ εἰδῶς τοῦ ἀνδρὸς τὸ ἰδιότρο-
πον καὶ βουλόμενος ἐπὶ μάρτυρι ἀξιοπίστῳ αὐτός τε ὑπὲρ
τῶν πεπραγμένων ἀπολογήσασθαι κάκεινον πληροφορησά-
ηλθον ἐπὶ τὰ Γήτασα τὸν ἀγρὸν τοῦ θεοφλεστατοῦ ἐπισκό- 5
που Μελετίου συμπρόντος μοι καὶ αὐτοῦ τοῦ προειρη-
μένου Θεοδότου καὶ οὕτως ἐκεῖ, ἐπειδὴ ἐνεκλήθημεν παρ'
αὐτοῦ περὶ τῆς πρὸς Εὐστάθιον συναφείας, εἶπον τὸ ἐκ
τῆς συντυχίας κατάρθωμα, ὅτι ἔλαβον αὐτὸν εἰς πάντα
ἡμῖν ὁδοδοξοῦντα Ὡς δὲ διεθεβαιούτο ἔξαρνον γεγενῆσθαι 10
μετὰ τὴν ἀφ' ἡμῶν ἀναχώρησιν καὶ διαθεβαιοῦσθαι αὐτὸν
τοῖς ἰδίῳις αὐτοῦ μαθηταῖς ἢ μὴν εἰς μηδὲν ἡμῖν περὶ τῆς
πίστεως συντεθεῖσθαι, ἀπήντων ἐγὼ πρὸς ταῦτα (καὶ σκό-
πει, θαυμασιώτατα εἰ μὴ δικαιοτάτας καὶ ἀναντιρρήτους
ἐποιούμην πρὸς τοῦτο τὰς ἀποκρίσεις) ὅτι ἐγὼ μὲν πέπει- 15
σμαι, εἰκάζων ἐκ τῆς λοιπῆς εὐσταθείας τοῦ ἀνδρὸς, μὴ
οὕτως αὐτὸν εὐφως περιτρέπεσθαι πρὸς τὰ ἐναντία μηδὲ
νῦν μὲν ὁμολογεῖν, νῦν δὲ ὅτι ἐπεὶ ὦν εἶπεν ἀρνεῖσθαι, ἀνδρα

32 ordo πιστις ὁμολογηθῇ παρ' αὐτοῦ L παρ' αὐτοῦ πιστις, ὁμο-
λογηθῇ C | ὁμολογηθῇ γῆτα VBM | 33 αὐτο οὕτω LC.

31 ἡμᾶς om. VPBM add P² 3 ἐπεὶ ὦν LCP², 6 μοι νυν C ||
8 περὶ τῆς συναφείας ἐπὶ τῇ συναφείᾳ LC || εἶπον, εἶπεν B || 8-
9 το .. κατάρθωμα τὸ κατάρθωμα LC || 11 κα' om. P || 12
αὐτοῦ αὐτοῦ LC || ἢ μὴν εἰς εἰ, VBM ἢ μὴν εἰς C || 15 μὲν om. B
, 16 ordo τοῦ ἀνδρὸς εὐσταθείας LC || 18 ἀνδρα τον ἀνδρα M.

καὶ τὸ ὑπὲρ τῶν τυχόντων ψευδὸς ὡς φοβερόν ἀποφey-
 γοντα μὴ ὅτι γε περὶ τῶν τηλικούτων πραγμάτων καὶ 20
 οὕτω παρὰ πᾶσι βεβοημένων ἐλέσθαι ἂν ποτε ἐναντιωθῆναι
 τῇ ἀληθείᾳ. Εἰ δὲ ἴδρα καὶ ἀληθῆ εἶναι συμβῇ τὰ θρυλού-
 μενα παρ' ὁμῶν, προτείνει αὐτῷ γραμματεῖον πᾶσαν ἔχον
 τῆς ὁρθῆς πιστεως τὴν ἀπόδειξιν χρή. Ἐάν μὲν οὖν εὗρω
 αὐτόν συντιθέμενον ἐγγράφως ἐπιμενῶ τῇ κοινῶνιᾳ ἂν δὲ 25
 λάβω ἀναδυνάμενον, ἀποστήσομαι αὐτοῦ τῆς συναφείας
 Ἀποδεξάμενον τὸν λόγον τοῦ ἐπισκοποῦ Μελετίου καὶ τοῦ
 ἀδελφοῦ Διοδώρου τοῦ συμπρεσβυτέρου (παρὴν γὰρ τοῖς
 γινομένοις), συνθέμενος ὁ εἰδεσιμώτατος ἀδελφός Θεό-
 δοτος ἐκεῖ καὶ παρακαλέσας ἡμᾶς καταλθεῖν ἐπὶ Νικόλῃ 30
 πάλιν ἵνα καὶ τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ ἐπισκεψώμεθα κα-
 εὐτόν λάβωμεν τῆς μέχρι Σατάλων ὁδοιπορίας συνέμπορον,
 καταλιπὼν ἡμᾶς ἐν Γητάσοις ἐπειδὴ κατέλαβε τὴν Νικό-
 πολιν, ἐπιλαθόμενος ὧν παρ' ἐμοῦ ἤκουσεν ὧν τε συνέθετο
 ἡμῖν, ἐκείναις ταῖς ὁδῶσι καὶ ταῖς ἀτιμίαις δὲ μικρῷ 35
 πρόσθεν διηγησάμην καταισχύνας ἡμᾶς ἀπέπεμψε.

4 Πῶς οὖν ἦν δυνατόν μοι τιμωτάτῃ κεφαλῇ, ποιῆσαι
 τι τῶν προστεταγμένων καὶ δοῦναι ἐπισκόπους τῇ Ἀρμενίᾳ,
 οὕτω πρὸς με τοῦ κοινῶνι τῆς φροντίδος διατεθέντος,
 Παρ' οὗ ἐγὼ προσεδόκων τοὺς ἐπιτηδείους ἀνδρας εὐρή-
 σαι, διὰ τὸ εἶναι ἐν τῇ παροικίᾳ αὐτοῦ καὶ εὐλαβεῖς καὶ 5
 συνετοὺς καὶ τῆς γλώττης ἐμπείρους καὶ τὰ λοιπὰ ἰδιώ-
 ματα τοῦ ἔ. ους ἐπισταμένους ὧν εἰδῶς τὰ ὀνόματα,
 ἐκὼν σιωπήσομαι ἵνα μὴ τι ἐμπόδιον γένηται πρὸς τὸ ἐν
 ἑτέρῳ γοῦν χρόνῳ χρησιμευθῆναι τὴν Ἀρμενίαν. Καὶ νῦν
 γενόμενος μέχρι Σατάλων ἐν τοιοῦτῳ σώματι, τὰ μὲν λοιπὰ 10
 ἔδοξα τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι καθιστάν, κίρηνεύσας τοὺς τῆς

21 παρὰ πᾶσι παρίταν B 22 ordo τεταγμένων ἐξ ἑκ. L || 22-23 θρυλού-
 μενα B. M. M 25 ordo εντραπ. συν-θέμενον C 33 ἐπε δὲ .
 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

4 1 ordo εν δυνατον L.C 2 προστεταγμένων προτι. L.

Ἀρμενίας ἐπισκόπους καὶ διαλεχθεὶς αὐτοῖς τὰ πρέποντα
 ὥστε ἀποθέσθαι τὴν συνήθη διαφορὰν καὶ ἀναλαβεῖν τὴν
 γνησίαν τοῦ Κυρίου ὑπὲρ τῶν Ἐκκλησιῶν σποδὴν δοῦν
 αὐτοῖς καὶ τυπούς περὶ τῶν ἀδιαφόρως κατὰ τὴν Ἀρμενίαν
 παρανομουμένων ὅπως αὐτοῖς προσήκειν ἐπιμελεῖσθαι
 Ἐδεξάμην δὲ καὶ ψηφίσματα παρὰ τῆς Ἐκκλησίας Σατά-
 λων παρακλησὶν ἔχοντα δοθῆναι αὐτοῖς παρ' ἡμῶν ἐπι-
 σκοπον Ἐπιμελὲς δὲ μοι ἐγένετο καὶ τὴν περιχεθεσαν
 βλαφημίαν τῷ ἀδελφῷ ἡμῶν Κυρίλλῳ τῷ ἐπισκόπῳ Ἀρ-
 μενίας ἀνερευνῆσαι, καὶ δὲ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ εὖρο-
 μεν αὐτὴν ψευδῶς κινήθεισαν ἐκ διαβολῆς τῶν μισούντων
 αὐτόν ἦν καὶ φανερώς ὡμολόγησαν ἐφ' ἡμῶν Καὶ ἐδόξα-
 μεν μετρίως ἡμεροῖν πρὸς αὐτόν τον ἐν Σατάλῳ λαόν
 ὥστε μηκέτι αὐτοῦ τὴν κοινωνίαν φεῦγειν Εἰ δὲ μικρά
 ταῦτα καὶ οὐδενὸς ἄξια ἀλλὰ παρ' ἡμῶν οὐδὲν ἦν πλεον
 δυνατὸν γενέσθαι διὰ τὴν ἐκ τῆς τοῦ διαβόλου περιεργίας
 ἡμῶν αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους ἀσυμφωνίαν Ταῦτα ἔδωκεν
 σιωπῆν, ἵνα μὴ δόξω δημοσιεύειν ἑμαυτοῦ τα ὄνειδη ἀλλ',
 ἐπειδὴ οὐκ ἦν ἄλλως ἀπολογῆσθαι σοι τῇ μεγαλοφυίᾳ,
 εἰς ἀνάγκην ᾗλθον πῶσαν τῶν γεγονότων τὴν ἀληθείαν
 διηγήσασθαι.

C

ΕΥΣΕΒΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ ΣΑΜΟΣΑΤΩΝ

Οὕτως εἶδον τὰ γράμματά σοι τῆς ἀγάπης ἐν τῇ γείτονι
 χώρῃ τῆς Ἀρμενίων ὥς ἂν ἴδοιεν οἱ θαλαττεύοντες πικρὸν
 ἐν πελάγει πόρρωθεν φρυκταρούμενον, ἄλλως τε καὶ

13 ὁ ἀρμεν. ἀδ ἀρμεν. LCP² 15 περ. etiam P² ὥστε VPBM
 19 ἐγένετο τοῦτο ἴγνετο LCP² 20 ordo τῷ ἀδελφῷ προσή-
 κειαν L 23-24 ἦν καὶ αὐτὸν τον om P add P¹ ἢ ἐδόξαμεν
 ἐδέξαμεν B 26 οὐδὲν οὐδε M 28 ἴδε με ἴδε LC μιν om LC
 C. — Titulus εὐσεβίῳ ἐπισκοπῇ σαμοσατιῶν τῷ αὐτῷ VPBM.
 1 ordo τῇ ἀγάπῃ σοι LC 2 ἀρμενίων τας LC

ἀντακρινουσα πῶς τυχὴ ὑπ' ἀνέμων ἢ θαλάσσης. Καὶ γὰρ
φύσει μὲν ἡδὺ καὶ παρηγοριαν ἔχον πολλήν τὸ τῆς σῆς
σεμνότητος γράμμα· τότε δὲ τὴν ἀπ' αὐτοῦ χάριν ὁ καρδὸς
συνηυξήσεν· ὃν ὅποιος ἦν καὶ ὅπως ἡμᾶς λυπήσας ἐγὼ μὲν
οὐκ ἂν εἴποιμι κρίνας ἀπαξ ἐπλαθεσθαι τῶν λυπηρῶν ὁ
μέντοι συνδάκοντος ἡμῶν διηγήσεται σοι τῇ βεβαιότητι.
Ἐμὲ δὲ ἐπέλειπε παντελῶς τὸ σῶμα ὥς μὴδὲ τὰς σμικρο-
τάτας ἐνῆσεις δύνασθαι ἀλυπῶς φέρειν. Πλὴν ἄλλ' ἐδχο-
μαι δονηθῆναι μοι τὴν παλαιάν ἐπιθυμίαν νῦν γοῦν διὰ τῆς
βοηθείας τῶν σῶν προσευχῶν ἐπληρωθῆναι· εἰ καὶ ὅτι
πολλήν μοι πεποίηκε τὴν δυσκόλῃν ἢ ἀποδημίαν αὕτη
τοσοῦτον χρόνον ἀμεληθέντων τῶν κατὰ τὴν ἡμετέραν
Ἐκκλησίαν πραγμάτων. Εἰ μὴ δὲ ὁ Θεὸς ἕως ἔσμεν ὑπὲρ
γῆς καταξίωσιν ἡμῶν ἰδεῖν ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν τὴν
αὐτὴν θεοσεβείαν ὡς πρὸς ἀγαθὰς ἐλπίδας καὶ ἐπὶ τοῖς μελ-
λουσιν ἐξορῶν ὥς οὐ πάντῃ ἀπυβλήτοι, τῶν δωρεῶν γεννητό-
μεθα τοῦ Θεοῦ. Τοῦτο γοῦν εἴαν ἢ δυνατόν πα ἀκαλῶμεν
ἐπὶ τῆς συνόδου γενεῦσθαι· ἦν δὲ ἔτους δι' ἑνὲν ἐπὶ τῇ
μνήμῃ τοῦ μακαριωτάτου μάρτυρος Εὐφύχου ἐγγυητοῦ
λοπὸν κατὰ τὴν ἐβδόμην τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς ἡμερᾶν.
Καὶ γὰρ καὶ βραντιῶδες βῆμα ἡμῖν περὶ τα πρᾶγματα τῆς
παρὰ σοῦ θεόμενα συνερχας, εἰς τε καταστάσιν ἐπι-
σκόπων καὶ εἰς βοιωτῶν καὶ σκεπνύων μελετωμένων καθ'
ἡμῶν παρὰ τῆς χρηστότητος Γ' ἡγοῦν τοῦ Νικισσαεως,
ἐξ συνόδους συγεροτεῖ κατὰ τὴν Ἀγκύραν καὶ οὐδένα
τρόπον ἐπιβουλευῶν ἡμῖν ἀφ' ἧς.

ΠΑΡΑΜΥΘΗΤΙΚΗ

Εὐχῆς δέξιον ἦν πρώτην διαπεμπομένους ἐπιστολὴν
 εὐθυμοτεραν ἔχειν τὴν τῶν γραμμάτων ὑπόθεσιν. Οὕτω
 γὰρ ἂν ἡμῖν τὰ κατὰ γυναικὴν ὑπῆρξε διότι πᾶσι βουλόμεθα
 τοῖς ἐν εὐσεβείᾳ ζῆν προαιρουμένοις πάντα τὸν βίον εἰς
 ἀγαθὸν εὐδοθεῖσθαι. Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ διοικῶν τὴν ζωὴν ἡμῶν
 Κύριος κατὰ τὴν ἄρρητον αὐτοῦ σοφίαν πάντως πρὸς τὸ
 συμφέρον τῶν ψυχῶν τῶν ἡμετέρων ταῦτα φρονήσας
 γενέσθαι δι' ὧν σοι μὲν δδουνηράν κατέστησε τὴν ζωὴν,
 ἡμᾶς δὲ τοὺς τῇ κατὰ Θεὸν ἀγαθῇ συνημμένους εἰς
 συμπάθειαν ἡγάγε, μαθόντας παρὰ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν ἐν
 οἷς γέγονας ἀναγκαῖον ἡμῖν ἐφανῆ τὴν ἐνδεχομένην
 παράκλησιν προσαγαγεῖν σοι. Εἰ μὲν οὖν ἦν δυνατόν
 καὶ διαβῆναι μέχρι τοῦ τόπου ἐν ᾧ συμβαίνει διαγεῖν σου
 τὴν ἐγγενεῖαν περὶ παντός ἂν τοῦτο ἐποιησάμην. Ἐπεὶ
 δὲ καὶ ἡ τοῦ σώματος ἀρρωστία καὶ τῶν συνεχόντων
 ἡμᾶς πραγμάτων τὸ πλεῖθος καὶ αὐτὴν ταυτὴν ἣν ὑπε-
 στημεν ὁδὸν ἐπὶ πολλῇ τῶν καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησιῶν
 ζημίᾳ παρεσκεύασε διὰ γραμμάτων ἐπισκεψασθαι σου
 τὴν σεμνότητα προεθυμήθημεν, ὑπομιμνήσκοντες ὅτι αἱ
 θλίψεις αἰσθαι. οὐκ ἄργως τοῖς δούλοις τοῦ Θεοῦ παρά
 τοῦ ἐπισκοποῦντος ἡμᾶς Κυρίου γίνονται, ἀλλὰ ἐπι-

C1 Titulus παραμυθητικῆ παραμυθητικῆ τινι θλίψεσιν ἀδελφ-
 τοις περιεσφύγῃ. M.

2 ἡμῖν τῇ τῶν L 3 οὕτω ἡμῖν ἂν M 7 τῶν ψυχῶν τῶν ἡμε-
 ρίων τῶν ἡμετέρων ψυχῶν M 8 σοι μὲν, μὲν σου M 9 εἰς: εἰ B

δοκιμασίᾳ τῆς ἀληθείης πρὸς τὸν κτίσαντα ἡμᾶς Θεὸν ἀγάπης Ὡς γὰρ τοὺς ἀθλητάς οἱ τῶν ἀγώνων κάματοι τοῖς στεφάνοις προσάγουσιν οὕτω καὶ τοὺς χριστιανούς ἢ ἐν τοῖς πειρασμοῖς δοκιμασία πρὸς τὴν τελείωσιν ἀγει, 25 ἐάν μετὰ τῆς πρεπούσης ὑπομονῆς ἐν εὐχαριστίᾳ τᾷ τᾷ οἰκονομούμενο παρὰ τοῦ Κυρίου καταδεξώμεθα Ἀγαθότητι Θεοπύτου διοικεῖται τὰ πάντα Οὐδὲν τῶν συμβαινόντων ἡμῖν ὡς λυπηρὸν ὑποδεχέσθαι χρή καὶ πρὸς τὸ παρὸν ἀπαιτῆται τῆς ἀσθενείας ἡμῶν Εἰ γὰρ καὶ τοὺς λό 30 γους ἀγνοοῦμεν, καθ' οὗς ἕκαστον τῶν γινόμενων ὡς καλὸν παρὰ τοῦ Θεοπύτου ἡμῖν ἐπαγεται ἀλλ' ἐκεῖνο παρῆλθε δειλόμεν ὅτι πάντως συμφέρει τὸ γινόμενον ἢ ἡμῖν διὰ τὴν τῆς ὑπομονῆς μισθόν ἢ τῇ παραληφθεῖσῃ ψυχῇ, ἵνα μὴ ἐπὶ πλεόν τῇ ζωῇ ταυτὴ ἐπιβραδύνουσα τῆς ἐμπολ. 35 τευομένης τῇ βίῳ κακίας ἀναπληρωθῇ Εἰ μὲν γὰρ ἐν τῇ ζωῇ ταυτὴ ἢ τῶν χριστιανῶν ἐλπίς περιωριστο, εἰκότως χαλεπὸν ἂν ἐνομισθῇ τὸ θάττον διαλύεσθαι τοῦ σώματος εἰ δὲ ἀρχὴ τοῦ ἀληθινοῦ βίου τοῖς κατὰ Θεὸν ζῶσιν ἔστι τὸ τῶν θεσμῶν τούτων τῶν σωματικῶν τὴν ψυχὴν 40 ἐκλυθῆναι, τί λυπούμεθα ὅς καὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα » , Παρακλήθητι οὖν μὴ ὑποπείσῃς τοῖς πάθεσιν, ἀλλὰ δείξαι ὅτι ὑπάρκεισαι καὶ ὑπερῆρας

CII

ΤΟΙΣ ΣΑΤΑΛΕΥΣΙ ΠΟΛΙΤΑΙΣ

Ἐγὼ τὰς τε ἰδίας ὑμῶν παρακλήσεις καὶ τὰς τοῦ λαοῦ παντὸς δυσωπηθείς καὶ ἐδεξάμην τὴν φροντίδα τῆς καθ'

24 τοὺς χριστιανούς τοὺς /ριστιανούς L 31 γινόμενων ὡς γινόμενων LC 41 καὶ οἱ LC

CII — Exstat neque in P neque in C. Deest in P per mutilationem manuscriptorum.

2 καὶ ἐδεξάμην: κατεδέξαμην L.

ὑμᾶς Ἐκκλησίας καὶ ὑποσχόμεν ὑμῖν ἐνώπιον Κυρίου
 μηδὲν ἐλλείψειν τῶν εἰς δύναμιν ἐμὴν ἠκόντων. Διὸ
 ἠναγκάσθην, κατὰ τὸ γεγραμμένον, οἷον τῆς κόρης τοῦ 5
 ἔμοῦ ὀφθαλμοῦ ἄψασθαι. Οὕτως τὸ ὑπερβάλλον τῆς καθ'
 ὑμᾶς τιμῆς οὐδενός μοι συνεχώρησεν εἰς μνήμην ἔλθεῖν,
 οὐ συγγενείας, οὐ τῆς ἐκ παιδὸς συνηθείας τῆς ὑπαρ-
 χούσης μοι πρὸς τὸν ἄνδρα, πρὸ τῶν παρ' ὑμῶν αἰτηθέν-
 των· ἀλλὰ πάντων μὲν τῶν ἰδίᾳ μοι ὑπαρχόντων πρὸς 10
 αὐτὸν εἰς οἰκειότητος λόγον ἐπιλαθόμενος, μὴ ὑπολογισά-
 μενος δὲ μηδὲ τοῦ στεναγμοῦ τὸ πλήθος δὲ καταστενάζει
 μου δὲ λαὸς δὲ τὴν προστασίαν αὐτοῦ ζημιωθείς, μὴ πάσης
 αὐτοῦ τῆς συγγενείας τὸ δάκρυον, μὴ μητρὸς αὐτοῦ γη-
 ραιδᾶς καὶ ἐπὶ μόνῃ τῇ παρ' αὐτοῦ θεραπείᾳ σαλευούσης 15
 τὴν θλίψιν εἰς καρδίαν λαβὼν πάντων ὁμοῦ τοιούτων
 ὄντων καὶ τοσούτων ἀλογήσας ἑνὸς ἐγενόμην τοῦ τὴν ἡμε-
 τέραν Ἐκκλησίαν κατακοσμήσαι μὲν τῇ τοῦ τηλικούτου
 ἀνδρός προστασίᾳ, βοηθῆσαι δὲ αὐτῇ ἐκ τῆς χρονίας
 ἀπροστασίας εἰς γόνυ λοιπὸν κλιθείῃ καὶ πολλῆς καὶ 20
 δυνατῆς χειραγωγίας εἰς τὸ διαναστῆναι δεομένη. Τὰ μὲν
 οὖν ἡμέτερα τοιαῦτα. Τὰ δὲ παρ' ὑμῶν ἀπαιτοῦμεν λοιπὸν
 μὴ ἐλάττωσα φανῆναι τῆς ἡμετέρας ἐλπίδος καὶ τῶν
 ὑποσχέσεων ἃς πεποιήμεθα τῷ ἀνδρί, ὅτι πρὸς οἰκείους
 καὶ φίλους αὐτὸν ἐξεπέμψαμεν, ἐκάστου ὑμῶν ὑπερβαλέ- 25
 σθαι τὸν ἕτερον ἐν τῇ περὶ τὸν ἄνδρα σπουδῇ καὶ ἀγάπῃ
 προθυμούμενου. Ὅπως οὖν ἐπιδείξῃτο τὴν καλὴν ταύτην
 φιλοτιμίαν καὶ τῷ ὑπερβάλλοντι τῆς θεραπείας παρακα-
 λήσητε αὐτοῦ τὴν καρδίαν, ὥστε λήθην μὲν αὐτῷ ἐγγε-
 νέσθαι πατρίδος, λήθην δὲ συγγενῶν, λήθην δὲ λαοῦ το- 30

3 κυρίου: τοῦ κυρίου L || 5 γεγραμμένον: εἰρημένον L || οἷον:
 οἷον L || 11 εἰς οἰκειότητος λόγον: τῆς οἰκειότητος λόγων L || 11-12
 ὑπολογισάμενος: ὑπολογισάμενος M || 12 μηδὲ: μητι L || 15 σαλευ-
 ούσης: -ση BM || 16 οὐδὲ τὴν καρδίαν εἰς θλίψιν M || 17 ὄντων:
 ἐλπίσιν L || 21 διαναστῆναι: ἀναστῆναι M || δεομένη Μαυρ: -νης
 VBML || 22 οὖν cop. M || 23-29 παρακαλήσητε: -τε M.

σοῦτον ἐξηρητημένου τῆς προστασίας αὐτοῦ ἕσον παιδίων νεαρὸν τῆς μητρός θηλῆς. Προσπεστεύαμεν δὲ Νικίαν, ὥστε τὰ γενόμενα φανερά καταστήσῃ τῇ τιμῇ τῶν ὁμῶν καὶ προλαβόντας ὁμᾶς ἐσπράττει καὶ εὐχαριστεῖν τῷ Κυρίῳ τῷ δι' ἡμῶν καταξιώσαντι τὴν εὐχὴν ὁμῶν ἐκπλη- 35 ρωθῆναι.

CIII

ΤΟΙΣ ΣΑΤΑΛΕΥΣΙΝ

Ἦγαγεν εἰς ἔργον ὁ Κύριος τοῦ λαοῦ αὐτοῦ τὰ αἰτήματα, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ διὰ τῆς ἡμετέρας ταπεινώσεως ποιμένα ἄξιον μὲν τοῦ δνόματος καὶ οὐ κατὰ τοὺς πολλοὺς καπηλεύοντα τὸν λόγον, δυνάμενον δὲ καὶ ἡμῖν τοῖς τὴν δρθότητα τοῦ κήρύγματος ἀγαπᾶσι καὶ τὴν κατ' ἐντολὰς 5 τοῦ Κυρίου ζωὴν καταδεξαμένοις ἀρέσκειν καθ' ὑπερβολὴν ἐν τῷ δνόματι τοῦ Κυρίου τοῦ πληρώσαντος αὐτὸν τῶν πνευματικῶν αὐτοῦ χαρισμάτων.

CIV

✓ ΜΟΔΕΣΙΤΩ ΕΠΑΡΧΩ

Αὐτὸ τὸ γράφειν πρὸς ἄνδρα τοσοῦτον, κἂν μηδεμίαν πρόφασιν ἑτέρα προσῇ, μέγιστόν ἐστι τῶν εἰς τιμὴν φερόντων τοῖς αἰσθανομένοις, διότι αἱ πρὸς τοὺς παμπληθεῖς

CIII. — Non exstat in L. Titulus τοῖς σαταλεῦσιν: τοῖς σαταλεῦσιν μόνον τοῦ χειροτονηθέντος αὐτοῖς ἐπισκόπου Μ ἀντιγράφος ἐπὶ ἐκκλησίᾳ C.

1 αὐτοῦ om. C || 4 ἡμῖν: ὑμῖν C || 5 ἐντολὰς: -λήν C || 8 ordo χαρισμάτων αὐτοῦ C.

CIV. — Non exstat in B. Titulus μόδεσιτῳ ἐπαρχῳ nos: τῷ αὐτῷ VPMLC.

3 παμπληθεῖς: -θεῖς L.

τῶν λοιπῶν ὑπερέχοντας ὁμιλῶν μεγίστην τοῖς ἀξιωμα-
 νοῖς τὴν περιφάνειαν προξανοῦσιν. Ἐμοὶ δ' ὅπερ πατριδὸς 5
 πάσης ἀγαπῶντι ἀναγκαῖα πρὸς τὴν σὴν μεγαλόνοιαν ἢ
 ἔντευξις, δι' ἧς ἱκετεύω πρῶτος καὶ κατὰ τὸν σεαυτοῦ
 τρόπον ἀνασχεῖσθαι καὶ χεῖρα ὀρέξαι τῇ πατρίδι ἡμῶν εἰς
 γόνυ ἤδη κλιθεῖση. Ἔστι δὲ ὑπὲρ οὗ ἱκετεύομεν σε τὸ
 πρᾶγμα τοιοῦτον. Τοὺς τῷ Θεῷ ἡμῶν ἱερωμένους, πρεσ- 10
 βυτέρους καὶ διακόνους, ὃ παλαιὸς κήρυξ ἀτελεῖς ἀφῆκεν.
 Οἱ δὲ νῦν ἀπογραφάμενοι, ὡς οὗ λαθόντες παρὰ τῆς
 ὑπερφυοῦς σου ἐξουσίας πρόσταγμα, ἀπαγράψαντο, πλὴν
 εἰ ποῦ τινες ἄλλως εἶχον ὑπὸ τῆς ἡλικίας τὴν ἀφασιν.
 Διότι γοῦν μνημόσυνον τῆς σῆς εὐεργεσίας τοῦτο ἡμῖν 15
 ἐναφειθῆναι παντὶ τῷ ἐπιόντι χρόνῳ ἀγαθὴν περὶ σοῦ
 μνήμην διαφυλάττον καὶ συγχωρηθῆναι κατὰ τὸν παλαιὸν
 νόμον τῆς συντελείας τοὺς ἱερατεύοντας, καὶ μὴ εἰς
 πρόσωπον τῶν νῦν καταλαμβανομένων γενέσθαι τὴν ἀφασιν
 (οὕτω γὰρ εἰς τοὺς διαδόχους ἢ χάρις μεταθήσεται οὐς οὗ 20
 πάντως συμβαίνει τοῦ ἱερατεύειν ἀξιῶν εἶναι), ἀλλὰ κατὰ
 τὸν ἐν τῇ ἐλευθέρῃ ἀπογραφῇ τύπον κοινὴν τινὰ συγχώ-
 ρησιν κληρικῶν γενέσθαι, ὥστε ὑπὸ τῶν οἰκονομούων
 τὰς Ἐκκλησίας τοῖς ἐκάστοτε λειτουργοῦσι τὴν ἀτέλειαν
 διδόναι. Ταῦτα καὶ τῇ σῇ μεγαλοφύῳ ἀθάνατον τὴν ἐπὶ 25
 τοῖς ἀγαθοῖς δόξαν διαφυλάξει καὶ τῷ βασιλικῷ οἴκῳ πολ-
 λούς τοὺς ὑπερευχομένους παρασκευάσει καὶ αὐτοῖς τοῖς
 δημοσίοις μέγα παράξει ὄφελος, ἡμῶν οὐ πάντως τοῖς
 κληρικοῖς, ἀλλὰ τοῖς ἀεὶ καταπονουμένοις τὴν ἀπὸ τῆς
 ἀτελείας παραμυθίαν παρεχομένων, ὅπερ οὖν καὶ ἐπὶ τῆς 30
 ἐλευθερίας ποιούμεν, ὡς ἕκαστι γινῶναι τῷ βουλομένῳ.

7 δι' ἧς: ἧς LC || σεαυτοῦ etiam C²: σεαυτοῦ LC || 9 ἤδη οσα.
 LC || 13 πρόσταγμα: προστάγματα LC || 14 εἰ: εἰ μὴ LC || 15 γοῦν:
 οὖν LC || 16 ἐναφειθῆναι: ἀφειθῆναι LC || 17 διαφυλάττον: φυλάσσον L
 διαφυλάσσον C || 18 τῆς συντελείας τοὺς ἱερατεύοντας: τὴν συντέλειαν
 τοῖς ἱερατεύουσι LC || 30 ὅπερ: ὡςπερ P || 31 ἐλευθερίας: ἐλευθέρως
 LC.

Τὸ παρὸν βιβλίον ἐτοιχειοθετήθη εἰς τὸ τυ-
πογραφεῖον Ι. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ ἐξαιτυπώθη
ἐκ καὶ ἐβιβλιοδετήθη εἰς τὸ ἐργαστάσιον
Γραφικῶν Τεχνῶν Ἀθῶν ΡΟΗ.

Διεύθυνσις Ἐκδοτικῆς Παραγωγῆς
ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ Α. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ι. ΡΟΗΣ

Ἔκδοσις:

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΕΛΛΗΝΙΣΤΟΣ 20 ΠΑΤΕΦ. 629.295 - 627.741